C. MANOLACHE

POVARA RECUNOȘTINȚEI

ROMAN

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ" București

C. MANOLACHE

POVARA RECUNOȘTINȚEI

ROMAN

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ" București

DE ACELAŞ AUTOR :

PROZA

ICONIŢA ZORINEI — povestiri.
DESTAINUIRILE COL. MIHU, schiţe, nuvele.
DEFINIŢIA IUBIRII, studiu.
SFÂNŢA DREPTATE, ediţia V-a, roman, premiat de Academia română.
CATRINEL, roman, ediţia IV-a.
SCÂNTEETOAREA VIAŢĂ A IULIEI HAŞDEU, roman istoric, ediţia III-a.
CAMARADUL SPIRUŞ nuvele, schiţe.
TÂRGUL MAUSULUI, (Maioreasa) roman.
TRAGEDIA LUI PETRU CERCEL, roman istoric.
CRITICA ŞI ONESTITATE, studiu critic.

TRADUCERI

PUIUL VULTURULUI (L'Aiglon) de Rostand, în versuri.

TEATRU

RÂNDUNICA, piesă într'un act.
CAMARADUL VÂLTOARE, piesă militară în 3 acte.
DATORII UITATE, comedie într'un act.
DRAGOSTE CU CONTRACT, comedie într'un act.
NEBUNUL, dramă în 3 acte.
CÂND REINFLORESC SALCÂMII, piesă în 3 acte.
MIGRENA ASIATICĂ, comedie în 3 acte.

} jucate la Teatrul Naţional Iaşi şi parte la Craiova.

S'A STINS CANDELA, dramă în 3 acte (Teatrul Naţional, Studio, Bucureşti).

CUVÂNT INAINTE PENTRU O DEDICAȚIE.

Autorul dedică această carte tuturor creditorilor morali ai binefacerilor sterpe...

. . . . . .

Intâmplările și ființele, care se ciocnesc între ele, nu sunt copii după natură și nici orașul unde are loc intriga și desnodământul ei nu este acel din capitolele cărții. Autorului i-a complăcut să se situeze în acest oraș, pentru că-i este cunoscut și scump, precum unui copil casa părintească. Nu este, așa dar de făcut nici o constatare locală, nici o recunoaștere personală, nici o identificare psihologică și care — din întâmplare — ar fi la îndemâna cititorilor.

Se poate întâmpla, firește, ca, unora dintre cititori să li se pară a descoperi câte-o întâmplare aevea, sau câte-un personagiu, al cărui contur s'ar putea suprapune peste acel al uneia dintre cunoștințele sale.

Autorul nu poate lua asupră-și asemenea coincidențe. Poeții și romancieri mint de

cele mai multe ori. Esențialul este dacă ei știu a minți frumos. Iată singurul lucru asupra căruia lectorii cată a-și îndrepta descoperirile *lor în literatură.*

POVARA RECUNOȘTINȚEI

CAP. I.

In lovitura care pornise atât de sus, dar care nu reuşise să-şi doboare victima, ca şi în răscumpărarea cea mare a dreptăţii divine, neaşteptat de grabnic venită, Costin Plaiu avu un singur sincer şi statornic prieten.

Arta prieteniei evocă geniul. Intuiţii subtile vin de undeva, de dincolo de sufletul omului, pentru ca astfel să-l poată domina. Născută într'un ceas sfânt al prisosului de dragoste, prietenia rămâne astfel un mister. Şi Costin Plaiu n'o preţuise cu moneda calpă a cuvântului. Nici n'o căutase. Ici colo unele vedenii îl desminţiseră îndată. Dela moartea maicii sale, afară de prietenia mare şi albă a unui câne aflat, şi el, azi sub rădăcinele liliacului din fundul ogrăzii, nimeni nu i se sălăşluise în suflet până la Sandu Zalaru, coleg de şcoală, de facultate, de magistratură şi de avocatură.

De câteori se gândea la acest prieten al său, atunci când era departe, lui Costin Plaiu îi

apărea în minte imaginea celor doi brazi, sădiți de tata-mare la poarta ogrăzii, din care, unul, pentru interese de aliniere urbanistică, fusese expropiat, iar cel de-al doilea, cam la vre-o doi coți mai înapoi, rămăsese câtva timp tot verde și trufaș; pentru ca în cele din urmă să prindă a păli și a-și scutura verdeața lui subțire și singuratecă. Apoi s'a uscat. Era în frăția brazilor, aduși din munte și străini de mediul înconjurător al orașului, o pildă și o melancolică grăire, ca atâtea altele din tăcerea codrilor și tihna livezilor.

In amândouă aceste mari încercări prin care magistratul Costin Plaiu trecuse, colegul Sandu Zalaru împrospătase de multe ori în mintea lui imaginea celor doi brazi. Fără dânsul, n'ar fi fost cu putință să-și menție echilibrul sufletului între izbiri și reculegeri. Fără Sandu, Costin ar fi rămas la răspântii, încă tare și petros, cum era, dar lovit în pedestalul însuși al vieții sale, sau, mai curând, lipsit de lanterna ce lucea la capătul drumului, cu chemări și semne ale îndreptărilor vieții. Șovăelnic nu era, de bună seamă, însă voința lui ar fi putut cădea, poate, alături cu drumul, fără umărul dârz și lanterna cu lumină din mâna bunului prieten.

Veneau, ce e dreptul, în sprijinul acelui pedestal și pionii trecutului. In ceasuri târzii

de noapte, nedormite şi svârcolite, spintecau bezna odăii lui imagina albă şi înaltă a învăţătorului din Iaşi, Gavril Plaiu, taică-su, cu chipul sever şi dominant asupra familiei şi lumii, ca şi tâmplele ninse şi netede ale maicii cu rouă sub gene. Nici o încruntare, nici un tremur. Braţe moi, întinse drept şi îmbrăţişări demne. Aşa îl crescuseră! Aşa îl voiau acum de dincolo de viaţă.

Era cel mai mare dintre fraţi. Şi singurul rămas în viaţă. Doi îşi lăsaseră oasele, unul la Oituz, celălalt sinucis în lagărul de prizonieri, iar sora lor mică se călătorise din viaţă, îndată după căsătorie. Aurelian, odrasla ei, rămăsese în grija şi creşterea lui Costin şi acum se afla adolescent, la liceul de băeţi din oraş.

Bătrânul Gavril Plaiu, voise să facă şi din Costinel un dascăl, care să-i urmeze cărarea dintre bănci şi catedră. Băietul nu pregetase în pruncia claselor primare. Dar liceul din Iaşi îl atrăsese nemăsurat mai mult de cât şcoala normală şi aceasta, mai cu osebire, din pricina bibliotecii părintelui său, în care, pe lângă cărţi de literatură, stăteau legate în piele cărţile de istorie, ale regalităţii, imperiului şi republicii romane. Aici aflase el ştiinţa neîntrecută a dreptului din început de veacuri, pe care — dintre războaie, cuceriri şi revoluţii — o extrăgea cu atâta plăcere şi pătrundere, în cât pă-

rintele său văzuse că dăscălia ar fi un țarc prea îngust pentru puterile largi ale feciorului. Și l-a dat la liceu.

Cele șapte clase secundare, cu atâtea cursuri prisoselnice, cu atâți profesori, din cari prea puțini îi aminteau de ceasurile înălțătoare ale taică-su, dela școala primară din marginea orașului, îi duseră pașii lui Costinel în tot mai adânci cunoașteri, sporite prin lecturi la lampa nopților târzii. Nu se spetea la lecțiile de memorie. Nu țintea la fruntea clasificației din cataloage cu pagini adesea goale de realități psihologice, dar pline de semne convenționale și programatice. Nici nu iubea, nici nu ura pe premianți. Nu pentrucă nu i-ar fi putut ajunge și întrece, ci pentru că, în genere, premianții nu erau copii, ci uneori umbre și adesea simple plăci de gramofon, brațe care știau să poarte o geantă și un condei, dar rămâneau bicisnice la jocurile sfinte ale recreațiilor; minți și simțiri care se uitau pe sine la lecțiile uneori obscure, care admiteau cu pasivitate numai părerea profesorilor, sau măslueau dreptatea dintre colegi, la cioande și bătăi, privite de departe prin ochelari și și strâmbări de nas. Costin Plaiu își susținea părerea, lua apărarea obijduiților și nu odată făcuse fițuici la tezele de algebră ori trigonometrie pentru colegii, care, neavând

în construcția minții pătrunderea tainică a cifrelor savante, a ecuațiilor cu chee, a cosinusurilor cu coordonate, se încruntau fără izbândă asupra foilor albe din caetele de teză. Voinic și ager, Costin Plaiu fusese încă din liceu arbitru și judecător al dreptăților mărunte, dar care nu se cuvin nesocotite, tocmai fiindcă adolescența este catedra pedagogică a dreptăților mari, ce vor să vie cândva și asupra cărora îndrumătorii respectivi nu strică a cugeta din vreme.

Povestea, despre acestea toate, când venea acasă și bătrânul său, căruia îi pătrundea însuși soarele în acea clipă, îl asculta cu ochi mari, înfiorați de bucurie, văzându-și mlădița înflorind viguros pe trunchiul ce se usca încetul cu încetul. Adunase în acest copil toată nădejdea și toată mângâerea celor dispăruți și Costin nu le desmințea. Iar după trei ani de facultate, când licența cu bile albe, în știința dreptului, deschidea larga distribuire a acestuia în mintea odraslei și când, după cuvintele fericitului Simion, bătrânul își zise *„acum slobozește pe robul tău stăpâne"*, Dumnezeu s'a milostivit a-i deschide corturile unde drepții se odihnesc. Și nu târziu soața sa îl urmase.

Plaiu își perinda în roiul amintirilor toate acestea, acum când, ajuns în lumea cea nouă, cu lovituri încercate în cerbice, își căuta explicații și temeiuri acolo, către cei

dispăruți, dar veșnic față în față cu sufletul lui.

Se însurase abea acum zece ani. Tinerețea celor dintâi ani de magistratură, prin comune rurale și târguri care-l țineau închis în camera lui cu chirie lunară, între cărți de știință și reviste de jurisprudență, nu-l făcuse să se hotărască a întemeia o căsnicie. Se gândia totuși cu plăcere și râvnă la un cămin, în care el să fie taica Gavriliaș, iar soața să fie coana Tinca, mama lui cea iubitoare și prietenă a sufletului lui. De aceea ori de câteori vre-o copilă zâmbea mai stăruitor singurătății sale, Costin Plaiu o alătura de mama și o cântărea cu oarecari asemănări, dar cu nesfârșite deosebiri, fiindcă peste căsnicia părinților stăpânise o armonie din acele binecuvântate de sfinții altarului. Coana Tinca, prevenitoare și harnică, dar mai ales bună, știa să facă stup din casă și faguri din vorbă. In împărțirea între soț și copii știuse bătrâna a găsi drumuri mărunte de cuvioasă dreptate și lină mângâere. Simțea Costinel și azi pe obrajii lui palma ei aspră, care în alintări se făcea catifelată. In atitudinea dârză a bătrânului, uneori severă, maica avea de unde strecura clipe blânde și o totdeauna cruțătoare liniște. Așa ar fi dorit Costin, în căminul lui de cândva, o dragoste și o prietenie, care să nu ostenească.

Ajuns judecător la unul din ocolurile orașului, se vedea acum statornicit pentru asemenea viață. Orașul îngăduia destule alegeri, pe care, an după an, Costin Plaiu le făcea cu ochii, cu simțurile și cu acele cercetări tainice, dar totdeauna greu de desăvârșit. Colegi căsătoriți îl purtaseră prin familii cu „candidate", din care însă se depărta grabnic, cu balanța maicii sale veșnic clătinată. Și iată-l aproape de patruzeci de ani neînsurat, când, zodiile căsniciilor i-au deschis și lui arcanele întârziate.

Nini Cernat avusese un proces la tribunalul pe care Costin Plaiu îl prezida, cu Sandu Zălaru, judecător de ședință. După trei ani de facultate, prietenia dintre Costin și Sandu fusese întreruptă de numirile în magistratură, departe unul de altul, iar după foarte mulți ani de hălăiduri prin sate și orașe, îi readusese în același tribunal, după ce atâtea teancuri de scrisori sburaseră între dânșii și după ce Costin Plaiu își stabilise în lumea dreptului faima de jurist, prin hotărîrile sale înțelepte și solid motivate, dar mai ales prin atâtea probleme de drept desvoltate în pandecte și alte reviste de specialitate. Părțile și împricinații de o parte, avocații de alta, știau, când apăreau la bară, că au în fața lor un om, nu numai al justiției formaliste, dar și al dreptății temeinice. De aceea rare apeluri

şi recursuri se câştigau, când hotărîrea purta semnătura preşedintelui Plaiu; iar cei în cauză plecau fruntea, cu bucurie unii, cu resemnare alţii.

Pentru acestea Doamna Nini Cernat născută Vernescu — ceru să fie primită în audienţă, înaintea ultimului termen de divorţ, pe care-l intentase lui Teodor Cernat. E drept că preşedintele nu cam primea asemenea audienţe în chestiunile pe care urma să le judece el. Socotia nu numai de prisos, dar chiar în afara cuviinţei juridice, să asculte pe una din părţi, în cabinetul său prezidenţial şi în absenţa celeilalte. Iar când o făcea, aproape fără voia lui, dar silit de stăruinţa lor, asculta atent şi răspundea sibilic, când nu se putea sustrage acestor discuţii, mai în deosebi când era vorba de o femee şi încă mai mult de lacrimile respective.

Intervenise însă pentru îngăduinţa audienţei acesteia, Mioara Zălaru, soţia prietenului şi colegului şi nu mai puţin însuşi Sandu, care deşi ar fi putut singur da anumite speranţe, nu-şi îngăduia — şi mai ales nu risca — să anticipeze, când cel care prezida era Costin Plaiu. Dar Mioara Zălaru şi Nini Cernat erau vechi prietene şi — pare-se — cauza soţiei „brutalului" Teodor Cernat, era mai mult de cât justă. Că Mioara va fi scontat şi unele putinţi ale viitorului, nu

este de tăgăduit, iar insistența ei nu lovi în gol, mai ales că-i mai vorbise lui Costin de această amică bună și alteori.

Președintele acceptă deci să primească pe Nini în audiență și „partea" se prezentă. Cuconița — la drept vorbind — n'avea limba în buzunar, ci o folosea ca o adevărată femee. Cu drăgălășie, cu îngânări în glas, cu tremur ușor în părțile duioase. Se silea să apară nu numai bună și delicată, ci și în totul sinceră.

Înțelese că e bine să recunoască unele greșeli și când vorbea despre ele, pleoapele coborau gene lungi peste ochii negri și umbroși.

— Se poate, domnule președinte, să fi greșit și eu puțin, uneori, dar ce pot face dacă unii bărbați înțeleg să fie galanți cu mine? Poți fi altfel de cât serioasă, dar și amabilă? Nu-i așa?

— !!!

— Vă jur că sunt o femee serioasă, și că... însfârșit... nu-mi reproșez nimic. Asta nu înseamnă că domnul Teo să-mi facă viața insuportabilă. Imposibilă, vă rog să credeți. E de o gelozie tiranică și brutală. A ridicat și mâna...

— A!... făcu președintele Plaiu.

— Da, da. A ridicat și mâna. Vă închipuiți! Dumneavoastră, domnule președinte,

dacă aţi fi căsătorit, aţi putea ridica mâna aupra unei femei bune şi serioase?...

— A! icni a doua oară omul justiţiei.

— N'am făcut un rău cuiva în viaţa mea, şi n'am avut bucurie mai mare de cât când am făcut un bine, din toată inima. Vă rog să credeţi! Nu mă credeţi? întrebă cu naivă înclinare de cap „partea"...

— A! protesta acum Plaiu.

— De acea vă rog să grăbiţi procesul meu de divorţ, pe care Teo are tot interesul să-l amâne. Opt termene am avut până azi, vreme de aproape un an. Opt termene. Şi mă ameninţă cu alte opt. Nu mai pot. Nu mai pot. Vreau să scap mai repede de această tortură. Viaţa cu el m'ar duce la o sinucidere sigură şi n'am de cât douăzeci şi patru de ani.

— Oh! se indignă împărţitorul de dreptate pentru un final aşa de dramatic al acestor fragezi ani.

— Şi să vă mai spun ceva, dar vă rog să mă ertaţi. Am vrut să fiu mamă. Ce e o căsnicie fără copii? Ei bine, mi-a interzis-o, pe motiv că are el motive să nu fiu... Şi câte şi câte!!! Nu mai pot, nu mai pot. Acum am termen mâne. Vă rog din toată inima scurtaţi-mi suferinţa şi o să vă fiu recunoscătoare toată viaţa. Ştiţi? Eu mă duc des la biserică. Şi eri am fost...

— Bine, doamnă, vom face tot ce se poate

și permite legea, se ridică Plaiu, demonstrativ, spre a scurta această ședință „de cameră".

După plecarea solicitantei, Costin Plaiu, se plimbă câteva clipe prin birou, se opri la geam, cu ochii spre grădina vecină, în care teii se împânziseră de floare și umbre rotunde.

Se felicită că a putut scurta audiența. Felicitarea venise cu atât mai la timp cu cât Nini Cernat era o femee frumoasă. Dar rămase puțin pe gânduri. In acest sfert de oră a apărut de câteva ori în ochii lui icoana coanei Tinca, maica lui, dar a trecut oarecum repede. Era ceva în femeea aceasta care știa să umbrească amintirile grele.

Zălaru dădu buzna. Zărindu-l pe președinte la geam, se opri zâmbind. Peste acest zâmbet Plaiu întoarse capul.

— A plecat? se făcu a întreba Sandu.

— Da; doar se vede... ripostă Plaiu, trecând la cuier să-și ia roba.

— E ora să intrăm...

— Sunt gata.

— Știi că azi avem o ședință grea. Nouăzeci pe listă.

— Știu, încuviință Plaiu...

— Dar pentru tine cred că are să fie ușoară, Costinel.

— De ce?

— De ce? De aceea! Fie vorba între noi; drăgălaşă femeie! Nu?

Profitând de clipa îmbrăcării robei, Plaiu tăcu o clipă, încheindu-şi cravata albă la gât.

— Este... şi-i păcat!, şopti el în clipa când puse mâna pe clampa uşei dinspre sala de şedinţă.

Divorţul se pronunţase în scurtă vreme, iar după apel şi recursul perdut de Cernat, Nini urma să redevie Doamna Vernescu. S'au scurs cele nouă luni de rigoare, în care dejunuri sau mese intime se aranjară în casa Zălaru, cu Costin Plaiu şi Nini Vernescu la olaltă. De bună seamă, prin casele cunoscuţilor şi mai ales ale necunoscuţilor, se şoptea nu numai apropiata căsătorie a celor doi, dar şi explicaţii convenabile ale divorţului aşa de în grabă şi definitiv pronunţat, cu ajutorul „vajnicului" magistrat al târgului. Şi nu mai departe, de cât pe sălile tribunalului, graţie soţului culpabil divorţat, şoaptele căpătau răsunet... magistral.

Teo Cernat aflând de audienţa acordată soţiei sale, nu se lăsase mai prejos. Ceru şi însuşi fu primit în audienţă peste o săptămână. Arătă magistratului că nimic din cele declarate de Nini, la dosar, nu este adevărat, că dânsa e o femeie rea, capri-

cioasă, și mai ales nu-i e credincioasă și că va dovedi aceasta.

Costin nu întreba nimic, dar ar fi fost foarte mulțumit dacă Cernat i-ar fi dat un singur exemplu de acea infidelitate. După felul în care însă femeea asta tânără și frumoasă se prezentase și i se plânsese, fără prefăcătorie și fără o încercare de a-și folosi podoabele firii sale, președintele nu dădu crezare „părții", aci prezentă, dar fără a-și da pe față părerea, asigură pe Cernat că va judeca drept și pe acte, iar dacă va fi nevoe de probe nouă, adică de vre-un alt termen, va chibzui...

Cazul Ninei Cernat-Vernescu hălădui astfel prin guri, săli și saloane, legiuitele nouă luni de zile și nu se opri din zvon decât în ziua nunții lui Costin cu văduva inocentă.

Costin Plaiu pusese în acest timp la chibzuială toată cunoștința lui despre oameni și femei, toate informațiile, toate amintirile părintești de acasă, cu neîmblânzitele lor apropieri, dar peste toate calculele judecătorului biruia dragostea, cea din toate vremile. Iubea pe Nini? O iubea cu toate scăderile arătate de Cernat și peste cele pe cari le constata față de aceea ce fusese coana Tinca Plaiu. Care oțel rece rezistă flacării sporite?

Erau totuși în femeea aceasta înfățișări și atitudini care îl făcuseră să stea puțin la

gând. Mai întâi Nini se farda cam ţipător şi avea o artă deosebită de a-şi „mula" rochiile pe corpul ei plinuţ. Două înfăţişări de care Plaiu socotea să se ocupe în primele luni ale căsătoriei. Ar fi făcut-o de pe acum, dar peste ele veneau, să-i amuţească glasul, acea drăgălăşie de a-şi înclina cu naivitate capul, în întrebări copilăreşti şi unele izbucniri de sinceritate, care-i îndepărtau ori ce putinţă de imputare, cu atât mai mult cu cât cele două abuzuri — hai să zicem — puteau fi o simplă ambiţie de femee, de a părea tot aşa de bine, dacă nu mai bine ca celelalte. Nini avea ambiţiile ei. Şi nu puţine. I-o spusese şi doamna Ioachim care stăpânea fără greş arta ghicitului în palmă. Ş'apoi nu strică unei femei ambiţia de a se impune, gândea îndrăgostitul Costin, care astfel îndepărta încă mai mult modelul matern...

La urma urmei mama — Dumnezeu s'o erte — era o femee bătrână, cu înţelepciunea adunată ani de-a rândul. Cărei femei tinere i s'ar putea pretinde experienţa şi înţelepciunea anilor mulţi? îşi îndrituia el răspunsul. Şi cum chipul Ninei îi răspundea la fel, în mintea lui, Costin înţelese că nu e cuminte, ba poate chiar copilăresc, să se încăpăţineze într'o comparaţie, care l-ar putea condamna la burlăcie pe viaţă; ba din când în când îşi punea întrebarea: Cum

a putut el să stăruie mereu într'o asemenea comparație.

Inceputurile gospodăriei se arătau în totul trandafirii, cu neașteptatele atenții reciproce. Glastre subțiri cu flori, artistic răsfirate pe birou și în sufragerie. Mici capricii de fost burlac, prevenite și satisfăcute. Mâncări favorite și potrivite pe gustul lui Costin. De cealaltă parte pachețele cu surprize pe măsuța de noapte, cu acele dulci nimicuri femeești, cari le aduc așa de mari mulțumiri. Nini, cochetă și ageră, își dădea seama că e soția unuia din cei mai de seamă cetățeni și magistrați ai urbei, iar mândria ei la auzul acestor laude și la deosebitele ploconeli ale cunoscuților, sporea, și se găsea la largul ei. Știa să fie „Madame la presidente" în special la mesele oficiale și banchete; ocupând întotdeauna unul din locurile de onoare ale mesei și știind a se face vrednică de atenția tuturor pentru obrazul ei cu finețe și expresii alcătuite, ca și pentru cuvintele înalte ce răspundea, în calitatea ei „oficială".

Costin era sobru și natural. Se menținea cât putea la acea oficialitate și rezervă, pe care un magistrat cată să și-o impuie. Nu prea iubea vizitele, deși se simțea obligat pentru unele. Nini — ce e drept — se voia mai în văzul lumei, mai des căutată, iar rezerva pe care i-o explica soțul cu pri-

vire la acel „turn de fildeş", în care magistratul trebue oarecum să se izoleze, nu-i cam era pe plac. Prea multe legături cu lumea — zicea el — aduc adeseori obligaţiuni; prea multă intimitate, mai ales cu oamenii politici, pot atrage cereri sau sugestii în atâtea cauze, în care magistratul trebuie să fie totdeauna liber şi stăpân pe cugetul său.

— Dar tu, Costinel, nu eşti omul care să primească influenţe ori sugestii.

— Tocmai de aceea, Nini dragă, riposta soţul.

— Aplică şi tu proverbul: „Zi ca toţi şi fă ca tine" îl povăţui Nini.

— Adică să am două feţe.

— Ca toată lumea, Costinel.

— Vezi tu că un magistrat nu poate fi ca toată lumea...

— Las că ştiu eu şi magistraţi care nu numai că nu fug de lume, dar au şi „jour fixe" cu câte o masă-două de poker.

— Se poate, nevestică dragă, dar iartă-mă dacă nu pot face la fel, pentrucă nu se cuvine.

— Dar ce? Sandu Zălaru nu-i un magistrat bun? se ascuţi drăgălaş Ninà.

— Ba este, dar...

— Şi totuşi primeşte atâta lume, fără să refuze şi câte un pokeraş.

— Ştiu. E treaba lui. Eu mai întâi nu uit

că sunt Prim-președinte al tribunalului... și apoi am concepțiile mele din acest punct de vedere.

— Ești un urîcios, făcu Nina, cu creionașul de „rouge" pe buze...

Urmă o clipă în care Costin îi urmărea meșteșugul de a-și festona buzele.

— Crezi tu, Nini dragă, că ai fi mai puțin frumoasă, dacă ai pune ceva mai puțin roș?

— Apoi, dragă Costinel, cum ai tu concepțiile tale, le am și eu pe ale mele, din acest punct de vedere.

Lui Costin îi plăcu riposta și o consfiți cu un sărut pe ceafa de persică a Ninei.

CAP. II.

De Sfântul Constantin, ziua când, în trecutul său singuratic, îşi serba numele, Plaiu nu primia obişnuit vizite. Nici nu putea face un asemenea lux. Il lua pe nepotu-su, Aurel Blebea, pe care-l creştea şi care-i adusese din zori buchetul de flori din grădină, şi-l ducea ori la un restaurant, ori la o grădină, unde luau masa împreună. Copilul aştepta totdeauna cu nerăsuflare prilejul acesta. Mâncau şi acasă la o altă, tot ce le pregătia baba Vuia, bucătăreasa bătrână, care-l crescuse şi pe moş Costin şi pe dânsul, dar o masă în oraş" altceva însemna. Punea hăinuţele nouă desdedimineaţă, îşi căuta cu atenţie unghiile, îşi lustruia botinele, se uita în oglindă cum îi stătea haina proaspăt periată şi din faţă şi dintr'o parte, îşi netezea părul cu peria, după ce-l uda puţin şi se aşeza pe marginea canapelei, dând din picioare de nerăbdare şi cântând felurite începuturi de cântec, dar cu urechea la odaea lui moş Costin, ale cărui mişcări de toaletă

le ghicia rând pe rând. Acuma își pune vesta, acuma cravata, acuma își scoate din dulap batista curată, acuma își ia pălăria. Și deodată:

— Gata, Aurel?

— Gata, moș Costin!

— Haidem!

— Haidem, se grăbia nepotul să-și îndese pe cap șapca, pe care-o învârtise cu aceași nerăbdare în mâni, pe când își închipuia masa, locul lui, farfuriile cu mâncări aduse de chelner, lumea din sală, orhestra.

Timid și cuviincios, călca aproape în vârfuri alături de moș Costin, trăgând cu coada ochiului să nu-i treacă înainte din mers. Își făcuse încă de dimineață lecțiile. Caetele lui, înroșite de nota 9 și 10, stăteau învelite violet pe colțul mesei, așezate pe cursuri la rând, scrise curat și cu linie marginală pe fiece foae.

La restaurant cerea după listă ce vrea și moș Costin îi spunea mereu: — „Mai ia ceva, Aurel"!

Firește, la sfârșit, nu lipseau, după anotimp, înghețata sau prăjitura. Era clipa solemnă a mesei. O mânca încet, în îmbucături mici, căci așa porția devenea mai mare și când ochii lui întâlneau pe ai moșului, zâmbeau fugitiv, încântați. Apoi se ridicau, Aurel își scutura haina de fărmături și porneau cu pași domoli spre casă. Câte-odată,

când moş Costin socotea că este vre-un film pe potriva sufletului nepotului, mai făceau un ocol pe străzi, prin oraş, până la ora începerii. Şi astfel trecură câţiva ani zilele de patron ale lui Plaiu şi bucuriile îndelung aşteptate pentru acele zile, ale lui Aurel.

Acum se apropia cel dintâi Sf. Constantin, dela însurătoarea unchiului, din toamna trecută. Se întrebase cu mai multe zile înainte dacă va lua masa împreună cu moş Costin şi tante Nini, sau tot singur cum mânca dela venirea acesteia în casă.

Plaiu îl chemase şi-i explicase că, de vreme ce el şi tante Nini trebuiau să mănânce înainte de eşirea dela şcoală a elevilor, masa i se va servi în camera lui la venirea dela şcoală. Copilul ştia însă că atât ora lui de venire, cât şi cea de plecare la tribunal a mosu-său, nu se schimbaseră cu nimic. Dar dacă aşa s'au schimbat treburile în casă, n'avea de cât să se supue cuminte. In primele zile, baba Vuia ridicase farfuriile din camera lui cu mâncarea pe jumătate, ba zărise bătrâna pe o margine de farfurie, un strop limpede şi mic care nu era din mâncare... Oftase, mângâiase în tăcere obrazul copilului şi eşise cu teancul clătinat.

Incă de când auzise că moş Costin se însoară, pe Aurel îl frământaseră felurite întrebări, oare cum e viitoarea lui mătuşă?

N'o vedea prea tânără, ci pe măsura lui Costin Plaiu; o credea blondă! Așa o credea el, sămănând cu doamna lui domnu director dela școală, dar o simțea că va să fie bună. Doar moș Costin nici n'ar putea lua altă soție. Tocmai de aceea a așteptat mult să afle o cocoană care să samene, așa, cu bunica Tinca...

Când a văzut-o mireasă la biserică, nu-i venea să creadă. „Tanti" era foarte tânără, (auzise din spate, dela lume, că are numai douăzeci și patru de ani, iar moș Costin aproape patruzeci), tanti era brunetă, cu ochi întunecoși, dar frumoși, și nu părea de loc bună, după cum ținea gura. Se făcuse mic, își potrivise ochii pe rând să nu o scape din privire, printre coatele celor din fața lui, și-i plimba când asupra unchiului, când asupra miresei, când asupra Mioarei Zalaru, nănașa, tot așa de tânără și de negricioasă la ochi. Moș Costin îl zărise, îi zâmbise în treacăt o singură dată și acum sta drept, în haina neagră, înțepenit în guler, cu fața la cele sfinte. După slujbă văzu cum toți cei dimprejur se grămădeau să îmbrățișeze, sau să strângă mâna unchiului și cucoanei cu ochi întunecoși. A așteptat până ce toți au eșit, iar când a venit rândul mirilor să iasă, s'a apropiat tiptil pe la spate, a întins mâna către mâna liberă a moșului, acesta a întors ușor capul, Aurel i-a a-

pucat-o cu o strângere, care spunea că şi el e acolo, veşnic acolo, lângă scumpul lui protector, iar când moş Costin voi să spuie doamnei de lângă el că şi Aurel este acolo, copilul s'a făcut nevăzut în mulţimea care eşea.

In cea dintâi săptămână care-a urmat, Aurel n'a intrat, ca de obicei, dimineaţa, în clipa plecării la şcoală, în camera lui moş Costin, să-i zică „la revedere". Nu-l oprise nimeni dela aceasta, dar a văzut că nimeni nu i-a imputat că n'o făcea. Aşa trebuia să facă, va să zică. In ziua când, făcându-şi lecţiile, a auzit clampa uşei, a întors repede capul, şi când a văzut că nu era moş Costin, s'a ridicat puţin încurcat, în picioare, a zis „sărut mâna, doamnă" şi a stat drept, în aşteptare. Nini Plaiu s'a oprit o clipă, l-a învăţat că trebuie să nu-i mai spuie „doamnă", ci „tanti", a căutat ceva într'un dulap şi a eşit. Aurel a urmărut-o cu ochii, a simţit un parfum tare, care ţâşnea parcă din fiecare floare a desenului rochiei lipită pe trup, a zărit ultimul fald în clipa închiderei uşei, a rămas îndelung cu ochii pe acel loc al uşei, apoi încet s'a aşezat, a dus coada creionului între dinţi şi a lăsat o urmă adâncă în lemnul cu miros prieten... Cuta ceea de rochie îl urmărea din linia neagră în care uşa se lipise de pervaz, iar pe creion sporiră urmele dinţilor.

— Ce rochie urâtă! își zise în minte, strângând mereu dinții. Baba Vuia poartă rochii mai frumoase, și cel puțin miroasă a mâncare.

Crescuse fără mamă. Baba Vuia înlocuise în măsura poveștilor, a spălatului și a demâncării, aceea ce auzise dela colegii lui că ar însemna o *mamă*. Dar mai auzise și atâtea altele, povestite de Vuia și adeverite de băeții din clasă, cu cuvinte calde și împletituri fine de imagini. Nu ducea lipsă de nimic și moș Costin îi era un tată cu adevărat. Dar lipseau totuși multe, multe... pe care nu le cunoștea de cât din poveștile colegilor despre mamele lor, cu desmerdări, cu sărutat ferbinte pe obraz la plecarea către școală, sau cu mere roșii, ori pachetele de mâncare, strecurate de mânele lor în buzunarul pantalonului, ori în geanta de pe spate.

„Mama" lui de-acasă, nu era nici măcar „tanti". Auzise el și despre unele *tante* care țin loc de mame. A lui era doamna frumoasă și parfumată. Atât. Ba odată, după două trei luni, întâlnindu-l la bucătărie, unde baba Vuia îi dădea pentru școală felia de pâne cu unt, în hârtie lucioasă, i-a zis să nu-l mai vadă în bucătărie, iar când el eșea pe ușă, cu o privire blândă către bucătăreasă, tante, l-a urmărit încruntând sprincenele și zicând: „ce copil rău crescut!"

Altă dată, mai de curând a întâlnit-o pe săliţa din dos; el s'a oprit, a privit-o lung, iar dânsa i-a spus atât:

— De ce mă fixezi ?

— Poftim? a răspuns, înlemnit, Aurel.

— Te poftesc să nu mă mai fixezi aşa! Ştii?

Iar apoi ţintuit locului, a auzit-o, în cameră după ce a închis uşa cu sgomot, spunând lui moş Costin:

— Ăsta nu mă poate suferi.

— Crezi tu asta, Ninişor? răspunse moş Costin.

— Nu cred. Sunt sigură. Mă spionează şi mă vorbeşte de rău cătră bucătăreasă.

— Ţi-a spus-o baba Vuia?

— Nu. Am auzit eu. In ce mă priveşte puţin îmi pasă, dar te-aş întreba ceva.

— Ce?

— Nu ţi se pare c'ar fi mai bine şi pentru noi şi pentru dânsul, dacă l-am da la internat?

— Dar, nu ne supără cu nimic, dragă Nini. Aurel e un copil foarte liniştit, şi foarte cuviincios...

— Il iubeşti! E explicabil, dar nu ştiu dacă merită dragostea ce-i porţi.

Apoi n'a mai înţeles nimic, pentru că părându-i-se că uşa se deschide, a intrat repede în camera lui.

Luna Mai strecura pe fereastra deschisă aer tânăr și parfumat de țărână și pădure. Casa bătrânească scădea între tufe în încleștarea trandafirilor agățători și în sporul pomilor spuziți de floare. De lângă fereastra camerei lui, un vișin întinse lui Aurel o mână albă și prietenoasă. Copilul o desmerdă cu ochii și cu vârful degetelor. Colo, după straturile de flori, în chioșcul cu răuruscă, îl chema masa de brad alb pe care o lucrase și el, ajutând pe moș Costin. Hotărî să coboare repede acolo. Camera lui avea în unghere umbre ce adăposteau guri, ghiare și ochi întunecoși...

Își luă caetele, eși pe din dos și se refugiă sub plafoane verzi și pereți jucăuși în soare, care-i întindeau, în fiecare frunză, o palmă mică, gata de desmerdare. Albine hărniceau în zumzet, venind și plecând după treburi. Un buburuz poposi pe caet cu aripile roșii întinse, sub care alte două aripioare de dantelă fină se strânseră, acoperite îndată de pavăza lor roșie cu șapte puncte negre. Aurel o atinse ușurel. Gâza se opri, se strânse o clipă, trăgându-și picioruțele sub ea, dar dându-și seama că atingerea fusese doar un alint, și le întinse și porni în mers mărunt spre colțul caetului, unde își întinse iarăși danteluțele și carapacele lor, sburând încotrova. De ce oare n'are și el aripi? Numai două...

Din bucătărie auzi glasul babei Vuia:

— Păi lasă, duducă, că de treizeci de ani tot aşa fac şi slavă Domnului boerii ştiu cine-i baba Vuia.

— Aşa o fi, dar mie să-mi faci mâncarea cum îmi place mie. Multe vechituri am eu de schimbat în casa asta. Să faci cum îţi spun eu. Ai auzit?

— Bine, duduie.

Aurel stătu o clipă la adăpostul puzderiei de ramuri şi frunze dese, trăgând cu ochii, prin luminişuri, spre bucătărie. Rămăsese numai bătrâna. Eşi încet, aproape tupilat, străbătu cărările în vârfuri şi intră. Se asigură că bucătăreasa e singură şi se alătură de urechea ei:

— Babă Vuia, ce ne facem?

— Cum ce ne facem, conaş Aurel? Ne vedem de treabă cum am învăţat. Mata cu lecţiile, eu cu mâncarea... şi alta nimica.

— Dar tanti...

— Ei, ce-i cu tanti? Să fie sănătoasă şi să-şi vadă de boer.

— Nu te-ai supărat adinioarea?

— Eu? Nici atitica. Spinarea să-mi fie sănătoasă! răspunse bătrâna, alegând frunze de ştevie cu margini festonate şi dându-le drumul într'o tigae cu apă.

— Babă Vuia, ascultă. Eu am să fug de-aici, şopti copilul.

— Araca'n de mine, conaș Aurel! Da ce te-a apucat, păcatele mele?

De ce să fugi? făcu bucătăreasa, scăpând o frunză din mână.

— Așa! Tanti mă ureşte. Tanti vrea să mă bage la internat.

— Unde?

— La internat. Să mă ție închis acolo.

— Da' pentru ce?

— Nu știu... Pentru că stau aici, babă Vuio, aici în casa *noastră*... sbucni el în plâns.

— Iaca acu' și plângi! D'apoi se poate? Băiet mare, de doisprezece ani, să plângă! Chiteşti mata că boerul are să facă una ca asta?

— Face, mătușă, face! Acuma face tot ce-i spune tanti.

— Ba iaca, n'a mai face-o! Că mai suntem și *noi* pe-aici! Nu purta grijă, băieţelul babei. Că doar cine te-a crescut, te-a spălat, te-a hrănit și te-a slujit? Baba Vuia, conașule, și baba Vuia nu moare degrabă. Ihai! Las' că vorbesc eu cu conu Costinel. Auzi dumneata! Se poate una ca asta?

Și mâna jilavă adună de pe obrazul copilului boabe care se adăugiră în colțul pestelcei, acelora din ochii sfătuitoarei...

Aurel reveni în chioșc, deschise aritmetica și începu problemele. Dar de trei ori opt făcea douăzeci și șapte, iar la nouă din treisprezece rămâneau cinci...

CAP. III.

Din ajun, gospodăria lui Costin Plaiu era în ferbere. Nini mai adusese o femee „cu ziua" ca să-i ajute „căzăturei celei de baba Vuia" care, „numai gura-i de ea". Pregăti ţestelcă albă de organdi, cu horbotă pe de margini şi boneţică asemenea, care aveau să stea înfoiate şi în falduri înaintea şi pe capul nouei servitoare. Târguelile aşteptau în camară, şi din toate, soseau la bucătărie felurile şi aluaturile din vreme hotărîte, cum aveau să fie pregătite şi prezentate. Dela cofetărie urmau să sosească torturile, cozonacii şi îngheţata în forme. Listele de cheltueli sporeau şi Costin le făcuse faţă cum putuse. In dimineaţa zilei patronului sosiră însă, un miel curăţat gata şi doi curcani mari fripţi, despre care Costin întrebă cât costă, ca să scoată şi fundul pungii.

— Ce-ţi pasă ţie cât costă? E un cadou! răspunse Nini.

— Cadou? Dela cine? întrebă Plaiu.

— Dela cineva... Nu-i treaba ta!

— Ba da, Ninișor dragă. Eu trebuie să știu, fiindcă mie cadouri nu-mi trebuiesc.

— Cu atât mai bine. Imi trebuiesc mie și gata socoteala. Doar n'am să resping atenția unui prieten. Și dacă ai să mă crezi, nici eu nu știu dela cine-s, plăsmui răspuns scurt Nini.

— Atunci, cu atât mai rău...

Dar în loc de răspuns Nini îl sărută pe-un obraz și pe celălalt și dispăru, — iar sărutările acelea copleșiră degrabă socotelile înalte și reci.

Inaintea prânzului, pe când Nini se pieptăna în dormitor, Plaiu se plimba prin grădină cu Aurel. Copilul îi adusese de dimineață buchetul de trandafiri — cei întâi înfloriți — și, bătând la ușa biroului, unde moș Costin scria neînlăturatele cărți de vizită și telegrame, îi întinse buchetul, se rădică pe vârfurile picioarelor, îi înlănțui gâtul cu florile strânse și brațele încordate, îl sărută cald și-i zise:

— La mulți ani, moș Costine, și să știi că eu nu vrau să plec de lângă mata, niciodată.

— Ce vorbe spui tu, Aurel? îi răspunse Plaiu, prinzându-l de amândouă mânele și privindu-l drept în ochi.

— Spun și eu moșule! Știu că nici mata nu ești fericit...

— Cine ți-a spus că nu-s fericit?

— Nimeni, moş Costin, nimeni; dar se vede.

In clipa asta uşa biroului se deschise şi Nini apăru. Privirea ei alunecă dela copil la buchetul aşezat pe marginea biroului şi apoi la Costin.

— Ei?! făcu ea cu mânile în lături, aşteptând.

Urmă o clipă de tăcere. Copilul îşi plimbă ochii dela femeea parfumată la moşu-su, care zâmbea în aceaşi aşteptare.

— Ei? repetă Nini. Nimic?

Interveni atunci Plaiu, cu un gest îmbietor.

— Sărut-o pe Tanti, Aurel; asta e!

Copilul şovăi, făcu jumătate pas spre dânsa, dar se opri drept.

— Zadarnic, dragă Costinel, se răsuci pe călcâie Nini, întorcând spatele lui Aurel.

Copilul acesta este un mare îndărătnic. Trebuia s'o facă de la sine. Nu împins de alţii... Şi nici atunci!

Aurel sări, în clipa asta, întinse mânele spre acele ale Ninei. Dar mânile ei deschideau uşa şi eşeau...

Acum, în preajma prânzului, moş Costin discuta prin grădină cu Aurel asupra celor întâmplate de dimineaţă. Copilul răspundea cumpănit. Ştia că moş Costin îl iubeşte. Nu-i trebuia mai mult. Dar Costin dimineaţă a rămas surprins când a auzit că Aurel nu

vrea să plece de lângă dânsul. Văzând că răspunsurile lui nu-s tocmai pe placul întrebărilor, Aurel, privindu-și moșul lung, exclamă, cu un zâmbet mișcat.

— Ce frumos ești de ziua matale, moș Costine! Și ce bine-ți șade în haina asta neagră!

Plaiu, la cei aproape patruzeci de ani — ce e drept — părea un bărbat frumos. Nu prea înalt, cu părul castaniu și tâmple prinse în argint, avea obrazul neted și ochii căprii, plini de expresie blândă. Purta mustața tunsă pe buze, dar destul de stufoasă ca să acopere cele câteva fire albe ce se iviseră între ele.

— Așa mă vezi tu! Și tu ai să fii un bărbat frumos, confirmă Plaiu părerea pe care căutase s'o explice altmintrelea adineaori.

— De ce nu mă cheamă și pe mine Plaiu, moș Costine!? Aurel Plaiu?!! Ce frumos ar suna!

— Pentru că pe tatăl tău îl chema Blebea, iar pe al meu Plaiu, așa cum l-a chemat și pe bunicul meu, tot Costin Plaiu.

— Ce mare nume Plaiu! Costin Plaiu!

— Bunicul meu avusese două nume: Bogdan și Costin, iar Plaiu i s'a zis fiindcă fusese căpitan de plai. Ai învățat tu în liceu poezia „Dan, căpitan de plai"?

— Da, moș Costine. Când o spuneam la

lecţie gândul meu era numai la bunicul şi la mata.

In clipa asta intră factorul cu telegrame. Dintre cele şapte aduse, două îl mişcară în deosebi, aşa cum nu-l mişcaseră nici o felicitare din teancul convenţional şi sterp de bilete, pe care-l primise în decursul dimineţii, şi încă din ajun. Era o telegramă dela preşedintele Curţii de Casaţie şi alta dela însuşi Ministrul Justiţiei, concetăţean cu dânsul.

— Ştii tu dela cine-s telegramele acestea? flutură foile Plaiu, cu ochii în zâmbet. Dela preşedintele Curţii de Casaţie şi dela... dela?

— Dela Ministrul Justiţiei, Aurel!, de la domnul Virgil Mândrescu însuşi...

— Te cunoaşte? Dar cine nu te cunoaşte pe mata?! Mi-au spus şi băeţii cine eşti, şi cum se vorbeşte de mata în oraş...

— Sunt un om drept, Aurel! Asta-i tot.

— Oare e aşa de greu să fie cineva drept, moş Coştine?

— Nu-i aşa de greu, nepoate dragă, dar nici uşor nu-i. Cum însă şi Gavril Plaiu, taică-meu, şi coana Tinca Plaiu, maică-mea, au fost oameni drepţi, mie nu mi-a rămas de cât să-le urmez.

— Dar eu am să fiu un om drept?

— Sunt sigur Aurel. N'ai de cât să urmezi puţintel pildele şi poveţele mele...

— Aşa am să fac. Dar tanti le urmează, moşule?

— Incetul cu încetul le va urma. Ai să vezi tu, când ai s'o cunoşti mai bine şi... ai să ţii un pic la dânsa.

Copilul întoarse capul înlături şi suspină reţinut, pe gânduri. Dacă moş Costin este un om drept, de ce-i cere lui un lucru ca acesta? Să-l fi întrebat dacă ţine puţintel la baba Vuia, n'ar fi pregetat nici o clipă să răspundă, cu zâmbetul sincerităţii, *da, da!* Ori dacă i-i drag nenea Sandu Zălaru, care-i aducea de atâtea ori prăjituri şi cărţi de cetit, care-l lua pe genunchi şi-i punea întrebări la mintea lui, cu răspunsuri uşoare şi potrivite inimei lui de orfan, ar fi zis de trei ori *da!* S'ar fi legat cu jurământ că are să-i iubească totdeauna. „Când ai s'o cunoşti mai bine"! Oare e aşa de anevoe să cunoşti că cineva te iubeşte ori nu? Şi e greu să vezi că cineva nu te iubeşte, când ochii tăi sunt trişti şi nimic nu vine de la dânsul să înlăture boabele tristeţii? Şi nu înţelegi lipsa de dragoste, când ochii acelei fiinţe te privesc furiş şi încruntat? Are s'o cunoască oare, el, Aurel, altmintrelea vre-odată?

— Da, da Aurel, când ai s'o cunoşti! Atunci n'ai să mai vorbeşti de plecarea din casa asta. Ce-ai vrut să spui adineauri?

— Eu, moş Costine?

— Tu!

— Eu nu vreau să spun nimic... Eu rămân toată viaţa cu mata. Eu nu mă duc la internat cum vrea dânsa...

— Ce vorbă-i asta „dânsa"? Care „dânsa"? Nini?

Aurel dădu din cap, confirmând şi gonindu-şi privirile pe sub rădăcini şi umbre, ca să nu le întâlnească pe cele ale lui moş Costin. Dar moş Costin îl apucă de braţe, îl apropie de banca pe care se aşezase, îi ridică apoi bărbia şi-l ţinti drept în ochi.

— Va să zică, Aurel, e adevărat că asculţi pe la uşă?!

— Eu? făcu băiatul cu răsuflarea tăiată.

— Tu, Aurel.

— N'am ascultat la uşă. Dar am auzit. Se aude! Zău că se aude, când treci pe colo, pe săliţă. Eu când am auzit, m'am oprit departe, dar am auzit tot ce-ţi spunea, că să mă bagi la internat. De ce să mă bagi la internat, moş Costine? Ce-ţi fac eu matale? Uite, eri am căpătat în teze un 9 la istorie şi un 10 la limba română. Să-ţi arăt caetele. De ce să mă alungi de lângă mata? Dacă mă alungi, eu am să...

Şi isbucni în plâns sbuciumat. Costin Plaiu nu-l mai întrebă nimic. Simţi picuri calzi pe mânele lui, care strângeau pe ale copilului, înţelese tot sbuciumul din pieptul

ce se sbătea, îşi dădu seama că un sâmbure amar a venit să se sădească în acea grădină şi că grădinarul, cu toată iscusinţa şi prevederea, nu mai putea să-l scoată afară.

Ceva întrezărise el şi fără să i se spună. Copilul trăsese de-al binelea obloanele sufletului. Era mult mai tăcut. Se ferea adesea şi de dânsul. Iar pe Nini o ocolea făţiş. Când se întorcea dela şcoală şi dânsa era în grădină, intra pe uşa bucătăriei, iar când Nini îl întreba ceva, îi răspundea în fugă, ca între două uşi.

Odată, dintr'un pachet cu prăjituri, Nini a lăsat, ca arareori, un *doboş*, pe tava cu ceai şi pâne prăjită, care-l aşteptau înainte de plecarea la şcoală. După plecarea lui, Nini a găsit prăjitura neatinsă. Moş Costin, care se aflase din întâmplare puţin înapoia ei, a văzut-o şi el. Dânsa a întors capul, i-a arătat prăjitura, el a ridicat din umeri şi a pufnit uşor pe nas, cu capul plecat într'o parte. Au tăcut, dar între dânşii problema se insinua statornic. Intrebarea lui era: totdeauna cam aceaşi: Ce are de imputat ea copilului; ea îl întreba ce are copilul acesta cu dânsa.

Pricină din care deslegarea problemei se amâna pentru conversaţia ce-avea să vie desigur altă-dată, deşi Plaiu ar fi fost foarte bucuros să scape de sub tortura aceasta, care turbura o căsnicie de abea de câteva

luni, în care el îşi simţise apele sufletului adunate în matca lor limpede.

De aceea tăcerea coborîse pe bancă între moş şi nepot, ca o liniuţă de unire între două vorbe scrise. Nici nu-i unea, nici nu-i despărţea. Plaiu cunoscuse în băiatul de doisprezece ani o înfăţişare nouă. Ar fi zis că-i încăpăţinare, sau mai degrabă izolare, dar nici una, nici alta nu-i da răsunetul exact. Dreptate? De partea cui stătea dreptatea atitudinii? Adică, dacă e vorba de dreptate ceea ce a intervenit nou în casa asta, nu era de cât Nini. Dar Nini ce ură să poarte unui copil bun? Nini e un suflet iubitor, distins şi cald. Pentru dragostea ei de soţie, Nini n'ar da loc la micile scene — fiindcă, de sigur, sunt mici şi neînsemnate — dintre dânsa şi Aurel. Ş'apoi văzuse în Nini destulă sinceritate. Ii vorbise deschis totdeauna, despre toate şi despre Aurel. Ea n'ar fi putut păstra poxie asupra unui copil care — ce e drept — avea unele rezerve explicabile faţă de dânsa. Rezerve care puteau fi şi instinctive, se înţelege, sau pornite din năzuinţa de a-şi păstra numai pentru dânsul dragostea lui moş Costin, dar care se puteau explica şi prin deosebirea de vârstă, ca şi prin deosebirea adusă într'un cămin tăcut şi închis, de o femee tânără, vioae şi iubitoare de lume. Nu! Nini n'avea ce să-şi impute! De-

sigur trebuie veghiat asupra sufletului oblonit al celui mic.

Ochii lui Plaiu, care alunecau dela nepotul din capătul băncii, spre bucătărie, priveau oarecum absenți la cele ce se petreceau dincolo de geamul în care forfotea baba Vuia și femeea cea nouă „cu ziua". Deodată ochii lui se opriră pe o siluetă care se estompa albăstriu înapoia celor două femei, aplecându-și din când în când capul asupra mesei pe care ele oficiau aluaturile și pastele! Opacitatea întunerecului dinapoia ori cărui geam de cameră închisă nu-l lăsă să vadă de cât contururi și colori vagi. Totuși nu-i trebui mult s'o distingă clar pe Nini, care supraveghea pregătirile. Ba, i se păru că, din când în când, capul ei se ridica privind spre banca din grădină. Plin de mustrări că putuse sta atâta de vorbă cu Aurel, în lipsă și despre „dânsa", Costin se ridică și — cum rareori făcuse — își îndreptă pașii spre bucătărie. Intră. Pe masă, pe scaune, în coșuri de paie, o îngrămădire de cărnuri, zarzavaturi, făinuri, cuțite, linguri, tingiri pe jos și pe mașina de gătit, în care forfoteau aburii, iar într'un colț, pe un scăunaș de brad, doi fazani în penele lor. Doi fazani? Pe lista ce-i dase din ajun Nini nu figurau aceste paseri rare, cu carnea untoasă. Nici baba Vuia nu-i cumpărase!

— Ce-i cu fazanii ăştia, Nini?

— Ce să fie, Costinel? Nişte fazani. Am să-i servesc fripţi şi împodobiţi în penele lor. Am văzut la Aglaea Dinu. N'ai idee ce efect fac pe masă! Au o carne...

— Bine, bine, dar când i-ai cumpărat? întrebă nedumerit Plaiu.

— Să vezi. Nu i-am cumpărat eu. Ţi i-a trimis Ernest... făcu Nini calină.

— Ernest? Care Ernest?

— Cum „care Ernest? Ernest Dancovici. Căpitanul fost magistrat... vânătorul...

— A! vărul fostului tău soţ?

— Exact!

— Dar...

— El are mare admiraţie pentru tine... Ţii minte la divorţ ce martor preţios mi-a fost. Deşi era vărul lui Cernat, n'a stat un moment la îndoială să depuie în favoarea mea. Imi ştia viaţa. E un cavaler.

— Bine, dar, eu... ridică din umeri Plaiu.

— Ţi-aduci aminte ce impresie bună ţi-a făcut la proces?

— In adevăr, i-am mulţumit de obiectivitatea cu care a depus... dar cadou? iarăş un cadou?!! tu ştii că eu...

— Ce? Doar sunteţi oameni de lume! El fost magistrat, tu magistrat... Ce? E vre-un interes? Intre magistraţi nu poate exista prietenii şi admiraţie?... Are să vie după amează să te felicite şi personal...

— De unde știi? Întrebă cu ton firesc Plaiu.

— Iată de unde!

Și Nini îi întinse o carte de vizită pe care scria „Căpitanul Ernest Dancovici, *„o mică atenție cinegetică din partea unui admirator al juristului emerit Costin Plaiu. Imi rezerv plăcerea să vă felicit după amează*".

— Putea să poftească și fără cadou! lăsă Plaiu să cadă biletul pe-un scaun de lemn.

— Pentru Dumnezeu, Costinel, mai schimbă-ți concepțiile. Eu te înțeleg, dar totuși cred că exagerezi puțin. Așa e între prieteni, între rude. El e vânător.

— Ce rude? ce prieteni, Nini dragă? ridică sprâncenele Plaiu.

— Oh, capriciosule! Se cunoaște c'ai fost și procuror, îi dădu Nini peste obraz cu un deget. Nu purta grijă. Eu știu cine e magistratul Costin Plaiu, primul președinte al tribunalului, care în curând va fi consilier de curte.

— Nu așa de curând! Dar pentru Dumnezeu, Nini, mai ține și tu puțintel seama de „capriciile" mele, cum le numești tu! Au rațiunea și importanța lor.

— Bine, bine, zise Nini, închizând ușa după Costin.

Pe când Costin ieșia din bucătărie, ștergându-se pe obraz în locul unde degetul roz al Ninei îl punctase alb cu făină, noile con-

vingeri pe care el trebuia să-şi le însuşească şi pe când în mintea lui înoda hotărîrea că e *primul* şi *ultimul* Sf. Constantin pe care-l face, fie şi la cererea scumpei lui soţii, fie şi de-ar fi consilier la curte, Aurel, care pândise această eşire, în odaea Vuei, băgă capul pe uşa bucătăriei, ca să se încredinţeze dacă şi „dânsa" eşise şi cum Vuia era chiar singură, căci femeea „cu ziua" se dusese cu doamna, se furişă înăuntru. Auzi pe baba Vuia bonbănind, se opri lângă uşă şi privind obrazul uscativ al bătrânei, aşteptă să isprăvească pomelnicul pe care-l mesteca între buzele subţiri.

— Ce-au vorbit, mătuşică? şopti el apăsat.

— Ei, ce să vorbească? Ia de fazanii ceia. Cică să-i dee cu pene la masă. Dracu'a mai văzut?! Eu una nu mă bag! Să se facă ea de râs!!

— Dar de mine ce-a mai spus „dânsa"?

— Ei ce să spuie?! Că eşti mare om dumneata să te vorbească cineva toată ziua!! Mai mult de mine. Crede dumneaei că eu acuma apuc tingirile de coadă întâiaş dată, 'ndec!! Să înveţe oul pe găină. Ia mai bine gustă din pateurile cele cu brânză, că ţi-a fi ajuns soarele drept inimă... Vorba mea e că azi ai să mănânci la masă cu dânşii.

— Zău? făcu Aurel, prinzând-o de mâna plină de aluat uscat şi de unt topit.

— Păi s'ar putea altfel?... zise bătrâna.

— Și deseară? Cred că deseară sunt și invitați la masă, mătușică.

— Avem. Cum nu! Apoi deseară om vedea noi...

Și dejunul veni. Aurel zărise din vreme trei tacâmuri. Se bucura și nu prea. Bucuria ţâșnea din toată suflarea și foamea lui, dar „nu prea" fiindcă se gândea că va fi mereu sub ochii, care-i vor măsura tot dumicatul.

Și, firește, așa a și urmat. Costin Plaiu aproape se ferea să-l întrebe ceva. „Dânsa" nu mai puțin. Ii scotea la urmă, o porție pe măsură, după ce-și servea soțul și-și scotea ei și, din când în când, văzându-l aplecat cu grijă asupra farfuriei, ținând corect furculița, cuțitul și mestecând discret, își furișa ochii asupra întregului lui chip, spre a vedea dacă n'o măsură și el. Ii dădu și un pahar de vin și i s'a părut că a auzit și un „mulțumesc". Copilul îl bău dintr'o suflare și ochii lui se umeziră de plăcerea și tăria licoarei reci.

Nini îl urmări o clipă, când, de rușine, băiatul aplecase ochii înrourați în farfurie. Ii urmări linia fină a sprincenelor și nasul drept, se opri puțin asupra trandafirilor isbucniți în grabă pe obrajii lui împliniți, apoi întoarse ochii spre Costin ca să vadă dacă seamănă întru câtva cu dânsul,

şi reveniră fugitiv asupra lui Aurel. — Se face frumuşel, diavolul, îşi zise ea, ridicând cuţitul lat de argint cu care servi strudela de mere şi nucă. — Păcat de sufletul lui răutăcios şi închis!...

După amează musafirii începură a sosi. Unii veniră destul de devreme, în graba de a putea examina mai în larg căminul lui Plaiu, închis atâţia ani ori cărui vizitator festiv, ori măcar intim.

In afară de prietenii Sandu Zălaru cu nevastă-sa Mioara, şi de Mitu Fălcianu, de curând înaintat preşedinte la Secţia a II-a, singurii pe care-i ştia prieteni şi devotaţi, nu poftiseră pe nimeni mai dinainte la masa de seară, dintre cei ai lui. Nini însă făcuse cunoscut că Şuşu Erbiceanu, vechea ei colegă şi prietenă din şcoală, va rămâne şi ea la masă. Plaiu ştiind-o veselă şi guralivă, în stare să distreze o masă întreagă, încuviinţă.

— Din ceilalţi vom alege care merită să fie opriţi, nu-i aşa Costinel?

— Fă cum crezi, draga mea, dar în acest caz, să nu uităm, dacă vine, şi pe grefierul meu Galin Mârza. E un băiat subţire, titrat şi devotatul meu.

— Dacă zici tu, n'am nimic împotrivă.

In afară de aceştia, Costin ar fi invitat şi pe colegul Traian Ulmeanu, primul procuror, dar la ştiinţă având că nevasta lui

Ludovica e o cață, care nu știu ce svon dase prin tribunal, despre Nini, s'a ferit a-l propune soției sale. Totuși între cei dintâi, care sosiră, fu însuși Traian Ulmeanu, pretextând, firește, la început, pe când săruta mâna lui Nini, oarecari scuze ale soției sale, că n'a putut avea plăcerea să-i felicite personal, din cauza unei nevralgii rebele...

Ceva mai tânăr de cât Plaiu, Traian Ulmeanu îi era cunoscut primului președinte încă din copilărie, pe când îl vedea amestecându-se în joaca pe care, vărul acestuia, Corneliu, de-o vârstă și de-o clasă cu Costin Plaiu, o făceau laolaltă. De atunci, simpatia lui Plaiu trecuse întregă asupra lui Traian, pe care-l și apreciase mai de mult, după energia și spiritul lui de jertfă pentru pentru meserie și devotament pentru superiori. Il și ajutase să obție acest post de prim procuror, grație trecerii pe care o avea la Virgil Mândrescu, ministrul Justiției, concetățean și oarecum prietenul lui Costin Plaiu. Această intervenție, dacă făcu din Traian Ulmeanu un devotat sincer, nu mai puțin dăduse frâu atâtor nemulțumiri. Erau alții, localnici, mai în drept și pentru vechime și pentru merite. Ce? Așa merge și în justiție? Pe stăruințî și prin nedreptăți? Numai să cadă guvernul ăsta și vedem noi! Avem și noi pretenții! Și aceste svonuri se

umflau în colţi şi zimţi, cu atât mai mult cu cât primul procuror nu era un om comod, ci un „încrezut" vezi-bine, care lua măsuri vexatorii şi abuzive, numai să nu-i scadă faima văjniciei sale...

Peste câtva timp sosi Sandu şi Mioara Zălaru. Nenea Sandu nu uitase pe nepotul bunului său prieten. Aşa că după cele de rigoare, îl şi căută spre a-i da cutia de bomboane umplute care-i plăceau aşa de mult copilului. Dar Nini interveni şi luă cutia, pe care i-o va da dânsa ceva mai târziu, căci copilul, având lecţii pe adouazi, n'avea ce căuta între musafiri. Lui Sandu, îi păru rău că nu putuse înmâna el însuşi copilului, ca alte dăţi, acel dar. Statura lui însă înaltă şi lată în umeri, se curbă în faţa voinţii scurt exprimată a Ninei, şi mânele lui descriseră în lături curbele îngăduinţii şi ale resemnării, dar neîncetând a iscodi cu ochii printre uşile deschise, silueta subţire şi dreaptă a băiatului, care îi era atât de drag.

Mitu Fălcianu, sosi peste câteva momente tot singur, pretextând că întru cât se mutaseră, el şi soţia, abia de câteva zile într'alta casă, doamna Fălcianu era aşa de prinsă în treburile aranjării prin odăi, în cât cere scuze că nu poate avea onoarea să vie şi ea. Mioara Zălaru însă ştia diverse lucruri despre adevărul adevărat. Că

Tanța Fălcianu, o fată de negustor din hală, era atât de în urmă cu acel „savoir vivre" în cât preşedintele le prefera să apară singur în lume. Şi avea Mioara Zălaru, un ziar informativ în materie, iar pedeasupra, şi un dar de imitaţie, încât pe când domnii erau încleştaţi în discuţii, ea imita către Nini pe absenta doamnă şi neapărat colegă, cum se prezenta între ai sei, domestici, „doamna priş'dintă" şi numai la acest nume întorcea capul. Ba, zicea Mioara, că nici slugei de acasă nu-i da voe să-i zică „dudue, ori „coniţă, ci numai şi numai „doamna priş'dintă". Mitu Fălcianu însă, adăuga atâtea amănunte cu privire la reala cauză a absenţei soţiei sale, arătând că ea s'a şi sgâriat grav la o mână, cu prilejul mutatului, în cât isbuti, pentru bărbaţi, a fi crezut. Cel puţin Costin Plaiu nu se îndoi o clipă şi regretă sincer că nu putea saluta în casa lui pe „distinsa" doamnă Fălcianu, iar preşedintele Fălcianu îl asigură că la prima ocazie soţia sa îşi va face onoarea să vie, spre a prezenta felicitări distinsei „doamne preşedintă" Plaiu, care neapărat este superioara sa în erarhia socială şi profesională şi are dreptul nu numai la omagiile lui, ci şi la cele ale soţiei sale.

— Cât despre asta, nu poate fi vorba de superioară, domnule Fălcianu, interveni şi

Nini, dar aş fi fost foarte veselă s'o fi avut şi pe doamna Fălcianu printre noi.

— Ba, dacă-mi permiteţi, doamnă Plaiu, eu nu cred cuvântul deplasat. Soţia unui om superior, unui magistrat atât de apreciat, ale cărui hotărîri sunt tot atâtea jurisprudenţe, este şi ea superioara *noastră,* se înclină repetat Mitu Fălcianu. Eu, care sunt nu numai *devotatul,* ci aş putea spune şi *elevul* Primului meu Preşedinte, şi care-i voi purta recunoştinţă toată viaţa mea pentrucă graţie domniei sale am reuşit a avea preşidenţia Secţiei a II-a, ştiu că nici un cuvânt nu este spus pentru măgulire, ci numai pentru gratitudine şi înaltă preţuire.

— Ei lasă, dragă Fălciene, interveni Plaiu, aşa eşti dumneata, amabil totdeauna. Pentru mine era o obligaţie morală să sprijin un om şi un magistrat ca dumneata... Mă bucur că îmi porţi recunoştinţa de care vorbeşti, dar ea te onorează în primul loc pe dumneata. Nu-i aşa, dragă Ulmene?

— Ca să spun drept, zâmbi Primul procuror, eu sunt şi de părerea dumneavoastră, domnule Prim preşedinte, dar mi-o asum şi pe a confratelui Fălcianu.

— Eu zic că aveţi cu toţii dreptate, interveni avocatul Sandu Zălaru. Şi cum au sosit aceste păhăruţe de vin, eu mai zic să trăiască amicul meu, şi magistratul va-

loros Costin Plaiu, împreună cu simpatica lui soţie, mulţi, mulţi ani.

— Trăiască! ridică paharul Ulmeanu.

— Mulţi ani trăiască, făcu la fel Fălcianu.

— Şi pe lângă ei, continuă Zălaru, drăgălaşul şi iubitul lor nepoţel Aurel! Ura!

— Aşa-i, aşa-i se grăbi a-şi ridica şi Mioara cupa sa.

Paharele se ciocniră şi, repede golite, se umplură din nou, cu licoare aurie şi brumă.

Peste aceste zingăniri de cristal, căzu căpitanul Ernest Dancovici, aproape în aceaşi clipă cu Şuşu Erbiceanu. Mioara Zălaru, însă, care-i văzuse pe fereastră venind, şopti Ninei sosirea lor, cu un mic şi la timpul său adaus.

— Ce? Şuşu şi cu Ernest...? Va să zică tot adevărat era ce ştiam eu!

— Ce ştiai? o întrebă scurt Nini, intrigată.

— Nu-i vezi că vin şi împreună?

— Ba eu am impresia că aci s'au întâlnit, răspunse Nini.

— Ei, lasă că mai ştim şi noi câteceva de craiul ăsta de Dancovici. Mă mir de Şuşu, clătină întrebător din cap Mioara.

Cei doi intrară. Intâi Şuşu Erbiceanu şi după o clipă Căpitanul.

— Voi beţi şi eu mă usuc de căldură, păşi cu mâinele întinse văduviţa Şuşu Er-

biceanu. Turnați aci să vă zic bun găsit cu paharul plin.

Și sărută pe rând pe toți cei de față, ca pe buni și de când lumea prieteni.

— In sănătatea lui Costin al tău, dragă Nini, și în potolirea setei noastre. Care nu bea, jos să nu mai stea! zise ea.

Toți se executară.

Costin Plaiu n'o mai văzuse pe Șușu de cât o singură dată; deaceea rămăsese la început cu zâmbet de nedumerire, dar care repede dispăru, când Nini o prezentă celor de față.

Șușu Erbiceanu, era, cu adevărat, ceea ce se cheamă o inimă necondiționat largă. Văduvă de vre-o opt ani, prin divorț, din cauză că nici ex-soțul ei nu-i înțelesese firea și nu-i prețuise sufletul, Șușu, tot din aceeași cauză nu se mai putuse remărita. Spunea lucrurilor pe numele lor, ocolind pe cât putea micile răutăți, dar niciodată marile adevăruri. Gluma și cuvântul de duh porneau ca respirația. Rar om căruia să nu-i zică pe nume din clipa cunoașterii, iar cu acel, care s'ar fi uitat chiorâș din această cauză, pas să mai dea ochi.

Nici într'o zi nu mânca acasă. Vesnic invitată la dejun ori la mese de seară, Șușu era la dispoziția prietenelor. Nu se putea spune că era o femee frumoasă. Dar să-i zici urîtă, păcat ai face. Avea grație și atrac-

ție. O strica puțintel gura cam mare și o alunică, piezișă deasupra buzei de sus. Ochii ei verzi însă aveau o expresie de livadă sub soare. Erau severi când nu râdeau — ceea ce se întâmpla destul de rar — dar căpătau întreaga veselie câmpenească atunci când râdeau. Și râsul lor era necondiționat sincer. Destul deînaltă, silueta ei era prezentă în invidia multor semene. Cu un asemenea corp, șoșotelele pretindeau a nu minți când îl dăruiseră „din oficiu" atâtor curtezani, cu și fără gust. De fapt, Șușu plăcea bărbaților. Cât despre vârstă, n'ar fi putut-o nimeni dibui. I-ar fi zis cineva bucuros că-i tânără, dar că-i oarecum trecută nu ar fi cutezat s'o zică nimeni. Ea însăși — ca orice femee — ocolea întrebările ispititoare, sau abil ocolite la rândul lor. La câte-o întrebare care da de-a dreptul, Șușu răspundea:

— Uite, dumitale am să-ți spun adevărat: atâta am mințit pe chestia asta, în cât să fiu a dracului de mai știu câți ani am.

— Asta e Șușu. Cine o vrea, s'o primească așa. Prietenoasă, veselă cu toată lumea și bună cu fiecare. O descrise Nini. Să vezi Costinel, că-ți zice *tu!*

— Ba i-oi spune Domniei Sale Domnului Prim președinte Costin Plaiu, replică ea bând al doilea păhăruț până la fund. Eu îi zic Costinel, cum îi zici tu Nini, și *tu* la

fel. Asta e! Ce? Aici suntem la şedinţă? Uite colo! C'aşa-i ziceam şi ţâncului istuia de căpitan Dancovici, care uite-l că intră, c'o sete mai grozavă de cât a mea...

— Setea mea, răspunse Ernest Dancovici, intrând în ţinută şi cu mănuşa de pe mâna dreaptă scoasă, este în primul loc să urez verişoarei mele Nini şi soţului ei, sănătate, voe bună şi la mulţi ani.

După ce sărută mâna Ninei, Mioarei şi dădu mâna cu cei de faţă, căpitanul strânse mâna oarecum ceremonios lui Plaiu, plecându-se până la jumătate şi făcându-i urările de rigoare.

— Un'ţi-s pintenii, căpitane, căpitane? I-ai uitat între dosare! îi zise Şuşu.

— Intimidezi pe domnul căpitan, doamnă Erbiceanu, interveni Costin Plaiu.

— Ce să-l intimidez, Costinel dragă? C'aud că el tot văr e cu nevastă-ta. Na-ţi-o bună. Aşa şi eu ţi-s vară, la un sfânt Constantin!...

— Ba vă rog să-l consideraţi mai mult de cât un văr, sări Nini, fiindcă deşi văr drept cu Cernat, el n'a şovăit să spuie drept la procesul meu, adică să arate ce-am suferit eu dela *ăla*. Nu-i aşa? Costinel?

— Drept este; încuviinţă Plaiu.

— *Amicus Plato, sed magis amica veritas,* pronunţă sentenţios, cu un deget ridicat, domnul căpitan, fost judecător la Consiliul

de răsboi. N'am dreptate, domnule Prim Preşedinte ? La mulţi şi fericiţi ani ! ridică el paharul.

— Mulţumesc. Şi tot odată mulţumesc pentru fazanii trimişi, zise Plaiu.

— Pentru nimic. Ca vânător şi admirator.

— Aşa-i! Că eşti şi vânător, căpitane, îşi drese glasul Şuşu Erbiceanu... Numai să nu fie de cei legaţi cu aţă de plisc în colţ, la Mărgărint.

— Sunt vânător adevărat! Colegul meu de vânătoare Sandu Zălaru poate confirma.

In hohotele de râs ale musafirilor sosi Galin Mârza, un tânăr înalt, negricios şi adus puţin de spate, intrând cu un sul de hârtii în mână, pe care-l depuse pe biroul din colţ al lui Plaiu.

Cu chipul lui sever, de mucenic, grefierul lui Plaiu împrăştie peste cei de faţă un brusc fum de tămâie amestecat cu iz de moaşte.

Toţi tăcură ca la sosirea spiritului chemat la o masă cu litere şi pahar.

— Cine-i aista? întrebă Şuşu, după ce Galin fu prezentat tuturor şi el salută mai mult de cât respectos în două-trei părţi, trecând apoi lângă birou, unde se dădu în vorbă cu Plaiu.

— E grefierul Mârza Galin, zise Nini. Un copil orfan, care a intrat cu cinci clase de liceu, funcţionar la grefă, a învăţat nopţi

de-a-rândul şi-a dat restul de liceu, a făcut universitatea şi acum e licenţiat în drept. Omul de încredere şi devotatul lui Plaiu, care-l ajută şi-l iubeşte, cum vedeţi, colo! Uite că-l ţine de braţ.

— Eu aş fi zis că-i sfântul Pafnutie, dela Vovidenie. Leit! făcu cu mâna la gură Şuşu, către urechile aplecate.

După ce discuţiile domnilor lunecară către ultimele procese mai mari, sosiră încă două doamne bătrâne cu soţii lor pensionari, a căror intrare în casă făcu pe Nini să-şi golească de farfuriile cu prăjituri măsuţa verde din colţul camerei şi o altă masă; poşetele Mioarei şi a lui Şuşu începură a fremăta în căutarea gologanilor cu rotunzimi mai de seamă.

Plaiu văzând că puţin după aceşti bătrâni mai sosireă doi magistraţi, o chemă pe Nini la o parte şi, presimţând rostul pregătirilor, o rugă să nu aşeze cumva mese de joc. In casa lui, aşa ceva nici nu s'a văzut, încă din vechi timpuri, şi nici nu trebuie să se vadă.

— Te rog, Nini, eu nu vreu tripou; nu, nu-mi place, accentuă el.

— Fii serios, Costinel dragă, şi nu întrebuinţa cuvinte tari. Tripou, auzi? Nu e vorba de ce ne place nouă, ci de obligaţii, pe care voi ăştia, magistraţii, adică mai ales *tu*, nu le luaţi în consideraţie.

— Nici nu țiu.

— Ba trebuie. Pe deasupra părerilor noastre, plăcerile musafirilor se cer a fi și plăcerile noastre. Or, coana Anica Belcescu de colo și coana Marița Drăguș n'au venit s'audă aci jurisprudențele voastre, ci să învârtă la un gologan nevinovat câteva foițe. Ei, ce crimă-i asta, fostule procuror?

Apoi, tare:

— Ei, domnule Prim procuror Ulmeanu, cu cine te așezi?

Ulmeanu întoarse brusc capul către Plaiu. I se păru că nu înțelege bine și schiță câteva gesturi de iscoadă spre acesta.

— Lasă, lasă! Că nu-i Costinel mai catolic de cât papa. Ia poftim: Șușu și Marioara, colea, cu domnul Ulmeanu și încă cineva; iar dincolo Sandu cu coana Anica, cu domnul Fălcianu și cu Galin Mârza.

— Vă rog să mă ertați, se încheie grefierul la haină, eu nu știu nici un joc, vă rog să mă ertați, repetă el, ridicând spre Nini doi ochi de smoală...

Fălcianu de asemenea cu ochii la Plaiu, se scuză, că el cărți nu joacă.

In timp ce Plaiu schimba fețe-fețe lângă colegii lui, cele două mese își luară de grabă înfățișarea și rostul pentru care purtau postav verde.

Sandu Zălaru, ca să fie pe placul prietenului, se abținu și el, iar locul lui fu luat

de Căpitanul Dancovici. După ce „chibiță" câteva minute la una din mese, Sandu veni lângă Nini, care cu țigara în gură, împărțea la mese, farfurii cu tort și cu pahare de vin. La primirea respectivei porții Ernest Dancovici, înclină capul, sărutând sobru mâna „verișoarei".

— Ascultă Nini, unde-i Aurel? De ce nu-i și el între noi? întrebă Sandu.

— Unde să fie? E la treaba lui. La învățat. Nu cum-va l-ai aduce aici la vin, femei și poker! se răsuci într'o parte Nini.

— De ce vorbești așa, Nini? Astăzi e ziua lui unchiu-său.

— Ei și? Uite: pun la vot părerea ta. Doamnelor și domnilor acest prieten și mănaș al nostru, e de părerea că un copil de școală ar fi la locul lui aci, între noi. Sunteți de aceeași părere?

Domnii plimbară întâi priviri spre Costin Plaiu, care sta de peatră, apoi înclinară convenabil din cap, pentru ca atât Nini, cât și Costin să înțeleagă ce le convine, din *votul* lor. Unul din ei, pare — se, clătină chiar din cap, negativ, dar zâmbind aleatoriu, așa ca să pară totuși a glumă.

— *Acuma,* și eu aș fi de părerea Ninei, zise Plaiu, apăsând pe primul cuvânt, cu zâmbet înghețat și întorcându-se către colegii magistrați cu care discuta.

— Așa, așa e, așa e! încuviințară peremp-

toriu, colegii dela mase„ cu ochii la „poț". Lăsând să se înferbânte „relansurile", Zălaru profită de o conversație între Plaiu, Galin și Fălcianu, care aproba fără replică, părerile șefului și eși pe ușa dinspre săliță.

Oprindu-se la ușa de din dos, Sandu zări pe Aurel stând în chioșcul din grădină. Copilul, cât l-a privit Sandu, n'a schimbat nici o înfățișare. Stătea cu ochii în gol, cu cartea pe masă, iar picioarele i se legănau încet și ritmic, depănând, ca pe niște suluri inutile, o pânză de gânduri străine de lume.

Sandu reveni în casă, luă pe o farfurie o porție bună de tort, un pahar de vin, înjumătățit cu apă și se furișă în grădină.

Aurel, când îl zări, îl întâmpină în ușa chioșcului verde, zâmbindu-i cu dulcea prietenie a copilului care simte dragostea și când Sandu îl rugă să guste și el puțintel tort, îi mulțumi că a mai gustat el... dar n'așteptă a doua rugăminte și linguriță prinse a duce în felii mari și grăbite, întreaga porție, după care bău pe nerăsuflate paharul aburit și fără cuvânt repezi brațele pe după gâtul lui Sandu, îmbrățișându-l și depunându-i pe obraz cel mai dulce bob de cremă, întârziat în colțul gurii, unui copil.

— Să trăești, nene Sandule! Ce bun! Vai, ce bun a fost!

Lui Sandu i se umeziră ochii, strânse co-

pilul la piept şi-l ţinu aşa, tot fără cuvânt, câteva clipe, în care, de bună seamă, porumbeii albi ai Mântuitorului, vor fi bătut din aripi, în slăvi, deasupra chioşcului...

— Ştii că ţi-am adus o cutie de bomboane, de cele umplute, care-ţi plac ţie, Aurel.

— Da? Merçi, nene Sandule. Unde-i?

— Nu ţi-a dat-o Nini?

— Nu!

— Lasă c'are să ţi-o dee.

— Crezi că are să mi-o dee?

— Mai e vorbă! Ascultă Aurel! Ce ai tu cu tante Nini? întrebă Sandu, deşi îşi dădu repede socoteală că întrebarea nu putea avea de cât un singur răspuns şi mai cu seamă că nu trebuia pusă.

— Eu? îşi împunse pieptul cu degetul Aurel.

Urmă o pauză, în care nu se auzi nimic, de cât larma subţiratecă ce evada din casă pe fereastra deschisă, peste care predomina glasul Ninei.

— Auzi? întinse scurt braţul într'acolo băiatul.

— Aud. Ce să aud? făcu nedumerit Sandu.

Aurel lăsă braţul în jos.

— „Dânsa"...

— Ascultă Aurel, îl prinse de braţe Sandu. Mă iubeşti tu pe mine?

— Par'că mata nu ştii?! făcu Aurel desclestându-se de acele braţe şi prinzând el,

la rândul lui, mânele lui Sandu, pe care le scutură, par'că spre a-l trezi și a-l face să-l înțeleagă.

— Bine-bine! Știu eu, Aurică băiete, dar văd că nu-mi urmezi sfatul.

— Care sfat?

— Acela de atunci, când mi te-ai plâns.

— Nu pot, nene!

— De ce nu poți?

— Fiindcă „dânsa" mă urăște!... Și eu... isbucni printre dinți.

— Și tu ce?

Aurel se opri o clipă, inspiră adânc și răbufni.

— O urăsc mai tare!

— Țțț!... clătină din cap Zalaru, tu știi ce se cheamă a urî?

— Nu știu, dar o urăsc, crede-mă. Știi? Vrea să mă alunge de lângă moș Costin și de lângă baba Vuia. Să mă bage la internat. Zău, nene Sandule, Am auzit, uite colo, pe săliță, când îi bătea capul lui moș Costin.

— Și el?

— Și el zicea ce zicea, dar ea mai tare! Așa-i acuma la noi! Inainte, ce zicea moș Costin era sfânt. Acuma numai ce zice ea! Gata! Da' eu la internat nu mă duc. Ce? Am făcut ceva? — Ea primește tot felul de cadouri, iar moș Costin se supără rău. De ce n'o trimete pe dânsa de-aici?! Da, da!

S'o trimită!... Ce caută ea în casa noastră? Că eu ce-am făcut?

Sandu sări depe banca din chioşc şi merse întins în casă. Plaiu continua în trei aceaşi chestiune începută adineauri, iar Nini făcea pe chibiţa lângă căpitanul Dancovici.

— Nini, îi şopti Sandu, aş vrea să-ţi spun ceva.

— Ce? făcu ea, cu ochii pe cărţile ce schimba căpitanul.

— Nu! zise Nini acestuia. Nu schimba aşa... că... uite.,,, şi-i arată două cărţi, Ce doreşti, Sandule? Ah, ştiu ştiu. Merçi! Te-am văzut unde ai fost. N'am ce vorbi!

Dar totuşi se sculă şi merse într'un colţ cu el.

— Cu atât mai bine că m'ai văzut unde-fost, dragă Nini. Băietul ceala sufere foarte mult. zise cu duioşie Sandu.

— Treaba lui. Soiu rău! Asta e! Intrigant şi spion. Ştiu bine că mă urăşte. Doar că nu mi-a spus-o! Incolo... cu toate minciunile la Costinel. Noroc că şi el a început a-l cunoaşte acuma cine-i. Eu una i-am şi spus-o lui Costinel: ori el, ori eu!

— Bine, dar e un copil...

— Şi eu ce-s? O babă de şaizeci de ani? Ca vrâstă — dacă vrai — aş putea să fiu mai aproape de dânsul, de cât de Costinel. De dânsul mă despart vre-o doisprezece ani, iar de Costinel vre-o şaisprezece. Când

m'am măritat, am crezut că i-aş putea fi o soră mai mare. Ei bine, gândul lui e unul şi singur: Ce caut eu în casa asta? Da, da! S'a plâns şi babei celeia nebune dela bucătărie.

— Totuşi, Nini, trebuie căutată o punte!... Pentru Costin, cel puţin!

— Cu neputinţă, Sandule. Am căutat să mă apropii de el. E şi frumuşel ce să zic? Dar cu-un suflet ca al lui nu e nimic de făcut. Il evit şi îl consider ca şi când n'ar fi în casa asta. Ai făcut bine că i-ai dus tu felia de tort, căci despre mine... răbdări prăjite! Iar Costin ştie ce are de făcut. S'o facă!

Sandu Zălaru voi să adauge un sfat ultim, dar peste larma de bursă a meselor de cărţi, sbucni cântecul ritmat al lui Şuşu, care arsese o cacialma cumplită, şi înşira acum cărţile pe masă, trăgând spre sine „potul".

Hai, iù-iù, iù-iù mă cheamă,
Epurele-i bun de zeamă,
Epuroaica de friptură
Mândra de ţucat pe gură...
Hai iù-iù-iù, hai iù-iù-iù...

Costin Plaiu, peste râsete şi protestări, ridică o frunte aspră. I se păru că e în altă casă. Undeva pe unde fusese cândva şi se

retrăsese după scurte clipe. Parcă-i vâjâia capul. In schimb Nini se desfăta din plin.

Câte-o vorbă bună, câte-o bonboană, câte-un pahar de vin la parteneri, câte-un zâmbet lui Costinel, câte-o vorbă de glumă la cei care nu jucau, câte o melodie frântă dintr'un ultim film de cinema, după care se întorcea la „chibiţit" lângă căpitanul Dancovici, cu care, pe cât se părea, pusese capital de joc împreună.

— Eu vă înţeleg foarte bine, domnule Prim Preşedinte, făcu Mitu Fălcianu, pentru că nici eu nu joc cărţi. Un om de prestigiul şi ştiinţa dumneavoastră... Ce să le facem?... de altfel doamna Prim Preşedinte Plaiu este o grădină, nu altceva...

— Da! Pentru dânsa am cedat... numai pentru dânsa.

— *Ce que femme veut, dieu veut,* zâmbi untdelemnos preşedintele Secţiei a II-a.

— Câte-odată aş vrea par'că să plec din târgul acesta, zise amar Plaiu.

— De ce? se încreţi Fălcianu.

— Să fiu numai cu dânsa, izolat de lume. Magistratul trebuie să nu aibă prieteni. Cel puţin asta e părerea mea şi a tradiţiei. Poate că greşesc amândouă

— Ba întocmai ca dumneavoastră gândesc şi eu, domnule Prim preşedinte. Bine aţi zis: părerea dumneavoastră şi a tradiţiei! Dar ar fi păcat să plecaţi din acest

oraş, mai ales acum când în scurt timp veţi trece la Curte. Se pare că se şi fac două locuri prin mutările ce apar zilele astea. Ce fericit aş fi să vă urmez şi acolo! Ştiţi cât de devotat vă sunt...

— Nu m'am îndoit niciodată. Cât despre înaintare... să vedem, replică Plaiu.

— Şi parcă mie mi-ar sta rău procuror general la Curte, şefule? Să fim mereu împreună, cei cari vă preţuim, sări prim-procurorul Ulmeanu, care era în ghinion şi zicea mereu „pas"!.

— Asta aş dori şi eu, dragii mei, zise cu gura după deal Costin Plaiu.

Cum ceasul mesei de seară se apropia, musafirii, consultând ceasurile, parte, aducând o ultimă urare gazdei, plecară, parte — cei dela mese — cerură să se facă tururile.

Nini şopti ceva la urechea lui Plaiu, care înclină, resemnat, din cap şi-apoi anunţă cu glas tare:

— După facerea „tururilor" vă rog să poftiţi la masă, în sufragerie.

— Nini dragă, interveni Şuşu, călătorului îi şade bine cu drumul, şi jucătorului cu masa verde. Ce să poftim?! Ne împarţi tu câteceva, ştii, ca la praznicul calicilor, aci la mese.

— Ba nu, nu! tăie scurt Nini, sunt mâncări care nu se pot servi la mese. Sper să

nu regretaţi că veţi întrerupe puţintel jocul.

— A, despre asta suntem siguri! răsună corul dela mese...

Şi masa se desfăşură în clinchete de pahare şi duceri harnice la gură. Când, după neînlăturatul peşte rasol, la maioneza, în sfârşit isbutită, a căruia, învârtise baba Vuia ceasuri întregi, până făcuse scurtă la mână, fiindcă în două rânduri maioneza se tăiase, sub blestemele şi drăcuelile bătrânei şi sub însăşi desperarea lui Nini, sosiră solemni fazanii în penele lor, cu pliscurile drepte, se ridică o rumoare generală. Baba Vuia îi adusese până la uşa sufrageriei, dar nu se încumetase a intra cu farfuria, pe care păsările păreau vii şi înţepenite pe cuibarul respectiv. Baba trase uşurel uşa, dar ochii ei iscodeau toată masa şi pe cei dimprejur. Se temea de ceea ce socotea ea că are să urmeze, adică de o indignare generală. Când văzu cum Nini prezentă păsările acestea, care păreau poposite după un sbor prin curcubeu, pe masă, în ochii zâmbitori şi aplauzele mesenilor, scăpă mânele de pe clanţă, îşi făcu cruce şi dispăru.

— Ptiu! Doamne apără! Am trăit s'o văd şi pe asta!

Nini, desfăcu în aşa chip podoaba irizată a păsărilor, încât deodată de sub ea, fripturile apărură rumene şi desfăcute în porţii subţiri, artistic tăiate, care veneau

doar să înobileze farfuriile oaspeţilor cu câte o felie roz-albă, fiindcă temeiul fripturii îl alcătuiau alte două talere lungi de curcan rumen, care urmaseră celui dintâi.

Laudele şi toasturile isbucniră în curând, când după terminarea fripturilor începură dulciurile, cu umplerea specială a cupelor. Aceste cupe, aduse tot special din galantarul cu sticlăria de cristale, aveau însă să fie umplute, cu surpriza care, pentru oaspeţi atinse delirul, dar pentru Costin Plaiu ultima şi suprema nedumerire. El auzi după bufetul mic de lângă uşă, unde Nini şi căpitanul Dancovici se aplecaseră, două pocnituri, una după alta şi văzu cupele de cristal umplându-se de licoarea aurie — clocotitoare a şampanici. Se ridică, merse înspre acel loc, cu braţele în lături, a neştiinţă întrebătoare, dar un al treilea pocnet îl pironi pe loc, spre zâmbetul Ninei, care-i oferi cea dintâi dintre cupe, şi-i şopti la urche, cu respiraţia înfierbântată:

— Cadoul meu în sănătatea ta, Costinel!

Costin, cu cupa de şampanie în mână, urmă celor două tăvi pline de cupe servite de Nini şi de „verişorul ei", având în paşii lui ceva din ritmul paşilor unui deţinut cu lanţuri.

— Dragii mei, în sănătatea celui mai dulce soţ! ridică ambele mâini Nini, picurând puţintică licoare drept pe capul „dulcelui soţ"

pe care-l îmbrăţişă, sărutându-l pe amândoi obrajii.

A fost un ura! general şi nesfârşit, căruia urmă cel dintâi cuvânt, solemn ca la un parlament al sincerităţilor, datorit domnului preşedinte S. II. Mişu Fălcianu.

In tot timpul acestui prelung toast şi al celor care i-au urmat, Costin Plaiu, absent dela cuvintele care se precipitau în laude şi urări, urmărea maşinal privirile care-l fixau cu sclipiri de emoţie şi îşi aduna propriile sale priviri în fundul farfuriei în care stătea — abea muşcată — o porţie de *doboş tort,* specialitatea Ninei. Ii amintise subit de acea prăjitură, părăsită de Aurel, acum câtva timp, când copilul, cu o repulsie de neînţeles pentru cei doisprezece ani trecuţi, o lăsase neatinsă la plecarea către şcoală. Din perechile de ochi cari sclipeau acum către dânsul, lipsea dela masă tocmai aceia care ar fi putut lăcrăma cu sinceritate, sub emoţia înălţării, în cuvinte atât de repetate, a lui moş Costin. De aceea „moş Costin, după ce muşcă din prăjitură n'o mai putuse atinge, de cât cu melancolia privirilor sale.

Aurel mâncase mai de vreme, de toate, în tovărăşia lui şi a lui nenea Sandu, iar către orele unsprezece de noapte odihnea desigur în somnul liniştit al tuturor copiilor cuminţi...

Cuprinsul odăii clocotea în râsete și glume, dintre care cele ale lui Șușu Erbiceanu, dădeau drumul la necurmate salturi binefăcătoare pântecului omenesc, greu încercat în scurta și batjocorita lui existență, deși, pe cât se vede, el ia cea mai competentă și sinceră parte la asemenea emoții ale sufletului...

Mesele de cărți își reprimiseră partenerii, mult mai gălăgioși acum în „relansuri" și „plusuri". Căpitanul Ernest Dancovici nu mai juca. Locul lui îl luase Sandu Zălaru. Profitând de desele și harnicele intrări și ieșiri ale Ninei, Ernest o însoțea atent, ajutându-i când la câte o nouă serie de tratații, când la câte-o schimbare de farfurii. Zâmbetul Ninei îl desfăta, iar în acest ajutor, contactul mânelor ei trandafirii cu unghii de sânge, îl aținea.

— Mai lasă-le încolo de farfurii, Nini; ai început să ai figura obosită...

— Crezi, Ernest?

— Se și vede. Ce să cred? Hai mai bine puțintel pe-afară. E o răcoare așa de plăcută în grădină.

Nini se gândi o clipă și se uită jur împrejur cu prudență. Costin Plaiu, cu Mârza Galin foiletau, ori poate corectau, ultimul articol ce trebuia trimis marei reviste de jurisprudențe, în care — cu autori străini și mai ales români — căuta să arate că

justiţia română în interpretarea legilor trebuia să-şi afirme, pe lângă modul ei de aplicare al acestora, însăşi originalitatea ei creatoare de drept. Magistratul părea absent dela tot ce-l înconjura. La acel birou, de ani de zile, el intra într'o lume a lui, izolată prin conturul care-i stăpânea gândurile. Se regăsea pe sine, răscumpărător.

— Ce zici, dragă Fălcianu, de pasajul acesta, zise el, după ce-l chemase dela o masă la care asistase inutil; n'am dreptate aici unde eu vrau să dovedesc şi să clarific influenţa pe care în mod indubitabil, dreptul natural trebuie s'o exercite asupra celui pozitiv, ori de câteori acesta şovăe în textele scrise?

— Incontestabil, domnule Prim president. Sunt întocmai de părerea dumneavoastră.

Cu alt prilej, într'o situaţie identică, Nini ar fi spus lui Costin Plaiu că e cel puţin nedelicat din partea unei gazde, să se izoleze la biroul lui, în lucrări profesionale, când are lume. In acele clipe însă ocupaţia lui Costin nu era pentru ea numai profesională...

— Bine Ernest, îi şopti ea la ureche, aşteaptă-mă în chioşc.

Eşi săgeată, cu o ultimă ocheadă în jurul ei. Ernest o aştepta chiar lângă uşă. Aprinsese o ţigară şi în scurta lui aşteptare sub bolta ţintuită în aur şi în

aerul negru, dar aromat al grădinii, gândul lui fulgeră întâmplările trecutului. Era văr al doilea cu fostul soț al Ninei, și cunoscuse de aproape căsnicia ei dintâi. Trecea și în fața acelui aspru Cernat, drept „verișorul" și prietenul acelei căsnicii, cum ținea să treacă și în cea nouă. Prietenia lui Ernest de-atunci și de acum, invederat că înfrunta antica înțelegere a acestui înalt și așa de prețios sentiment, care împrumută, în moderna lui înțelegere, titluri și sensuri atât de deosebite, în cât uneori e pretext, alteori pavăză și scut, adesea refugiu, dar totdeauna comod și la îndemâna oricui; e chiar o salvare.

Nini își lăsă mijlocul înlănțuit de brațul lui Ernest, ca într'un gest obișnuit și pașii lor saltau ușori și la o laltă, în ritmul inimilor, către chioșc.

— Ah, nu mă strânge așa, Ernest! Fii cuminte. Eram hotărîtă întâi să nu ies. Văd c'ai rămas acelaș!

— Ca dragostea mea.

— Nu e bine. Costinel nu e Cernat. Acela mă bănuia, mă urmărea și de aceea parcă voluptatea înșelării mă câștiga din ce în ce. Cu Costinel e altceva. Nici nu gândește, și chiar s'o gândească n'ar crede-o.

— Lasă copilăriile, Nini! Cel puțin Teo era un bărbat de vârsta ta, pe când ăsta... cu douăzeci de ani mai mare...

— Cu şaisprezece... dar mă iubeşte, mi-a refăcut viaţa. Viaţa aceasta nouă, alături de-un om care stă în fruntea societăţii de aici îmi dă destule plăceri şi mulţumiri ca să nu zic fericirea însăşi. Trebue deci să fim foarte prudenţi. In special tu, nebunule!

Şi cum păşiră sub bezna bolţii, încă mai oarbă, a chioşcului, Ernest apasă pe buzele ei o sărutare prelungă şi pătimaşă, după care mânele lui lunecând dealungul trupului Ninei, o făcu pe aceasta să se smucească înapoi, cu spaimă, şi să se aşeze pe bancă, gâfâind.

— Te vrau, Nini, te vrau imediat.

Femeea se retrase pe banca rotundă din jurul mesei pe o parte, iar Ernest voi să-i taie calea pe cealaltă parte. Deodată Nini scoase un ţipăt...

In acelaş timp Ernest strigă înăbuşit.

— Ce? Cine-i aici?...

— Cine-i aici? repetă Nini, aproape fără glas.

Căpitanul aprinse repede un chibrit. In pâlpâirea lui de câteva clipe, apăru chipul livid al lui Aurel, cu ochii de făptaş al nopţii, prins asupra nelegiuirii sale. Copilul se strânsese în el însuşi, cât putuse şi în clipa când fusese cuprins deodată de mânele celor doi, s'ar fi băgat sub masă, dacă n'ar fi fost prea târziu.

— Ce... ce... ce... ce cauţi aici, ticălosule?

Stai la pândă?... strigă Nini. Și obrazul băiatului răsună sub palma răzbunării tuturor fibrelor răscolite în trupul femeei.

Ernest o prinse de mână și o opri să-și repete gestul.

— La... las... lasă-mă să-l omor aici, mizerabilul, spionul dracului!

— Nu! Liniștește-te Nini, lasă-l pe mâna mea. Stai puțin!

Și glasul lui Ernest Dancovici începu să se prelingă în noapte în note dulcege de strigăt care se voia duios.

— Aurel, drăguțule, ascultă băiatule! Mă Aurel, unde ești? Vino'ncoa. Am ceva pentru tine. Uite colea! Ți-am adus un cadou! Aurel n'auzi? De aceea am venit aici, să ți-l dau! Aurel!

Și mânele lui întinse bâjbâiau, lunecând pe frunze înrourate, pe masa aspră, pe rotundul mesei și a băncei, până și sub masă. Dar acele mâni întinse rătăciau în gol. Aurel nu mai era acolo. Dispăruse odată cu scâncetul, reținut la început, descleștat apoi, pe care umbrele nopții și-l însușiră în cămările lor înalte de întunerec și mister.

Copilul, după ce mâncase singur, înaintea tuturor, întovărășit din când în când de moș Costin, ori de nenea Sandu, își aranjase cărțile în geantă pentru a doua zi, și urmărind absent aproape tot ce se petrecea dincolo, scosese una, pe care ochii lui par-

curgeau rândurile sure, şterse, albe, dar pleoapele începură a coborî, pe încetul, sfătoase şi moi, ca o poveste bătrânească, din împărăţiile odihnei. Se lăsase uşor pe spate, cu palmele sub cap şi aţipi un pic. Deodată două pocnituri, urmate de altele, la intervale, îl făcură să sară în sus. I se păru că aude nişte focuri de puşcă şi ţâşni nedumerit din camera lui, perete în perete cu aceea unde masa se desfăşura copioasă, fugind cu paşi tremurători către bucătărie.

— Ai auzit, mătuşică?

— Am auzit, Aurel maică, dar ce? Te-ai speriat? Boerii beau şampanie.

— Şampanie? Ce-i asta?

— Ei ce să fie? Ceva aşa, ca spirtul tare, care dă pe nas...

— Şi-i bună, mătuşă Vuia?

— Ei, bună! O băutură, acolo!

Copilul eşi pe cealaltă uşă a bucătăriei, se furişă în grădină, se prelinse pe lângă ziduri şi, ajuns în dreptul ferestei sufrageriei, se uită prin colţul rămas neacoperit de perdea. „Dânsa" ţinea o tavă cu cupe spumoase şi lângă dânsa, căpitanul Dancovici cu altă tavă, iar oaspeţii luau şi beau. Cunoştea Aurel după felul cum gustau şi li se înlăcrămau ochii, că trebue să fie ceva tare bun. Se uită pe rând la toţi cei cari beau, văzuse cum şi moş Costin ţinea un asemenea pahar în mână, iar când dădu cu

ochii de nenea Sandu, şi-a zis băietul numai de cât, că ori unchiul, ori nenea, trebue să-i aducă şi lui aşa ceva băutură. Şi cum în mintea lui felia de tort şi „spriţul" rece adus de nenea Sandu şi băut în după amneaza acelei zile, nu se integraseră în altă parte, de cât în bolta chioşcului verde, Aurel se retrăsese pe vârfuri acolo, în aşteptarea sosirei unuia din cei doi. Adevărat că aşteptarea lui cam durase oare care timp, dar nu se putea continua fără ca unul din cei doi să nu vie cu un pahar de acela spumos. Şi acea aşteptare încordată îl făcu să sară în sus de bucurie, când auzi uşa din dos deschizându-se şi paşi şi vorbe apropiindu-se de chioşc. Ca şi atunci, eşi în întâmpinare... dar, deodată respiraţia i se opri în gât când descoperi glasul „dânsei" şi alt glas străin. Se refugie în chioşc, dar acolo... ca şi celor cari băură şampanie sub lumina candelabrului, ochii lui sub palma „dânsei" înlăcrămară subit şi dureros.

Nini îl urmări să vadă unde intră. Când îl văzu fugind în odaea lui şi închizând uşa cu cheea, răsuflă uşurată, pentru moment. Dar imediat tot felul de temeri dădură busna în mintea ei. Astă seară ca astă seară. Dar mâne, dar poimâne?! Diavolul desigur că n'are să tacă. Cum s'ar putea să tacă?!

— Uite cum, Nini!

— Ah, ce mi-ai făcut, Ernest?! Ce mi-ai făcut!?

— Nu te speria Nini. Iată cum îţi poţi asigura tăcerea lui: să-l câştigi de partea ta.

— Dar cum? Nu mă poate suferi încă de când am păşit aci, în casa asta. Dar acum, după ce l-am şi lovit...?

— Noroc că te-am ţinut eu.

— Ei şi? Şi dacă nu-l loveam?! Crezi tu că nu ducea repede poşta lui Costin. Ah, doamne! Ah, Ernest, ce mi-ai făcut!?

— Eu, Nini, sunt cavaler. Iţi stau la dispoziţie ca şi în trecut.

— Ah, lasă-mă cu dispoziţia ta. Eu pe Costinel nu vreau să-l pierd! Auzi tu? Nu vreau să-l perd. Ce mă fac?

— Dacă nu vrei să mă asculţi... Câştigă copilul sufleteşte! Acopere-l de cadouri şi atenţii. La urmă prefă-te şi tu puţin. Ce Dumnezeau! Doar eşti femee, Nini!

— Ah, Ernest, ce mi-ai făcut? îşi frângea mereu mâinile Nini. Ce viaţă mă aşteaptă sub ameninţările diavolului istuia împeliţat!? Zi de zi să-l pândesc să nu rămâe singur cu unchiu-său! Să-l desmerd cu palmele astea, când mai curând i-aş frânge gâtul, cu ele.

— Incearcă ce-ţi spun eu! Hai, fii calmă dulcea mea Nini, o cuprinse el din nou.

— Lasă-mă, Ernest, lasă-mă, te rog! Sunt o păcătoasă. Lasă-mă! Rămâi o clipă aici

până intru eu repede. Tu intri mai târziu... Auzi?

Și Nini, uscându-și cu grijă pleoapele, sbucni în odae cu zâmbetul voios al femeei de totdeauna, și cu prima ei privire, își ținti prelung soțul.

Costin Plaiu își continua lucrul început. Mitu Fălcianu se plimba în jurul biroului, mereu cu ochii pe manuscriptul „șefului", dar cu gândurile la ale lui, neîncetând totuși a da din cap afirmativ, ori de câte ori Plaiu ridica din întâmplare ochii, peste ochelari, către dânsul. Văzând-o pe Nini că intră, o întâmpină.

— Stimată doamnă prim președintă Plaiu, eu vă mulțumesc de admirabila D-voastră ospitalitate ca și de deliciosul dumneavoastră dineu și vă cer respectos voe să mă retrag. Mă așteaptă desigur beata mea nevastă obosită, și bărbatul trebue să nu uite nici odată pe această scumpă tovarășă de viață, care e soția, așa cum iubitul nostru Prim președinte dă un frumos exemplu, și cum dumneavoastră, stimată doamnă Prim președintă, dovediți că vă iubiți cu credință absolută pe ilustrul dumneavoastră soț. Vă sărut mâna.

Plaiu ridică ușor capul în ascultarea acestui reeditat discurs, la plecare, îi întinse mâna și-l conduse. După Fălcianu urmă Căpitanul Dancovici, care, senin, salută ce-

remonios şi devotat pe „valorosul" Prim preşedinte Plaiu!

Peste puţin, miezul nopţii fiind de mult trecut, iar „tururile" terminate, restul lumii se deslipi pe rând de la masa pe care figurile şi exoflele rămaseră vraişte.

Când casa îşi regăsi, ca acustică, liniştea dinainte, Costin Plaiu văzând-o pe Nini, cu femeea de serviciu, dereticând prin casă, deschizând ferestrele, aşezând resturile ospăţului la locul lor, îi taie calea, o apucă de mâni şi o privi în ochi prelung.

Nini simţi o accelerare a pulsului, înghiţi o clipă în sec, îşi alcătui un zâmbet cât mai sincer cu putinţă şi aşteptă. Plaiu o privea mereu, iar ochii lui parcă o sfredeleau în adâncuri. Nu erau în ei întrebări, nu erau imputări, nu erau îngrijorări. Dar peste seninătatea lor de totdeauna, plutea ca un fum, un văl, care putea fi al oboselei, îşi zicea Nini, dar putea fi şi fumul subţire care precedă marilor incendii...

— Ai vre-o nemulţumire, dragul meu Costinel? îngână ea ochi în ochi.

— Eu? Ce nemulţumire să am, draga mea Nini? Dimpotrivă, sunt încântat de tine. Am rămas în admiraţia hărniciei tale şi a felului cum ai ştiut a da fiecăruia invitat ceea ce-i făcea plăcere.

Nini ridică din sprincene cu aceaşi panică în suflet. Ce voia să spună Costinel? Cum

a dat ea „fiecărui invitat ceea ce-i făcea plăcere"? E vorba de jocul de cărţi? E o aluzie abilă? E o înţelegere cu tâlc? O eroare?

— Eu, dragă Costinel ştiu să *primesc*. Sunt lucruri pe care voi bărbaţii nu le prea cunoaşteţi. Aşa se primeşte! Musafirii să fie şi să rămâie mulţumiţi. Şi eu pentru asta m'am sbătut. Posibil totuşi să fi făcut cui-va şi vre-o nemulţumire...

— Cui? întrebă obosit Plaiu.

— De pildă ţie, Costinel, iscodi ea.

— Mie? întrebă el, rămânând o clipă pe gânduri. Mie? Ca să fiu sincer, Nini dragă, da!

— Ce nemulţumire, Costinel? întrebă ea pe nerăsuflate. Spune-mi! Ei nu, nu! Spune-mi te rog.

— Nu, Nini, noaptea e prea târzie, ca să desbatem acum un proces. Iar mâne de dimineaţă am optzeci şi cinci. Vom vorbi în altă zi.

O sărută pe frunte şi pe când Nini îi căuta gura, Costin Plaiu îi zise noapte bună şi se duse să se culce.

Femeea rămase câteva clipe în picioare, prinse în neştire de pe o masă un şervetel cu dantelă fină pe de margini, îl mototoli, îl întinse la loc, îl făcu iarăş ghem, strângându-l cu senzaţia că strânge între degete un gât subţire care se înăbuşe, horcăie şi apoi

tace... Strângea, strângea, strângea! Apoi prinse cu cealaltă mână firele dantelei, trase de ele, le fărimiță, ca pe niște fibre rezistente, care n'ar fi fost numai de ață... La urmă desfăcu pumnul și ghemulețul sfâșiat se umflă la loc; femeea îl izbi de pământ, îl călcă apăsat în picioare și căzând pe un scaun, sbucni în plâns deslănțuit.

CAP. IV.

Vremea se scursese placidă şi aproape uniformă peste căminul Ninei Plaiu. Viaţa sgomotoasă şi „mondenă" care-i plăcuse până la acel sfânt Constantin, primise ceva frâne şi căţuşe. Se supraveghea, se căuta în toate oglinzile dacă nu are în înfăţişare un semn care să tradeze oarecum remuşcările inimii. Fiindcă remuşcările, indiferent dacă pornau dintr'un resort al convingerilor ori al recunoştinţei, sau dacă nu cumva erau simple imputări de neprevedere şi uşurinţă, ori de nu se traduceau de-a dreptul prin teama de a redeveni văduvă, îi stăpâneau fiinţa, zi de zi. Era plictisită. Cerca să cânte ca de obicei, dar glasul îi pierea.

Ispitise pe Costinel de atâtea ori. Ii pusese întrebări piezişe, abile, cu privire la acea „nemulţumire" de atunci; alteori îl întrebase de-a-dreptul, provocându-l să se explice, îmbrăţişându-l cu braţe şi mângâeri de pisică, doar ar putea deschide acel sertar al gândurilor lui, păturite ca nişte file

de codice; încercase prin Sandu, care bănuise şi el ceva, în dispariţia ei imprudentă cu căpitanul, de atunci seara; încercase însă inutil. Costin Plaiu, îndepărtându-se zi de zi de acel „proces" de care-i pomenise în seara patronului, părea că urmăreşte un alt gând, care în loc să înainteze, da mereu îndărăt, ca o retragere a realităţilor spiritului în lumea de taină a sufletului. Şi deşi un om pozitiv, un om hotărît, un caracter neted şi nebifurcat la nici o răspântie a vieţii, când venea vorba de Nini, totul se reducea, totul perdea contur, totul devenea mlădiu şi minor... Mai mult: înţelesese că, faţă de Nini nu trebuia să-şi impuie gândurile prin *metoda forte,* a sentinţelor judecătoreşti, ci a unor stăpâniri a realităţilor prin înlănţuirea lor voită... Astfel, cu ceea ce deduse Nini, că ar fi constituit de fapt nemulţumirea lui de atunci, cu jocul de cărţi, în care ea socotise că i-a biruit absurdităţile, ea văzuse în atitudinile lui următoare care n'o mai opreau, de fapt, de la acea înclinare, că o făcea pe socoteala, mai exact, pe riscurile ei.

La un joc de cărţi făcut într'o Duminică, peste aproape două luni, la dânsa acasă, nu cu străini, ci chiar cu Mioara Zălaru, cu Şuşu şi coana Anica Belcescu, adică între prietene, la care mai jucase şi ea între timp, Costin Plaiu păstrase tăcere sau, mai bine

zis, nu-şi dăduse nici un fel de părere, la insistenţa Ninei, joc ce nu durase de cât dela ora cinci la ora nouă seara. Costinel a lipsit toată după ameaza şi n'a venit de cât pe la ora zece seara, luându-l în acelaş timp cu sine şi pe Aurel. Nini văzuse că în acea zi, pe la orele şapte seara, copilul plecase singur de acasă. Nu-şi putuse da seama cum acest copil, care „din acest punct de vedere" nu era o haimana, a putut să iasă singur seara în oraş. Şi întrebând pe baba Vuia unde a plecat copilul, aceasta i-a mărturisit că pe la orele şapte „domnul" se întorsese, intrase în bucătărie şi la răspunsul bătrânei că doamnele joacă mereu, el şi-a luat băietul şi a eşit, mergând la restaurantul „Modern". Cel puţin aşa a zis „domnul"!

— De ce ai făcut asta, Costinel drag? i-a zis Nini la înapoiere.

— Ca păstrându-ţi plăcerea ta de a juca cărţi, eu să fiu scutit de neplăcerea de a mai fi de faţă ca atunci! Dacă ai şti Nini, ce zi tristă a fost acel Sf. Constantin pentru mine!

— De ce tristă? întrebă îngrijorată Nini.

— Foarte tristă. Dar mai bine să ne culcăm... Ar fi să retrăesc acele ceasuri şi cred că nici tu nu ţii ca o greşeală a ta eu s'o trăesc de două ori.

Nini a scăpat mânele în gol; a întors capul, şi-a căutat un lucru care trebuia aşezat mai încolo, l-a mutat încet, apoi s'a depărtat

puțin. Costin Plaiu se apropie atunci de rânsa. Nini ar fi voit să-l întrebe a nu știu câtea oară „care greșeală"?, dar socoti că în asemenea cazuri oricare îndoială e preferabilă unei siguranțe atât de riscate.

— Dorești ceva, Costinel?

— Da! Doresc să știu, dacă... dacă tu mă iubești cu adevărat.

— Dar mai e loc de îndoială, dragul meu?

— Pentru *ce* nu este loc de îndoială în sufletul unui bărbat care e mai bătrân cu șaisprezece ani, de cât soția lui, când această soție e tânără și frumoasă ca tine?!

— Dragă Costinel, eu te iubesc, cu mintea mea cea proastă, dar te iubesc... Îți datorez atâta atâta ție... atâta!..., De n'ar fi de cât recunoștința că m'ai salvat atunci... și cum? Dar, noi femeile...

Și nu mai putu articula un singur cuvânt... Se oprise ca dintr'un instinct, poate dintr'o prudență pe care, dela ultimele întâmplări le învățase pe toate fețele, cu și fără lacrimi de ocazie.

Se culcase alături de Costinel, care-o desmerdase aproape părintește, și care îndată adormise. Dar în patul ei, sub cerșaf, se mișcau arici. Vasăzică Aurel s'a putut îndepărta de sub supravegherea ei, și când? și în ce fel? Tocmai într'o împrejurare atât de potrivnică ei, când și Costinel, cu capriciile lui, plecase ostil de acasă. Auzi dum-

neața? In ce casă de oameni serioși nu se joacă din când în când o carte? Tripou!? Cum se poate exprima cineva așa ușor? Dar dacă această ură pentru jocurile de cărți e numai un pretext pentru cealaltă greșeală a ei? Oare Aurel se ținuse de cuvânt? Își putuse el înăbuși acel cuvânt de școlar pârîtor, cum îl știa. Tot ce se întâmplase uneori între ea și el, absolut tot, fusese cunoscut de Plaiu în scurtă vreme.

Intrebuințase în cumpărarea tăcerii copilului un arsenal întreg de mijloace. Sfatul lui Ernest Dancovici, cu câștigarea copilului de partea ei, constase în mici atenții femeești, ca acele desmerdări de soră, în unele cadouri de școală, în cumpărarea de cărți de citit la finele examenului, acum câteva zile când copilul trecuse frumos clasa; îl chemase de atunci — sub pretext că acum orele de școală au trecut, iar vacanța îngăduie — și la dejun și la masa de seară, pe care le luau împreună. Și peste toate acestea avusese, ea, Nini Plaiu, slăbiciunea, avusese însă și inspirația să intre într'o zi, puțin după Sfântul Constantin și Elena, în odaea lui Aurel, să-i învăluie în vată cuvinte dulci și atât de căutate, în cât să poată ajunge „dânsa" să ceară ertare acestui ciudat copil, pentru palma din chioșc. Și băiețandrul îi spusese cu jumătate glas,

că „nu-i nimica, tante", că am „uitat de atunci"...

— Ai uitat tot, Aurel? îl iscodi *dânsa*.

— Ce „tot?", se făcuse (mai degrabă se prefăcuse) Aurel a întreba.

— Ai uitat pe domnul acela, care venise să te vadă pe tine... că îi erai drag, foarte drag.

— Dar cine era domnul acela?

La auzul acestei întrebări, care-i descărca într'o măsură teama de pe suflet, Nini ridicase subit fruntea, recâştigându-şi adevărata ţinută a spiritului şi redevenind destul de dură în întrebarea cu care-l înfruntă:

— De ce nu spui drept, Aurel? Eşti un băiat de treisprezece ani acum! Spune drept. Tu nu l-ai văzut cine era?

— Nu! afirmă copilul.

— Cum nu? Când a aprins el chibritul, ca să-şi aprindă ţigara nu l-ai văzut?

— Nu, tante...

— Tot eşti un prefăcut, Aurel! Poate n'ai ştiut cine-i? îl iscodi dânsa pe o altă pârtie.

— Da, aşa-i! N'am ştiut cine-i! Întări Aurel cu sinceritate, răspunsul.

— Dacă mă crezi bine, Aurel, nici eu n'am băgat de seamă cine era. Mi se pare un domn, care băuse prea mult şi nu-şi dădea seama ce prostii face şi ce spune..., croi ea eşirea, şi o cususe cu aţă albă, ceea

ce prilejui inteligenței lui Aurel, întrebarea imediată:

— Atunci cum de a putut spune că eu îi sunt drag?

— Ei, da ce? Se bâlbâi o clipă Nini. La beție ce nu spune omul și ce nu face!? Uite, dragul meu Aurel, eu însămi eram puțin amețită și neștiind cine era acolo, în chioșc, m'am speriat. Am crezut că era un hoț; știi?

— Și te-ai speriat?

— Da, Aurel... Nu face însă nimic. Imi pare rău numai că te-am lovit pe tine. Dar tu m'ai ertat, Aurel, nu-i așa? Tu ești un băiet bun Aurel! Așa-i că ai uitat? Tu, când vrai, ești un băiat dulce! Nu-i așa?

Aurel simți pe obrajii, alt fel de contact al palmelor ei, acum moi și mirosind a cremă. Se lăsă cu ochii închiși și pleoapele strânse în această dezmerdare, care — ori și cum — era dulce și o clipă își zise că așa trebuie să fie desmerdatul de mamă. Iar după altă clipă se întrebase: Așa știu să desmerde oare toate femeile, când îți lipesc obrajii de sâni rotunzi și parfumați, și când în adevăr par'că uiți totul? Deschise ochii și Aurel văzu buzele roșii ale „dânsei" coborînd ușor asupra obrazului lui și deodată sărutarea ei apăsată și prelungă îi trecu ca un gâdilit cald și moale prin tot trupul. Totuși, nu se lăsă de cât o clipă acestei stranii încercări și la amintirea a-

tâtor alte încercări, se desfăcu, mai ales că-i simţise pe obraz iz de ţigară.

Voi s'o întrebe de ce fumează, dar i se păru că întrebarea ar putea fi supărătoare. De aceea după ce, fără voe, dusese palma de pe locul sărutării şi o trecuse încet, aşa, pe nesimţite, pe lângă nas, privi puţin cătră „dânsa". Buzele ei nu purtau nimic din mirosul acela. Erau roşii, adumbrite şi aveau ceva de betunie...

In aceaşi clipă Nini, desfăcu tabachera pe care o purta peste tot cu dânsa lângă brichetă şi aprinse o ţigară. Trase un fum în adâncul pieptului, cu capul puţin dat pe spate, îl ţinu un pic înăuntru, împrăştiat în toate bronchiile, ca pe un balsam, mai trebuitor în acel ceas, de cât în ori care altul, apoi îi dete pe încetul drumul, pe nări şi printre buzele întredeschise. Fumul eşise întâi ca tot atâtea şnururi subţiri care apoi, deveneau nişte panaşe întinse şi la urmă, bucle albe-albăstrui se rostogoleau din ele. Aurel urmărise gura „dânsei". Nini urmărise ochii lui Aurel.

— Ah, Aurel, ce bună-i o ţigară, când vine câte-o supărare, sau când trece! Adicăte, cum s'ar zice, totdeauna! Tu ai să fumezi Aurel?

— Eu, niciodată!

— Nici n'ai încercat?

— Eu? Cum era să încerc? Ce? Eu is ca

ceilalți băeți? Am văzut eu la liceu, în clasă noastră câțiva, care...

— Zi: n'ai încercat de loc, Aurel?

— De loc. Zău!

— Ce-ai zice, dacă ai trage un fum? zâmbi, ea cu ochi vulpești.

— Eu? Deschise mari ochii, copilul.

— Tu, Aurel.

— Așa începe toată lumea. Crede-mă!

— Eu nu vreau.

— Dacă ai ști ce țigări bune fumează tante Nini...

— Știu...

— De unde?

— După miros.

— la încearcă. Un fum! Doar un fum, Aurel! Să vezi ce aromă!

— Dar moș Costin cum nu fumează?

— Bine-bine! dar nenea Sandu, pe care-l iubești așa de mult, cum fumează?!... Ori ce bărbat trebue să fumeze...

— Crezi mata?

— Eu cunosc atâta lume care fumează, zise Nini, trăgând din nou un fum cu toată voluptatea. Uite colea!

— Dar nu face rău?

— Aș! Nu. Așa, puțin, la început, o amețeală ușoară și plăcută.

Și Nini își trase ușor țigareta dintre buze, șterse între degete inelul de „rouge", și îl induse lui Aurel, apoi prinse cu o mână băr-

bia băiatului şi fără nici o şovăire, împinse uşor, cu cealaltă mână, ţigara între buzele lui palide...

— Aşa! Acum trage uşor, puţintel... Aşa! Oho! Nu aşa mult de odată... A, vezi ai tras prea mult, te-ai înecat puţin. Nu-i nimic! al doilea fum merge mai bine. Să stăm oleacă. Aşa! Mai trage un fum! Ei? Aşa-i că-i bun?!... Ah, craiule! Erai un fumător de marcă... Şi numai eu te-am descoperit.., Uite, tante Nini îţi lasă ţie ţigara aceea şi colea alte câteva ţigări, pe care însă să le ascunzi binişor, să nu *ne* descopere moş Costin. Auzi? că ne bate pe-amândoi! Să fumezi rar, aşa, una două pe zi. Nu mai mult. Mai târziu... ,hei, îi dai drumul..

Copilul, puţin îngălbenit la faţă, şi oprindu-şi o tusă abea începută, luă ţigările, le ascunse în palmă şi cum lacrimile îi umezeau pleoapele, simţi batista dânsei pe ochi.

— Lasă, craiule, că ce-a fost greu a trecut! La revedere! M'ai ertat Aurel, aşa-i!? Rămânem prieteni de-acuma, nu-i aşa?

— Da, tante Nini.

— Pa! îi făcu Nini, cu degetul la buze şi eşi fredonând un tango la modă.

Trecuseră de atunci câteva săptămâni şi Nini îşi văzu tactica plină de izbândă. Va să zică, mai întâi, Aurel nu cunoştea pe ac] care intrase cu ea în chioşc, în noaptea aceea, şi care-i strigase în ureche „te vreau,

Nini, te vreau — așa fiind, chiar dacă ar fi voit să spuie ceva lui Costin, n'ar fi știut cine era acela. Chestia cu hoțul, pentru care a chemat pe căpitan în grădină, venea pe urmă în „linia a doua", ca o convenabilă explicație ocazională, iar reușita din urmă cu țigările și fumatul, asta, își zicea dânsa, a fost curat „casație"! Rivalul de totdeauna era acum complicele ei. Adică de ce neapărat complice? Nimic mai ușor să te lepezi la urmă de minciunile unui copil. Dacă dânsul ar destăinui lui Costin cândva, întâmplarea cu fumatul, ce-ți-e mai la îndemână de cât să arăți, în chiar aceasta, minciuna și perversitatea unui copil înărăvit, care-ți fură din țigări?!

Se simțea oarecum stăpână acuma în casa ei. Se presupunea cel puțin. Când destăinui lui Ernest această tactică, la care, contribuise și el, măcar c'o sugestie, căpitanul o felicită din toată inima...

— Dar știi Ernest, afacerea e și mai picantă, îi povestea ea lui Dancovici, în garsoniera acestuia, într'o seară, între binefăcătoarele ceasuri șase-opt... Puștiul acesta e un precoce. Știi... am văzut eu, când îl desmerdam... cum să-ți spun? că...

— Dar câți ani are, se grăbi căpitanul a întreba.

— Știi că a împlinit, de curând treisprezece ani. Și nu e urât de loc diavolul.

— Ei fugi Nini! Nu cumva vrei să mă faci gelos...

Şi Nini isbucni într'un hohot de râs nestăpânit, apoi se opri...

— Totuşi, cine ştie, într'o zi ce poate vorbi acest mic complice fumător.

Altă dată, peste oarecare timp, aproape de Crăciun, când Aurel era în vacanţă Costin Plaiu, care era foarte mulţumit cum se potoliseră vrăjmăşiile dintre cei doi adversari, încuviinţă, spre marea lui bucurie, că Aurel să meargă cu Nini la un cinematograf.

— Ei bravo, Ninişor! Ce să zic? Te felicit de modul cum ai ştiut să ţi-l apropii. Ce ţi-am spus eu? Aurel e un copil aşa de cuminte. Trebuia numai puţintică pedagogie...

— Nu-i aşa Costin dragă? Puţină pedagogie! Şi eu am avut-o...

— Dar la ce film mergeţi?

— Ah, crede-mă că nu ştiu bine cum îi zice; dar e un film serios.

— Tocmai de asta, draga mea! Nu e prea de vreme, nici prea târziu, să începem a ne preocupa puţin de acea influenţă nefastă a unora dintre filme.

— Bine, bine, Costin! Asta înţeleg la fete, dar la băeţi...?

— Totuşi, Ninişor dragă, nu uita că Aurel e doar un copil...

— Copil-copil, dar foarte inteligent ca să priceapă bine ceea ce trebuie priceput, și apoi lasă că-i dau eu explicațiile de cuviință, dacă va fi nevoie...

— Am încredere în tine, nevestica mea scumpă, îi sărută el mâna când ea eși să-l iee pe Aurel din odaea lui.

Filmul nu era chiar o poveste fără o anumită tendință; nici ales la întâmplare. Nini auzise dela prietene subiectul și îl socotise potrivit pentru situația dintre ea și Aurel. Deși își dăduse seama că după atâtea luni nimic nu o îndreptățea să se mai teamă, totuși știa bine că în Aurel sălășluia un diavol pe care ea abea putuse să-l îmblânzească. Băiatul — ce e drept — îi surâdea acum, adesea, ba uneori se apropia de dânsa, se alipea așa, în treacăt, de-o mână a ei, ca un motan, iar alteori întovărășa gestul acesta de o tainică cerere de țigări... Nini i la dădea cu socoteală și cu sfat, ba într'o duminică seara, chiar au fumat amândoi în dormitor, în lipsa lui Costinel. Erau atâtea intimități, atâtea apropieri, câte-o desmerdare mai accentuată chiar, de-a Ninei, pe sub bărbia puștiului și câte mici atenții care frânseseră săgeata veșnic încordată a trecutului. Dar cine știe?! Cu toate abilitățile întrebuințate, acest băiat, puțintel precoce, cum îl socotea „dânsa", putea fi totuși un trădător, la o insistență a lui Costin. Asta

cu atât mai mult cu cât, dacă întâlnirile cu Ernest Dancovici urmau un ritm foarte precaut, situaţia ei lângă Plaiu era invidiată de atâta lume, şi, — de ce n'ar mărturisi-o? — dânsa îi era oarecum recunoscătoare că o făcuse soţia lui, iar Plaiu o iubea cu aceeaşi pasiune. Şi o asemenea dragoste, care nu-i dublată de fatala gelozie, care nu iscodeşte, care nu face nici acele mici imputări neînlăturabile, trebuie păstrată cu orice preţ.

Filmul avea ceva din propria ei situaţie. Se chema *„Virtutea recunoştinţei"*. Autorul alesese, nu personagii între sufletele cărora acest sentiment ar fi părut firesc, precum părinţi şi copi, ori fraţi şi surori, ori binefăcători generoşi şi beneficiari plini de gratitudine, ci personagiile erau: o mamă vitregă, a doua soţie a părintelui unui băiat îndărătnic şi câteva altele care complectau intriga. Mama era vitregă numai ca situaţie maternă, dar un suflet cald şi iubitor, care zadarnic încerca să-şi apropie inima răsvrătitului fiu al soţului ei. Din scenă în scenă, din intrigă în intrigă, cu trecerea vremei, copilul, ajuns tânăr avocat, devine, nici mai mult, nici mai puţin, de cât avocatul mamei sale vitrege, pe care învăţase pe încetul a o iubi, pentru grijile aproape de mamă adevărată ce-i purtase şi pentru sacrificiul pe care înţelegea să-l facă, cu atât

nai mult cu cât propriul lui tată, un tip aventurier şi rău, îl nesocotise mulţi ani. Urma marea scenă, în care acest copil, avocat astăzi, la procesul de divorţ dintre părintele său şi mama vitregă, luase apărarea acesteia şi graţie pledoariei lui, tribunalul pronunţase despărţirea în favoarea femeei... Se înţelege că în sală, caşi pe pânza cinematografului nu odată curseseră lacrimi de circumstanţă, care se prelinseră în bună parte, pe obrajii... Ninei, şi pe ai lui Aurel.

— A fost frumos, tante Nini... şopti băiatul la eşire, strângându-i cald mâna.

— Aşa-i c'a fost frumos, Aurel ?

— Foarte frumos.

— Vezi ce multe femei bune sunt pe lume, Aurel?

— Da, tante Nini.

— Ai văzut cum a cruţat-o băiatul pe mama vitregă. Cum a tăcut, deşi ştia o sumă de chestii. A îngropat secretul în inimă, iar la urmă a apărat-o! Ce frumos, Aurel! Ce frumos! Nu?

— Ba da, tante Nini! Şi eu te-aş apăra pe mata dacă în locul lui moş Costin, care-i aşa de bun, ar fi unul ca cel din film...

— Bravo Aurel! Hai să-ţi dea tante Nini o prăjitură...

— Şi să fumăm o ţigărică, tante Nini, aşa-i?

— Câte-ai fumat azi?

— Trei.

— Trei? Cam multe. Dar mai merge una, aşa, mai pe ascunsele, ştii?

Haidem.

CAP. V.

Trecuseră aproape trei ani de când Costin Plaiu, fusese înaintat consilier la Curtea de apel, iar acuma deveni şi preşedintele Secţiei I-a a acestei Curţi. Colegii rămaşi ceva mai în urmă, găsiră însă ochi potriviţi pentru această grăbită înaintare.

Ministrul Virgil Mândrescu, capul dreptăţii din ţară, concetăţeanul şi susţinătorul lui Plaiu, primise din vreme destule răvaşe dela binevoitori. Unele îi denunţau cum acest domn „juriconsult" se însurase cu o *împricinată* pe care o despărţise în scurtă vreme, interesat şi grăbit fiind, s'o iee de soţie. Care soţie astăzi şi de multă vreme, este amanta unui ofiţer, lucru cunoscut de tot oraşul, numai de domnul Consilier Plaiu nu, cel cu pretenţia de a fi preşedinte de Curte de apel. Mai mult: de când este astfel însurat: casa domnului preşedinte de curte „in spe" este transformată în *stup,* în care *„albine harnice, dar străine"* (zicea anonima) vin să-şi depuie mierea bogatelor lor

cadouri. Şi asta nu e totul: aceaşi casă a devenit azi *tripou,* în care femei de moravuri uşoare, ca o anume doamnă bine cunoscută sub numele de *Şuşu,* se aşează la mese cu magistraţi, favoriţi ai doamnei şi domnului Plaiu, şi „va banque" până dimineaţa. In acest timp domnul consilier Plaiu, face pe juristul la birou şi pe „n'aude- n'a vede"... şi astfel magistraţii de valoare, cari n'au femei de divorţat şi de căsătorit cu ele, care n'au tripou şi cadouri în casa lor, „stau şi mucezesc pe scaunul lor ani şi ani de zile". Alte scrisori, cu conţinut mai profesional, arătau ministrului ce greşeală face că acordă protecţie unui magistrat „sărit", care judecă „alături cu legea". Şi ministrul justiţiei, dezgustat nu numai de conţinut, dar şi de asemenea expresii, luase la cunoştinţă că domnul Plaiu dăduse câştig de cauză în atâtea procese altora de cât celor în drept, că are idei „scrintite" şi în cele din urmă că este cu totul antijuridic.

Ministrul Mândrescu, ieşan, cam de aceaşi vârstă cu Plaiu, pe care-l ştia de ani îndelungaţi cine este, ca om şi magistrat, când primise acele anonime, le parcurse cu ochii şi le băgă la sertar, iar atunci când fu pe punctul să contrasemneze Decretul Regal pentru înaintări, chemă la Bucureşti pe Plaiu.

La auzul acelei chemări năvăliră deodată

Zălaru, Ulmeanu, şi Fălcianu ca să-şi roage colegul şi prietenul să nu-i uite în faţa Ministrului, acum când vin desigur înaintările.

— Despre mine, dragă Costine, făcu Zălaru, nu prea insista. Ci numai întreabă. Eu ştiu bine că în hotărîrea cu „Moara Lehrer" mi-am iscălit de mult demisia... Atâta pagubă! Îi voi trimite-o şi formal. Lumea ştie ce interese are domnul Mândrescu la acea moară...

— Eu, domnule consilier Plaiu, se alătură Fălcianu n'aş vrea altă înaintare de cât aceea de a fi alături de dumneavoastră. E şi asta o înaintare pentru devotamentul ce vă port. Dealtfel lucrul e simplu: dumneavoastră treceţi preşedinte, iar eu vă iau locul şi asta mă onorează.

— Totdeauna ai avut cuvinte bune pentru mine, dragă Fălciene, şi crede-mă, dacă nu le-aş şti sincere, nu le-aş primi. Eu vă voi avea în vedere; socot că nu vă îndoiţi nici dumneata, nici prietenul Ulmeanu..., că voi vorbi Ministrului cum trebuie.

— Succes şi la mai mare! urară la un loc cei doi.

— Eu îţi urez drum bun şi să te întorci sănătos, dragă Costine! făcu la rându-i Sandu, în clipa când Plaiu pleca la gară.

Temeiul acelei chemări telegrafice nu era, de bună seamă, numai ca să trateze cu licoarea verde a veninului o asemenea meri-

tată înaintare, ci cu totul altul. O comisie juridică de profesori magistraţi şi avocaţi, fusese numită pentru revizuirea unor legi importante, şi Plaiu, după aprecierile lui Virgil Mândrescu, nu putea lipsi dintre cei aleşi. In ziua când Plaiu sosi în capitală, nedumerit de chemare, sau, mai exact, sub temerea că un prag greu ar fi de păşit pentru înaintare, păşi, cu ochii mari şi îngrijoraţi, deocamdată acel prag al cabinetului ministerial, atunci când uşierul îi spuse să intre. Ministrul îi strânse mâna cu căldură şi îi spuse:

— Bun venit, domnule Preşedinte al Curţii de Apel Secţia I-a; te-am chemat să te întreb dacă ai putea, în această nouă calitate pe care o vei avea peste trei zile, să lipseşti o zi-două pe săptămână, eventual trei, spre a veni în Capitală.

— Dacă Dumneavoastră, Domnule Ministru, mi-o cereţi, timpul meu vă stă la ordine, răspunse Plaiu.

— Atunci te numesc membru al Comisiei de reformă legislativă, pe care eu am propus-o Regelui... Sunt sigur că vei face să fie aplicat punctul meu de vedere, în materie, pe care-l cunoşti şi pe care vi-l voi expune şi la prima reuniune a comisiei. Aşa! Iţi mulţumesc şi te felicit pentru noul grad, ca şi pentru noua însărcinare...

După ce Plaiu îi mulțumi cu sinceră și leală recunoștință, adăugă:

— Dacă domnul Ministru mi-ar permite, aș avea o rugăminte de exprimat odată cu aceste calde mulțumiri: anume să mutați în locul meu de consilier, pe actualul președinte al tribunalului Secția 2-a, pe...

— Pe Mitu Fălcianu? întrebă Ministrul mai înainte de a-i fi spus numele.

Exact! Îl cunoașteți, nu este așa?

— Phu! răsuflă prelung Ministru; cum să nu-l cunosc! Știi că ți l-am făcut președinte de secție la tribunal, tot după cererea dumitale, acum câțiva ani. Îl apreciezi așa de bine?

— Da, domnule Ministru! Mi se pare un magistrat integru, care citește mult...

— Dar pricepe puțin...

— N'aș crede... E un bun magistrat și coleg. Redactează foarte bine hotărîrile...

— El, sau grefierul Mârza Galin? Apropos, desigur că o să ceri și mutarea lui Galin.

— Domnul Ministru îmi cunoaște toate gândurile. Vă rog, nu uitați și pe procurorul Ulmeanu.

— Bine. Pe Galin ți-l dau imediat. Despre domnul Mitu Fălcianu al dumitale, voi mai cugeta puțin spre a mă convinge dacă dumneata îl cunoști mai bine de cât mine. Voi avea grijă și de Ulmeanu. Cât despre colegul dumitale Zălaru, cred că n'ai să mă

mai rogi. A terminat cu înaintarea. E un jucător de cărți incorigibil. Ş'apoi şi vechea chestie, cu procesul acela...

— Regret din suflet, domnule ministru; nu numai faptul că mi-i prieten îmi dă acest regret, ci şi acela că e un om de caracter...

— O fi! Dar după mine şi-a încheiat cariera... Ştie ce are de făcut. Ei! Incă odată la mai mare şi... la lucru!

A Pardon! Un moment!

Şi ministrul trase sertarul de unde scoase patru scrisori, două scrise la maşină, şi două de mână şi i le întinse.

— Ce sunt acestea, domnule Ministru?

— Vei vedea. Ţi-le dăruiesc, ca să le citeşti şi să te fereşti... de prieteni. După aceea aprindeţi ţigara cu ele! La revedere!

Plaiu le strecură în buzunar, cu ochii la ministru, se înclină respectos şi eşi. Işi rezervă citirea lor în tren. Dar abea păşi pe trotoarul din faţa ministerului şi mâna lui, instinctiv, trase pachetul din buzunar, şi începu, printre coatele trecătorilor, printre scurte opriri, printre tramvaie care-i curmau subit mersul, să le citească pe nerăsuflate! Se pomeni ajungând pe jos la gară, urcând pe Schitu Măgureanu, Cobălcescu, Dinicu Golescu. Paşii îl duceau aproape automat. Nu vedea nici un om, la răscruci călca adesea în gol, de pe trotoar, de-i fugea

pălăria pe ceafă: zisese de aproape o sută de ori, pardon!, când câte un trecător ceva mai grăbit, îl dădea în lături.

Ajuns în fața gării se opri surprins. Aici a vrut să ajungă? Așa-i da! Dar trenul pleca de-abea peste două ore. Se așeză la o masă. Reîncepu cititul. Se pomeni c'o halbă de bere. Avu impresia că ceruse un ceai! Bău pe încetul berea, care par'că avea lămâie și rom, dar nu era destul de dulce...

In tren ochii lui fugeau din stâlp în stâlp de telegraf și stâlpii aceștia păreau niște majuscule a căror litere mărunte erau sârmele, ce se urcau și coborau, ca și rândurile scrisorilor... Scotea din când în când câte-o scrisoare și analiza cuvintele, literele, codițele acestora, cum e făcut *r* sau r, cu al cui scris seamănă „Domnule Ministru". Litera D era greu de expertizat. Obișnuit citea zilnic treizeci-patruzeci de „Domnule Președinte". Ce alte litere sunt mai caracteristice?! Parcă *h,* parcă *p,* parcă *z.* Le găsi repede în cuvintele: *„albine harnice"*, *„tripou"*, *„mucezesc"*. Cine face așa pe *h,* pe *p* și pe *z* ?... Dar bine! Copil ce e!? Așa cunoaște un magistrat pe autorul unei scrisori? Falșificatorii ajung de nu-și cunosc nici propriul scris falșificat. Se scrie cu mâna strângă. Se ține condeiul între degetul mediu și cel arătător, mai ales se dictează altuia. Altuia? Cui altuia? Ce pe-

riculos e un complice! Ori când te poate vinde. Dar soția? Soția de pildă! a, soția *da!* Care soții? Ce femei au ură pe dânsul?... Ei doamne! Dar cele cu procesele pierdute! Dar altele care? Dintre cunoscute? Prietene? Nu-i răsări în minte de cât doamna Ulmeanu, a procurorului, și doamna Fălcianu, care — mai ales aceasta din urmă deși nu-i făcuse încă nici o vizită, dar se știa că n'avea mode. Gândul lui Plaiu trecu mai departe, indignat că se putuse opri, o clipă la soțiile acestor doi prieteni buni și colegi devotați. Ba nu! Stai! Ce-i spusese odată lui adevăratul prieten Sandu Zălaru? Stai! Ba da — „Ferește-te de prietenia lui Ulmeanu! Iar aceea a lui Fălcianu nu te onorează! Sunt alții care...". Dar cum nu-și amintea care sunt aceia care... Nu-i exclus ca tocmai aceia, cari nu se bucură de aprecierea lui să fie autorii scrisorii. E mai logic să gândească așa. Cei doi au beneficiat și vor mai beneficia de ajutorul lui... Care alții? Hm! Ar fi unul din ei Ilarie Preduțiu, consilierul, mai tânăr, dar mai ambițios, și de aceea ajunsese consilier înaintea lui, sub guvernul trecut. Și acesta s'a ținut departe. Nici vizită nu i-a făcut. Adică trebuia viceversa... Dar dă-le dracului de vizite! Cine-ar mai putea fi? Avocatul Viorel Marandini decanul care scria și la ziarul *Tot,* și-i cri-

ticase una din hotărîrile date într'un proces mare, dar perdut de dânsul...

Trenul fugea năuc. Pe la geamuri alunecau vârtej puncte albe-roșii, panașe firave, câmpuri pe care mișcau șters mogâldețe albe, ogoare întinse către dealuri pe care trenul le apucase, parcă, de un capăt și le da la arie, învârtindu-le cât is de lungi în jurul unui punct la care le ancorase zeii grânelor. Ce să fie mișcarea de pe ele? Ce să fie liniile palide-verzi ce se șterg pe geamurile vagonului? Ce să fie alta de cât că primăvara își trimisese înainte rădvanele grele cu bunurile castelului ei, larg cât pământul și înalt cât cerul... Așa-i da! Primăvara care însenînează frunțile lumei ca o dimineață albă, după o noapte cu vise negre. Fruntea lui!... Ii păru uscată ca un pergament vechi; aproape dureroasă la pipăit. Sub ea alunecaseră de zeci de ori, în mii de rânduri, cuvintele scrisorilor. Nu se oprise la chestiile juridice. Pe acele e stăpân. N'are a-și pune nici o întrebare. Hotărîrile lui erau dogme de drept. Și adversarii le recunoșteau. Scrâșneau, și, le acceptau. Dar, auzi dumneata! Nini! Nini are un ofițer amant! Să fie cu putință? Care ofițer? Afară de Ernest Dancovici cine-i intrase odată, ori de două ori, în casă? Ii trecură atunci peste pleoapele, pe care degetele lui apăsau ca pe niște clape de resonanță, co-

lorile penelor de fazani aduşi de Dancovici şi care împodobiseră cândva acea friptură minunată. In acest punct se întretăiau prin urmare două din denunţuri: „cadourile", de care casa lui e ca „un stup" şi „amantul" Ninei. Aşa dar autorul, sau *autorii* (de ce să nu creadă că sunt doi-trei, câtă vreme scrisorile difereau ca stil şi scris?) sunt dintre musafirii lui de la acel Sfânt Constantin, de acum doi-trei ani. Dar dacă aceştia numai vor fi povestit altora, cari la rându-le au dat la înregistrare nevestelor lor veştile? Oh, doamne! La ce ajunge un magistrat, care vreme de două decenii comentează texte după ce judecă gândurile, intenţiile şi actele altora?! Şi le drămăluieşte uneori cu lupa şi le aşează pe paragrafe, ca literele în matriţa tipografului?! Ajunge atât şi acolo, că în haosul gândurilor sale proprii, orice intenţii, orice explicaţii, ori ce indicii şi orice probe să se învălmăşească în durerea ghionturilor îndoelii.

Va să zică, în lumea lui, în jurul lui, acasă, la tribunal, ori la Curte s'au aplecat şi dăunăzi şi eri şi azi şi se vor pleca mâne şi mereu, acele capete, acele devotamente, acele respecte, acele mâni ce strâng călduros, acele omagii, acei subalterni cu care el discută, se înţelege, îi combate, ori îi admite, acele zâmbete dulcege, acele spinări plecate, sub care fierbe minciuna şi pre-

făcătoria, răzbunarea şi distrugerea. Ah, dar noroc că mai sunt miniştri ca Mândrescu! Există o răscumpărare în lume!

Işi rezemă, sub acest refugiu consolator, capul de perna canapelei, se clătină de câteva ori şi adormi. Când se trezi, trenul era la Bârnova, iar ciocanele mecanicilor cercau sonoritatea roţilor şi rezistenţa frânelor, în vederea pantei mari şi periculoase de după tunelul ce urmează. Se coborî în fugă, bău pe nerăsuflate un pahar din cea mai rece apă ce curge în vre-o gară, dădu puţin şi pe ochi, se şterse cu batista şi se urcă repede în vagon.

După tunel, din unele cotituri ale liniilor, începu a se zări Iaşul. Plaiul aruncă priviri învăluitoare. Acolo stau prietenii puţini şi vrăşmaşii mulţi. Colo e Palatul Justiţiei, unde viermuiescdemoni şi cuvioşi! De care din ei să se ferească?! Acolo stă însă şi Nini, care-l aşteaptă voioasă, care şi-a agăţat iconiţa tânără a chipului ei peste sufletul lui. Acolo e şi Aurel... La ceasul acesta ce face? Stă de vorbă cu „dânsa" şi-l aşteaptă amândoi şi-l doresc. Care-l aşteaptă mai cu dor, oare? Şi unul şi altul? Bine cel puţin că a dispărut aceea nesfârşită pândire şi pârâ. A ştiut el bine ce face şi cum procedează. Tot i-a ajutat la ceva ştiinţa dreptului şi practica rezolvării conflictelor

dintre oameni! Ştia el că aşa se vor împăca lucrurile cu vremea...

Ajuns în gară se pipăi la buzunarul cu scrisorile. Erau la piept, aproape de inimă, acolo unde se adună şi scurmă cu stăruinţă ghiarele lumii... După ce le va citi va trebui „să-şi aprindă ţigara cu ele". Par'că aşa-i recomandase Ministru. Şi măcar nu fumează. Avu un moment gândul să le rupă bucăţele mici, să le arunce în vânturile străzii, sau şi mai meritat, într'un canal. Dar pentru asta mai este vreme şi altă dată. Sunt încă lucruri de descoperit.

Nini nu era acasă. Aurel îi sări de gât, îl sărută pe amândoi obraji, îl întrebă de ce a fost la Bucureşti, Plaiu îi dădu vestea înaintării şi cu asta prilejul unor noi îmbrăţişări... Peste puţin veni şi Nini cântând ca de obicei.

— Când ai sosit Costinel, drag? îl înlănţui ea cu braţele amândouă.

— Adinioarea Nini!

Ce dor mi-a fost! Par'c'ai lipsit o săptămână... Zău, crede-mă!

— Dar tu de unde vii? o măsură obosit Plaiu.

— De unde să vin la ora asta? Din oraş, Am trecut puţin pe la Mioara. Ştii că se dă ca sigură mutarea lui Fălcianu la Curte. Apropos: tu ce-ai făcut, dragul meu!? De ce te-a chemat ministrul?

— Ca să-mi vestească două lucruri bune şi unul rău.

— Care? Care?

— Lucrurile bune sunt înaintarea mea preşedinte la Secţia 1 a Curţii de apel şi numirea într'o comisie de reformă legislativă.

— Bravo, Costinel, scumpul meu! Vino să te sărut! Meritai cu prisosinţă. La mai mare, Costinel!

— Ştii că am să lipsesc două-trei zile pe săptămână. Trebue să fiu prezent acolo.

— In fiece săptămână două-trei zile, Costinel?

— Da, închipueşte-ţi! Iţi pare rău?

— Dar fireşte Costinel, fireşte! Apropos: Ce se aude cu Sandu Zălaru?

— Nimic de făcut. Mă doare inima, cu atât mai mult că-l ştiu nevinovat.

— Ah, nu! El ştie ce are de făcut. Are să fie un avocat de mâna întâi. Dar Fălcianu e sigur, dar Ulmeanu? întreabă pe nerăsuflate Nini.

— Ministrul nu mi-a dat nici o făgăduială; totuşi m'a lăsat să cred că-i va avea în vedere.

— Ah! Stai! Mi-ai vorbit şi de un lucru rău! Spune repede despre ce e vorba?

— Adică eu încă nu ştiu dacă şi care lucru e rău. Mi-a zis să mă informez, mai întâi.

— Despre ce?

— Dacă e vorba de informaţie înseamnă că încă nu ştiu tot, încerca Plaiu o minciună de gen masculin, deci imperfectă. Şi cu atât mai descusută cu cât venea dela un magistrat.

— Ei nu! Ei nu, Costinel, spune-mi!

— Fii sigură că am să-ţi spun, Ninişor. Ţie cea dintâi. Mâne dimineaţă, ori la prânz cred că vei şti despre ce-i vorba.

— Bine Costinel, îl desmerdă ea cu mlădieri de mâţă... Dar... ce mi-ai adus dela Bucureşti?

— Aşa-i, Nini! Ai dreptate. Iartă-mă, fetiţo dragă! Dela minister am venit direct la gară. Eram aşa de...

— De... ce?

— Cum să-ţi spun? Zăpăcit şi preocupat cu...

— Eşti un uricios, Costinel, c'ai uitat pe Ninişor a ta...

— Iartă-mă... preocupat de... Ascultă, Nini! făcu Plaiu, apucându-şi între degete buza de jos şi trăgând-o, parcă, spre a ajuta unui cuvânt greu şi mare să iasă. Un lucru îţi pretind frumos, adică te rog mult: de altfel bag de seamă că de-o bucată de vreme ai suprimat jocul de cărţi la mine în casă. Nu-i aşa?

Nini, care numai eri avusese acasă, în lipsa lui, o partidă, la care jucase Căpitanul

Dancovici, Șușu, Mioara cu Sandu și dânsa, îi tăie vorba.

— Dar te mai îndoești, Costinel?! Se'nțelege dragul meu, se'nțelege. Deși drept să-ți spun încodată, ești singurul om din târgul nostru care face pe bigotul. Dar la Sandu, dar la Ulmeanu, dar la președintele dela Secția III, cum îi zice? nu se joacă?

— Ascultă, Nini, când ți-oi spune pe deoparte că ministrul știe că și la mine, auzi tu, la Consilierul Plaiu, se bat cărțile... da, da, da... crede-mă, iar pe de altă parte că una din cauzele pentru care Sandu nu mai poate fi înaintat, este jocul de cărți... Ce-ai să zici?

— Am să zic că domnul Mândrescu al tău, caută nod în papură. Par'că noi nu știm ce răfueli are el cu Sandu Zălaru! Ehei! Moara *Lehrer* să-i trăiască! Parcă nu știe tot Iașul că ovreiul finanțează alegerile și partidul local, al cărui șef e dumnealui. Să mă slăbească, știi?! Bine-a făcut Sandu că n'a dat câștig de cauză morarului... Ce, Costinel? Tu ai fi făcut altfel? Tu, ăsta!?

— Cred că nu! Și eu știu dosarul. Contractul era pătat de un oarecare viciu anume strecurat...

— Apoi vezi, Costinel, apoi vezi?

Plaiu avu un moment ispita că acum e momentul să scoată scrisorile și să i le dea. Stăteau acolo în buzunarul dela piept

şi-i tăiau, parcă, respiraţia, îl apăsau, îl chinuiau..., dar o întrebare i se păru indispensabilă, ca o chestiune prejudicială de judecată: — ce-i cu căpitanul Dancovici? — Insă cum s'o întrebe? Ii trebuia „un început de dovadă" din care să-şi extragă „probaţiunea" adevărului. Un vechiu magistrat nu se poate juca, aşa, cu năpasta... Dacă e şi aceasta adevărată ca şi celelalte din anonime, adică o calomnie? Dar vezi că nu totul era calomnie. Deopildă jocul de cărţi. A fost? — A fost! — Cum s'o întrebe însă pe Nini, pe Ninişor a lui? Şi ce-are să-i răspundă dânsa, decât că nu-i adevărat. Atenţiile ? Da; văzuse şi el ceva. „Verişorul" Ernest avea *un fel* de atenţii pentru Nini. Dar de aici până la culpa trădării... Aparenţele sunt ca zâmbetul. Sub aceeaşi obraji cari zâmbesc alcătuit, maxilarele scrâşnesc furios... Nu din orice nour plouă. In câte procese judecate de dânsul, aparenţele, sub care un cercetător uşuratec, de suprafaţă, n'a căutat să se furişeze, dădeau aspecte de vinovăţie! De-o pildă în acel proces al socialistului Varga Stoian, la care s'a găsit manifestul grav şi subversiv. Ce mai dovadă decât că la un asemenea socialist-comunist se găseşte o asemenea probă? Şi totuşi nimic decât aparenţa. Manifestul îi fusese strecurat de vrăjmaşul lui, Iubu Balinţ, care — strâns cu uşa — a re-

cunoscut. Şi câte altele! Dar o aluzie, pe departe, nu strică. Un observator atent citeşte pe faţa unui vinovat, suprins cu o întrebare, o reacţiune internă care mişcă uşurel muşchii faciali şi le dă „o grimasă".

— Ninişor drag, eu aş vrea să te întreb ceva, vorbi el încet, după o mică pregătire.

— Spune Costinel.

— Uite ce! Mai întâi să nu iei în nume de rău şi nici să crezi cine ştie... fiindcă eu nu vreau să te supăr cu nimic... urmă şovăitor şi banal Plaiu.

— Dar mă sperii, Costinel? Ceva care vine tot dela ministrul tău?

— Da; adică nu! Ba chiar de loc. Cum să-ţi spun?

— Ce atâta înconjur, dragă? Işi semeţi Nini fruntea.

— Nici un înconjur. Uite! Işi răsuci Costin degetele, dându-şi seama că „ocolul" urmărit de dânsul dădea cam „de-adreptul". Uite ce este:

Ce-ai zice tu... da, ce-ai zice tu de-o căsătorie a amicei tale Şuşu.

— Ei bravo! sbucni în râs cu hohote Nini! Ştii că mă speriaseşi întâi?! Ce-aş zice eu? M'aş supăra eu? M'aş bucura din toată inima. Batăr ea... Dar cu cine, Costinel?

— Cu cine? Aşa-i! Da! Să zicem cu căpitanul Ernest Dancovici...

Nini schiță un gest. Capcana fusese așezată cu oarecare dibăcie. Gestul se schițase. „Grimasa" apăruse. — Tăcea. Clipa tăcerii dădu timp de urmare lui Plaiu.

— Mi se pare că ar fi și potriviți ca vârstă. In jurul lui patruzeci; nu? întrebă el, fixând-o.

Nini tăcea mereu.

— Amândoi mari amatori de poker... și, mi se pare, chiar vechi prieteni nu? Așa spunea și Mioara... Ce zici?

După o clipă Nini, se sculă, și își compuse o figură de imputare...

— Ascultă, dragul meu. Nu importă ce zic eu. Ci aceea ce te preocupă pe tine, pe magistratul pretențios, care vrea să facă pe... petitorul. In asemenea fleacuri te bagi tu, Costinel?... Fiindcă să-ți spun ceva, despre mine, pot să facă nunta și mâne și basta!

Și închizând ușa eși.

Dar în odaea ei gândurile o năvăliră stol. Ce rost are întrebarea asta? Când s'a mai preocupat Costinel de căsătoriile văduvelor?... Va să zică este ceva în sufletul lui. Nici vorbă. Prin urmare junele Aurel tot vorbise... Era singurul care putuse pune această „pilă" cu Ernest Dancovici. — Vezi dumneata, fățărnicie și la nepot și la unchiu! Iată ce-a ieșit din toate mângâerile ei, din toată tactica ei, din tot câștigul sufle-

tesc al diavolului. Căci tot diavol a rămas, cu toate apropierile, care acum în urmă, de când junele împlinise șaisprezece ani, aveau în ele ceva mai mult decât prietenie sau simpatie de nepoțel vitreg... Evident era în interesul ei, își zicea Nini, ca să cultive aceste tainice năzuințî la „precocele" Aurel.

Intr'o seară, când după masă, ea făcuse două cafele, pentru dânsa și pentru Costin, și după ce i-o dusese pe-a soțului în birou, oferi, așa, într'o doară, a doua ceașcă lui Aurel. Acesta departe de a refuza, măcar din amabilitate, întinse mâna și luă ceașca de-al binelea, apoi dintr'o mișcare veni și-o sărută pe obraz. Apoi cum „dânsa" întoarse capul, băgă de seamă că adolescentul îi căuta gura. Așa cel puțin, avu impresia. Atunci ea a întors brusc și celalt obraz pe care Aurel depuse un sărut de ventuză și ușor gâdilit de musteață în fir fraged.

Și cu toate acestea, iat-o acum dată pe mâna anchetei! Fiindcă ceea ce făcuse Costin cu ea, nu fusese întrebare de soț iubitor, ci anchetă de magistrat abil. Dar nici ea nu-i infractor de rând. Pentru atâta abilitate are ea răspunsuri potrivite. Și dacă-i vorba de câștig de cauză, tot al ei va fi, atrăgând pe junele Aurel, care va trebui să desmintă și să scoată din capul lui Costin asemenea cui.

In aceaşi seară, după terminarea treburilor casei, care o pasionau şi pentru care — recunoscuse neted şi Plaiu — nu avea nici o rivală, Nini poposi în camera lui Aurel.

Băiatul fumase o ţigară şi — surprins de brusca intrare — o ascunsese la spate.

— M'ai speriat, tante Nini, am crezut că-i moş Costin.

— Tot nu ştie că fumezi, Aurel?

— Aş! Vai ce mi-ar face!? Altfel ar fi dacă ar fuma şi el... Dece nu l-ai învăţat şi pe dânsul să fumeze? De ce?

— Ce vorbă-i asta, „învăţat"?

— Dar pe mine, nu m'ai învăţat mata?

— Eu? Ce? Eşti nebun? Eu am avut totdeauna ţigări. Deci ţigara era la mine, dar pofta era la tine, stricat mic ce eşti!...

— Ei, da! Aşa-i de-aceea! De când mă tot gândeam eu. Oare cum e când fumezi? Acuma ştiu. Ce bună-i o ţigară, când nu merge o problemă la matematică. Aoleu! Ştii? Alaltăeri a trecut moş Costin pe aici... Cu cinci minute înainte eu fumasem. Moş Costin se opreşte o clipă, miroase şi zice: — S'o rogi pe tante Nini să nu mai fumeze când vine pe la tine; auzi, Aurel? — Eu ce să zic? Da, moş Costin, am s'o rog, că mie nu-mi place fumul de ţigară. Te superi, tante Nini c'am zis aşa?

— Dece să mă supăr? Bine-ai făcut. Eu

sunt gata să te apăr. Fiindcă tu-mi ești drag, Aurel.

— Și mata mie, tante Nini; întinse băiatul o mână spre dânsa. Ești doar soția lui moș Costin...

— Și prietena ta, Aurel, care te protejă; nu-i așa? Ai tu a te plânge de mine?

— Eu, de mata? Doamne ferește! — Uite, vezi? La început erai așa... Cum să zic?... nu știu cum. Dar acuma ești bună cu mine, așa de bună! Și mă desmerzi, și-mi dai țigări... Apropos... știi că le-am isprăvit?

— Uite, Aurel, îți dau două, dar nu abuza. Câte fumezi pe zi?

— Așa, cinci-șase.

— Ei, cam mult! Și ascultă, să nu cumva să spui lui Costinel că eu, știi... țigara... țigările... nimic! Câte-o minciună nu strică Aurel, auzi? Nimic.

— Niciodată. Nimic... Dela școală.., băieții m'au învățat; vorbi repede Aurel.

— Și niciodată... nimic rău despre mine... lui moș Costin, n'ai spus?

— Eu? Niciodată, zău; să mor, dacă... nici n'am avut ce... Mai ales de când ești așa de bună cu mine...

— Dar mai înainte?

— Nimic! Nu țiu minte... zău! Nu cred... Ce era să spun?... Mai ales că nu m'ați mai băgat la internat.

— Dar de şcoala militară, ce zici? îl luă repede Nini.

— Ce şcoală militară?...

— A zis odată moşu-tău, că n'ar fi rău să te faci tu ofiţer!

— Ofiţer? zâmbi cu ochi mari Aurel..., ofiţer? Eu!

— Da, Aurel, dar pentru asta trebuie să urmezi şcoala militară: Tu eşti băiat voinic; uite, eşti înalt aproape cât mine!... zise ea aşezându-se în faţa lui. Nu-i aşa?

— Ba-i chiar aşa! se scutură el uşor din trup, cu tălpile apasate.

Şi întinzând nebunatec braţele, cuprinse mijlocul femeei dinaintea lui...

Apoi o strânse în acele braţe, aplecă brusc ca într'o ştrengărie desmerdătoare, capul pe sânul ei stâng şi sbucni de râs, bătând din picioare.

Deodată uşa se deschise brusc şi Plaiu, cu cele patru scrisori în mână apăru. Se opri o clipă, îi privi întâi zâmbind, apoi cu ochi tulburi, băgă plicurile în buzunar, făcu doi-trei paşi, se opri, se uită la mânele Ninei şi nu văzu nici o ţigară. Totuşi fumul în cameră era proaspăt, iar un muc stâns sta turtit pe călimara de pe masă.

— Nini, tu ai fumat? se uită el dela Aurel la Nini, de câteva ori.

— ăăă. Eu! Fireşte că eu!

— Bine! Şi laşi mucurile pe călimara bă-

iatului? zise el înaintând și apucând brusc mucul țigării pe care voi să-l arunce în sobă.

Dar trecând pe lângă Aurel i se păru că-i miroasă a tutun. Plecă mai mult capul către dânsul. Aurel se dădu un pas înapoi. Costin Plaiu se apropie din nou. Il prinse de umeri, îl mirosi, plimbă din nou privirile încruntate dela băiat la soție și lăsă mânele brusc în jos, strângând pumnii... Se stăpâni cu greu și deodată pac! răsună o palmă pe obrazul lui Aurel... Când voi să ridice din nou mâna Nini i-o prinse într'a ei.

— Nu! Nu, Costinel... iartă-l. A greșit. Tocmai asta îi spuneam și eu... Să nu mai fumezi, Aurel! Auzi? zise Nini, apucând brațul lui Costin spre a-l scoate afară.

Și eșiră amândoi. Costin era negru și fără cuvânt. Pentru întâia oară de când creștea Aurel în casa lui, îl lovise. El, pe Aurel, pe acest copil cuminte și ascultător, până în ultimul timp. Il mai prinsese nu știu când c'o minciună boacănă, pe cel care nu-l mințise niciodată. Dar își zisese: așa e tinerețea. Mediul liceului, tovărășia unora dintre colegi. In special aceea a lui Nelu Cerbescu, un băiat bun la studii, inteligent, dar sportiv, deci bătăuș... Auzi? Aurel să fumeze?! Și n'are decât șaisprezece ani!

Stătu o clipă absent lângă Nini, care-i spunea nu știu ce, pe sală, apoi se des-

prinse şi intră în birou. Atunci un vârtej de gânduri dădură busna. Mai precis, un val de explicaţii... Erau câteva întâmplări care trecuseră fără însemnătate, fără contur, prin faţa ochilor lui, şi care acuma se întorceau din drum în cortegiu, spre mintea ce nu-şi putea ţine obişnuitul ei frâu, de om stăpânit. Din nou nevoea de a imprima copilului acestuia o educaţie sănătoasă i se impuse cu necesitate şi stăruinţă. Liceul militar! Da! Numai aşa vor dispare toate temerile, toate grelele încercări prin care trecuse în ultimul timp sufletul lui de om al prevederilor şi explicaţiilor până în amănunt. Va să zică Aurel e un fumător, care ascundea cine ştie de când, viţiul acesta. Vârsta în care viţiile muşcă uşor carnea crudă... Aurel nu-i păruse niciodată un copil precoce, deşi nu ştiu în care zi Nini îi dăduse, în treacăt, să înţeleagă că băiatul are unele semne de acest fel... Ce semne? Şi iată că bănuiala Ninei, care e o femee inteligentă şi — dece n'ar recunoaşte — mai abilă decât dânsul, prinde azi temei. Acum de-abea îşi explică întâmplarea de câteva luni în urmă, când l-a surprins în dormitorul lor, privind pe gaura cheei în odaea de toaletă în care Nini îşi făcea baea. Şi altădată când Nini se desbrăca în dormitor. Şi tot acum căpătă lămurit aspect, gesturile lui de desmerdare a Ninei, el care

mai înainte vreme i se plângea de dânsa... Cum bunăoară şi adineauri! Scena, dacă nu-l înghețase, îi frânsese brusc linia atitudinei cu care intrase. Aurel strângea mijlocul Ninei şi Aurel avea şaisprezece ani. Dar ea... Ei bine, c elera să facă Nini? O femee serioasă care n'are de unde şti ce poate trece prin mintea unui băieţoi? — Un pervers? O, asta nu! Un adolescent în care se trezesc chemările naturei; ceva mai de vreme; ca la alţii, ca la dânsul, de pildă! — Toate-s explicabile. Dar nu orice este explicabil este scuzabil şi tolerabil. Nici în drept, nici în viaţă. Deci internatul se impune. Cu atât mai bine dacă e şcoala militară şi va reuşi la concurs.

Chestiunea scrisorilor parcă trecuse acum pe-o linie secundară. Şi uitase de ele. Iar bucuria înaintării abea îi plutea în amintire. Voi să iasă în seara aceea. Nini era gata întotdeauna pentru aşa ceva. Cinematograful, în care se refugiază plictisiţii, leneviţii şi căutătorii de diversiuni, îi apăru acum ca un refugiu. Nu mai fusese de vre-un an. Eşiră amândoi. Pe pânză alunecau umbre şi lumini, sfârâeli şi orchestre stridente. Ochii lui priveau celălalt film interior, fără sunete, fără lumini şi numai umbre. Scrisori cu rânduri dese, ochi cari râd diabolic, îmbrăţişări misterioase şi fum; fum mult...

A doua zi dimineaţă porni mai de vreme

la Curte. In biroul lui nimeni. Alături, grefierul Galin Mârza cu ochelari mari şi vergele negre, groase cât degetul, lucra cufundat în dosare de parcă începuse lucrul la miezul nopţii...

— Să trăiţi, Domnule Preşedinte, şi la mai mare, din toată inima, se ridică el subţire şi pământiu.

— Iţi mulţumesc Galine, dar încă nu se ştie nimic.

— Aici se ştie. Veştile dela Bucureşti au sosit înaintea D-voastră. D-l Preşedinte Mitu Fălcianu a şi vorbit eri la telefon cu Bucureştii, cât eraţi Dvs. acolo şi a căpătat ştiri. S'au făcut tablourile. Vă face pe Dumneavoastră Preşedinte de Curte la Secţia I, şi pe Dumnealui îl mută Consilier în locul dumneavoastră.

— Dar pe Ulmeanu? întrebă aiurit şi totuşi curios, Plaiu.

— Despre d-l procuror Ulmeanu nu e sigur că-l face procuror general. Cică nu s'ar avea tocmai bine cu D-l ministru, ca şi D-l Sandu Zalaru.

— Zău? întrebă cu oarecare sarcasm magistratul.

— Aşa a zis D-l preşedinte Mitu. Au vorbit eri după amiază aici în birou. Era dumnealui adică, domnul preşedinte Fălcianu, D-l Consilier Machedon, D-l Consilier Ila-

rie Preduţiu dela a doua şi încă două persoane.

Asta era cam pe la orele şase. — Ei credeau că la mine în grefă nu e nimeni, că eu închisesem cu cheia uşa de colo. Au desbătut toată Curtea noastră, ba chiar şi Casaţia. N'am prea auzit tot, dar bună parte.

— Ce zicea Machedon?

— El mai mult a tăcut. Dar Preduţiu, mereu dădea cu gura, că dacă e pe dreptate trebuie să fie numit el preşedinte în locul vacant şi aşa va fi, căci a pus stăruinţe şi că e sigur; iar D-l Mitu Fălcianu îl ruga că, dacă e aşa, atunci să-l aducă şi pe dânsul consilier că el îi este devotat şi îi poartă mare stimă.

— Cui? întrerupse Plaiu.

— Lui Preduţiu.

— Aşa?

— Adică adăugi că lui Preduţiu, dar şi dumneavoastră, că sunteţi singurii magistraţi în faţa cărora se închină...

— Bine Galine... Dă-mi te rog dosarele pe azi.

— Sunt aici gata, cu procedura cusută. Poftim şi lista proceselor...

Dar domnule preşedinte, cred că mă treceţi şi pe mine la grefa generală.

— Mai rămâne vorbă, Galine? Numai să aşteptăm întâi înaintările.

Şi în adevăr, peste o săptămână gazetele

publicară marea mişcare în magistratură. Actualul preşedinte al Secţiei Curţii de apel trecea la Casaţie, Costin Plaiu era numit în locul lui, Ilarie Preduţiu mutat dela Secţia a doua la întâia, tot consilier în locul lui Plaiu. Despre Mitu Fălcianu, nimic; despre Ulmeanu nimic; despre Sandu Zalaru nimic... Restul, marele rest, privea tribunalele şi judecătoriile...

Rumoare, indignare, protestare, prin toate cabinetele, în care „marea mişcare" nu mişcase pe nimeni din loc. Mitu Fălcianu la tribunal protestă cu spume:

— Păi de, dragii mei, eu care am studiat la Paris, care am făcut acolo lucrări cu marii profesori şi marii jurisconsulţi care am publicat în „Gazette des tribunaux" articole şi comentarii, eu nu trec la Curte. Ia să am şi eu protecţii ca alţii... Nu-i aşa Zalarule?

— Ia lasă, mă Mitule, făcu calm Sandu Zalaru, că Parisul înghite mult şi dă puţin...

— Ce vrei să zici, Sandule? se ascuţi Fălcianu.

— Ce-i tot tragi cu Parisul? Ştim şi noi ce se învaţă acolo, şi mai ales cine învaţă. Chestia cu protecţia e altceva şi aici poate că ai ceva dreptate. Dar chestia cu persecuţia decе nu te revoltă?

— Ba mă revoltă. Dar tu eşti prietenul bun al lui Plaiu. Putea să pună o vorbă

bună amicul, zise cu zâmbet acru Fălcianu.

— Știu că a pus mai mult decât o vorbă bună și pentru mine și pentru tine, îi făcu din mână Zalaru. Dar este o soartă pe oameni.

— Ei! dac'ar fi voit, eram și eu consilier astăzi... zise cu persistență Fălcianu.

— Bine că mai avem și alte profesiuni pe lume, răspunse Zalaru. Eu unul demisionez.

— Ba eu nu! Eu am să lupt. Eu vrau să ajung acolo, unde știu bine că merit. Și am să ajung prin propriile mele mijloace.

— Par'că te plângeai că n'ai protecții, adineauri, îl luă în răspăr Zalaru.

— Apoi da, că nici fără ceva proptele, mijloacele personale nu ajung. E trist că și în justiție merge așa. Sunt informat chiar că în curând se mai fac un rest de înaintări. Iată: la secția întâia a rămas un loc vacant, iar Costin Plaiu are acum vad deschis la ministru, de când e în comisia aceea. Adică dece n'aș fi și eu membru în comisie, cu studiile mele?! Aud? Lasă că-l mai pisez eu pe șef să se mai gândească și la alții.

La sfârșitul ședinței, Plaiu coborî la tribunal. Trecu pe la Zalaru, care-l felicită din toată inima și poposi la Mitu Fălcianu, unde găsi atât pe Ulmeanu, cât și pe alții veniți să discute, unii în robe, alții în vestă atârnându-și roba în cuier, alții gata să plece, mai toți livizi la față, plictisiți și

acriți de această „mișcare", ca și de pledoariile înghițite ceasuri la rând. Totuși Plaiu găsi brațe întinse cu elan, calde strângeri de mână, ca și unele zâmbete de ocazie, puțin piezișe. — Insfârșit, iată un om superior și o conștiință juridică integră, pe drept răsplătite, își ziceau unii când apăru Plaiu. — Competința și munca nu întârzie să-și primească o dreaptă recunoaștere, grăiră alții tare. — A se scuti, își răspunseră câțiva, consolator, cugetului propriu: mai suntem și noi juriști, chiar dacă nu scrim prin reviste compilații și comentarii grefierești!... Mâna dreaptă a lui Plaiu totuși fu strânsă aproape uniform, afară de acele imperceptibile efluvii, pe care sinceritatea le crestează în unii mușchi și care nu se pot măslui.

Plaiu pregetă puțin. Ar fi voit să comunice câte ceva din cele vorbite cu ministrul, atât cât se putea transmite la doi prieteni. Dar de față erau și alții care atâta ar fi așteptat, ca să verifice, fără putință de a explica, ce face protecția pe lume. Luă deci pe Ulmeanu și pe Fălcianu, după ce eșiseră ceilalți și le comunică veștile puțintel rotunjite.

— Ceea ce n'am putut face eu, dragii mei, iată: nici colegul Ilarie Preduțiu n'a făcut. Nu-i așa, Fălciene ?

— Dar ce-ar putea face Preduțiu, domnule Președinte? întrebă Fălcianu, ca să schimbe

firul vorbei. Mai ales pentru mine? Eu n'am decât un șef și un devotament. In afară de dumneavoastră n'am pe nimeni altul. Știți că toată stima și recunoștința mea vă urmăresc și vă vor urmări o viață întreagă... Acum e drept că sunt mâhnit, nu de alta, fiindcă știu că avansarea mea trebue să vină; studiile și lucrările mele o merită. Dar sunt mâhnit că nu mai lucrez sub docta și directa conducere a dumneavoastră...

— Să sperăm că mâhnirea aceasta va dispare curând, poate mai curând decât o credeți și la d-ta Fălciene și la tine Ulmene, devotații mei, apăsă Plaiu cuvintele din urmă.

De când apărură înaintările, Ludovica Ulmeanu, soția procurorului, s'a frământat din mașină în mașină, până a ajuns la doamna Ministru Mândrescu. Și ajungerea nu era ușoară. Se vorbea în târg că Aura Mândrescu avea un om al ei de afaceri, un misit Ben Selim, pe numele lui Berî Șulem, cu care-și închiria șiragul de case din Strada Călărimei, colț cu Pitagora, și mai ales cu care aranja ce nu se putea aranja decât cu un asemenea turc sadea, care — își stabilise el origina — fusese expulzat din Istambul și nimerise la Iași, pentru unele chestii... politice „filo-române". — Partidul lui Mândrescu, democrat, destul de naționalist și foarte patriotic, nu vedea însă cu ochi buni unele

amestecuri ale acestei doamne, care fusese botezată cu un nume predestinat. Dar şi doamna Aura Mândrescu, avea câteva preşidenţii la Societăţile de binefacere şi ca atare spiritul ei de jertfă şi dezinteresare se rezema pe o solidă caritate. Ben Selim făcuse rost de audienţă la doamna Aura şi doamna Ludovica se încredinţase că nimic nu e prea scump pe lume, când dă cineva peste un suflet larg şi generos...

— Adică ce, scumpă doamnă Mândrescu, numai D-l Plaiu care nu-i chiar atât de devotat domnului Ministru, cât pare, să se bucure de înaintări, poate meritate, dar şi poate... ştiţi mata... iar Ulmeanu de ce nu, care e cunoscut de partidul Dvs. ce ordine a ţinut la alegeri?... Ştiţi mata...

— Lasă, lasă, dragă doamnă Ulmeanu, facem noi tot ce trebuie. Dacă nu acum, în scurtă vreme. Fii liniştită! Ministrul meu e om dintr'o bucată, iar eu, ca femee, din două. Adică mai avem şi suflet. Avem noi grijă.

Peste o altă săptămână apăru în ziare un supliment de înaintări. Şi Ulmeanu deveni astfel procuror general.

Partidul opozant începu să mormăie, având ca şef al indignării pe concurentul la ministeriatul justiţiei, D-l Iulian Protopopescu, avocat, fost magistrat şi directorul marelui ziar „Uniunea" om cu tre-

cut plin de umbre și versiuni, mare naționalsit, dar nu mai puțin mare publicist al reclamelor ovreești comerciale și... himenale, având în redacția foarte mulți ovrei sadea. Se putea citi în fruntea gazetei sale articole ca: *„Uniți-vă, români!"* *„Străinii ne sărăcesc țara"* etc., iar cam pela pagina a 4-a, anunțuri ca: „D-ra Surica Țicovici și D-l Segal Braunștein, căsătoriți. Felicitările se primesc în strada Sinagogei No. 7" sau „Banca Spigler, convoacă pe acționarii săi, duminică ora 10 dimineața la sediul băncii".

D-l Iulian Protopopescu avocatul, care avea peste trei zile un proces mare la Secția II a tribunalului local, decise pe D-l Iulian Protopopescu directorul *Uniunii,* să scrie ceva *„entrefilé*-uri" la gazetă. „Ne bucurăm de înaintările în magistratură, făcute de curând, dar suntem siguri că acestea nu sunt *toate.* Se dă ca sigură avansarea D-lui Mitu Fălcian, în locul rămas liber al D-lui Costin Plaiu, spre cinstea magistraturii noastre".

— Ei, vezi Ulmene, ce ți-am spus eu? îi întinse mâna, după ce-l felicită Costin Plaiu. Nu că mă împăunez cu o dreaptă și meritată sugestie făcută de mine Ministrului, dar contrar răutății și volburiilor politice, Mândrescu este un om, care recunoaște meritele... Tu vezi. Eu cu dânsul n'am nici un fel de legătură politică. Ne-

sociabil cum sunt, nici vizite prea dese nu i-am făcut. El mi-a prețuit doar munca și cinstea. Atât!

— Mai e vorbă. Par'că cine se uită la clevetirea politică și cine umblă cu intervenții, șefule dragă?... Lasă pe noi. Il vom aduce și pe Mitu Fălcianu și iarăș vom fi la o laltă, pentru a face justiție dreaptă, rotunji un gest Ulmeanu, după care îi veni în minte ideea că, întrucât acum câmpurile și codrii sunt o minune, să sărbătorească aceste înaintări într'o poeană verde undeva, spre *Repedea,* sau la *Trei Sarmale,* cu câțiva prieteni și prietene.

Plaiu se văzu repede câștigat. Și în sufletul lui o evadare sub poală de codru, între erburi înalte și aromate, era ca o cumenicătură mult dorită, cu zeul primăverilor; dar iarăș prieteni și prietene?!... Va fi desigur nelipsită de data asta și doamna Ludovica Ulmeanu, care zâmbea cu gura la urechi de dragoste, dar și-o strângea pungă la bârfeli... Le fel va fi nelipsit, desigur, și mai ales, d-l căpitan Ernest Dancovici...

Cu gândul acesta Plaiu zise procurorului general „să mai vedem" și plecă în grabă acasă. Ii reveniseră în minte scrisorile acelea blestemate. De ce nu le rupsese? Ce? Avea să mai facă expertize grafologice ale scrisului de mână sau de mașină? Avuseseră acele scrisori vre-un efect la Ministrul, care

se dovedise și cu acel prilej ce om de caracter și de înaltă prețuire este? Numai de aprins focul sunt bune, în adevăr! Așa va face! Le va da foc. Le purtase cu sine, în același buzunar, ca pe niște cataplasme vrăjite. Nu se putea despărți de ele... într'o mare așteptare, care i-ar fi pus sub ochi posibilități de control, pe care-l și încercase. Rezoluții, încheeri, redactări de jurnale, făcute de magistrații bănuiți, confruntate cu scrisul, nu duseră însă la nici un rezultat! Da! Le va distruge... Ninei nu i le va arăta niciodată.

Când intră pe ușă, Nini, care cânta o melodie la modă, îi eși în prag, îl sărută și căutând un chibrit să-și aprindă țigara se văzu oprită de Costin, în antret.

— Stai Ninișor! Vrau să-ți aprind cu țigara asta!

Luă un chibrit, îl aprinse, scoase din buzunar una dintre scrisori, îi dădu foc și o întinse Ninei.

— Ce faci, Costinel? Ce scrisoare e aceea?

— Crede-mă că de dragoste nu este. Cel care mi-a dat-o, mi-a făcut această recomandație. Să-mi aprind țigara cu ea. Cum eu nu fumez...

— Bine, dar ai citit-o? îl întrebă Nini aprinzând și trăgând un fum prelung și reținut o clipă în gură.

— De câteva ori..

— Şi ce era în ea? zise Nini, dând drumul nouraşului alb şi învolburat.

— Să nu mai vorbim de asta. Ascultă Nini, Ulmeanu vrea să facem o mică excursie întru sărbătorirea înaintărilor, cu masă la câmp, cu nevastă-sa, cu colegi, prieteni.

— Dacă e vorba de-o aşa companie, mă lipsesc... Sunt sigură că stau în gura Doamnei Ludovica Ulmeanu, ca puiul de găină în colţii vulpei... merçi!

— Totuşi trebue să ne mai gândim, Ninişor. In lumea asta de vrăjmaşi, de oameni falşi, de calomniatori, aceşti doi-trei prieteni sunt un refugiu. Dacă ar veni numai ei.

— Prefer s'o luăm împreună cu adevăraţii noştri amici: cu Mioara şi Sandu, cu Şuşu, cu...

— Cu mai cine? se grăbi Plaiu a întreba...

— Apropos, dragul meu. Mi-a revenit în minte o întrebare a ta de acum câteva zile. Ce rost a avut propunerea ta de măritare a lui Şuşu, cu Ernest Dancovici? întrebă Nini cu cocheta ei plecare a capului.

Plaiu aplecă şi el puţintel capul. Lângă picioarele lui stătea scrumul negru răsfoit al scrisorii ce arsese întreagă, până aproape să-l frigă la degete.

— Ce rost să aibă, Nini dragă? Aşa! Să facem un bine...

— Cui, Costinel?

— Cui? Lor, evident; fiindcă eu, sau tu, ce interes avem, Ninișor?! o privi el.

— Ce interes!!? se depărtă Nini, stingând țigara în scrumieră.

— Despre domnul căpitan acesta însă am auzit lucruri...

— Ce-ai auzit Costinel, ce-ai auzit? reveni Nini lângă dânsul.

— E un fel de crai, care se cam bagă prin gospodăriile oamenilor.

— Zău? făcu Nini arcuri încordate din sprincene subțiri.

— De bună seamă... o prinse el de umeri și o privi în ochi... e vorba de alte căsnicii... Tu nu ești o femee să te poată bănui, cineva, Ninișor. Nu-i așa?

— Ce întrebare, Costinel? Răsuci ea capul într'o parte.

Urmă o pauză.

— Ai văzut Ulmeanu?... ridică fruntea Nini. Tu, Costinel, Credeai că numai pe tine te apreciază Mândrescu al tău.

— N'am crezut asta niciodată. Pe mine însă știu *cum* mă apreciază.

Asta da! Și-mi pare bine și de Ulmeanu, pentru care te rog să crezi, că n'a rămas fără ecou, și cuvântul meu. El e el, dânsa e dânsa. Ea poate să mă și înjure. N'ar putea avea nici o răsfrângere asupra lui Traian. Conștiința mea...

— Conştiinţa ta... e prea curată, Costinel drag; poate şi puţintel naivă...

— Fiindcă e curată, Ninişor!... Apropos, zise el, după o clipă, luând-o de braţ şi ducând-o în sufragerie... Nu crezi tu că pe Aurel al nostru ar trebui să-l băgăm în şcoala militară? Am început să descopăr la dânsul deprinderi care nu-mi plac şi se cer înlăturate printr'o educaţie mai severă.

— Fă cum crezi, Costinel. Eu n'aş vrea să mă amestec în această chestie. Ştii ce vrăjmaş mi-l făcusem când vorbisem de internat. Mi-au trebuit ani întregi să-i recâştig oarecum simpatia.

— Şi... acum... vă simpatizaţi? Nu-i aşa? Nini, auzind tonul întrebării, puţintel prelung şi insinuant; răspunse întâi scurt, apoi răsgândit.

— Desigur Costinel... dar de ce mă întrebi cu tonul ăsta?! Un copil... domesticit cu greu... N'am nimic contra, să-l bagi şi în şcoala militară. Fă ce vrei! Eu ce? Eu ce pot să spun? Nu vrei să eşim puţin în grădină?

Era pe la mijlocul lui Mai. In grădină trandafirii stăteau grei de rod. Liliecii priveau de sus, cu ochi de ametist, înclinaţi spre propriul lor sfârşit, acea podoabă de culori şi parfumuri de jos, care avea să rămâe după ce ale lor vor fi curând rugină şi pulbere. Costin ridică ochii sus, apoi

jos, se așează pe bancă lângă Nini și-i încredință un gând:

— Eu și tu, Ninișor!

Nini îi urmărise privirea.

— Nu te-am știut poet, Costinel și încă atât de pesimist, tocmai acum când viața te saltă așa de frumos.

— Ehei, draga mea, eu sunt ca acel liliac, iar tu ca acești trandafiri.

— Nu crezi că exagerezi? Ș'apoi nu uita că și liliecii și trandafirii, la primăvara viitoare vor fi iarăș deopotrivă de în floare... Dar să lăsăm poezia. Și când vrai tu să-l bagi pe Aurel în școala militară? Îl apucă Nini de braț și-l clătină persistent.

— Chiar în acest an. In August se dau examenele. Cred că va putea intra în clasa a șasea.

— Dar pe el l-ai întrebat, Costinel?

— Ce zice moș Costin, e zis, Nini dragă!

Spre seară Costin era la tipografie, unde își tipărea lucrarea lui de proporții vaste, despre *„Origina dreptului românesc"* la care folosise zeci de autori din biblioteca lui grea, „Comoara" lui neprețuită. Se gândea cu părere de rău că pe Aurel trebuie să-l facă ofițer. Ar fi putut și el deveni un magistrat, ori poate un avocat. Păcat să se risipească această bibliotecă. Dar la urmă o va lăsa prin testament bibliotecei palatului de justiție, afară dacă Aurel n'ar trece

cândva în Justiția Militară, unde autorii penali i-ar folosi în mare măsură. Va să zică nu e cazul să se îngrijoreze pentru moment. Timpul va decide.

După ce Aurel se întoarse dela liceu, Nini intră la dânsul în odae.

— Cât mai aveți până la examenele de fine de an, Aurel?

— Vre-o două săptămâni. Dar de ce mă întrebi?

— Fiindcă ce vorbeam noi mai deunăzi, știi, se pare că s'a hotărît. Moș Costin te dă la școala militară.

— Când a spus asta?

— Chiar azi...

— Zău! Și mata...

— Eu, ce?

— Mata ce i-ai zis?

— Ce să-i zic, Aurel? Ce puteam să-i spun? „Ce zice moș Costin, e zis!" așa mi-a răspuns. Eu i-am spus să te întrebe și pe tine.

— Dacă a hotărît așa, moș Costin, e adevărat că s'a terminat. Bine; dar mata te rog să-i spui că-l rog să mai lase câtva timp, până-i vine lui Nelu răspuns de-acasă. Știi Nelu Cerbescu, prietenul meu.

— Ce răspuns?

— Un răspuns. Il așteaptă el să-i vie peste vre-o săptămână.

— Ei bine. Doar examenul de intrare în

liceul militar nu e poimâine; e abea în August. Ai tot timpul.

— Știi, tante Nini? Am auzit că viața acolo e foarte grea. Mulți au fugit. Eu, dacă așa vra moș Costin, trebue să mă supun. Dar vrau să fie și Cerbescu cu mine... Dacă fugim, să fugim împreună, fiindcă mie are să-mi fie dor...

— Ce dor? Ce fugă?

— Uite-așa, dor!... Dar matale și lui moș Costin n'are să vă fie dor?

— De tine?

— Da. Și mătușicăi, baba Vuia...

— Par'că ce, Aurel? Pleci în țări străine? Liceul e colea, în oraș... Ai să vii și pe acasă. De ce vorbești așa?! Mie-mi pare rău, dar... știi.

— Ei, da, așa-i!... Dar... Ai o țigară? De acelea bune, de care fumezi mata?

— Am, dar nu-ți mai dau! Dacă te prinde moșu-tu... ca dăunăzi?!

— Nu! Că mă duc s'o aprind în chioșc. Când fumez o țigară de asta, îmi miroase a tante Nini. Așa îmi spunea și Nelu, care fura țigări de-acasă, că ele mirosau a tată-su. Eu, întâi am râs de dânsul, dar pe urmă am văzut că are dreptate și l-am crezut.

CAP. VI.

Sandu Zalaru era avocat de vre-o patru luni. La început părăsirea magistraturii, în care muncise an după an, lună după lună, proces după proces, cu acea râvnă pe care răspunderea directă a vieții, avutului și onoarei cuiva o poate insufla chiar și celui mai personal, sau indiferent dintre oameni, îi dăduse — dacă nu melancolie, fiindcă nu era un sentimental — acea înfrângere a obișnuinții de a călca oare-cum cu fruntea sus, printre saluturi și înclinări, de a fi *cineva* în locul în care oficia. Acum venea acasă de pe sălile tribunalului, mai ales în primele săptămâni, fără să fi fost solicitat de cineva, cu fruntea înclinată, desfăcându-se din acel amestec tumultuos de împricinați, avocați, *părți* interesate, care fiecare, se întretăiau în fugă, după necazurile sau râvnele lor, ștergându-se de el și aproape nebăgându-l în samă. Stagiari începători, cari la bară abea îndrăsneau să puie o concluzie, când prezidase el uneori secția,

ori care solicitau, timizi, un termen mai scurt, treceau acum importanți, svârlindu-i un „*salve, colega*", sau: „*ei cum merge, nene Sandule?*" — sau „*Așa-i coane Zalaru, că altfel vine chestia „dincoace de baricadă?*... Și toți alergau dela o Secție la alta, în tribunal, ori la Curtea de apel, cu genți umflate de dosare, adesea de ziare, ori coduri încă netăiate, privind pe deasupra capetelor într'un punct, în care zeița Themis le-ar fi făcut numai lor din ochi... Avusese oroare de acei avocați — și erau destui cu veche reputație în materie — care-și recrutau clientela fie cu geambași ovrei, fie cu remunerație la sută, după onorar, împărțită prin grefe... I se propusese chiar diverse combinații, iar „o colegă" cu mătăsuri „mulate" pe corp, l-ar fi luat *la parte* dacă n'ar fi făcut altceva decât s'o recomande unora din clienții dezorientați, ca una ce ar avea „trecere" printre magistrați... Intr'o zi însă, Viorel Marandini decanul baroului, care — spuneau gurele rele — că-și făcuse o clientelă destul de întinsă, cam tot prin aceleași mijloace, veni la el și îi propusese neted, că el îl asociază, așa din când în când, la procese mai mari, din stimă și recunoștință, fiindcă-i dase atâtea drepte și cu totul juridice câștiguri de cauză... Era singura potecă, destul de spinoasă și asta, dar cel puțin dreaptă, adică fără cotituri

cu abisuri. Şi în adevăr profesiunea începuse a prospera. Acuma, îşi dase seamă destul de neted Zalaru, că aşa zisa asociaţie îi cam adusese doar câte douăzeci şi cinci la sută din onorariile real încasate de Marandini. Vadul însă era deschis. Două procese penale mari şi un proces de succesiune, cam complicată, pe lângă câteva mai mărunte, îl statorniciseră ca un maestru al baroului, datorită practicei, dar mai ales uşurinţii lui de exprimare şi limbajului colorat, care-l aşezaseră la nivelul, dacă nu deasupra însăşi a decanului. De aceea îşi puse firma cu încredere şi încrederea nu-l desminţise.

Nu rămâne vorbă că unii colegi, înodaseră acum altă urzeală de explicaţii.

— Păi desigur! Cred şi eu! Cum n'or să-i dea câştig de cauză... colegii de eri?

sau:

— Eu, unul, în situaţia lui n'aş fi acceptat umilinţa de secretar al „fanariotului" (porecla decanului) şi câte alte potrivite tălmăciri despre prietenia lui Sandu cu Plaiu. Iar decanul, care nu i se adresase niciodată de cât omagial, „onorate domnule prezident" sau „distinse domnule magistrat" şi care deatâteaori făcuse puţintică antecameră la biroul secţiei, pe atunci, acuma, de când conlucrase dela coleg la coleg, nu-l lua de cât cu „Salutare Sandule" sau „dragă Za-

larule"... Așa-i dăduse și poza pe care scrisese *„confratelui meu, Sandu Zalaru, cu dragoste și prietenie"*.

Pentru acest decan, adevăratul prieten, Costin Plaiu, avea încă de mult rezervele lui. De aceea când își văzu fotografia lui alături de a lui Victor Marandini, pe o măsuță a lui Sandu Zalaru, îi și făcuse imputări și „separație de bunuri" între aceste două chipuri.

Costin însă se bucurase cel dintâi și cel mai sincer de succesele repezi ale prietenului Sandu. In greutățile vieții lui și mai ales în acelea sporite de viața mondenă a Ninei, Sandu venea adesea cu o mână caldă să-l ajute până la viitorul salar lunar, evitând pe cât se putea să pledeze ori de câte ori prezida la Secția I Apel, Costin Plaiu.

— Acuma, dragă Costine, pot juca și eu un pokeraș, fără frica de a-mi perde prestigiul „magistral", fără grija de a te indispune pe tine, dar mai presus fără spionii lui don Ministru... care să-i ducă ștafetele... Cam sunt eu pe urmele lor, Costine dragă... Las 'pe mine! Acuma îmi dă mâna mai bine să-i urmăresc. Ii aflăm noi, îi spuse el odată, de parcă ar fi știut ceva și despre anonimele păstrate încă de Plaiu.

Cine se bucura însă mai mult de buna stare a lui nenea Sandu, era fără îndoială Aurel. Pe lângă prăjiturile, cutiile cu bon-

boane, cărţile cu poveşti pentru copii, din trecut, acum veneau şi ceva cadouri mai consistente, cărţi serioase, din când în când câte-un „sutar" pentru al tinereţii demon, ba uneori îl şi lua cu dânsul, mai ales că se afla în plină vacanţă, la vre-un proces important, ori la câte-un aperitiv sumar.

De aceea se întăriră între adolescentul Aurel şi acum liber profesionistul Sandu legăturile de mai liberă şi bine măsurată prietenie. Se adăugise la toate acestea şi faptul că nenea Sandu îl sfătuise, cu această înţeleaptă prietenie, să primească botezul pomponului roş şi a epoleţilor de mătasă galbenă ai liceului militar şi băietul se înclinase a se decide.

Mai erau câteva săptămâni până la concursul de intrare în acel liceu. Aurel citea cu sârguinţă fără a-şi păgubi libertăţile de vară şi de hălăduială prin târg şi pe afară, în orele libere, împreună cu amicul Nelu Cerbescu. Ii venea cu atât mai la îndămână acele ore de chemare în largul vieţii, la care tinereţa lui răspundea din plin, cu cât moş Costin, care de vre-o trei luni începuse lucrul în Comisia de reformă legislativă, lipsea în fiecare săptămână câte două trei zile. De fapt Costin Plaiu nu vedea cu un ochi protivnic acele plecări de-acasă ale băiatului, care în acest chip începea să cucerească viaţa pe toate gusturile cuvenite

timpului ei. Junele se deslipea, de alintările babei Vuia şi de atenţiile Ninei, cu care, bănuia el, desigur că fumează la o laltă. Nu se prea bucura însă Costin de prietenia lui Aurel cu acel Nelu, pe care-l văzuse de vre-o două ori venind la el în casă, sau în grădină. Odată i-a zărit pe amândoi intrând în chioşc, i-a pândit din casă şi şi-a zis — să vezi că mucoşii se ascund acolo ca să fumeze. — Şi nu trecură decât cinci minute şi pe uşa chioşcului, pe sub frunze, începu a se şi prefira în sus fum albăstrui. Incercase multe ca să-l desbare de pacostea fumatului, dar după un an de încercări, renunţase, convins că şi Nini îi dă din când în când ţigări şi că, deci, luptând singur, e inutilă orice insistenţă. Aşa-l sfătuise şi Sandu. De altmintrelea activitatea profesională şi drumurile acestea săptămânale îi răpiau orice alte putinţe de a se ocupa de ale casei. Il rugase pe Sandu să vegheze el asupra acelor nevoi urgente care s'ar ivi în lipsa lui.

De aceea într'o după amiază Sandu Zalaru se pomeni cu vizita lui Aurel, care-l fixa mereu de cum au dat mâna amândoi. Băiatul crescuse vizibil. Pe obrazul lui apăruseră, primele tiulee castanii, iar o umbră de mustaţă prinsese a se înfiripa. Destul de înalt, legat voinic în umeri, îi putea da cineva pe garanţie optsprezece ani.

— Ce-i Aurel, ai terminat ţigările? îl întreba Sandu.

— Nu, nene Sandule, n'am venit pentru asta.

— Dar? Ia vino! Hai în casă, colea, în birou.

— Dar ţante Mioara e acasă?

— Nu-i acasă. Aveai treabă cu dânsa?

— Ba tocmai că nu. Eu am să-ţi spun ceva, dar numai matale.

— Un secret, Aurel?

— Da, nene Sandule.

— S'auzim. Vorbeşte deschis. Nu ne-aude nimeni aici.

— Vrau să-ţi spun ceva despre tante Nini.

— Ei ce? Par'că sunteţi prieteni acum, nu-i aşa?

Şi zicând acestea Sandu îşi adună în minte mici impresii proprii, trecătoare, ca şi unele povestiri ale lui Costin despre „prietenia" lui Aurel cu Nini. Fireşte, nici moş Costin nu avea ce povesti de cât atât cât surprinsese el din năzuinţele băietului şi cât se poate mărturisi chiar unui bun şi intim prieten. Nici nu dădea proporţii nesocotite, şi nici nu putea trece peste seriozitatea Ninei, atât de statornicită în mintea lui de soţ iubitor. De aceea Sandu avea încă mai puţin vre un contur definit despre prietenia lui Aurel pentru Nini şi nici Aurel — la rândul lui — dacă l-ar fi întrebat

nenea Sandu, n'ar putea ști ce fel este această prietenie, și deci de ce venea acum să-i destăinuiască clătinarea care prinsese a-i neliniști inima. Fiindcă neliniște era. O simțea chiar acum când nu știa cum să înceapă. O simțea atât pentru tante Nini, despre care avea să dee de veste, cât și pentru nenea Sandu căruia avea s'o încredințeze. Dacă se află? Dacă tante Nini aude că el, Aurel, a venit și a vorbit de ea.

— Despre „*Dânsa*" cea de odinioară, vorbise la largul lui cu Sandu, despre *dânsa* de acuma șoväia, se îngrijora.

— Firește că suntem prieteni, dar vezi... cum să spun? Tocmai de aceea... De câte ori pleacă moș Costin, eu vrau să vin la mata să-ți vorbesc, dar nu pot... fiindcă.

— Fiindcă ce?

— Imi vine greu. Tanti e așa de drăguță cu mine că... vezi... dar acuma, am venit să ne sfătuim... adică să te întreb ce să fac. Am răbdat multe, am văzut, m'am convins. Crede-mă. nene Sandule, că m'am convins. Odată am și plâns. A! nu pentru mine! Nu. Pentru moș Costin. E doar soția lui, nu-i așa, nene?

— Dar vorbește deschis, mă băiete.

— Deschis?... Ei bine să-ți spun drept. Am prins-o!

— Ce? Cum ai prins-o?

— Uite, nene Sandule. In fiecare zi, atunci

când moş Costin e la Bucureşti, dânsa pleacă pe la şase şi vine târziu... Eu întâi am răbdat, am mâncat singur seara la masă, — fiindcă acuma, ştii, mâncăm la masă împreună — am plâns — nu ştiu de ce — dar am plâns odată. Imi ziceam: dac'ar şti moş Costin!? Şi pe mine, de ce mă lasă să mănânc singur. Aşa! Şi dăunăzi am urmărit-o. Eram cu Nelu. Il duceam după mine. Simţeam nevoe să fie el cu mine. Dar el nu ştia de ce, nici unde îl duc. Nici nu ştiam. Nelu vedea că din când în când eu micşoram paşii şi mereu mă întreba: — ce mă tot opreşti, mă Aurel? sau — „Ce mă iei la fugă?" Patru-cinci străzi aşa am mers şi odată o văd pe tante Nini, că se opreşte la o uşă şi se uită puţintel împrejur. Eu mă dau după Nelu, iar el se uită uluit la mine. Şi pe urmă a intrat. Am grăbit paşii, m'am făcut că mă uit la alte uşi până la aceea şi când m'am uitat la aceea, am văzut două etichete, pe pervaz: căpitan Ernest Dancovici şi căpitan Mircea Dancovici; o fi frate-său. A doua zi la fel... Zău! Şi a doua zi s'a dus. Am urmărit-o singur de data asta.

— Ei şi ce, Aurel? Căpitanul e rudă cu dânsa. Şi poate au alte chestii, nu ce crezi în capul tău...

— Par'că aici merge pe crezute? Eu ştiu ce chestii... Când am văzut una ca asta, m'a

prins o ciudă pe dânsa... Mă tem c'am s'o urăsc... Să crezi mata, alte chestii... Eu știu ce știu.

— Ei, ce știi, mă deșteptule? se răsti Sandu, simțindu-se slab.

— Știu. Știu de mult. Dar n'am dat importanță. Da, da. E chestie veche. Acum câțiva ani, în seara de sfântul Constantin, amândoi au venit în chioșc la noi. Eu eram acolo, că nu puteam dormi de sgomot... și au venit ei amândoi și...

— Ei și ce?

— Și s'au sărutat și el spunea niște prostii și au dat peste mine și ea mi-a dat o palmă, să nu spun. Și eu am tăcut. Am zis că nu-l cunosc pe căpitan; dar eu îl cunoșteam. Și am tăcut fiindcă mi-a dat țigări...

— Ți-a dat ea țigări?

— Da. M'a învățat să fumez. Dar ce țigări bune are!... Ehei... Speciale... comandate la fabrică și parfumate frumos.

— Ascultă Aurel, scurtă Sandu vorba. Hai să te cred ce spui, fiindcă te cunosc, că ești un băiet sdravăn, dar nu trebuie să dăm importanță la asemenea fleacuri... Mai ales tu...

— Dece mai ales eu?

— Fiindcă ești un copil acolo... îi întoarse spatele Sandu, uitându-se pe fereastră.

Aurel coborî scurt capul și-și privi degetele care se frământau. Așa zicea vasă-

zică şi nenea Sandu, cum zicea şi baba Vuia, când i-a spus şi s'a sfătuit cu ea. — „Ei lasă, Aurel mic, ce ştii mata? poate că iasta-ceealaltă, treburi multe..." — Dar el, şi dacă-i un copil acolo?! El ştie ce ştie, fiindcă nu mai e chiar „un copil acolo". O femee, aşa, că tante Nini, când te prinde în braţe, te ia aşa, cu nu ştiu ce, cu un fel de tremur par'că. Auzi... Copil, dar are şaisprezece ani. Iar alţi băeţi i-au spus lui lucruri despre femei... Şi tante Nini are o palmă catifelată când i-o alunecă pe obraz... Nu! Asta nu se poate să mai meargă aşa.

— Şi mata zici că asta nu-i nimic, nene Sandule? ridică el capul.

— Eu zic că tu să-ţi vezi de carte, că uite, mai ai puţin şi vine examenul.

— Eu învăţ, dar din când în când mă iau gândurile... aşa, şi-mi vine să...

— Ascultă Aurel. Hai să te înţeleg. Tu mi-ai spus însă lucruri pe care dacă le-ar afla moşu-tu, s'ar întâmpla alte supărări, dacă nu şi...

— Ce?

— Divorsul! Auzi? O alungă din casă, mă, scurt!

— Nu, nene Sandule, asta nu; zise pe nerăsuflate Aurel; nu vreau asta.

— Atunci să-ţi ţii gura. Fiindcă dacă află...

— Nu! Nu trebuie să afle.

— Apoi, asta-i, dragă Aurel. Să nu crâc-

neşti nici tu la nimeni. Lasă că eu ştiu ce trebuie să fac.

— Aşa? Mă încred în mata, nene Sandule; să n'o laşi să se mai ducă la căpitanul ceala... Ştii ceva, nene? Nici neamuri nu sunt. Zău că nu. Mi-a spus mie Nelu, care-l cunoaşte, că eu l-am întrebat pe departe... Nu-i nici o rudă... Aşa că...

— *Domnule* Aurel Blebea, eu prietenul dumitale îţi interzic de azi înainte să mai vorbeşti de asemeni chestiuni şi mai ales să-ţi urmăreşti mătuşa.

— Mătuşa, zici mata? Tante Nini, nu mi-i nici o mătuşă, nene Sandule. Eu nu vreau să-i fac nici un rău... dar ea...

— Ne-am înţeles, *domnule* Aurel Blebea? se făcu mai autoritar Zalaru.

— Dece mă iei aşa, nene? se făcu a scânci Aurel.

— Fiindcă trebuie, ca să nu te mai amesteci unde nu-ţi fierbe oala. Auzi? Că pe urmă s'a dus prietenia noastră.

— Şi prietenia noastră?...

— Da, domnule! Şi-ţi vorbesc aşa fiindcă — pare-se — vrai să faci pe „domnul", mai bine informat decât mine. Ba, da; ba da, de vreme ce nu mă asculţi. Eu ştiu că sunt rude şi au nişte chestii, iar dumneata mă iei la contra... Ori te bizui pe mine, cum ai zis adineauri, ş'atunci rămânem prieteni,

ori nu şi atunci eu nu mă fac *complicele* dumitale.

— Ce nu te faci?

— Complice, adică părtaş la o faptă urâtă. Nini Plaiu e o femee serioasă şi tu aşa trebuie s'o cunoşti şi s'o respecţi. E soţia lui moş Costin. M'auzi?...

— Da, nene, însă...

— Atunci, bate palma cu nen'tu şi suntem înţeleşi. Nimeni, nimic altceva! Aşa! Ei, acum fugi acasă şi învaţă şi mai lasă-te de amicul tău Nelu, care ştie toate, dar le ştie prost! La revedere! Apropos! Mâne pe la ceasurile şase după amează trec să te iau la cofetărie, ori poate la cinema. Ce preferi?

— Cum vrai mata; se înclină Aurel şi eşi.

Inchise uşa încet, par'că să nu trezească pe cineva. Păşi în vârful picioarelor, la început, apoi mai tare, privind în gol, înaintea lui şi lunecând cu ochii peste trotuaruri, petre de drum şi gunoae de pe stradă, ca într'un examen necerut, dar silnic.

După ce Aurel eşi, Sandu Zalaru, se rostogoli pe un fotoliu de piele din biroul lui, şi, răsturnând capul pe spetează, prinse a cerceta pe liniile plafonului, ca un astronom pe căile cerului, ce e de făcut. Cunoscuse de mult pe căpitanul Dancovici, la o vânătoare unde se şi împrietenise cu dânsul. Mioara era pe de altă

parte prietena Ninei, și amândoi îi erau nași. Dar mai presus se știa singurul prieten al lui Costin, în tot ce acest cuvânt are înalt și dominator asupra sufletelor. Și iată: copilandrul de adineauri deține în mâna lui firele dramei tainice din casa acestui prieten. Capul lui Sandu se înclina pe o parte și pe cealaltă, cotrobăindu-și soluția prin unghere și umbre. După câteva minute își aduse aminte de o vorbă spusă de însăși Nini, că soțul ei se gândise la însurătoarea lui Dancovici cu Șușu. Și cu această deslegare a problemei, sări de pe fotoliu mulțumit că are cel puțin o concluzie de adus la bara apărării prieteniei.

Ajuns acasă, Aurel povesti babei Vuia părerile lui Sandu și bătrâna îi spusese că bine i-a făcut. Eși din bucătărie ca și dela Sandu, cu ochi rotiți mereu împrejur pe jos, căutând parcă peste tot, o amintire pierdută... Se văzu singur în toată casa. Trecu pe sală înspre odaia lui. Un miros frumos îl opri puțin la ușa dormitorului *lor*. Era închis. Luă cheea din locul cunoscut și deschise ușa în lături. Parfumul lui tante Nini îi inundă deodată nările; făcu doi pași până la toaletă, unde zări pachetul cu țigări. Luă o țigară, o aprinse și începu să fumeze. Tante Nini umplea toată odaia. Era peste tot. Era mai ales în robe-de-chambre-ul roz de pe umărul de

lemn. Numai patul lui moş Costin era singur şi pustiu, ori mai degrabă absent. Nimic nu-l amintea în odae. Da, ba da, uite colo, şi pijamaua lui cafenie cu şnururi pestriţe. Atârna moale şi prăfuită, ca într'o hală de vechituri...

Eşi, închise uşa cu cheia, pe care o puse la locul ei; intră în odaia lui, îşi scoase cărţile din geantă, se aşeză la masă, cu capul între pumnii strânşi şi stătu vreme îndelungă, ca împietrit. După aceea începu a da din picioare. Se sculă, băgă cărţile neatinse în geantă şi eşi în curte. Il chema ceva în chioşc, dar se împotrivi să intre. Da, da! Aşa va face! Ce să se uite el la baba Vuia şi la nenea Sandu!? Cum se'ntoarce tante Nini, o ia dânsul la descusut. Se simţea de două ori mai mare. Se socotea stăpânul ei. Dacă ţine putintel la dânsul, aşa cât i-a spus *dânsa,* ori poate cât a înţeles el, va trebui să-i mărturisească şi poate că se va jura „să nu mai facă". Iar dacă nu-i va spune nimic, atunci ştie el ce are să facă... Ştie el...

Soarele de August fecunda dinspre apus gutuiul de lângă casă. Roadele prindeau un început de culoare verde-galbenă care sporea zilnic sub catifeaua castanie... Aurel se strecură între crengile lui aplecate de povară. Ridică mâna şi pipăi un fruct. Era mângăios ca un obraz. Il rupse c'o mişcare.

Șterse puful, își înfipse dinții în ovalul dur și străpezit și-l aruncă de-a-dura cu un vârf de picior...

Peste câteva momente tante Nini se întoarse cântând încet. Aurel o întâmpină. Ea îi dădu un pachet de bonboane.

— Sunt de-acelea umplute, de care-ți aduce și nenea Sandu și-ți plac ție.

Uitând să-i mulțumească, Aurel se luă după dânsa până se strecură în dormitor, aproape în spatele ei.

— Tante Nini!, încercă el s'o interpeleze...

— Ce-i Aurel? A, uite! exclamă ea repede. Ai intrat în dormitor, în lipsa mea.

— m... n... n... n,,, înghiți el în sec,

— Ce îngâimi? Am lăsat cinci țigări și găsesc numai patru...

Ei, haide, haide! Lasă! Nu mai pune capul în pământ... E bine că te recunoști vinovat, hoț mic ce ești.

Și Nini, apucându-l de sub bărbie, îi ridică ușor capul și-i dete o palmă ca de mătasă... Aurel se simți sastisit. Nici un cuvânt nu-i mai venea în minte... Imputări? Peste putință.

Cel umilit, cel vinovat, el era acum. Rămase drept..., urmărind-o cu ochii. Peste o clipă Nini își luă *„robe-de-chambre-ul* roz, se descheiă la bluză, ca absentă ea însăși de ceea ce urma. Cupa dintre sâni apăru ușor desgolită. Scoase bluza de pe-un umăr

şi deodată se opri, acoperindu-şi subit umărul desvelit.

— Ah! Tot aici erai, tinere? Fii bun şi lasă-mă să mă schimb.

Aurel eşi. Umărul acela îi străluci ca o lună de aur în besna nopţii. Era alb-gălbui-roziu şi parcă puţin violet... Da, da... avea nişte firişoare mici violete, care dispăreau ici şi apăreau ceva mai încolo. Şi dunga dintre sâni... ca un vârf de săgeată într'un indicator...

Stătu câteva clipe lângă uşă. Apoi bătu şi intră din nou. Tante Nini era acum în acea haină trandafirie care-i curgea pe trup.

— Tante Nini, spune-mi te rog, unde-ai fost mata?

Se gândise că aşa trebuia s'o întrebe: deadreptul, nu cu înconjur.

Nini, îl privi o clipă severă, apoi zâmbi îngăduitoare:

— Dar ce te interesează, puştiule? îl privi ea cu coada ochilor.

Ce? Puşti? El?... Auzi?... Nenea Sandu i-a zis adineaori „Domnule".

— Dece mă faci „puşti", tante Nini?

— Fiindcă eşti un copil, Aurel!

— Da, dar nu mai am treisprezece ani; am şaisprezece şi ceva.

— Să fii sănătos! Şi te rog lasă-mă, că am treabă. Ei, haide, uite, mai poftim o ţigară... şi du-te!

— Mulţumesc, tante Nini, dar te rog spune-mi.

— Ce să-ţi spun?

— Unde-ai fost? insistă Aurel strângând un pumn, cu care apăsă uşor golul de sub el.

Nini, zâmbi din nou, apoi îl luă de după gât şi-l strânse puţin la piept.

— Uite Aurel, fiindcă suntem prieteni, am să-ţi spun. Dar... suntem prieteni?

— Suntem.

— Atunci îţi spun, însă îmi promiţi că n'ai să spui nimic lui moş Costin? Ei bine uite:

Aurel îşi simţi inima ca o pasere atunci prinsă, care se sbătea fără răgaz. Tanti Nini are să-i spuie lui, numai lui. Şi îl strânge la sânul ei, unde este tot o păsărică, aşa, ca a lui, care şi ea se sbate. Şi parfumul lui Tante Nini... Şi braţul ei e moale. Poate că aşa vrea să-l câştige de partea ei. Femeile aşa sunt... da, da, văzuse el într'un film cu Danielle Darieux...

— Dacă află moş Costin, se supără tare! Auzi? reîntări ea angajamentul.

— Cred şi eu. N'am să-i spun. Să mor... na!

— Am fost la un poker. Ştii că moş Costin a oprit să se mai joace cărţi la noi acasă. Or, mie-mi place pokerul teribil. Tu îl cunoşti Aurel?

— Numai aşa, figurile; dar nu ştiu să joc, se grăbi el să întărească.

— Lasă că te învăţ eu. Aşa că, într'o zi mă duc la Şuşu, într'alta la Mioara, într'alta la Ernest Dancovici, într'alta la coana Mariţa Drăguş... aşa...

— Şi la căpitanul Ernest Dancovici? repezi el întrebarea?

— Păi, nu-ţi spun. Şi! Stă cu frate-său Mircea. — Dar ce?... Nu, nu, nu! Te rog să-mi spui decc mă întrebi, cu tonul acesta.

— Aşa!...

— Nu aşa! Să-mi spui drept... Aurel.

— Fiindcă, fiindcă... el e bărbat...

— Ei bravo! Dar ce? E singur? Şi'apoi ce? Tu zici că nu eşti un puşti? Nu? Atunci eşti un bărbat! Aşa-i? Şi totuşi uite, eu stau singură cu tine în dormitor la mine. Apoi vezi... Te rog să nu te mai preocupi altădată de asemenea chestii.

— Bine, făcu Aurel prelung...

— Acum du-te. Dar să te ţii de făgăduială „domnule" Aurel Blebea!

I-a zis însfârşit, şi „domnule". — Va să zică n'a fost singură la aceala... Iar el, Aurel, dacă nu mai e un „puşti" desigur că este „domn" care stă singur cu *dânsa* în dormitor... Şi'apoi tante Nini a fost doar la un poker cu alte persoane...

Ei, da! Tante Nini e drăguţă şi i s'a destăinuit. Tot ţine la dânsul. Eşi răsuflând

ușurat. In odaia lui cărțile i se destăinuiau acum pe de-a'ntregul. Rândurile i se contopeau sincere și intime. Ce-i dreptul, din când în când i se părea că afară e noapte albastră, iar o lună albă-galbenă-rozie se ridică acolo în odaia lui și-i luminează numai lui filele pestrițe și reci...

CAP. VII.

Costin Plaiu se întorsese dela Bucureşti încărcat de pachete. Peste trei zile era sfânta Maria mică, ziua de naştere a Ninei, care împlinea un număr „oarecare" de ani. Aşa obişnuia a spune Plaiu. Vârsta lui şi-o spunea deschis la nevoe. Şi nevoile acestea erau destul de rari; dar diferenţa faţă de cea a Ninei o socotea aproape ca o imputare permanentă, pe care şi-o făcea sie-şi. Pentru cei douăzeci şi şapte de ani ai ei, cei patruzeci şi trei ai lui îi păreau de o disproporţie strigătoare. Nu-şi aducea nici o mustrare. Era un om încă sănătos şi voinic. Il îngrozea însă viitorul. Peste zece ani! Peste cincisprezece! Peste douăzeci! Diferenţa aceasta îl va copleşi, îl va prăbuşi desigur. Şi o iubea pe Nini cu o dragoste tinerească. Făcea chiar prostii. Se socotea puţintel vinovat de asta. Mai mult respect, mai multă autoritate faţă de-o femeiuşcă tânără i-ar fi asigurat şi un alt fel de linişte. Nini însă îl dezarma cu cântecul, cu desmierdările.

I-o lua — cum s'ar zice — înainte. Așa s'a întâmplat cu o serie de întâmplări din casa lor, care, el n'ar fi voit să se întâmple. Își dădea seama că nici tirania nu e la locul ei într'un cămin, mai ales cu o femee tânără, cum nu este aducătoare de fericire nici într'o altă organizare umană, dar își amintea dela cununie ultimele cuvinte ale apostolului *„iară femeea să se teamă de bărbat"*, care, acestea, sunt dogme dumnezeești. Să se teamă! Adică nu să-i fie frică, ci să știe că nu se poate trece peste voința lui. Făcea comparație cu ce se întâmplă la tribunal când judecă în doi. Fiecare poate să aibă părerea lui, dar acolo este un președinte, a cărui părere e totdeauna precumpănitoare. Cam așa par'că s'ar cuveni să fie înțeleasă și legea creștinească: „iar femeea să ție seamă de voința bărbatului, cu atât mai vârtos cu cât tot acolo s'a citit că *„bărbatul este cap femeii"*... ceeace este spus și în legea civilă, în alte cuvinte. Și totuși de atâtea ori Nini trecuse *peste... capul lui,* acesta. Iar el căruia nimenea n'a reușit a-i depăși conștiința de magistrat, și-o lăsase ușor depășită pe aceea de soț. Dece? Cu Nini nu se poate vorbi ca în biblie, ori ca la tribunal. Fiindcă Nini îi e așa de dragă... Să-i fi spus oricine un cuvânt mai clătinat despre Nini, întâi că n'ar fi crezut și apoi că l-ar fi oprit să mai

vorbească. Va să zică în faţa lui Nini, orice tiranie şi orice autoritate ar fi fără rost şi fără efect.

De câte ori venea din Bucureşti se întorcea cu o atenţie mică pentru dânsa. Cum se putea acum să nu-i fi destinat aproape jumătate din indemnizaţia încasată dela minister?!

Şi Nini îi eşise înainte volubilă şi plină de râs din creştet până-n pantofiorii cu puf în care apărea rozul fin al picioarelor goale.

— Costinel al meu scump! Cum răsfeţi şi copleşeşti de atenţii pe Ninişor a ta...

— Şi oare nu merită Ninişor a mea? o măsură el cu tandreţă.

— Ba da! Ba da! Dar câte femei au asemenea bărbaţi ca tine?

— Şi câţi bărbaţi o femeiuşcă, aşa ca tine?... Ia spune; ceva prostiuţi ai mai făcut?

— Niciuna Costinel!...

— Vre-un pokeraş?

— Nu! Ba adică da! Unul singur la Mioara... Ce să fac? Dacă fără tine, Costinel drag, mi-i aşa de urât... aşa de urât, făcu ea legănându-se ca un copil la peptul lui... Ştii? ridică ea capul. Ne-am înţeles cu Mioara şi cu Sandu, ca de Sfânta Maria să ieşim afară, la câmp. Numai aşa scăpăm de musafiri.

— Bine, Nini. De altfel am rămas datori

cu această sărbătorire. Ulmeanu de când o așteaptă. Va să zică trebuie s'o înghițim și pe coana Ludovica, dacă mergem la câmp.

— Și pe Mitu Fălcianu?

— A! — Mi-i camaradul meu devotat.

— Și pe Fălcianu? întrebă insistent Nini.

— Dac'o veni...

— Ei, bine, Costinel. la urmă adoptăm soluția Mioarei: fiecare își aduce merindele lui. Noi dăm vinul.

Și în adevăr, în dimineața acelei zile, de sfânta Maria mică, prin a-tot-puternicia noului procuror general, unul din autobuzele dubă ale închisoarei așteptă la bariera orașului, iar până la acel loc mașina lui oficială, dar personală, transporta pe invitați de acasă. Autobuzul avea geamuri mate și gratii pe dinafară. Nimeni nu putea vedea cine-i înăuntru. Va să zică un avantaj și o discrețiune.

Nu-i mai puțin adevărat că doamna Ludovica Ulmeanu a strâmbat cumplit din nas când s'a văzut nevoită a urca ea, cea dintâi, în duba hoților. Mioara a făcut haz, Sandu nu mai puțin, Mitu Fălcianu la urechea doamnei Ulmeanu era de părerea ei, iar față de ceilalți invitați făcea cor de veselie cu ghimpi, alături de doamna priș'dintă, soția sa, care se găsea ca la ea acasă...

— Să avem noi mașină și s'o cedăm *lor!* impută Ludovica încet lui Ulmeanu! Cam

sinistru! se făcu ea a zâmbi către Mioara.

— Ba ce să zic? asta mă amuză grozav, vorbi tare Mioara.

— Nu strică să mai întreprindem din când câte o călătorie în asemenea limuzină cu bănci de lemn şi gratii de fer. Mai dispar i spitele rele şi minciuna... zise Sandu.

— Avocaţii ar putea s'o închirieze în acest caz; zâmbi acru doamna Ludovica Ulmeanu.

— De acord, dar ca nişte bărbaţi amabili s'o cedeze câte-odată şi femeilor... zise, cu râs larg, Sandu...

Când ajunse duba la pădurea Aroneanului, din maşina turism a procurorului general coborâse de mult Costin Plaiu, Nini, Aurel şi baba Vuia cu coşul doldora. Bătrâna şi aţâţase focul pentru jăratecul în care aveau să se rumenească puii tăiaţi. Costin cu cuţitul de bucătărie şi Aurel cu cuţitaşul de buzunar, ascuţeau frigările de alun. Nini trebăluia de zor, scoţând din coş pachete peste pachete, în timp ce vreascurile trosneau în pulbere de scântei, iar trâmba de fum înălţa prinos lui Dumnezeu pentru arderile grase ce prinseră a purcede.

Intre cei sosiţi cu duba se afla şi consilierul Sache Machedon, cu bătrâna lui mamă. Omul acesta fusese o enigmă multă vreme pentru Costin Plaiu, ca şi pentru ceilalţi, care, numai cu folosirea vremei în-

delunge, putură răzbi întrucâtva în sufletul lui de macedonian închis. Burlac, cavaler tomnatec, celibatar ireductibil, toate epitetele, cu, sau fără, ironie, nu-l putuseră clinti din casa maicei sale. Tăcut și greoi la cuvânt, preferase situația de consilier, refuzând pe aceea de președinte, tocmai fiindcă era incapabil de vorbărie multă. Răspundea cu un zâmbet a încuviințare plăcută, iar la deliberare răspundea adesea cu o clătinare afirmativă, sau negativă a capului, la pronunțarea hotărârei. Când simțea nevoia unui cuvânt, acesta era mai totdeauna o sinteză... sau o metaforă. Singuratic, intra doar în două-trei case și totdeauna însoțit de maica lui, o bătrânică rotundă, însă neagră la păr și puțin prăbușită la gură, care își perdea fecioraşul din ochi... Așa și răspunsese la invitația lui Plaiu...

— Mulțumesc ; viu, dacă o primiți și pe maică-mea...

De când devenise Președinte de Curte de apel, Plaiu avu prilejul să-l descopere pe acest om, atât de deosebit de ceilalți, care venise încă de copil, cu părinții lui, din Tetova Macedoniei, isgonit de răstriștea vieții de acolo. Mereu urmăriți, fiindcă aveau ceva stare și oarecare tărie de cerbice, înfruntând asupririle stăpânitorilor, Atanase Tanasache (așa-l chema pe taică-său) își luase soția și băietul și răzbind prin munți într'o

căruță ghintuită, se refugiase în România, ajungând cu greutate la București ca negustor de esențe de parfum. Dar negoțul acesta nu durase decât atât cât și școala băietului, iar când veni universitatea, taica închise ochii. Atunci tânărul care avea și el drept nume Atanase Tanasache, și-l schimbă în Atanase Machedon, spre durerea maicei, care l-ar fi văzut încă mai al său sub vechea poreclă a răpauzatului ei Atanase Tanasache, nume cunoscut și cinstit de toată Macedonia îndepărtată. Muncind ca un rob la corectura ziarului *Tot*, Sache Machedon își terminase în sărăcie Universitatea, iar banul încredințat în mâna aspră a bătrânei era ca un acatist pentru cele sfinte și ca grăuntele din parabola Mântuitorului.

— Maică, fă-l spic!

Sobrietatea vieții, adâncul spirit de analiză, concentrarea lăuntrică îi deschiseră deadreptul calea spre filosofie, pe care o și începu odată cu aceea a dreptului și totodată le termină: doctor în drept și filosofie. După aparență l-ar fi socotit cineva, cel mult, grefier. Scurt, cu capul mare, sburlit în permanență, și cu ochelari veșnic strâmbi peste ochii cufundați în umbre, Sache Machedon nu dădea vieții din afară decât perspectivă de oglindă, atât cât în ea se reflecta viața lui lăuntrică. De aceea era și făurit tăcerii... Un coleg i-a și zis o-

dată „statuia ambulantă" iar un altul „Împăratul cimitirelor", că doar şi Alexandru Machedon tot împărat fusese. A aflat şi el de ambele botezuri şi pentru asta a râs încă de două ori în viaţă, peste cele două ori, când, jurau ceilalţi c'ar mai fi râs, de când e magistrat.

A coborât întâi el din maşină, a ajutat îndată pe maică-sa să coboare, a dus-o de-a prezentat-o lui Costin Plaiu şi Ninei şi apoi a aşezat-o ceva mai încolo, pe o scoarţă.

— Cum aţi călătorit? întrebă Plaiu pe toţi cei coborâţi.

Tăcere...

— Concludent; zise atunci Machedon cu o contragere mai mult decât latină, privind sfredelitor prin ochelarii pieziş spre colegii cari şoviăiau.

Toţi îşi dădură coate şi astfel răspunsurile lor se văzură substituite de „Statuia ambulantă". Plaiu zâmbi a înţeles, ştiind că mai toate răspunsurile lui sunau în acest chip. Ii trebuia un vocabular, ori o juxtă.

Sandu Zalaru şi Traian Ulmeanu se hotărâseră în autobuzul-dubă, văzându-l că nu participă la convorbire, să-l îmbete. Poate că aşa ar vorbi mai mult.

— Eu cred c'ar fi extraordinar de interesant, zise Sandu.

— Şi eu cred; răspunse Ulmeanu; numai să reuşim.

Şi astfel, pe când puii în frigare prindeau coajă rumenă, iar cocoanele deşertară fiecare bunătăţile îmbelşugatei veri, cu vinete tocate, cu ardei copţi în sos de roşii şi usturoi, cu muşchiuleţ de porc afumat şi castraveţi muraţi în borcane originale, cu prăjituri în cartoane şi cozonaci în pânze jilave, şi câte alte cratiţi cu imanbaialdi, ori cu pui fripţi de-acasă şi un purcel rece copt în cuptor, dejunul se infiripă vesel, la începu mai mult sub „împărăţia tăcerii", ştiut fiindcă stomahul gol e mai gol decât un creer gol, iar către sfârşit, într'o vorbărie care, şi acum şi pururea şi în veci, când bateriile sporesc, se termina, la cerinţele abdomenului pus la grea încercare, cu cântece individuale şi cu cor. Sache Machedon fusese încadrat de către cei doi atentatori, care o bucată de vreme ţinuseră răboj cu precizie. Au băut pentru suveran, pentru justiţie şi însfârşit pentru sărbătoriţi. Paharele se ridicau la înălţime, toate odată. S'au ridicat cupe pentru Ardeal, pentru Bucovina, pentru Basarabia şi pentru Macedonia. Sandu şi Ulmeanu gustau din pahar, Machedon îl golea. Cei doi îşi făceau semne pe la spate.

— Merge bine, zise Sandu şoptit.

— Dar tot tare, făcu Ulmeanu încet.

— Ei, coane Sache, ridică şi dumneata un toast, îl îndemnă Sandu.

Şi Machedon se execută scurt, întinse cupa, pe care Sandu i-o umplu degrabă, se ridică în picioare, învârti capul dela un colţ la celălalt al mesei, ridică sus cupa, rotind-o în sens invers pentru toţi cei de faţă şi o goli uscat; apoi o întoarse cu fundul în sus şi din ea nu curse nici un strop. Acestui discurs elocvent răspunseră deodată aplauzele frenetice ale mesenilor. Dar câteva cucoane, cheflii oarecum, nu se mulţumiră cu atâta.

— Dar pentru cucoane, Domnule Machedon, nimic special? Nici o inspiraţie?

Machedon întinse din nou cupa. Sandu i-o umplu, apoi îşi turnă şi lui şi la vecini; Machedon se ridică din nou, goli până la fund paharul, apoi trimise câte-o „bezea" fiecărei cucoane. In atenţia cu care ele aşteptau acel ceva „special", râsul clocotitor sbucni, mai ales că la fiecare „bezea" ceva mai pasională, de burlac, ochelarii ori îi lunecau de pe nas, ori se strâmbau mai abitir.

— Ei, br... bra bravo... c. c.., oane Machedon, făcu Sandu, aproape turtă.

— On... onoa... onoare... Mac... Mace... cedoniei! complectă Ulmeanu.

Machedon auzind de Macedonia repetă cererea, cupa îi fu iarăş umplută şi dintr'un gest golită sec — fără picătură rămăşiţă, apoi înălţată simbolic!

— Mă... Ul... Ulmene... ne-o f...f...f... făcu imp... impera... torele... îngână Sandu.

— Ui... uite la... la... el... adev... adevăr... rată stat... uie..., încuviinţă Ulmeanu.

Râsul nu contenea; mai ales când atentatorii se cam retrăgeau sub un copac şi când Machedon zâmbind uşor, se ridică şi îi arătă cu degetul:

— *Vae victis!*

— Felicitările noastre! Solidă justiţie! Să trăeşti domnule consilier! veni Mitu Fălcianu, cu soţia, şi alţi conmeseni. Ne-ai uimit... zise el ironic.

— In adevăr, se alătură, chefos Costin Plaiu... Batăr cu sentinţa finală... Numai că nu te-am înţeles ce-a fost cu „concludent" la coborârea din maşină.

— Nu? Aţi întrebat „cum am călătorit?"

— Exact.

— Şi eu am răspuns juridic: Călătoria a fost concludentă cu vehicolul...

— Teribil a băut, domnule Preşedinte! făcu încet Mitu Fălcianu, luând respectos de braţ pe Plaiu. Un asemenea exemplar este consilier şi eu nu; ca să vedeţi.

— N'ai mult de aşteptat, te rog să mă crezi! Am vorbit din nou cu ministrul, răspunse Plaiu. Am impresia însă că e cineva care te sapă şi că tot ce adaug eu, deşartă acela...

— Se poate! Eu însă, dacă-mi permiteţi

sinceritatea, nu-i așa, domnule președinte? că doar mă știți ce recunoștință veșnică vă port; eu însă vă mai rugasem ceva: Să mă recomandați și pe mine să intru în comisia aceea de reforme legislative... Știți, dacă-mi permiteți, aș putea să arăt ce-mi poate și mie capul acesta... Dacă o fi prost, prost oi ieși; dar dacă m'ar cunoaște ministrul... cred că aș ieși altmintrelea.

Doamna Fălcianu găsi că e nimerit să alăture și intervenția sa personală.

— Chiar așă, dom' prișidinte, Mitu meu tare-i suparat, care el de când așteaptă avansarea... Faceți ce puteți... că el ce vă mai iubește!? și, vedeți, altceva-i colo la Curte, alături de dumneavoastră care...

— Lasă, Rozico, nu e nevoe și de intervenția ta. Știe domnul președinte...

Doamna Roza Fălcianu se ploconi și dispăru în alt grup.

In clipa asta lui Plaiu, îi veni pe limba pe care alunecase cu acest prilej, ceva mai mult vin, să-i spuie adevărul, că ministrul îl socoate puțintel la minte; însă rezistența prudenței și a cruțării birui. Cum era să-i spuie așa ceva? La drept vorbind ministrul avea o anumită dreptate. Dar ori și cât Mitu era un om muncitor, îl socotea ca o necesitate, și-l știa devotatul său. Că era puțintel cam prea lăudăros, încrezut și că nu so-

cotea pe nimeni la înălțimea capacității lui, asta da; dar oare era singurul?...

In momentul acesta Nini, care, ca o sărbătorită ce era, se aflase în centrul tuturor atențiilor, se abătu puțin pe lângă el, mână în mână cu Aurel, care clipea încet și tulbure...

— Știi că tânărul Blebea a cam ținut rândul paharului, Costinel?

— Eu? se scuturâ Aurel! Și dece nu? Ce? Nu-i ziua matale, tante Nini? Ce nu fac eu pentru tante Nini?... Să trăiască tante Nini! strigă el cu mânele în aer, și asociindu-se ecoului de voci care strigară: ura!!

Mitu Fălcianu se găsi obligat să se alăture de bătrâna mamă a lui Sache Machedon, care tăcuse și mai mult decât fecioraşul ei cu ochelari, aflat și el acum de cealaltă parte, lângă maica lui cu mânile sub cap, privind cerul. Ceva mai încolo câteva cucoane o daseră pe franțuzește, se pare, tocmai ca să n'audă bătrâna, fiindcă vorbeau despre acest „cuplu macedonian" cum se acreau ele pe limba lor. De aici și obligația lui Mitu Fălcianu, care socoti că nu e rău să devie, măcar, trecător un fel de scut al domnului Consilier Machedon, omul acesta având un fel de condică și catastif în care scrie părerile despre oameni, pentru a le folosi la timp.

— Ce mai ziceți, doamnă? întrebă el banal.

Sache Machedon îl privi o clipă, apoi își ridică iarăș ochii spre cer.

— Ce să zic, maică? zise bătrâna, aud pe doamnele de colo vorbind pe limbă străină și-mi aduc aminte de-un cântec depe la Tetova; numai l-am cam uitat:

Parintească dimândare
Nă sprijură cu 'nfocare,
Pira focului să-l arză
Limba lui dacă-și alasă...

Înțeles-ați, domnule?

— Mi se pare că da; pe jumătate; dar ce să faceți doamnă? așa-i pe la noi. Parcă domnul consilier nu știe.

Consilierul însă nu-și clintea privirea din înfrățirea cu cerul, care se reflecta mic în ochii lui ca în două abisuri adânci.

— Fi-miu știe multe... și d'asta tace...

— Și tot de asta nu vrea să se însoare?

— De asta — de alta, par'că eu nu-i spun? răspunse bătrâna.

— Dece nu vă însurați, domnule Consilier? Nu e târziu. Uite de pildă, domnul președinte de Curte de apel Costin Plaiu nu s'a însurat la patruzeci de ani? făcu Fălcianu.

— Cam mulţi... zâmbi ştirb bătrâna; dar soţia câţi are?

— Implineşte azi douăzeci şi ceva...

— Cam puţini, îşi strânse ea gura în palmă.

— Dar când bărbatul e voinic şi soţia credincioasă, totul e în regulă...

Ce ziceţi, domnule consilier? îl iscodi din nou Mitu pe Machedon, să vadă de ştie ceva asupra credinţei doamnei Nini Plaiu.

Machedon îl săgetă o clipă, apoi se îndreptă iarăş spre cerul lui, mormăind ceva neînţeles.

— Pardon? se aplecă spre acea parte Fălcianu, întrebător.

— Nimic! zise celălalt pe sub mustaţă... apoi se ridică brusc şi se răsuci pe un cot spre Fălcianu.

— Femei sunt multe pe lume; mamă numai una, domnule coleg! se pronunţă consilierul cu ochelari.

— Mare adevăr aţi vorbit, domnule consilier!...

— Când ai o mamă... Şi eu o am colea! zise Machedon întorcându-se iarăş la vechea privelişte, cu care parcă nu-şi istovise cumenicătura.

In acel moment, de departe se auzi ca un muget de viţel gutunărit şi peste larma, pe care ecoul pădurii o sporea haotic ca la vânătoare, un automobil ţâşni în poiana

răvășită de toate resturile și sticlele goale.

— O mașină! strigă Aurel, către unchiușău de alături. O maș... Dar gura lui amuți pe loc, când din mașină coborî Șușu Erbiceanu, urmată de căpitanul Ernest Dancovici.

Ochii lui Aurel dădură ocol poienei și se opriră asupra Ninei, care venea acum în goană spre mașină. Cineva recunoscu *Nash*-ul căpitanului Mircea Dancovici, fratele lui Ernest.

— Ce credeți voi, că o zi ca asta se poate fără șampanie? înălță mânele Șușu, în timp ce căpitanul, dela spatele mașinei, cobora un ciubăr zdravăn cu șampanie la gheață.

— Ura! Uraaaa!... răsunară glasuri, ce prinseră îndată a se aduna în jurul mașinei.

Și după strângerile de mâni și felicitările de moment, paharele de metal, cupele de sticlă, cești de faianță sosiră cu guri mari rotunde și... uscate. Și deodată exploziile spumoase punctară albastrul cerului.

— Să trăiască Nini și Costinel! ridică Șușu prima cupă! Ei să trăiască și noi să-i bem. Apoi către Costin: — Tratația mea, Costinel! Tratație pentru ziua nevesti-ti și pentru un alt eveniment.

— Logodna noastră, se grăbi a adăugi căpitanul, cuprinzând mijlocul lui Șușu și sorbind o gură.

— Bravo! Ura! Uraaa! Noroc! hohoti pă-

durea, în sorbiturile şi gâlgâelile cupelor golite la iuţeală.

Costin Plaiu, care la vederea căpitanului rămăsese pe locul unde se afla, ca ţintuit, acum, la auzul vestii, se apropiă, cu o uşoară descărcare a inimii şi ciocni binevoitor o cupă cu noii sosiţi ca şi cu ceilalţi.

Voioşia, o clipă domolită, se reîntoarse peste poeană. Sandu şi Ulmeanu, cari dormiseră puţintel sub poala verde se treziră cu ochi împăenjiniţi. Văzând spectacolul, svâcniră ca toţi trejii, cotrobăiră cupe în bagajele respective şi dădură busna...

— Ura! Bravo Ernest, strigă Sandu, dând peste cap lichidul suav. Ce băiat de zahăr eşti tu! General să te văd!... Dar *bis repetita placent,* întinse el iarăş cupa lui Dancovici. Bravo Şuşuleţ! Dumnezeu să vă stropească pe amândoi cu aghiasma fericirii... Ura! Ce oameni de geniu aţi fost voi.

— Amin-amin — că şi cu m'anin!, ridică scurt cupa Sache Machedon, care veni cu aceaşi grabă, la ciocnit, după ce nu uită să treacă un pahar şi doamnei Atanase Tanasache.

Această deslegare de limbă a lui Machedon, pe acest ton, dete svon pădurei cu hohote de râs.

— Să trăeşti, împărate, îţi strigă neputincioşii tăi supuşi!... ciocni cu el Ulmeanu. Ne-ai bătut!

— Cine sapă groapa altuia... făcu Machedon, dând duşcă al doilea pahar...

Aurel îşi sorbise vesel porţia pe care i-o dăruise însăşi Nini, şi acum n'o perdea din ochi, cum mergea ea sglobie din cupă în cupă, mulţumind tuturor, dar mai ales lui Dancovici şi lui Şuşu, pentru măreaţa surpriză.

Peste puţin şi picioarele celor cari, ultimii, mai stătură drepţi, se muiară pe încetul şi, rând pe rând, în vreme ce sticlele cu căciulie aurită îşi răsturnau acum umilite capul în iarbă, se întindeau şi ele deopotrivă...

Aducând vituri noi, Şuşu — după calamburul ei propriu — dădea „şuşuete" celor strânşi în jurul ei...

— Acum când pun şi eu pocriş la oală, să vă spun una cu un popă şi o mireasă, al cărui mire s'a îmbătat clei în noaptea nunţii! — Ai grijă căpitane! zise Şuşu ameninţându-l pe Ernest, în răsul deslănţuit împrejurul ei.

Şi urmă „bancul" povestit cu şi fără înconjur, după care veni altul şi altul. In timp ce Costin făcuse grup cu Fălcianu şi Machedon, Căpitanul care zărise pe Nini că intră în pădure, se strecură pe la spatele maşinei şi după o clipă o ajunse din urmă. Peste crengi şi frunze uscate tălpile lor fâşâiau, ori trosneau uşor. Ochii îngrijoraţi

se întoarseră pe dunga lăsată în urmă, dar pădurea trăsese draperii verzi peste paşii lor îndepărtaţi.

Un faun neadormit şi sprinten călca însă pe urmele lor, sărind din tulpină în tulpină...

— Ia! Ce se aude? tresări Nini.

— Nimic, Ninişor drag, aşa trosnesc copacii, răspunse Ernest.

— E adevărat, Ernest? Spune drept.

— Ce?

— Te-ai logodit cu Şuşu? îl apăsă ea pe braţ, oprindu-se, după un fag gros.

— Dragă Nini, nu e ultimul „truc" ca să pot fi mereu lângă tine. Şuşu, prietena ta a acceptat pentru fericirea ta, pentru fericirea noastră, Nini. O logodnă aparentă nu este nici o legătură.

Dar faunul nu auzea bine. Nu se apropiase prea mult. Din locul ce-şi alese, în clipa oprirei celor doi, zărea puţin poeana şi pe musafirii de-acolo, dar vedea ascuns şi pe Nini. Profită de clipa când şi Ernest se dădu după acelaş fag gros şi ţâşni înainte pe aceiaşi linie. Pierduse însă clipa pe care — desigur — intenţiona să o spioneze, şi se grăbi să facă — fără a se da de gol - un sgomot mai puternic. Intoarse puţin capul îndărăt, dar deodată încremeni: Dinspre marginea poenei, pe unde pătrunsese el în pădure, venea cu paşi mari mos Costin.

Desişul îl acoperea încă destul de bine. Ce să facă? Să fugă? Orice sgomot ar fi teribil şi într'o parte şi în cealaltă. Inima îi svâcnea cumplit. O simţea în tâmple, în braţe, în tălpi. Incercă să fluere uşor. Buzele îi erau arse. Nici un fluer nu luneca. Işi încordă braţele. Nu le putu ridica. Işi destinse picioarele. Erau ca de gumă. Atunci scoase un strigăt uşor. Işi dădu seamă că are glas. Deci să-l folosească! Scoase un chiot ca sălbatec, apoi îl prelungi sub formă de cântec haiducesc şi sbucni înainte. Din trei asvârlituri de paşi ajunse la fagul gros. Săgetă cu ochii pe Ernest şi apucă încordat braţul Ninei.

— Fugi, domnule căpitan! Fugi! Vine...

— Cine?

— Fugi!

Şi sporindu-şi cântecul aproape, trăgea pe Nini spre direcţia de unde venea Costin. Pădurea prinse a răsuna în binecuvântatul ei ecou...

Zărind că se apropie moş Costin, Aurel îşi întrerupse melodia şi începu, râzând, a o chestiona.

— Ai văzut, tante Nini?...

— Da! răspunse Nini, fără glas, dar cu ochii în direcţia de unde o siluetă se desluşea.

— Aşa-i că era frumos? Eu n'am mai văzut niciodată... Crezi că scapă, tante Nini?

— Ştiu eu? zise îngâimat Nini.

— Se vede că nu l-a ochit bine vânătorul, făcu Aurel, zărind pe Costin în apropiere.

— A, tante Nini; uite şi moş Costin! Păcat că n'ai venit mai devreme moş Costine... Ce uliu frumos am văzut! îl luă repede Aurel.

— Uliu? făcu Costin cu ochi întunecoşi. Ce uliu?

— Ce uliu? Să vezi, moş Costine; eu am văzut un uliu mai încolo... Era rănit şi aşa de frumos, şi îmi era milă de dânsul. Atunci am strigat repede pe tante Nini, să vie să-mi ajute să-l prindem. Tante Nini a venit, am urmărit uliul, dar, cu toate că era rănit, a sburat, tot mai departe, tot mai departe, sălbătăciunea!

— Spui drept, Aurel? îl măsură Costin pe rând pe amândoi.

Va să zică moş Costin nu-l crede. Şi se uită cu îndoială. Or, poate c'a văzut ceva. Simţi nevoia să facă orice pentru a-l încredinţa că el spune adevărul. Atunci, ca niciodată sbucni din gura lui un jurământ pe care-l auzise de-atâtea ori între colegii lui, de care însă tot de atâtea ori avusese silă.

— Să chiorăsc, moş Costine, na!

— Pfui! Ce urât te juri Aurel! Asta încă n'am auzit-o la tine...

— Iartă-mă, moș Costin, ai dreptate. Dar crede-mă...

Costin își roti ochii spre hăul pădurii. Fagii înalți și rari stăteau drepți și solemni ca niște coloane de catedrală sub lumina verzuie de sus, iar par'că, undeva, în fund ar fi oficiat un preot o rugă înaltă pentru pasărea moartă, s'ar fi oprit o clipă în tăcere rituală și tocmai în acea clipă pașii lui au căzut acolo nedoriți, aproape profanatori...

Fără a mai adăugi un cuvânt, luă ușor brațul Ninei și păși rar, cu ochii pe frunzișul ruginit al toamnelor multe, care nu mai e bun decât să fie călcat în picioare...

Aproape de intrarea în poeană, Costin Plaiu întoarse capul către Aurel, care-i urma cu ochii nedesliipiți, — se opri o clipă și apoi îi zise:

— Și să mai știi ceva, Aurel: Ulii aceștia nu merită mila... Sunt paseri răpitoare!... Noi plecăm imediat, iar tu poți veni cu duba.

Merse direct la Ulmeanu, îl rugă să-i dea mașina ca să plece repede, fiindcă Nini nu se simte bine și cu acelaș pretext își luă rămas bun dela oaspeți.

Lângă mașina cu care venise el și Șușu, Ernest Dancovici repara, — ca preocupat cine știe de când — o pană oarecare la motor...

— A! Plecați? Se făcu Dancovici, surprins.

— Precum vedeţi, domnule căpitan! Bună ziua, zise Plaiu.

— Poate viu cu domnul căpitan, moş Costin, interveni Aurel.

— Cu plăcere Aurel, îi răspunse acesta. Apoi: Omagiile mele respectoase, doamnă şi domnule Prezident, se înclină căpitanul, pe când maşina procurorului general porni. Când clacsonul maşinei se auzi departe, Şuşu se apropie de Căpitanul Dancovici şi-l răsuci cu faţa către ea.

— Bine mă, căpitane, aşa tactică ai învăţat tu la şcoala militară? Ce, crezi că eu nu te-am văzut? Au văzut toţi. Se poate? De aceea m'ai adus? Să mă dai ziua'nameaza mare în gura lumii... Cu Nini în pădure?!

— Nu-i adevărat! Ce Nini? sări Aurel care sta pe iarbă nevăzut de partea cealaltă a maşinei...

— Da? se minună Şuşu. Da' mata de unde ştii, ţâncule?

— Cum să nu ştiu dacă eram şi eu acolo, în pădure.

— Cu dumnealor?

— Cu tante Nini. Dumnealui n'a fost acolo... Te rog să mă crezi...

— Auzi, Şuşule dragă? îngână Ernest.

— Bine! Dacă ai şi martor, hai să te cred... dar atunci de ce-a plecat Plaiu aşa, *pe undă scurtă?*"

— Era bolnavă tante Nini; asta știu eu bine.

— Bine, crainicule! Adică rău! că-mi pare rău de ei, săracii, zise Șușu credulă.

In poeană forfoteală, discuții în larg și mai ales aparte.

— I-ai văzut cum au plecat cu mașinuța lui Traian al meu? întreba doamna Ludovica pe unul din oaspeți.

— Poate-o trimite îndărăt zise acesta.

— Chiar așa, încuviință Traian Ulmeanu.

— Uf! Slavă ție, doamne, c'am scăpat de pușcărie! Eu nu știu ce ți-a venit Traiane dragă, să ne duci cu așa o pataşcă.

— Când n'ai mandat de arestare nu e chiar așa de urâtă, zise procurorul general.

— Eu am venit numai fiindcă era vorba de ziua doamnei presidentă Plaiu, se alătură Mitu Fălcianu; ei, dă ce să-i faci? suntem mici...

— Dar poate devii și mare, Fălciene, grație celor mai mari, interveni Sandu.

— Eu, dacă devin mare, devin prin propriile mele merite, dragă Zălarule. Nici n'aș vrea să ajung ca alții..,

Și comentariile sporeau, ca un epilog al adevărului și dreptății ce se arată și se cunoaște abea în asemenea împrejurări... Unul spunea, celălalt complecta și nimeni nu mai știa ce să creadă din propria-i atitudine.

Care este *el* sau *ea? Cel* sau *cea* de adineauri ori *cel* sau *cea* de acum?

Peste câteva minute, totul era împachetat şi duba trasă la potecă. Pe drum fiecare îşi urma propriile sincerităţi, suspecta pe ale celuilalt şi căsca de plictiseala digestiei grele. Petrecerea se spărsese neaşteptat de sarbăd.

Sache Machedon asculta lângă doamna maică-sa, ridica sprincenele, par'că să-i vie o lumină din afară şi vorbea cu sine însuşi... Nu se indigna de cele ce auzea, nu se înveselea de nici o răutate reuşită. Asculta pe toţi şi-i plângea pe rând. Pentru ce a dat Dumnezeu omului graiul şi la ce-l foloseşte?!

— Mi se pare că avem şi spioni printre noi, făcu coana Ludovica încet către soţ, indignată că totuşi a trebuit să meargă cu duba...

— Cine e ?

— Cel cu ochelarii strâmbi. Beţivanul. Ce-a mai băut!

— M'am mirat! Nu l-am ştiut băutor până azi, răspunse tot încet Ulmeanu... Dar mai tăceţi, dragă!

— Ce să tac? Imi vine să urlu în duba asta. Fi-rar să fie de petrecere !

— Acuma ai să mă omori cu duba. Nimeni nu face scandal, afară de tine...

— Ba au mai făcut şi alţii.

— Eu îţi zic să taci. Te rog! Mai ales tu!

— După câte s'au petrecut, tac prea mult. Batăr cu amorezii din pădure... Ei lasă-mă, că i-am urmărit eu!... Ce dai din cap?! N'o știu eu cine-i Nini Cernat?

— Taci Ludi! Dacă aude Plaiu!!, Dela el la ministrul Mândrescu nu-i de cât o noapte de tren...

Rămas cu mașina lui Ernest Dancovici, Aurel era decis să-i vorbească acum deschis. Își adunase toată revolta și toată indignarea unei răzbunări pe care n'o mai cunoscuse încă, de două ori se hotărîse să înceapă, să-l roage. să-i spuie cât rău face, să-l amenințe, să-l insulte chiar... Dar prima dată îl tăie însuși căpitanul:

— Îți mulțumesc Aurel; să știi că n'am să uit binele ce *ne*-ai făcut azi. Ești un neprețuit prieten și am să-ți fiu recunoscător. Pe onoarea mea!

A doua oară când voi să înceapă, sosi Șușu pentru plecare. Iar pe drum totul căzuse în gol. Dar la această explicație tare nu va renunța.

CAP. VIII.

A doua zi, după şedinţa dela Curte, Sache Machedon, profitând de plecarea celorlalţi consilieri şi de faptul că Plaiu era singur, intră în cabinetul lui, cu un pachet subsuoară, dregându-şi glasul şi tot aşezându-şi ochelarii pe nas.

Înţelegea preşedintele că pe „împărat" îl roade ceva...

— Domnule Machedon, dacă nu mă'nşel ai ceva de spus.

O clipă de tăcere, în care ochii consilierului sfredeliră adânc pe cei ai lui Plaiu.

— Ia loc, domnule coleg şi spune; insistă preşedintele.

— Domnule preşedinte Plaiu, după ce se cunoaşte un om beţiv?

— Nu înţeleg, se rezămă Costin de speteaza fotoliului.

— Nici eu; îşi scutură ochelarii Machedon.

— Atunci?...

— Totuşi ai un beţiv în faţă.

— Dumneata?

Machedon confirmă din cap, ca smuncit.

— Mi-au spus-o mai adineauri unii colegi! Chip glumeau, dar cleveteau. Știi: petrecerea de eri. Asemenea glume nu se primesc. Ești de altă părere?

— Ba nu, iubite domnule Machedon. Sunt de părerea dumitale.

— Eu nu sunt un beţiv şi nici un clevetitor, domnule Plaiu. Pot să beau cât vreau, când vreau şi vreau rar. Când mă însufleţesc. Eu te preţuesc şi te stimez! Eram vesel de invitaţie şi de primirea maicăi. A doua oară... cer ertare! — Pentru clevetire ştiu ce am de făcut. Eu sunt macedonian. Dar să lăsăm asta, acum! V'am vorbit de mult că lucrez la o carte de filosofie juridică. Iat-o. Fii bun s'o citeşti în manuscris. Ţiu foarte mult la părerea domnieitale. Primul şi ultimul. Salut!

Şi eşi. Plaiu, care rareori să-l fi auzit pe Machedon vorbind atât de lung, rămase cu ochii pe clanţa uşei. Colegul era indignat. Se vedea. Luă manuscrisul, îl răsfoi, dar era prea mare ca să-l înceapă chiar atunci. Semnă toate hârtiile de pe birou şi plecă îngândurat, aproape crispat, cu pachetul subsuoară.

Se bucură de atenţia lui Machedon, în care începuse a descoperi contururi noi. Il ştia un cărturar plin de rezerve, dar un

redactor de hotărîri fără egal, ca doctrină, practică şi stil. Se fericea că începuse să şi-l apropie, în golul din jurul lui. Nu doar că era, acest om puţin bizar, puţin original, singurul pregătit în profesie. Avusese şi la tribunal şi aci, la Curte, colegi de valoare, jurişti şi oameni de condiţie. Dar fiecare era un turn de fildeş, cum de astfel se recunoştea şi el a fi, însă din cu totul alt punct de vedere. Ceilalţi erau corecţi în atitudini, însă unii distanţi ca origină, alţii puţin snobi, în fine o a treia categorie, ori a patra, oameni cu alte preocupări în lumea din afara tribunei dreptăţii. Câţiva erau la curent cu progresele dreptului; cei mai mulţi se mulţumeau cu aceea ce dobândiseră în anii de stăruitoare profesiune. Erau şi printre aceştia ambiţii ascunse, dacă nu invidii surde.

Predispoziţia la tăcere a lui Machedon nu-l incomoda de loc. Dimpotrivă. Işi zicea: *Oameni! „Si tacuises, philosophus mansises"* şi chear îl uimise de data aceasta cât vorbise. Şi desigur că-i făcuse doar un foarte redus rezumat... stil Machedon. Omul acesta va trebui cultivat, apropiat în întregul sufletului, chiar dacă de fiecare dată ar trebui să fie de faţă şi bătrâna macedoneancă... Cu atât mai mult dacă a auzit atâtea lucruri în lipsa lui, despre propria persoană, despre Nini,

despre... în sfârșit, despre plecarea intempestivă de eri din pădure...

Voia să știe tot adevărul, deși adeseori această liniște a tăcerii, a ignorării atâtor realități din jurul nostru, care poate fi o simplă iluzie, este totuși o realitate comodă, tihnită... Machedon deci ar ști, cu o simplă aluzie, în totul onestă, să-l facă a cunoaște adevărul pe care-l știe tot satul...

Lui Nini nu-i reproșase nimic. Dezarmat cum era, înspăimântat totdeauna de o năpastă întâmplătoare, sau măcar de o simplă bănuială șovăelnică, Costin Plaiu prefera să nu știe, de cât să știe rău. Se identificase, prin idealizare, cu apostolatul justiției superioare.

Nici nu știa ce să impute acestei femei cam aprinsă la sângele ei, dar atât de scumpă inimii lui. I se păruse că se furișase în pădure în acea direcție. I se păruse că peste puțin și Dancovici a dispărut din poiană. Aparențe? Realități? Coincidențe? De ce nu? Sentimentele față de rațiune sunt ca edera: parazitare. Stejarul trebuie să rămâie stejar! Un magistrat nu poate — fără această înțelegere — să se mențină sus, pe piscuri, în lumină. Ce judecată ar face un jurist care ar da curs anonimelor?! Deși înțelese câte puțin și din atitudinea adolescentului, îl stăpânea însă oarecum acea largă acceptare din partea Ninei. Dar în

care limite? Ar fi fost prea delicat pentru Nini, numai ca el să se preocupe de problema aceasta, dar încă să caute a se informa. Ş'apoi liceul militar va rezolva curând problema, dacă e o problemă.

Voia să se liniştească de toate vârtejurile, care-i vâjâiau în urechi. Ar fi cerut lui Machedon o întrevedere mai lungă. O cumenicătură, cu spovadă şi împărtăşanie. Se decise aşa dar să-i citească opul cât mai curând. Aşa va avea pretextul unei convorbiri mai de durată.

Ca un filosof ce i se descoperea a fi, Machedon avea predilecţii pentru penal. Cartea nu primise un titlu încă. Purta un subtitlu vag: *„Acţiune şi reacţiune"*. Macedoneanul răsturna însă câteva din conceptele penale moderne. Se socotea a fi descoperit că modernismul este în materie penală un adevărat *artificialism,* în orice caz un *convenţionalism* şi o etichetă nouă la marfă veche. Pedeapsa nu este, nu poate fi „apărare socială", pedeapsa este şi aşa va rămâne: RĂZBUNARE, pe baza postulatului, care din antichitate până la Gaius, este acel al *acţiunei şi al reacţiunei.* De ce să ne ascundem după deget? Se ridica autorul în contra tuturor şcoalelor aşa zise neoclasice, ori moderne. Inlătura atât pe *Lombrozo* cât şi pe *Enrico Ferri, Montero* şi toate doctrinele pozitiviste. Se întorcea bucuros la *Beccaria* şi

Carrara. Era într'un cuvânt pentru pedepsirea faptei, în numele dreptului de a reacționa. Își dădea seama că susținând *răzbunarea* risca să se întoarcă la primitivismul străvechi, dar — scria el — oricât ne-ar fi rușine de a fi retrograzi, constatăm că, cu toate progresele școalelor convenționale, școala naturală, psihismul penal, ne întoarce în mod fatal acolo. Peste toate convențiile și calculele artificiale, stă reacția psihică naturală. Și așa noi o aplicăm instinctiv chiar azi. Ba, socotea el ca imperativă și acea părăsită *responsabilitate morală,* pe motivul că știința penală nu poate nesocoti imperativele morale. Să se pedepsească de pildă *ingratitudinea,* să se sancționeze *intriga* și *bârfeala,* să se condamne *calomnia,* sub ori ce formă, chiar comisă în particular, să se penalizeze mai ales *necredința conjugală,* nu numai *flagrantă* și dovedită, ci și cea prezumtivă, pe indicii serioase psihologice... Așa cere răzbunarea, reacțiunea sufletului lovit pe nedrept.

Costin Plaiu coborî paginile pe birou... Începu să creadă că această lucrare, cine știe când scrisă, i-a fost dată cu o intenție acoperită, poate c'o dedicație. Vedea în ea propriul lui strigăt de azi. De aceea, poate i-o dăduse Machedon și prin aceasta îi dovedise că îi știa oarecum sbuciumul sufletesc. Colegul cu ochelari, ursuz și tăcăreț, sfredelea

sufletele cu puteri de sondă şi le diseca în taina lui meditativă...

Două lucruri îl atinseră direct: lipsa de recunoştinţă şi necredinţa conjugală, şi indirect: răzbunarea. Da! drept că este reacţiune primară; dar e firească. Să sufere agresorul un chin egal cu cel al victimei!

Câtă uşurare! Asta e totul: satisfacţia dată inocentului. Societatea e convenţie. De aceea pe Aurel îl izolează uşor. Mai greu va fi cu Dancovici. De ce greu? O mutare cât mai departe. Şi cu asta căsnicia lui îşi va redobândi liniştea şi el va scăpa de tortura bănuelilor.

Nu face nici un rău nimănui. Dar sie-şi cât bine, drept şi meritat!

Căpitanul Dancovici îşi poate continua în orice oraş meseria. De ce să se plângă?

Ofiţerul acesta fusese în justiţia militară substitut de Comisar Regal. El pretindea că are licenţa în drept, dar cum nimeni nu-i ceruse vre-o dovadă, la acea vreme neexistând încă un corp al magistraturii militare, pe bază de titluri academice, nici el nu făcuse acea dovadă. Se spunea că în acea calitatea se purtase cu totul altfel de cât se cuvenea s'o facă.

Spre a se arăta năstrușnic Comandantului de care depindea, îi prezenta dosarele aşa fel întocmite, în cât acesta să-i vadă destoinicia, că nu-i scapă nici un vinovat. Ce intra

pe mâna lui era destinat închisorii maxime.

Nu existau nevinovați, asupriri, cercetări eronate, unele persecuții. El înțelesese ordinele de severitate echitabilă ale Comandantului, drept lovituri de trăsnet. N'a fost nevoe de prea multe reclamații, ca acel Comandant să vadă ce fel de acte îi prezenta Căpitanul la semnat și câtă superficialitate dovedea, pentru ca în cele din urmă ofițerul să fie mutat din justiție.

In fața celor constatate, Comandantul îi scrisese la memoriu, între altele: *„A desconsiderat justiția militară prin greșita înțelegere a chemării acesteia, prin servilism și lipsă de omenie; magistratul militar trebue să aibă caracter, personalitate și curaj al răspunderii. Neavându-le, Căpitanul Dancovici trebuie să plece"!*

Și astfel fusese mutat în Iași la trupă. Rugămintea lui Plaiu, transmisă de protectorul lui găsise deci la Minister un „cazier" favorabil și acestei noi mutări. De aceea într'o lună Ernest Dancovici își pregăti bagajele pentru Tulcea, unde vor fi fost diferite alte feluri de vânători de făcut, dar unde nu era Curte de Apel...

Condus peste o săptămână de fratele său Mircea, Ernest Dancovici sosise la gară foarte mâhnit. Toate cercările amândurora de a se reveni asupra mutării, căzuseră în

gol şi astfel ora plecării i se impunea de îndată.

— Lasă Ernest, că facem noi tot ce trebuie, ca să revii în Iaşi. Ai zis să subînchiriez camera ta... Nu-i aşa? Eu totuşi aştept două-trei luni, îi zise fratele său.

Se va vedea că la mijloc e răsbunarea domnului magistrat Plaiu.

— Asta e sigur, Mircea!

— Să-şi fi ţinut femeea în frâu! Nu să mute ofiţerii! Pe chestia asta ar trebui să mute toată garnizoana! Da! da! Las'că ştim noi, Ernest.

— Mircea, o calomniezi. Nu e adevărat.

— Cică trăia şi cu nepotul ei, Aurel Blebea, un copil.

— Ei asta-i chiar peste vârf, Mircea...

— Bine, bine Ernest. — Ia! A strigat conductorul... „în vagoane"!

Drum bun!...

— Ai grijă de dânsa, Mircea! La revedere!

Şi trenul porni greoi spre *porto-franc*-ul Dobrogei...

Sunt atâtea coincidenţe stranii în viaţă, care îndrituiesc nu numai superstiţia, dar şi diavoleştele înjghebări ale unor oameni iscusiţi în a face din aceasta rău. Nini le simţi acum dârze şi tăioase în faţa ei.

Nu se ştia o superstiţioasă, nici o pesimistă, dar nici atât de rea. Ceea ce se poate numi uneori la femee răutate e doar

un păcat fatal. Nini nu înșela încrederea lui Costin din dorința, din voluptatea de a-l face să sufere, ori din satisfacția triumfătoare a unei răzbunări. Pur și simplu greșea, păcătuia. Odată păcatul trecut, nu rămânea în sufletul ei de cât izul sălciu al licoarei dulci și otrăvite, din care gustase... Altcineva i-ar fi spus că tocmai acesta este viținl. Se poate. Dar omul vițios nu alege, n'are preferințe. Fumători mizeri aprind țigara făcută și din hârtie de ziar, ori cu mătasă de păpușoi.. Bețivii de acelaș fel nu aleg vinurile; beau zeama de struguri pe care o găsesc. In războiul trecut rusnaci bugeți, în lipsa vutcăi, beau oțet, spirt denaturat, ori benzină. Viținl n'are gradații calitative. Cel mult cantitative. Nini nu era o asemenea femee...

In fața coincidenței ce-o isbea, pălise.

La interval de câteva zile căpitanul Ernest Dancovici plecase, iar Aurel se prezentase la liceul militar. In golul subit rămas, chipul lui Costin Plaiu cerca zadarnic un acoperemânt. De bună seamă, Aurel nu-i dăduse Ninei nici pe departe satisfacțiile păcatului cu care ea se desfăta în camera lui Dancovici. Dar era altceva. Era ceva mai mult. Sângele ei aprins — cum i-l simțise și Costin — se înfiora în apropierea acestui adolescent voinic, puțin sensual, care se înfiora deopotrivă... Fluide viguroase și nestăpânite, care

au primit numele de perversitate, dar n'au dobândit prin aceasta o purificare sau măcar o frână. Acel sânge în care roiau furnici ferbinți la apropierea și năzuințele neprecise ale nubilului Aurel, era departe de a fi purgat prin sobrietatea calculată a lui Costin Plaiu, cu atât mai mult cu cât apropierea și simpatia pentru Aurel, urmase, ca o reacțiune încă mai puternică, după acea ură și prigoană împotriva lui dela începutul căsniciei ei. Milă, expiere, dojană, regret, ori care din aceste cuvinte, în parte, explica în totul această — dacă nu dragoste vinovată — înclinare, și această continuă tentațiune stăpânită. Femeea, într'o măsură luptase cu ea însăși. Pudoare? Teamă? Recunoștință pentru un soț ideal, care o ținea atât de sus pe treapta socială?? Toate la un loc? Fiecare în parte? Câte ceva!

La rândul lui, Plaiu, care preferase înaintea oricărei constatări directe, acea mică lașitate a intelectualului cu multe ferestre de logică înaltă și mai ales comodă, se socotea acum la un soi de larg al lui.

Își zisese că tocmai acest gol subit îl va ajuta să spioneze reacțiunile Ninei, și să tragă din ele deducțiile vinovăției sau inocenței soției, pe care o iubea atâta.

Calculele magistratului, dacă erau oarecum îndrituite, nu aduseseră sufletului său de cât neliniște și amărăciune.

Nini reușise întru câtva să-și înlăture voit melancolia singurătății în prezența lui Costin Plaiu, dar nu și surprinderile. Stătea adeseori cu ochii pe câte-o carte spre a părea liniștită, sau spre a evita privirile lui Costin; dar Costin observa că Nini nu întorcea nici o pagină. Venea, ca și înainte, zâmbitoare, cu brațele lanț în jurul gâtului lui, când sosea acasă, dar cântecul ei de altă dată nu mai preceda această primire și în genere melodiile la modă, „șlagărele" din filmele curente, ori din reviste, nu mai răsunau în casa lui. O și întrebase mai eri, iar dânsa-i dase un răspuns de ocazie, pare-se, că-i puțin răcită la gât. Peste o zi, la apariția lui subită, Nini încercase o melodie, dar glasul îi era sarbăd, iar crâmpeiul de cântec scurt și aproape fals.

Acum o surprinsese stând la geam pe gânduri, ca niciodată. Costin veni tiptil, ca un copil și îi astupă ochii cu palmele. Nini tresări.

— Ah! cum m'ai speriat, Costine dragă.

— Iartă-mă Ninișor! Am glumit și eu ca un nesocotit... Dar ce ai tu de-ți perzi ochii pe geam?

— Eu? nimic! Mă uit că vine toamna, toamna noastră tristă...

Și simțind un flux de lacrimi sub pleoape, dispăru pe sala din dos. Costin rămase pe gânduri, cu o insidioasă amărăciune. Ex-

perienţele făcute cu atenţie de judecător de instrucţie psiholog, îl dureau. Constatările îi păreau oarecum reuşite, dar o nouă nevoe de a culege explicaţii prinse a-l nelinişti. Care din cele două izolări o costă mai mult? Dacă este cea a plecării Căpitanului, atunci anonima nu minţise, iar bănuiala lui din pădure venea s'o confirme... Dacă însă este numai golul produs de plecarea lui Aurel? Gol firesc, în situaţia cea nouă, de bună prietenie, ori chiar de simpatie dintre dânşii. Deci o explicaţie oarecum acceptabilă.

Plaiu simţi că îndoelile îl copleşesc şi aceste experienţe trebuiau să ia sfârşit spre liniştea lui. Se îmbrăcă şi eşi cu manuscrisul lui Sache Machedon la subsuoară. Il citise în întregime şi — cum îşi dăduseră întâlnire în chiar după amiaza acelei zile — porni la Curte.

Nini, rămasă singură în grădină când Costin, eşi, închizând poarta cu ochii asupra ei, răsuflă cu uşurinţă. Simţi nevoea unei destinderi, ridică braţele în sus, trosnind din încheeturi, făcu un uf! prelung. Apoi cum grădina, chioşcul şi copacii păleau cu fiece adiere nouă, iar frunzele galbene se clătinau, unele în joc graţios, altele în tremur de copil, acoperind cărările, Nini se refugiă în casă. Voi să intre în dormitor. Avea nevoe să plângă. Nevoe! Ce e drept, plângea

rareori. Dar acum îşi chema lacrimile cu sete, cu arşiţă. Făcu câţiva paşi pe sală. Se opri în faţa uşii lui Aurel. Se simţi chemată, strigată cu glasul lui, acolo. Deschise uşa, îşi roti ochii pe masa lui de lucru, pe divanul lui cu macatul întins din ziua plecării şi trase uşa după dânsa. Era cu el! Singură cu el! In cuierul de lemn de lângă uşă, cu braţele curbate, atârnau pardesiul şi şapca lui de licean, cu dungă verde şi vizieră de lac, aşa cum i le atârnase baba Vuia, când i le-a adus dela liceul militar, cu lacrimi picurate pe ele... Deasupra dulapului cu cărţi, câteva caiete bine aşezate şi un teanc de cărţi învelite. Aşa cum le rânduise Aurel la plecare.

Nini le coborî, le aşeză pe masă şi începu a le răsfoi. Matematică, istorie, geografie, desen, arabescuri. Mai departe însă caietul avea câteva frânturi de versuri, repetate, şterse..., iar mai în jos numele ei: Nini Cernat, Nini Plaiu, scris cu diferite litere, apoi câteva cuvinte neînţelese tăiate cu creionul în cât abea se mai descifrau par'că *„harpia"*, *„dânsa"*, *„gaiţa"*,, *„Madame Cuţit"*, *„Otrăvitoarea din Chicago"*,,*Te vrau Nini"*,,*Dracul să te ia!"*; urmau încă vre-o zece cuvinte oblice, verticale, strâmbe care nu se mai puteau lămuri; iar împrejurul acestora fugea linia strâmbă a profilului ei..., pe care o tăiau două linii încrucişe.

Nini se încruntă, dar întorcând pagina următoare, îşi văzu iar chipul, cu repetate corecturi, curat, cât jumătate pagină, înăuntrul căruia scria „tante Nini Plaiu, tante Nini, Nini, Ninişor..., şi sub ea o strofă din „Ce e amorul".

De-un semn în treacăt dela ea
El sufletul ţi-l leagă
In cât să n'o mai poţi uita
Viaţa ta întreagă...

Iar ceva mai jos o încercare de parodie, tăiată, corectată şi părăsită.

Nini îşi ridică uşor ochii de pe caiet, se sculă de pe scaun, simţi un strop cald pe obraz, făcu doi paşi şi îşi dete drumul, cu braţele în lături pe divanul, din care pufni puţin praf în care intuia ceva din mirosul lui Aurel. Şi numai ea fusese cauza îndepărtării lui. Numai ea. Băietul nu voise să plece din casa aceea, nici mai de mult la internat, când ceruse ea lui Costin acest lucru, nici acum la liceul militar, când i-a impus Costin. Câtă insistenţă din partea tuturor să-l convingă să plece. Bietul copil! Bietul Aurel! Şi ce trist era când a plecat! Stătu aşa câteva clipe, sbuciumându-şi pieptul şi strecurându-şi lacrimele pe pernele de sub macat. Deodată se ridică brusc. Sunase cineva la uşa din faţă. Işi trecu mânele pe

obraz, fugi în dormitor, dădu cu puful de pudră și reveni la ușă. Era Șușu.

— Bună Nini! Ce faci tu? Dar ce ai? Nu ți-i bine?

— Eu? N'am nimic! A! Poate... guturaiul acela plicticos! Dar tu?

— Eu? Ce să fac?! se făcu Șușu a răspunde cu gura pe după deal. Mă țin...

— Cum asta, „te ții"? întrebă Nini, nedumerită.

— Mă țin... de plâns... mă Nini. Că-s de plâns. Eu Șușu Erbiceanu să plâng după căpitanul *nostru*. Ei, ho, ho! Nu tresări! Nu crede cine știe ce. Nu s'a petrecut nimic. Și tocmai de-asta... plâng! Ce crezi tu, Nini? Te joci cu focul!? Pușlamaua dracului... îi zic, astâmpără-te căpitane!... El nu! Da' eu ce 's? De bumbac? — Așa-i când vrai să tragi cacialmale; de nouă ori din zece, te arzi... Nu mai fac câte zile oi avea. Și, pare-mi-se, nici folos n'ai avut. Aud c'a aflat și Costin și de-acolo se trage mutarea lui Ernest...

— Crezi tu, Șușu?

— E și greu de crezut!? I-o fi spus ăla cu cimitirele...

— Care „ăla cu cimitirele"?

— Impăratul ăla, Alexandru Machedon!

— A! Sache Machedon?

— Ala! Cică-i mare spion și intrigant! De unde l-o fi agățat Costin să-l aducă?

Şi încă, vezi doamne, cu baba ceea dela panoramă...

Aud că amândoi fac spiritism, iar baba şi farmece pe la uşi...

— Zău, Şuşule?

— Ei şi tu, zău! Ce *zău?* Aud zicându-se! Adică ce? Că mi-a spus tot unu de-acolo, un grefier...

Urmă o clipă de tăcere..

— Ş'aşa cu Ernest! Oftă Nini! Crezi că l-a mutat Costin, va să zică?

— E cu aţă albă, soro! Da' las' că-l aducem noi înapoi!

— Crezi Şuşu, că se poate ? se băgă în sufletul ei Nini.

— Mai sunt ele fărmăcătoare şi pentru întors spionii pe dos. Las' pe mine !

Ajuns la Curte, Plaiu găsi pe Machedon la birou, cu mânile în lături pe faţa lucioasă, cântând ca la piano, cu degete agitate şi privind atent în mijlocul muşamalei cafenii, ca la o partitură de Bach... A tresărit după ce Costin Plaiu a intrat.

— Bună ziua, domnule Machedon.

— Salut, domnule Preşedinte.

— Ai venit de mult?

— Numai adinioarea. Aţi citit?

— L-am citit cu un deosebit interes. Lucrarea-i cam reacţionară, din punct de vedere al doctrinelor actuale, rezultate din

congresele internaționale penale, dar e o operă originală. Eu te felicit.

— Mulțumesc, bolborosi Machedon, nu tocmai mulțumit...

— Unde sunt de acord cu dumneata e în ceea ce privește acele sancționări moralizatoare. Acolo ai perfectă dreptate. Nu e vorba de așa zisele *„delicte îngăduite"* sau *„infracțiuni tolerate"*. Nici unele, nici altele nu au o denumire științifică și se referă la cu totul altceva. Sfera penală însă trebuie să se întindă și să cuprindă *imoralitatea* și chiar *amoralitatea*. Asta da. Subscriu în totul, de pildă, pedepsirea *ingratitudinei* în afară de ceea ce se vorbește în codul civil, ca și a *necredinței conjugale*.

— Dar calomnia personală privată? țâșni scurt Sache.

— Vrai să zici *ofensa* ori *injuria*?

— Dimpotrivă. Când cine îmi spune chiar în patru ochi că mie îmi place să beau mult, asta nu e o ofensă, dar e o calomnie, pentru că-mi impută neadevăruri care-mi ating integritatea mea morală subiectivă. Sunteți de acord?

— In mare parte; confirmă ceva mai puțin ritos Plaiu, fiindcă această chestiune nu-l privea personal...

— Și bârfeala, nu?

— Apropos, domnule coleg, îl interpelă Plaiu; am auzit că după plecarea mea a-

tunci dela pădure, unii domni şi doamne ar fi comentat cu un ton jicnitor această petrecere. E adevărat?

— Domnule preşedinte. Eu nu pot fi un delator, fiindcă detest două animale: bufniţele şi bârfitorii. Vorbind acum, aş fi unul din aceştia.

— Am înţeles; replică scurt Plaiu. Mi-ai răspuns încă mai bine.

— Vrăjmaşii sunt răi pretutindeni. Prietenii sunt buni numai la distanţă.

— Domnule coleg Machedon, atunci eşti un izolat?

— Un om tare, domnule preşedinte.

— Te fericesc.

— Un necunoscut. Primeşte sfatul acesta anonim: Păzeşte-te de femei şi de devotaţi...

Machedon îşi potrivi ochelarii nervos, salută şi eşi.

Plaiu rămase pe gânduri. Taciturnul coleg ştia — va să zică — să şi vorbească atunci când avea ceva de spus. Aparent sibilic; în fond clar. Ii spusese mai mult de cât îi ceruse. Sub masca tăcerii, el observase, înregistrase şi reţinuse: *„Păzeşte-te de femei şi de devotaţi!"*. Era cea mai succintă din toate deciziunile, pe care el ştia să le redacteze atât de competent.

CAP. IX.

De când îl minţise pe moş Costin, atunci în pădure, cu uliul închipuirii sale, Aurel avea inima grea. Nu atâta minciuna, de care se folosise şi el, cât cealaltă minciună a ei. Aşa dar totul era adevărat. Tante Nini îl iubea pe Dancovici. Tante Nini se întâlnea cu dânsul. Partidele de cărţi va să zică asta erau. Şi el o crezuse ca un nerod, deşi îşi amintise bine de seara aceea de acum câţiva ani din chioşc... Reuşise Nini totuşi să-l convingă atunci când a întrebat-o, că nu e nimic altceva de cât joc de cărţi.

Nu voise să mai vorbească nimic cu „dânsa". Se surprindea urmărind-o cu ochii în casă, la masă. Nu ştia dacă o face din ură, sau din tristeţa ce-l copleşise. Peste câteva zile trebuia să dea examenul. Şi l-a dat. Şi a reuşit. Se bucurase într'o măsură. N'are s'o mai vadă! Cu atât mai bnie!

Dar în seara când a plecat să se prezinte la liceu, cot la cot cu Nelu Cerbescu, care reuşise deopotrivă, pe când prietenul lui

era voios, şi-l întreba nenumărate lucruri, el răspundea încet, monosilabic. Işi luase rămas bun dela baba Vuia, care lăcrămase, dela moş Costin, care-l sărutase pe amândoi obrajii, şi dela tante Nini care-l sărutase la fel, dar aproape de gură şi sbucnise pe uşă, ca să nu i se vadă lacrimile.

Acum săptămânile de miliţie se scurgeau lungi şi grele, iar duminicile păreau că vin odată pe lună. Incătuşat şi călcând cu compasul, urmărit din prima seară, în dormitorul de băeţi, din care mulţi erau elevi vechi, ca unii ce se aflau în clasa a şasea, iar el abea acum îi vedea pentru întâia oară, Aurel se silea să facă întocmai ca dânşii; dar se vedea stângaci şi încetinit. Aici ritmul era unul singur. Desbrăcatul, curăţatul hainelor, făcutul cismelor, bătutul pantalonilor, lustruitul nasturilor, trebuiau făcute ca într'o orchestră cu dirijor şi cu baghetă. Unde era baba Vuia care-i curăţa pantofii şi-i aducea la pat, îi peria hainele, şi i le aşeza frumos, îi făcea patul pe 'ndelete: tălmăcindu-i întâmplările de peste zi??! — Unde? — Aici totul era comandă, strigăt, fugă şi gornist.

Nelu Cerbescu se descurcase mai repede. Puţin sensibil la asperităţi, rezistent la muncă, sportiv din fire, alerga, se oprea brusc la ordine, când era chemat, bătea scurt călcâiele, săvârşea rapid tipicul toa-

letei, era gata între cei dintâi. Spre norocul lui Aurel, Nelu era într'o grupă cu dânsul şi-l ajuta. Cosea c'o îndemânare de croitor, avea cismele oglindă, nasturii lună. La front stătea ca de piatră, pe când Aurel fura puţin cu coada ochiului şi involuntar întorcea capul, ceea ce-i atrăgea observaţii şi strigăte dela caporalii din clasa a opta.

— Nu mişca, răcane! Elev Blebea te mănâncă arestul!

Aurel se cutremura, barba îi clănţănia ca la friguri. Strângea dinţii zadarnic.

Deşteptarea. cu gornistul care suna pe sală de se clătinau ferestrele, îl făcea să sară cu spaimă drept în picioare, aiurit!

— Scoală! Scoalăăă! striga din răsputeri sergentul şi caporalul de zi!

Mişcă-te elev, n'auzi? Mai repede! In doi timpi şi trei mişcări! Haidee! — Treci la „lavabo", să-ţi cureţi jegul! Ce te uiţi, răcane?!

Şi vocabularul varia dela sergent de zi — la sergent de zi! — Cu frontul la sala de mese, cu frontul la sala de meditaţie, cu frontul la clasă...

Şi în toate acestea fiecare era doar o clapă, o coardă, un şurub, o vergea pe care o manivelă centrală le punea în mişcare, le oprea, le grăbea, ori le încetina, sacadat. Orele de clasă erau aceleaşi ca la oricare liceu, dar pe lângă profesorul de

pe catedră, ofițerul supraveghetor al cursului îl secunda în fundul clasei, pe un cap de bancă, mai sus, mai jos, după elevul pe care-şi punea ochiul că nu-i atent, că întoarce capul, că a şoptit ceva. Listele de seară la apelul general, arătau pe acei care trebuiau să-şi ispăşească pedeapsa „de sentinelă", cu toată muniția în spinare, arma pe umăr, drepți ca oțelul, o oră-două, după faptă. Stând țepeni după înălțime, cu ochii fixați înainte la cinci paşi măsurați, cu tălpile amorțite, cu oasele intrate unele în altele, cu palma lopată la vipușca pantalonilor, copiii aceştia păreau petrificați din veac pentru toate păcatele Gomorei.

Aurel se învrednicise de câteva ori de granitul „santinelei"; de aceea când auzea seara după apel pe sergentul major strigând detunător, în fața frontului nemişcat:

— Să treacă la santinelă..... îşi cutremura lăuntric toate fibrele corpului. Va fi şi el? A scăpat? Nu-şi amintea să fi greşit. Departe de el o reacție, o împotrivire, mai ales că se credea asuprit. Dar disciplina e biblia cea mai complicată din lume; se învață nespus de încet, dureros de greu! Cine ştie când a clătinat din cap, ori a zâmbit fără voe. Domnul căpitan nu iartă.

Cum să-şi dea şi el şi ceilalți seamă, că această disciplină cere o şcoală, fără cruțări de pension. O automatizare de maşină, ne-

cesară, dar foarte delicată, pretenţioasă şi clătinată pe o muche de cuţit.

Atunci însă când notele minore ale *stângerii* se stingeau şi ele pe încetul, în ecoul sălii, iar gornistul puncta cele două note finale peste fiecare din paturile cu cearşafuri dobă şi când toţi se furişau, c'o singură mişcare, sub păturile cenuşii, atunci sufletul lor se retrăgea în sine însuşi, ca într'o cămăruţă de refugiu, cu scurte amintiri ale zilei de azi, ori ale celor de demult şi îndată marea uitare a tuturor îndurărilor, cobora în cuprinsul dormitorului răsuflări adânci, vise cu gemete prelungi, tresăriri, ori chemări vagi depărtate... Singur plantonul, cu paşi rari dădea parcă din cameră în cameră un ritm ordonat însăşi pulsaţiilor de dincolo de veghe...

Intr'una din aceste seri Aurel Blebea se strânsese sub pătură ghem, închise pleoapele, chemase somnul de câteva ori, dar aşteptarea lui se prelungea. Nu putea adormi. Primise o carte poştală dela moş Costin în care, între alte poveţe şi sfaturi de cumineţenie, îi scria că tante Nini nu e bine de câteva zile, dar că doctorul l-a asigurat că nu e nimic grav.

De când intrase sub acest regim ostăşesc, care-i strângea inima în cleşte, Aurel adăugise, îşi sporise acel resentiment în inima lui, pe lângă celelalte. Desigur — îşi zicea

el — cel care le stătea în cale Ninei şi căpitanului era dânsul, şi deci Nini l-a înlăturat în acest chip. Că acest resentiment, adăpat inconştient şi din gelozie, era însă o învinuire gratuită adusă Ninei, nu-şi putea da seamă Aurel. Dacă în primele luni, ea însăşi propusese lui Costin soluţia internării, mai târziu tot ea făcuse pe Costin să înţeleagă că Aurel nu doreşte să intre în acel liceu militar şi deci că n'ar fi bine să-l îndepărteze. Dar în suferinţele de acum ale adolescentului nu se putea strecura şi o asemenea explicaţie.

Se perindau în mintea lui tot felul de amintiri, din tihna de acasă şi căldura intimă, nepreţuită atunci. Dejunurile din sufragerie, unde totul era cald şi îmbelşugat, la care Nini îl servea, pe atunci, cu câte-o porţie bună de cataif, adesea cu repetiţie, sau doboşul acela, pe care-l meşterea baba Vuia, ca niciun cofetar, untos şi gustos, de se lingea pe buză până-l oprea moş Costin, şi apoi odaea lui cu macat roz-cafeniu, cu saltea moale; şi grădina în care apunea soarele lenevos şi unde până mai eri trebue să fi fost cald şi parfumat, toate acestea i se perindau acum ca rânduite de un vrăjmaş, care i-a adus azi în schimb front, masă cu aceaş foame la sfârşit ca la început, pat de fer cu saltea tare, paşi măsuraţi, santinelă cu oase îndurerate şi lecţii

și lucrări, și instrucție cu arma, și pas alergător până la cioara din pom, și: „culcați-drepți, culcați-drepți", „adunarea", „fugamarș!" — Ah, o friptură de rață pe varză, cum o făcea baba Vuia...

Iar printre chipurile caporalilor, și sergenților, care-i urmăreau pașii lui și-ai tuturor pe săli, ori îi puneau *să circule* în recreațiile de peste zi, și strigau: *sparge clubul!* atunci când el se oprea o clipă cu Nelu, ori cu alt coleg, la un cuvânt al mângâierilor semene, printre toate acestea se prefira acum sub pleoapele lui de întuneric, chipul roz-alb și mângâios al lui tante Nini, cea cu brațe moi, cu sâni rotunzi și parfumați.. Se răsucea în pat pe partea cealaltă și-și făcea imputări. Nu! Pentru *„dânsa", cea dela început* și de mai apoi, sufere el tot ce sufere acum. Nu! Să nu se mai gândească la ea! Vino somn odată și suflă în această flacără a amintirilor atât de tulburătoare!... Să se sbată așa căpitanul Ernest Dancovici, cel care-a dus-o atunci pe tante Nini după fagul acela gros din pădure! Da! Dar acum e bolnavă *dânsa, cealaltă!* O caută doctorul care-i dăduse și lui atâtea hapuri și băuturi amare... Ce-o fi având oare? O fi stând în pat culcată, dreaptă, cu ochii închiși, ori așa ca dânsul strânsă ghem, cu pumnul sub obraz. Și la cine se gândește oare în clipa asta? Desigur că la

dânsul nu. Ba niciodată; că-i pare bine c'a scăpat de „spionul" de Aurel. Da! A scăpat. Dar moş Costin a ştiut ce face, când a reuşit să fie mutat şi căpitanul Dancovici. — Stai, domnule! Tot Dancovici îl cheamă şi pe comandantul companiei de elevi din liceu! Dancovici şi mai cum? Şi mai cum? Şi mai cum? Işi frământa mintea să-şi reamintească de atunci când a urmărit-o pe Nini, care a intrat acolo unde scria pe tăbliţele din pervazul uşei Căpitan Ernest Dancovici şi căpitan..... Dancovici. Oare cum îi zice celui care-l comandă astăzi? Parcă Mihai, Vasile, Miron... a da! par'că Miron. Ei bine, va vedea el a doua zi... Mihai? Miron? Mih... Mir...

Adormise târziu, cu dese tresăriri după miezul nopţii.

A doua zi uitase.

In ora de meditaţie dela şase jumătate la şapte jumătate, se pregăteau lecţiile pentru cursurile de dimineaţa. Dar ochii lui clipoceau trudiţi. De jur împrejur o uşoară, aproape mută, forfoteală de pagini întoarse cu grijă, ca să nu se tulbure diapazonul liniştii; nici un picior hârşiit pe duşumea, nici o carte care scapă din mâni. Ici-colo doar o batistă care oficia în surdină unui gulunar înfundat, ori paşi, abia atingând duşameaua şi prezentându-se la câte-o chemare a ofiţerului repetitor. Peste toate plu-

tea o molcomeală şi o somnolenţă abea învinsă.

Deodată Aurel se trezi brusc. In faţa lui stătea domnul căpitan Mircea Dancovici. Elevul îl privi cu ochi de groază şi privirile căpitanului îi spuseseră scurt Mircea! Aşa e: Mircea!

— Cum te cheamă, elev?

— Să trăiţi domnule căpitan, sunt elevul Blebea Aurel.

— A! Dumneata eşti elevul Blebea Aurel? Nepotul domnului Costin Plaiu?

— Da! făcu repede Aurel, sub mulţumirea unui zâmbet!

Va să zică domnul căpitan îl cunoaşte pe moş Costin. Ce bine! Ce bine!

— Aşa înveţi dumneata? Dormi în orele de meditaţie!... Să fie scos la raport! dădu ordin căpitanul, domnului ofiţer repetitor.

Aurel ştia ce înseamnă să fie scos la raport! Era o oră de anchete, de „morală", dar mai ales de pedepse. Acolo se hotărau ceasurile de petrificare la santinelă, acolo se trecea adaozi dela masa sobră a elevilor, la cea din fund cu pâne neagră uscată şi o zeamă vânătă, acolo se tăiau eşirile în oraş de duminică, acolo „se lua în primire" tânărul, spre a i se urmări purtările, acolo se hotărau zilele de închisoare şi carceră...

Aşa dar bucuria lui de-o clipă, că domnul

căpitan cunoaşte pe moş Costin, fusese înşelătoare. Ce avea să spuie el domnului căpitan Miron (adică nu:) Mircea Dancovici care, trebuie să fie fratele căpitanului Ernest Dancovici? Aşa scria pe tăbliţă. Şi cum îl privise dimineaţa de aproape, îşi dădu seamă, abea acum, că şi seamănă. Ce să-i spuie deci: că-l toropise somnul? Că nu dormise as'noapte cu gândul la tante Nini? Că o blestemase şi pe ea şi pe fratele din pădure a domnului căpitan. Dar acum e bolnavă, şi orice-ar fi, era tante Nini, cea de-acasă, care-i da ţigări şi era Ninişor, care atunci, după întoarcerea acasă, dela pădure, îl întâmpinase în săliţa de dindos, îi prinsese mâna în mâna ei şi printre lacrimi, îi ridicase şi-i sărutase această mână, zicându-i ca înecată: „îţi mulţumesc Aurel, pentru ce-ai făcut!" — Era tante Nini, cea care însemna totul pentru moş Costin, iar acest moş Costin o pedepsise — da, da, o pedepsise, fireşte! — şi pe ea, precum îl pedepsise pe dânsul, pentru ce? Pentru că o salvase pe Ninişor! Era, tante Nini, pe care el o iubea nu ştia cum: ca pe o mătuşă, ca pe-o mamă? Ce ştia el? N'avusese nici pe una, nici pe cealaltă. Ce pe-o femee? Nici atât.

Şi deodată se trezi cu gornistul sunând „liber", semnal cu care se încheiau şi orele de meditaţie şi cele de curs. Nu învăţase

nimic. Şi avea de dimineaţă ore grele: Matematica, istoria, germana!... Doamne apără; poate nu-l ascultă!

La sfârşitul orei de matemateci, când Aurel se credea aproape salvat de cel mai greu dintre cursuri: algebra, văzu uşa clasei deschizându-se şi apărând căpitanul Mircea Dancovici, care-şi roti o clipă ochii pe deasupra elevilor, merse direct la profesor, îi şopti ceva şi deîndată Aurel se auzi strigat. Equaţiile bipatrate erau enigme şi vis. Tăcu buştean. Caietul? Unde-i caietul? Aci! Era alb... Nota unu. La istorie citise în meditaţia de seară. Nu fusese însă ascultat. La ora de germană fu scos cel dintâi. Nu scrisese din traducerea după Theodor Körner decât titlul şi primul rând al poeziei. Nota doi!

— Te-ai învârtit, Aurel! îi spuse Nelu la sfârşitul orelor; ce dracu' pe tine? Când ai mai rămas tu cu lecţia neînvăţată şi temele nescrise?... Par'c'ai fi amorezat.

Aurel nu crâcni. Aproape nu auzise ce-i spusese prietenul. Numai la ultimul cuvânt îl privi nedumerit pe Nelu. De unde ştie? Nu-i spusese nimic din toată frământarea lui.

— Ce-i cu tine, mă Aurel, n'auzi?

— Nimic, Nelule, dar n'are să fie bine de mine de-acum! Asta mă persecută.

— Cine?

— Căpitanul. N'ai văzut? Ce ştie el că eu

n'am dormit astă noapte decât vre-o două ore, şi de-aceea îmi cădeau pleoapele dimineaţa?

— De ce n'ai dormit?

— De ce? Aşa! — Mi-a fost rău! Ai văzut? Inadins a cerut să fiu ascultat la matematecă şi la germană. Şi acuşi vine ora de raport.

Şi ora nu întârziase. Pe „sala de raport" rândul preveniţilor sporea din ce în ce. Li se făcu apelul; apoi se comandă: „drepţi", iar ofiţerul de zi intră în cancelarie de pe aceaşi sală şi căpitanul apăru imediat.

Aurel îl urmări cu ochii de departe, auzise „procesele" fiecăruia în parte, dar procesul lui, care va urma, îi păru ameninţător şi cel mai grav... Îi veni în minte moş Costin. Va să zică din cauza lui sufere. Iată unde l-a trimis moş Costin, deşi îl rugase de atâtea ori să nu-l interneze. S'au înţeles, el şi Nini, să scape de un „individ" ca dânsul. Ah, doamne! Asta e soarta orfanilor. Să-i fi trăit părinţii, nu era astăzi sub groaza „raportului!" Uite-l, se apropie! — Auzise: Trei zile de arest, două ore de santinelă, o zi carceră, o zi la „ordinar" (masa din fund) două zile carceră (respectivul adormise, fiind de planton), patru zile de arest (colegul răspunsese îndrăsneţ unui caporal)... In sfârşit iată-l în faţa lui.

— Cum te numeşti? întrebă căpitanul, privindu-l ca un sfredel.

— Să trăiți, domnule căpitan, sunt elevul Blebea Aurel! răspunse el, nedumerit că-l întreabă iarăși. Desigur că vra să arate că nici nu l-ar cunoaște, pentru ca persecuția să meargă strună.

— A dormit în ora de meditație de dimineață; nu și-a scris temele la matemateci și germană; citi ofițerul de zi depe lista „proscrișilor" de azi.

— De ce-ai dormit, elev? Ai fost de planton?

— Nu, n'am fost de planton.

— Atunci?

— Nu mi-a fost bine.

— Așa? Două ore de santinelă, ca altădată să-ți fie bine! Ce? Dai din cap?

— Eu? întrebă surprins Aurel, care știa că nu mișcase nici pic.

— Te și prefaci? Din ce în ce mai rău! Patru ore de santinelă; două astă seară, și două mâine seară. Va să zică ești și un prefăcut.

Aurel înghiți în sec, cu ochii sticloși, privind în vag... Cum asta *„și"?* Ești *și* un prefăcut. Dar *ce* mai era? Un *hoț,* un *dezertor,* ca acei doi elevi din clasa treia care săriseră poarta și nu li s'a mai dat de urmă?

Și în cele două ore din prima seară, ca și în cele din a doua seară, țeapăn și zidit, aproape fără răsuflare, ca într'un sicriu vertical, trupul i se mortificase... Lumina

difuză a becului de sus nu lăsase să se vadă pe obrajii lui Aurel şi încă a patrucinci din rândul cariatidelor cu raniţa plină, boabele clare de ghiaţă, rostogolindu-se din ochii lor de sticlă...

Dela Septembre până la Crăciun, elevul Blebea Aurel, nu avusese de cât două eşiri în oraş, în acele atât de dorite, aşteptate şi lunare duminici. Şi atunci dela ora zece dimineaţa până la cinci. Abea avusese timp de dejun, la care mânca lupeşte şi de o convorbire scurtă cu moş Costin. Nini il privea pe ascuns.

In haina bleu-marine strânsă, cu granate galbene la guler şi epoleţi galbeni pe umeri, cu nasturi lucioşi la rând, Aurel îi părea un tânăr impunător. Par'că mai crescuse în cele două luni, după care venise prima dată acasă. Plecarea de acasă către ora cinci, era mai tristă decât duminicile în care era oprit la liceu. Se despărţea cu lacrimi în gât de casa copilăriei şi a atâtor amintiri proaspete. Pacheţelul cu prăjituri al Ninei îl putuse refuza. Aşa era ordinul. Nimeni nu introduce alimente în liceu! Dar acel dat de baba Vuia cu turtă-dulce făcută cu miere şi nuci din belşug, aşa cum îi plăcea lui, pacheţel împins cu insistenţă de bătrâna pe braţele căreia crescuse, pe acesta se căsnea să-l ascundă, legat pe burtă sau la spate, îl introducea cu grijă în dulapul din

dormitor, în cămașa de noapte, ori în trusa cu perii, și noaptea, după culcare, gusta din el și îl strângea la piept, ca pe un obiect de preț, ceva de-acasă, pe care umblaseră truditele mâni ale babei Vuia, și care era și bun și sfânt, ca o anaforă. Abea se îndura să taie din el, să-l împuținеze.

Iar în celelalte duminici, când frontul celor care „aveau eșire", îmbrăcați în ținuta de oraș, cu pompon roș, încinși cu centură și baionetă, cu cismele ca de lac, stătea sclipitor ca la o paradă, iar grămada celor opriți îi râvnea de departe, Aurel îi urmărea pe fericiții aceia cu ochii dornici și triști ce se puneau în mișcare și eșind pe poartă se risipeau în atâtea direcții, în aerul cu chemări dulci al libertății, la capătul cărora părinți iubitori îi așteptau la portiță cu ochii în lungul drumului...

Indurase până la Crăciun cu scrâșnet de dinți, cu tainice lacrimi, cu sfaturi între el și Nelu, care suporta resemnat, rezistent, aproape nepăsător. Unde se întâlneau sufletele lor, era la poarta școlii, dincolo de care domnea largă și chemătoare libertatea lumii. Când priveau amândoi, de sus, din dormitor, ori de jos, din clase, înainte de sosirea dascălilor, acea poartă prin care atâta lume eșea liberă pe stradă, pășind în sus ori în jos, după pofta inimii, când vedeau profesori, pedagogi, soldați de servi-

ciu, poştaşul şcoalei, până şi cânele portarului, că intră şi eşă liberi pe acea poartă, fără control, cei doi prieteni se pomeneau privindu-se şi oftând într'o singură respiraţie. — Ce bine de dânşii Aurel! — Ce bine de dânşii, Nelule!

Vacanţa de Crăciun sosise ca o binecuvântare. Dimineaţa zilei când trebuiau să plece elevii, începea cu un foarte matinal şi teribil concert. Il locul gornistului obişnuit care cutremura geamurile cu *deşteptarea,* erau acum toţi gorniştii şcoalei, opt la număr; iar semnalul, care în fiecare zi era alcătuit dintr'o melodie simplă şi scurtă, acuma se cânta pe douăsprezece variante cu tot atâtea melodii quadronotice. Se zicea că, la azilul de surzi din marginea oraşului pensionarii îşi băgau degetele în urechi, iar vecinii şcoalei la un asemenea ceas, sbugheau scurt din paturi, drept în mijlocul curţii, spre a evita căderea zidurilor, iar cânii din curtea şcoalei urlau încă mai „forte".

Băieţii însă erau fericiţi, ba în această a lor beatitudine îşi uneau vocile cu gorniştii şi astfel însuşi Wagner, dacă ar fi trecut prin apropiere, ar fi fost gelos de urmaşii marilor maeştri cântăreţi din Nürnberg.

In acea zi se ertau pedepsele, în curs de executare, iar în curtea şcoalei la ceasul

hotărât toată suflarea tremura pompoane roşii de nerăbdarea şi emoţia plecării acasă.

Aurel plecă cu Nelu. Când eşiră amândoi pe poartă, se uitară unul la altul.

— Suntem liberi, Nelule! Suntem şi noi liberi. Uite-te!

— Liberi, Aurel. Aşa e. Uff!

Pentru două săptămâni erau ai lor. Aurel, al casei copilăriei sale, cu chioşcul dominat de o imensă căciulă albă, cu grădina sub velinţa albă şi pufoasă, iar Nelu Cerbescu la casa părinţilor săi din Galata, cu vie mare, livadă, vaci cu lapte, cu trăsura şi sania cu cai. Erau ai aerului liber, ai gândurilor potolite, ai plimbărei în doi — uneori — fără urmărire, fără comenzi permanente, fără gornist, fără sentinelă, fără lacrimi, fără temeri.

Băgase de seamă însă Aurel o schimbare în casă. Moş Costin, în vacanţă şi el, sta nelipsit acasă, iar ochii lui îi urmăreau mişcările. Nini îi vorbea frumos, cu drăgălăşia capului uşor aplecat, uneori chiar ademenitor, iar Aurel simţea iarăş acel parfum al hainelor şi trupului ei, dar sufletul lui oscila pe adierile vânturilor protivnice, care aci îl ridicau în vârtej de dorinţi pătimaşe, aci îl răsturnau în haosul suferinţelor din care vremelnic evadase. Dânsa rămăsese în mintea lui, aceea de după fagul gros, cu ochi de groază, înlănţuită de braţele dom-

nului căpitan Ernest Dancovici, fratele inchizitorului dela liceu.

Seara când se culca, îşi aşeza uniforma ca la şcoală, pe dungă şi vipuşcă, şi în primele seri parcă se codea să intre sub plapomă, tot aşteptând acel semnal, prelung şi trist al stingerii...

Schimbarea din casă era însă învederată. Moş Costin, auzindu-l că sufere în viaţa şcolii militare, nu părea de loc, nici mişcat, nici convins.

— Dragul meu, viaţa nu e o grădină în care să culegi flori mereu. Fiecare om cu suferinţele lui, de un fel sau de altul. Răbdăm cu toţii, îndurăm cu toţii.

— Da, moş Costine, dar acolo adeseori perzi însăşi răbdarea. De câteori nu mi-a venit în minte să evadez, să fug! Dac'ai şti!

— Te rog să-ţi disciplinezi mintea şi să nu-ţi dai frâu acestor gânduri desmăţate, pe care desigur ţi le-a împrumutat amicul tău Nelu.

— N'ai dreptate, moş Costin, Nelu rabdă mai bine ca mine. Pentrucă asta este cea mai mare consolare acolo: puterea răbdării. Fiecare se consolează că a răbdat-o şi pe asta.

Iar în persecuţia căpitanului Dancovici. Costin Plaiu pur şi simplu nu putea să creadă. Il întrebase pe Aurel în ce constă acea persecuţie, şi acesta-i dase caz după

caz. De fiecare dată magistratul găsea că pedeapsa era justificată. Că era prea aspră, se poate, dar avea o cauză.

Zadarnic intervenise de câteva ori Nini. Costin Plaiu o înlătura regulat din discuție. El nu putea înțelege persecuție în școală, fie chiar dela fratele căpitanului Dancovici.

Aurel își dădea astfel seama că moș Costin în aceste patru luni se înăsprise. Deci nici o nădejde să scape de școala militară....

Și vacanța se scurta amenințător de repede. Pe culmea de balanță dintre viața de acasă și cea dela școală, casa bătrânească a babei Vuia care, singura, îl căina de suferințele îndurate, era totuși raiul copilăriei sale. De aceea acel ajun al tuturor plecărilor, acea tristă ultimă noapte de stat acasă și acea dimineață deschisă asupra zilei pe care școala o va înghiți spre seară, îi împuținau răsuflările calde și-i strecura gheață în coșul peptului. Moș Costin îi furișă în pungă stipendiul țigărilor, de care se făcea a nu ști, Nini îi ură curaj și răbdare, și Aurel plecă spre seară, cu o urare caldă și o scuturare uscată de inimă dela baba Vuia.

In brațul lui Nelu de afară găsi, ca un refugiu sincer și efectiv, acea rezistență de care începu iarăș a avea nevoe... Astfel porniră amândoi la braț. Și poarta școlii închise afară, înapoia lor, aerul libertăților iarăș

pierdute, în vreme ce pașii colegilor începură a călca în cadență trotuarul care ducea spre dormitoare, spre meditații și spre sala de raport!

Miliția își reîncepu zingănitul și scrâșnitul ei; iar pentru Aurel se găsea undeva în cancelaria companiei o atenție în plus. N'avea cum se plânge că-l urmărea căpitanul, fiindcă această credință îi fusese neîmpărtășită de Nelu, care își menținea frăgezimea spiritului și se supunea resemnat la ordine, dar constatase că atunci când unele ciocniri cu disciplina cea dârză îl duceau pe sala de raport, avea porție dublă... Eșirile de Duminică îi erau de aceea foarte drămăluite. Aurel se constrângea să rabde și îndura pedepsele, lacrimile, chinurile, peste care din când în când zbura aripa neagră a evadării. De altfel, de căpitanul Mircea Dancovici se mai plângeau și alții. Era sever și nedrept; bănuitor și repede hotărâtor. Maiorul Mitran, ajutorul Comandantului și cel care, fiind însărcinat în special cu educația morală și pedagogică militară, se arată o minte luminată și plină de înțelegere, era singurul refugiu al tuturor obijduiților. La dânsul găsise Aurel mai zilele trecute, mângâere și iertarea de a nu fi trecut iarăș două seri de santinelă. Nici carcera, nici închisoarea nu îi erau mai insuportabile, ca „Santinela". Reușise deci să înfrângă porni-

rea lui Dancovici, dar tot odată reușise să-și sporească acel capital dezastruos la orice șef: asuprirea.

Aurel simțea că e la capătul răbdării. Și Nelu se încredințase acum că bietul Aurel are dreptate. Îi dădea curaj, îi amâna mereu stăruitoarea hotărâre de a fugi din școală, de a porni în lumea largă... Vedea și el că peste capul prietenului curgeau pedepsele. Drept este că Nelu nu băgase de seamă și atitudinea devenită fatal ostilă a lui Aurel, căruia îi scăpa câte-un răspuns puțin ostășesc, în fața șefului.

De două ori, prin mijlocirea curierului răsplătit, Aurel trimisese lui moș Costin câte o scrisoare în care-și arăta suferințele. De fiece dată primi același răspuns: să se astâmpere și să se supuie datoriei militare și șefilor. Va să zică moș Costin, își zicea el, l-a îndepărtat dela inima lui, iar Nini, care se prefăcea că-l susține, se dezinteresează complect. Orfan și străin!

Veni însă o întâmplare încă mai ciudată. Comandantul primise niște anonime în care unii elevi se plângeau de asupririle căpitanului Mircea Dancovici și nu mai puțin de părtinirile acestuia pentru alții. Ancheta sumară însă nu ajunsese la nici un rezultat. In posesiunea scrisorilor, Dancovici își opri gândul și asupra elevului Blebea Aurel. Desigur că el nu poate fi

străin. Îi confruntase în taină caietele, cu scrisul din anonime, i se păru că este şi nu este asemănare; dar cunoscându-l, aşa cum îl cunoştea el, pe acest nepot al prezidentului Plaiu, ca pe un tânăr înărăvit şi nedisciplinat, se opri cu bănuiala asupra lui. Din acea clipă viaţa lui Aurel deveni, cu adevărat o tortură. Maiorul Mitran rămăsese şi el în nedumerire, la plângerile elevului, asupra cărora căpitanul avea răspunsuri peste vârf.

Aurel scrise din nou lui moş Costin, de data asta, pe lângă plângerea inimei sale, şi ameninţarea că s'a oprit la două hotărâri, dacă viaţa lui, de şaptesprezece ani, trebuie să se termine aici, ei bine, ori se spânzură. ori dezertează. Singura salvare ar fi numai venirea lui moş Costin la liceu.

Costin Plaiu, de data asta, în faţa unei nedreptăţi precizate, se hotărî să aibă o convorbire cu căpitanul Mircea Dancovici. Şi veni la liceu. Fu primit în vorbitor. Căpitanul îl privea pieziş. Magistratul îi vorbea cuviincios, dar apăsat. Nu pomeni nimic de „persecuţie" de „urmărire", dar îi reproduse tot ce ştia dela Aurel. Căpitanul îl asculta sâcâit, foiletând un carnet. Când Plaiu termină, ofiţerul nu-i dădu nici un răspuns, dar îi citi din caiet câteva din faptele elevului Blebea Aurel. Costin urmărea atent „faptele" acestea, despre care-i scrisese de altfel şi Aurel, şi pe care nu le

crezuse. Îi obiectă că aceste „fapte" par a fi pedepsite prea aspru. Ofițerul se indigna și ridică glasul. Plaiu cu toată stăpânirea de magistrat, nu putu reține cuvântul de persecuție.

— Eu nu sunt un persecutor, ca alții, domnule Plaiu, și încă mai puțin un răzbunător...

— Nu știu la cine vă referiți, domnule căpitan, ridică din sprîncene Plaiu.

— Nu știți? Să vă spun eu: la dumneavoastră!

— Cum? Domnule căpitan, vă rog să...

— Nu mă rugați nimic, domnule Plaiu. Suntem și noi tari la București... Da, da! Fiți sigur.

— Vă rog, domnule căpitan: D-voastră sunteți frate cu Domnul Căpitan Ernest Dancovici.

— Sunt! D-voastră ați făcut o faptă nepotrivită cu un magistrat. Ați făcut ca fratele meu Ernest să fie mutat, tocmai la Tulcea, și știți pentruce...

Plaiu rămase ca de marmoră; apoi pe încetul, reluându-și calmul își adună în minte legăturile, pe care le făcuse în treacăt și el, de câteori i se plângea Aurel, dar pe care nu le putuse crede. Mintea lui de judecător al oamenilor, trecutul lui de nepărtinire, de îngăduință bine înțeleasă, de pedeapsă cântărită, cum aceasta se impunea, nu putuse

crede în „persecuția" aceasta atât de banală și de des folosită în fața justiției. Acum o constatase în mod neîndoelnic. Nu găsea însă răspunsul ce s'ar fi impus demnității lui jicnite de către adversarul lui, acum declarat pe față.

Își impuse însă firul gândirilor sale de profesionist al judecății reci și căută să alunece pe lângă precizări și răspunsuri „în speță".

— Rămâne de văzut, domnule căpitan, de ce a fost mutat fratele dumneavoastră și de către cine; dar nu despre aceasta este vorba acum. Eu sunt venit aci ca să vă rog să înlăturați orice resentiment împotriva nepotului meu, care n'are nici o vină să sufere pornirile...

— Vă rog să nu întrebuințați cuvinte tari, se ridică brusc căpitanul.

— Vă rog și eu să mă iertați, dacă am spus vre-un cuvânt tare, dar ce are a face mutarea fratelui dumneavoastră... în chestia asta? Eu știu că un educator trebuie să se păzească...

— Și eu știu, îl reteză scurt căpitanul, că un soț trebuie să-și păzească soția. Iar dacă doamnei D-voastră îi place să „flirteze", nenorocirile nu trebuesc aruncate în spinarea altora.

Dacă nu știți, aflați că fratele meu stă-

tea în aceeași casă cu mine. Prin urmare știu ce vorbesc.

— Domnule căpitan nu vă permit să..., zise Plaiu cu mânele tremurătoare și glasul întretăiat. Eu mă voi plânge mai sus pentru aceasta...

— Vă puteți plânge unde doriți. Avem și noi spinări tari la București. Nu uitați că sunt nepotul doctorului Albu, la care de data asta, voi recurge...

Bună ziua!

Și Plaiu ești.

Auzind de doctorul Albu, Costin Plaiu tresări. Era în adevăr acesta un om tare. Era senator, ori deputat. Auzise că este cunoscutul lui Sandu Zalaru. Dar pentru moment, îi vâjâia capul; nu știa ce să facă mai întâi. Să ceară socoteală căpitanului pentru atitudinea revoltător de îndrăsneață, să se plângă Comandantului lui?

Coborî scările încet. Ii venea să se oprească pe fiece treaptă, să se întoarcă. Par'că nu trebuia s'o termine astfel... el, magistratul superior, căruia i se aruncă în față asemenea cuvinte... Aurel avusese dreptate, vasăzică. Persecuția era învederată. Un căpitan! Un comandant! Un educator! Și în ce măsură!?

Pe stradă i se părea că toată lumea îl arată cu degetul: — „i-a zis-o căpitanul"! El, magistratul demn... în gura lumii, soțul

care nu-şi păzeşte soţia să nu „flirteze"... şi care, aruncă nenorocirile în spinarea altora"... Parcă aşa i-a zis. Şi ce figură avea! Nu prea semăna cu frate-său! Ba da! La ochi... „Avem şi noi... la Bucureşti?" Ce-a zis că are?... A! „Spinări tari"... Ce-i rămâne de făcut? Să-şi salveze prestigiul personal? Să-şi salveze nepotul? Să-şi salveze soţia; pe Nini a lui? Vasăzică se ştie totul, de toată lumea. Că Nini a „flirtat", cu Ernest Dancovici, şi că el — magistratul — s'a răzbunat pe acesta, dar a rămas mai departe soţul Ninei.

Ca pe un automat paşii îl purtară pe strada Mare, în care locuia Sandu Zalaru. Păşea pe trotuarul cellalt, adică pe unde era lume mai puţină. Se ferea de ochii trecătorilor, care, îi păreau, că-l privesc cu ironie, dacă nu cu milă. Toţi ştiau. Nu mai încape îndoială. Toţi trebuie să ştie dela acest căpitan, care se va fi plâns, că soţia lui *a flirtat* cu fratele lui. A *flirtat?* De unde începe verbul acesta şi unde se termină? Ce cuvânt stupid! Dar a mai spus ceva. Că frate-său Ernest stătea în aceaşi casă cu dânsul. Adică ce vrea să insinuieze?... Şi dacă stătea în aceiaşi casă?. Nu cum-va vrea să arunce asupra lui Ninişor otrava calomniei, că a văzut-o în acea casă? Şi că el, preşedintele Curţii de Apel Plaiu, s'a mulţumit să se răsbune *numai* pe Er-

nest Dancovici... Numai pe el... Iar Sandu ce-are să-i spuie acum? — Ai înghiţit-o, Costine? Ai înghiţit-o! Acuma fă bine şi taci din gură! Dar oare, e îngăduit unui magistrat, să recurgă la asemenea reclamaţii ori intervenţii, din care căsnicia lui ar putea ieşi compromisă?... Şi ce soartă îi deschide lui Aurel?!

Costin se opri, hotărât să se întoarcă din drum. A înghiţit-o?

— Ai înghiţit-o! Aşa are să-i spuie Zalaru: „Acuma taci!"

Se întoarse din cale. Nu găsea nimerit s'o urmeze mai departe. Pe asemenae chestii nu se bate toba. Se tace şi se înghite. Parcă-l şi auzea pe Sandu. Merse aşa câţiva paşi, după care se opri din nou. De ce să nu se ducă la Sandu? In cele din urmă, cine altul decât un prieten bun, fost şi el magistrat, i-ar putea da un sfat cuminte? Se întoarse şi grăbind paşii, de frica unei noi opriri, ajunse repede la Sandu Zalaru. Prietenul nu era acasă.

Il primi Mioara, căreia deocamdată nu-i pomeni nimic pentru ce venise. Inima i se sbătea ca o pasere sacrificată; iar acest sbucium lăuntric evadase puţin şi pe chipul lui. De aceea Mioara îl întrebă, îngrijorată.

— Ce ai Costine? Imi pari tulburat. Ai nişte ochi...

— Ce ochi? Care ochi? Iţi par tulburat, is-

bucni Plaiu, aproape în strigăte: Cum să nu fiu!? Iată unde ne duceți voi femeile. Da, da! Iată unde ne duceți. Iată unde!...

Strigătul spori... Plaiu se ridică brusc, de pe scaunul pe care de-abea se lăsase.

— Dece strigi așa, Costinel dragă? Nu te-am auzit niciodată! Se apropie Mioara de dânsul.

— Nu m'ai auzit. Cum să nu strig?! Ah, voi femeile! Și Sandu, care nu-i acasă! Simțeam, presimțeam, dar n'aș fi crezut, ca Nini să mă aducă aici! Pe mine, Costin Plaiu, care-am salvat-o, care i-am refăcut viața. Măcar din recunoștință... Pe gura lumii! M'auzi tu Mioara? Sunt în gura lumii...

— Dar ce s'a întâmplat, prietene? Spune... Ce gura lumii? Lumea vorbește așa de frumos de tine... Tu știi că eu am atâtea relații, și știu aproape tot ce se întâmplă în oraș.

— Crede tu, Mioara! Crede tu. Când vine Sandu?!... Am nevoe neapărat de dânsul... striga pe același ton Plaiu, umblând agitat prin cameră. Auzi dumneata?!... Unde-o fi Sandu? Cunoașteți bine pe doctorul Albu, acela? — Să-l întrebi te rog pe Sandu.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, ce-i cu tine Costine? Ce-i cu gura lumii? Despre ce este vorba? Despre Nini?

— Da; despre Nini... și despre Aurel... și despre... răspunse Plaiu fără șir.

— Ei, nu crede și tu! Un copil! Un băie-

ți acolo! Nini e o femee serioasă. Scăpă vorbele Mioara, cu gândul la cele ce vorbiseră odată-de-două ori ea cu Sandu, despre aspectele întrezărite de ei în sufletul lui Aurel, mai ales după chestia urmăririi lui Nini în pădure.

— Lasă-mă în pace și tu cu prostiile! o repezi, ca niciodată Plaiu... Femei!... Știe el bine, ce știe, Machedon... Vorba e că Sandu nu e!... Auzi dumneata!... Cu atât mai bine! făcu el ca după o reculegere subită! Cu atât mai bine! Să intervin eu, Plaiu, la un politician ca doctorul Albu? Nu! La revedere, Mioara! Iartă-mă!

Și ieși închizând c'o mișcare dezordonată ușa, în sgomot răsunător, spre uimirea Mioarei, care nu știa ce să creadă. Plaiu porni ca înspre o gară, în care trenul lui era gata-gata de plecare! Trecu pe străzi ca o nălucă. Nu răspundea la saluturi, sau se descoperea în fața unora cari nu-l salutaseră. Era hotărît să vorbească răspicat cu Nini. Să-i spuie acuma tot ce știa și reținea numai pentru dânsul. Toate îndoelile și mai ales toate cruțările. Ce? Le avusese pentru ea? Cine-a spus? Pentru el le avusese. Să nu creadă Nini că tăcerea de până acum a însemnat neștiință. A știut totul, a răbdat totul, a înmormântat totul. Dar și mormintele vorbesc și strigoii țâșnesc de sub cruci. Are să-i spuie pe nerăsuflate cuvin-

tele căpitanului Mircea Dancovici. Să audă şi ea! Să se desvăluie tot adevărul pe care el îl înăbuşise. Îi era comod, îi era tihnit să tacă, atât timp cât fusese convins că e singurul care ştia tot ce ştia. Şi pentru el şi pentru dragostea lui cătră Nini cea scumpă... Nini cea dulce. Şi în clipa asta, ca într'un film fotografic, cu poze felurite, ale aceluiaş chip, se perinda înăuntrul său chipul Ninei, în toate atitudinile ei desmerdătoare şi dezarmatoare, mai ales acea înclinare a capului ei de copil.

Bine, bine! Trebuie să înceteze odată minciuna în care trăia! De sigur! Era o minciună tăcerea aceea! O minciună: ba mai mult; o laşitate... Alt bărbat ce-ar fi făcut?! Ar fi ridicat mâna şi ar fi...

Grăbi paşii. Era cu mâna pe clanţa porţii. A intrat furtună. Nini i-a ieşit zâmbitoare în uşă.

Costin se opri. O nucă i se aşezase în beregată. O înghiţi dintr'o sforţare şi durerea se spulberă de îndată.

— Ce ai, Costinel drag?

— Ce am? se încruntă el artificial...! N'am decât un singur lucru; Am, că te iubesc Ninişor, ca nimeni pe lumea asta... Mă crezi tu?, o cuprinse el de braţe.

— Dar mai rămâne vorbă?

— Dacă-i aşa, atunci să stăm puţin de

vorbă, fetițo! Sunt grozav de sdruncinat.

— Ai fost la liceu pentru Aurel?

— Fost! N'aș mai fi fost... dar să lăsăm asta... E vorba de tine...

Și aplecându-i capul la peptul lui sbuciumat, păşiră amândoi în casă.

— Spune-mi ce-a fost acolo, Costinel!

— Ascultă Nini, a fost îngrozitor. Mizerabilul acela mi-a svârlit în față niște obrăznicii, ce zic? niște insulte teribile, cu privire la tine și la Ernest. Mi-a vorbit de „flirt": că ție îți place să flirtezi și că eu în loc să te păzesc, l-am mutat pe Ernest...

— Să mă păzești pe mine? făcu Nini indignată.

— Dar nu e totul. A ținut să adauge că ei stăteau la un loc în aceași casă și că deci el știe totul. Spune-mi Nini, Ninișor drag, ce-a vrut să spuie mizerabilul? Ce înțeles să dau acestor cuvinte?

— Nici un înțeles, dragă Costinel. Mai întâi minte!

— Ce minte? o luă din scurt fostul Jude-instructor.

Intr'o clipă Nini își perindase prin minte casa aceea î ncare ea intrase în camera de sus a lui Ernest, și că acesta îi spusese cum că fratele lui își avea camera jos, că ea nu-l văzuse niciodată pe acesta și nici nu fusese văzută de dânsul și atunci a scăpat vorba nesocotită *„mai întâi minte"* cu convingerea

că Mircea Dancovici n'a putut-o vedea. Nesocotința unei femei, de-o clipă, e însă adesea cheia mare a marilor descoperiri în ce-o privește. De aceea își reveni și grăbi răspunsul.

— Minte că eu am flirtat vre-odată. Pe urmă minte că tu l-ai mutat pe fratele lui, pe Ernest.

De data aceasta însuși Plaiu se văzu prins în cleștele de care se folosise, fiindcă niciodată Nini n'a știut că în adevăr, el, Costin a pus la cale acea mutare, pe care azi i-o adevereşte Ninei din plin. In acest impas Plaiu lunecă pe povârnișul adesea salvator, întrebuințat și de infractori și de judecători, într'un cuvânt, de oameni: ocolirea adevărului.

— Va să zică asta ai vrut să zici: făcu el cu ochii în lături.

— Desigur. Nu-i așa că minte, că tu l-ai mutat?

— Dar se'nțelege! confirmă Plaiu, coborând ochii spre vârful pantofilor cu care bătea un tact mecanic agitat.

In minte i se răsturnaseră toate năzuințele. Judecătorul de instrucție, care, acum câțiva ani, cu dosarul altora în față, avea un plan și un fir pe care-l urmărea, în propria lui cauză nu se putea dezmetici. Ce voise s'o întrebe? Era par'că un punt dureros. Il uitase? Il simțea undeva în pul-

sul gândurilor lui, dar nu-l putea prinde. De aceea tăcu. Își prinse tâmplele în palme, și așa, cu capul în jos, se simți nu numai dezarmat, dar pe dea'ntregul dezorientat. Se văzu mai ales neputincios să suporte privirile ochilor Ninei... Era și rămânea mai departe — își spiona el propria-i atitudine — sub scutul aceleași lașități. Marea, neîndurata lașitate de a nu pierde o dragoste, pe care acum știuse, cu mari încercări, a și-o pune la un așa zis adăpost.

După o clipă de reculegere, de care profitară, în egală măsură, amândoi, Nini, schimbă pista „match"-ului, deși cealaltă era deopotrivă de delicată, dar încă nedeplin cunoscută de dânsa. Își dăduse seama totdeauna, când Aurel era acasă și o căuta cu ochii, sau cu apropierea, că în băietul acesta, de-o sensualitate mai mult sau mai puțin precoce, se nășteau acele dorințe juvenile firești și dominante. Își dăduse deopotrivă seama că, minată de gândul păcatului, apropierea lui îi gâdila nervii și că stăpânea, cu destulă greutate, aceste înclinări. Dar nu știa dacă acea subită hotărîre a lui Costin de a-l interna în liceul militar a fost determinată de nevoia de a-l izola pe Aurel, și deci și pe dânsa... Bănuise ceva de mult; nu avea însă cuvântul smuls de ea lui Costin, cu acel eftin șiretlic femeesc de totdeauna.

— Costinel! întrerupse ea clipele de tăcere; am să mă duc eu la liceu să stărui pentru Aurel.

— Nu! sări Costin ca svârlit de-o coardă de oțel. Asta nu!

— Dece?

— Fiindcă nu se poate; nu e bine! Apoi după o clipă: Sau poate crezi că ai avea mai multă trecere?; zise Plaiu cu o insinuare, conștient eftină...

Nini, plecă ușor capul, cercând un zâmbet în ochii mari:

— Și dece nu?

— A?! icni Plaiu...

— Trecerea pe care orice femee știe s'o aibă; pe care știe să și-o aleagă, Costinel.

— Hm! Nini dragă! Se poate! Dar pe mine nu mă preocupă trecerile femeilor, și nici nu le au, știi bine. Aurel să facă bine să mai rabde. Voi interveni eu unde trebuie. Eu nu te pot lăsa să înduri și tu obrăsniciile acelui domn... Asta e!

In acea clipă, pe ușa de dindos, năvăli ca un uragan Sandu Zalaru. cu ochii ficși și gâfâind.

Când văzu pe Costin și Nini, asupra cărora își plimbă o clipă privirile spăimite, că stau calmi și oarecum zâmbitori, ridică din umeri și se plesni cu palmele peste coapse...

— Uite frate! Și să te mai încrezi în vor-

bele femeilor... zise Sandu, căzând pe un scaun.

Cuvintele acestea răsunară în sufletul lui Plaiu ca un ecou al propriilor sale gânduri... „Să te mai încrezi în vorbele femeilor"...

— Ce este, Sandule? sări Nini în întâmpinare.

— Ce să fie? Intreb și eu: ce este dragă Costine? Că Mioara...

— Nu mai e nimic, Sandule. Era bine dacă te găseam acasă, și e bine că nu te-am găsit. E mai bine că ai venit tu, acum, la mine. Am fost la liceu pentru Aurel, cu persecuțiile acelea.

— Tot așa urmează căpitanul?

— Tot, ba încă mai pornit.

— Nu trebuie lăsat, Costine dragă. Bietul Aurel; mi se frânge inima.

— Desigur. Am eu însă o cale... vorbi într'o doară Costin.

Și profitând de absența momentană a Ninei, Costin întrebă pe Sandu, cu un gând, îndărătul căruia se ascundea altul mai cu întâietate.

— Crezi tu, Sandule, că ar fi bine să se ducă Nini să vorbească?...

— Cu cine, Costine?

— Cu căpitanul Mircea Dancovici...

Sandu își trecu mâna pe bărbie, în căutarea unui răspuns, care să nu fie decât pe

jumătate reprezentarea gândului său „în cauză".

— Uite ce e, dragă! Asta depinde numai de trecerea pe care Nini crede c'ar avea-o acolo, şi apăsă pe acest ultim cuvânt: *acolo*.

— Eu, când te-am întrebat pe tine, tocmai la asta m'am gândit, îi replică scurt Costin Plaiu.

— Adică tu crezi că eu aş şti mai bine câtă trecere are Nini la domnul acela Mircea, fratele lui Ernest?...

— Dacă-mi eşti prieten adevărat, dragă Sandule, spune-mi totul, spune-mi tot ce ştii. Eu n'am nici un motiv s'o bănuesc pe Nini, de lucruri grave. Ţie îţi vorbesc deschis, ca unui frate. De oarecare cochetării şi de oarecare ispitiri ale tinereţii şi ale frumuseţii ei, evident, mi-am dat seama. De aceea am înţeles că orice imputare adusă ei, i-ar pricinui numai supărări, fără alt rezultat. Atunci, ca să mă folosesc cu ceva din pozitivismul lui Enrico Ferri, am aplicat în cauză un substitutiv social; am ferit-o de posibilităţile unor greşeli... izolând-o de pericol...

— Care pericol?

— De atenţiile prea insistente ale lui Ernest Dancovici; „verişorul"!

— Da; măsura a fost prudentă... deşi...

Şi Sandu, în mintea căruia apăru subit scena cu vizita ce-i făcuse Aurel, cu ur-

mărirea făcută de acesta Ninei, când se ducea la Ernest acasă, se opri o clipă, căutând mai curând să iscodească dacă și ce știe Costin în chestia asta, decât să-i dea vre-o precizare....

— Ascultă, Sandule reîncepu Costin; trebue să-ți spun pe scurt, ceea ce mă adusese mai adinioarea la tine, într'o stare de nervi, pe care numai puritatea, sau, mai precis, seninătatea Ninei mi-a calmat-o. Căpitanul Mircea Dancovici a fost de o grosolănie revoltătoare. Mi-a strigat în față, între altele, un lucru, care mă frământă chinuitor. Iți cer ție, prietene Sandule, să-mi spui dacă știi ceva, dacă tu crezi posibil...; (înșfârșit ce crezi tu. Uite ce e: când eu i-am atras atenția că un educator trebuie să se păzească de porniri și persecuții, el mi-a tăiat cuvântul cu un răspuns care confirma deplin răzbunarea:... „da, dar și un soț trebuie să-și păzească soția, să nu flirteze..." și mi-a adăugit, ca o precizare, sau mai exact, ca o insinuare, care de-atunci, dragă Sandule, mă roade, adânc, colea, și mă torturează până la nebunie. De aceea am fugit la tine, să-mi spui ce crezi, ce trebuie să fac, dar mai ales dacă tu socoți, în sfârșit dacă, după cât o cunoști pe Nini, tu, nașul ei și al meu, o crezi în stare de o coborâre care mi-ar fi insuportabilă... Spune! Ce zici?

— Cum ce zic? Nu mi-ai spus care e acel

lucru pe care ţi l-a spus şi care te frământă.

— Aşa-i! Uite: a zis... Stai, puţin!... se opri Costin, parcă din nevoia unei rememorări, par'că din ezitare... A zis: da; adică a adăugat la cuvintele că o soţie „să nu flirteze" şi pe acestea, cu aproximaţie: „dacă nu ştiţi încă", adică dacă eu nu ştiu că Nini flirtează cu frate-său, apoi „aflaţi că eu stam în aceeaşi casă cu fratele meu; aşa că ştiu ce vorbesc!" — Auzi?

— Da; dar nu înţeleg nimic... Şi ce, dacă stătuseră împreună?...

— Cum? Tu nu înţelegi ce vrea să insinuieze mizerabilul?

— De fel! râdică din umeri Sandu, care ştia încă de mult „insinuarea", dar voia să vadă în chipul şi vorbele prietenului ce-a înţeles, el, în primul loc...

— Adică, ar fi vrut să spuie... uite, Sandule, numai gândul acesta şi par'că-mi strangulează limba dela rădăcină... adică, ar îndrăzni să spuie că a văzut-o...

— Unde?

— Ah, cum mă torturezi, măi Sandule, cum mă chinueşti şi tu! Ori, iartă-mă, faci pe naivul?!... adică, ştii, c'a văzut-o venind acolo, el, a văzut-o pe Nini, pe Ninişor a mea, căzând acolo în mrejele acestor canalii...

— Şi tu Costine, ce i-ai răspuns?

— Nu ştiu ce i-am răspuns, dar nu asta

interesează... Ci altceva... Dacă ar fi să cred o iotă, din tot ce-a vrut să spuie despre Nini atunci... s'a sfârșit...! Ce crezi tu, ce spui tu... și ce trebue să fac?... Asta spune-mi!

— Eu? Ce să spun? își luă Sandu o respirație mai lungă... sub obsesia realităților cunoscute lui.

— Asta vreau să aud, Sandule, îl pironi Costin cu ochii.

— Ce cred eu, Costine? Eu cred că acel căpitan este așa, cum prea bine l-ai calificat tu, o canalie! Asta cred!

— Atunci, după legile onoarei, mie nu-mi rămâne decât să demisionez din magistratură și să-l provoc la duel, iar tu să-mi fii martor. Nu?

Sandu Zalaru, sbucni într'un râs uscat, se ridică de pe scaun, se apropie de Costin și-l bătu pe umăr, înțelegând că e momentul unei derivante tari:

— Știi că ai haz!?... Ei, nu, că mi-ai plăcut! Despre demisia din magistratură, eu ăsta, ți-aș recomanda-o și acum, dar cu totul din alt motiv. Ai scăpa și tu, de sărăcie, cum am scăpat eu... Dar ca tu, Costin Plaiu, care în viață n'ai ținut în mână decât hârtie și condei, pe când militarii iștia se bat dela baionetă până la tun, cu toate armele, să-ți expui viața și — doamne apără — s'o lași pe Nini văduvă...

Costin Plaiu se ridică brusc, veni grăbit lângă Sandu fără cuvânt, cu ochii umezi, şi-l îmbrăţişă prelung; apoi, privindu-l cu ochii plini de caldă şi prietenoasă recunoştinţă îi zise cu vocea surdă; strângându-i mâna:

— Iţi mulţumesc; ai dreptate! Iată adevărul!

Adevărul??? Oază în pustiu! Miraj! Adânc de cer pe faţa apei din palmă, dar cerul niciodată!...

CAP. X.

Peste două zile elevul Blebea Aurel fu chemat la raport de căpitanul Mircea Dancovici..

Când ofițerul de serviciu îl găsise în clasă în recreație și-i comunicase ordinul, Aurel fusese ascultat la filosofie și profesorul Paul Ceteraşu îi pusese nota douăzeci, mulțumindu-i de felul cum a răspuns.

Cursul profesorului Paul Ceteraşu, era pentru Aurel, cu toate adâncimile și adesea abstracțiile lui inevitabile, o adevărată desfătare. Claritatea expunerii, însă, exemplificarea și mai ales acel înțeles la mintea oricărui, făceau pe elevi să aibă o atenție și o stimă deosebită, pentru acel curs. Știa dascălul, ca în proza, adesea amară, a vieții aspre de internat milităresc, să presare, ici colo, zări trandafirii dintr'o altă viață, să explice și să tămăduiască gândurile triste, să dea curaj, să înalțe, să impresioneze. Ardelean, și moț în deosebi, adăugea părților aride din psihologie, ori mai ales din logică, amin-

tiri personale, din copilăria lui trudnică şi săracă, le adapta la acea lecţie şi la acea parte şi ştia astfel să contopească sufletele tinere în al său. Nu era deloc un profesor „bun", aşa cum obişnuiesc unii elevi să califice pe dascălii, cari iartă des, cari se fac a nu vedea şi auzi necuviinţele, cari tolerează lenea. Era mai degrabă aspru cu aceştia. Se însufleţea însă de o dreptate şi mai ales de o înţelegere pentru sufletele tinere, care-i făceau de aceea pedestal de statuie. Biciuia în special acea lene şi acea prostie, care are toate îndrăsnelile, şi de care se învredniceau mai ales feciorii de bani gata, cu taţi şi unchi în protipendada pretenţioasă. Vai de acela, dintre aceştia, care-şi trimitea rudele pentru stăruinţă. Comandantul şcolii, colegii, ofiţerii ştiau cine e profesorul Paul Ceteraşu şi unul n'a îndrăsnit să-i şoptească un îndemn de asuprire sau de îngăduinţă nemeritată. Se bucura de o stimă deosebită şi generală.

Descoperise profesorul în elevul Blebea Aurel un spirit sănătos, o ascuţime de judecată veşnic trează, care-i expunea temeinic materia lecţiei şi adesea cu totul altfel de cuvinte de cât buchea cursului său. Il urmărise chiar, pe dânsul şi pe alţi doi trei din clasă şi-şi dăduse seama, că răspunsurile şi lecţiile bine ştiute nu sunt o simplă întâmplare, iar din întrebările variate pe

care profesorul Paul Ceteraşu le punea acestor adolescenţi, el ştia a descoperi şi acele adâncuri ale caracterului omenesc, ale reacţiunilor etice şi ale judecăţilor logice. De aceea şi Aurel Blebea aştepta aceste ore ca pe nişte răscumpărări ale suferinţelor îndurate. Şi, mărturisea el lui Nelu Cerbescu, care nu avea aceleaşi predispoziţii, că orele profesorului Ceteraşu sunt singurele care-l fac să nu o ia razna peste zidurile liceului.

Comandantul şcoalei introdusese obiceiul, oarecum pedagogic, dar poate nu şi logic, ca pentru orice notă *douăzeci* căpătată de un elev, el să se bucure de-o eşire în oraş de două ore, în aceeaşi zi, dela şase la opt seara. Era o recompensă, dar nu şi o dreptate. Nu toţi cei meritoşi şi cuminţi, pot căpăta această notă maximă.

In lecţia de filosofie din acea zi, singurul care obţinuse acel *douăzeci* era Aurel. Obişnuit, ofiţerul supraveghetor, după ce primea foaea de note a cursului, comunica atât elevului cât şi ofiţerului de serviciu ca să se ştie cine are dreptul de a pleca în oraş. Nu era obligatoare eşirea la raport, la Comandantul companiei de elevi.

De aceea când primise ordinul de a se prezenta la raport, Aurel Blebea, după bucuria notei ce i se anunţase de ofiţer, păli... Din zece, nouă elevi scoşi la raport, co-

boară la subsol, ori se petrifică pe sală la noapte...

Când cornistul sună terminarea orei ultime de curs, Aurel prinse a tremura. Nelu Cerbescu şi alţi câţi-va colegi erau de părere că-l cheamă, poate, ca să-i spuie bucuria notei. Intimatul însă nu era de aceaşi părere şi de aceea paşii lui sunau rar şi necadenţat pe sala de raport. Tovarăşii de suferinţă începeau să se adune. Feţe lungi, mâni frământate, sprincene încruntate.

Îi veni rândul. Era ultimul. Căpitanul Dancovici se oprise la fiecare, ascultase, întrebase, sancţionase. Era o zi bună. Procentul condamnaţilor scăzuse, cam cinci din zece.

— Ai căpătat o notă douăzeci la filosofie, elevul Blebea. Nu-i aşa?

— Da, domnule Căpitan!

— Aveai dreptul la eşire în oraş. Regret. Nu-l vei avea. Am raportat direcţiei pentru ce. Mi-ai trimis pe cap două rude ale dumitale care să-ţi ia o apărare ne-la-locul ei. Probabil că ai scris pe altă cale, de cât cea reglementară, când i-ai chemat. Deci o primă greşeală. Apoi te-ai plâns de persecuţie. Dumneata, elev Blebea Aurel, numeşti persecuţie pedepsele meritate pe care un elev le capătă, pentru greşelile lui. Eu nu persecut, domnule, să ştii! Deci a doua greşeală. Meritai pentru ambele câte o pedeapsă.

M'am mulțumit să-ți tai eșirea în oraș — Bună ziua.

Și plecă.

Aurel rămase o clipă locului. Stătuse mut. Două rude?! El știa că a scris doar lui moș Costin, să vie. Poate c'a venit cu nenea Sandu. Tăerea acestei eșiri în oraș, în comparație cu povara santinelei, era floare la ureche. Două ore! Nici n'avea timp s'ajungă bine până acasă să stea un sfert de oră și s'o ia înapoi. S'apoi cu tot dorul de libertate, cu toată scumpa imagine a caselor părintești în care singură Vuia oficia, ca un călugăr bătrân, rămas peste timpuri, o tradiție a familiei și a lucrurilor pline de grai vechi, încolo Aurel simțea că inima lui nu mai avea acolo nici un alt ecou. Moș Costin, prins în cleștele dragostei pentru tante Nini, s'a descotorosit pur și simplu de dânsul, aruncându-l aici suferințelor și asupriri, iar Nini desigur că acum e în căutarea unui alt amor, dacă nu l-ar și fi găsit.

In clipa când își aminti de Nini, îi veni imediat în minte visul de astă noapte. O visase. O visase tulburător. Se făcea că el era în grădină acasă, în chioșc, că era noapte și era lună. Dar chioșcul nu era acel de acasă, ci un fel de pavilion, cu canapele, cu oglinzi și cu niște paseri albe care stăteau sus pe crengi ce pătrundeau parcă prin

pereți... Și el stătea întins pe o canapea, uitându-se la paserile acele albe, care păreau a fi porumbei, dar cu niște ciocuri lungi și roșii ca de barză, jucându-se și giugiulindu-se, sub razele lunei care se răsfrângeau din oglinzi. Noaptea era albă, dar mai albă fu apariția dintr'odată a Ninei la intrarea chioșcului. Se făcea că era goală și venea cu brațele albe întinse către dânsul. S'a oprit alături de el, l-a desmerdat cu degete de mătasă, l-a întrebat de ce e trist și ce dorește. El a întins atunci mânele să-i cuprindă trupul alb, dar deodată el se topi și în locul ei se umflă o umbră hidoasă, cu galoane ca de cioclu și-l apucă de păr. A început a țipa, și...

— Ce-i cu tine, mă Blebea? se pomeni întrebat de plantonul, care se afla lângă el. Ai visat rău?

— Da! Am visat rău.

— Haide, întoarce-te pe partea dreaptă și visează bine...

Când sări de dimineață din pat, la prima notă a goarnei, Aurel întinse o clipă brațele înainte, ca o căutare, ca o scuturare, ca o eliberare. Brusca realitate îl înghiți. Și în timp ce se îmbrăca, el prinse ca o nouă ciudă pe moș Costin, care-l aruncase acolo, iar el, dincolo, acasă, se bucura de mângăierea acelor brațe albe și catifelate.

O mai visase și în alte nopți, cu toate că

de atâtea ori se gândea la dânsa cu ciudă, cu răzvrătire. Ea fusese cauza tuturor suferințelor lui. A tuturor!!... Dar nici odată apariția ei nu fusese mai tulburătoare ca în noaptea asta...

O idee îi scăpără în minte. Să știi că „dânsa" a fost la școală și a vorbit cu Dancovici pentru el. Cine-a rugat-o? Cine-a pus-o!? Un nou chin cules depe urma ei. Femeea aceasta e aducătoare de nenorociri... Da, da! Asta trebuie să însemne paserile acele albe cu plisc roșu, din vis. Nu cumva erau paseri negre? — Ba nu, erau albe și se giugiuleau... In orice caz, dacă „dânsa" s'a încumetat să vie...

Spre seară scrise din nou lui moș Costin. De data asta o carte poștală, pe calea oficială a șefului clasei, care strângea corespondența și o preda la cancelarie. Îi scria și întreba cine e cea de a doua persoană, care a venit pentru dânsul. El n'a rugat pe nimeni. Persoana să se astâmpere — ori cine ar fi — că-i face numai rău.

Scrisoarea însă, venită prin poștă, nu ajunse până la Costin Plaiu, ci ruptă în bucăți, luă drumul bucătăriei și-a focului.

Nini fusese revoltată de conținutul ingrat al scrisorii. In loc de recunoștință, amenințări! Bravo! L-a schimbat așa de repede milităria pe domnul Aurel? Să-i fie de bine! Costin Plaiu însă nu trebuie să

ştie că ea fusese la liceu ca să intervie în favoarea nepotului dumnisale. Destul că domnul Mircea Dancovici se purtase cu ea ca la cazarmă, cu un soldat oare care. Şi drept răsplată... iată recunoştinţa lui Aurel! Bine că primise ea scrisoarea. Costin era destul de plictisit de întâmplarea lui cu acelaş domn Dancovici, care nici n'are de a face cu Ernest... Ce vorbă! Dar îi vine rândul şi ei. Costin e tare. Costin este un om cu vază şi la Bucureşti. Mâine-poimâine va fi la Casaţie, şi de ce nu ministru!? Ah, să fie ea soţie de consilier la Inalta Curte de Casaţie! Ori ministreasă! Aşa i-o urase dăunăzi doamna şi domnul consilier Mitu Fălcianu, proaspăt înaintat, care-i chemase la o masă de sărbătorire a noului grad.

Toată lumea invitată, dacă felicitase pe sărbătorit, aducea nesfârşite elogii marelui protector, care ştie a ajuta pe cei devotaţi şi meritoşi. Toată lumea invitată... de sigur, pentru că mai era şi alta neinvitată, pe sălile şi în cancelariile palatului justiţiei care era de altă părere! Se vorbea despre spiritul de „gaşcă", se dădea explicaţii convenabile despre protectorul căruia nu-i displac nici proştii, nici linguşirile acestora, despre câţi alţi magistraţi, cari au rămas în urmă, şi alte asemenea personale obijduiri.

Câte ceva din acestea ajunseră ulterior şi la urechea lui Plaiu, dar omul nostru se

consola cu părerile celor doi prieteni: Sandu Zălaru și Sache Machedon și nu mai puțin cu dragostea a tot mângâietoarei și scumpei lui soții.

Mitu Fălcianu, personal, nu găsea cuvinte și prilejuri să-și arate îndeajuns recunoștința lui până dincolo de mormânt. A și trimis în ajunul acelei mese, o lampă-statuietă, care reprezenta o reproducere a vestitului tablou „Verité": acel nud de femee cu un braț ridicat, în care ținea o torță aprinsă, având înăuntrul un bec. Darul fusese însoțit de o lungă scrisoare în care *predomina, „înalta prețuire", „spiritul de jertfă gata oricând"*, pentru șef, și acea *„mare, neprecupețită recunoștință până dincolo de mormânt"*.

Costin Plaiu citi scrisoarea cu plăcere sinceră. Îl va avea și acum pe Mitu în jurul lui. Va putea deci, când vor judeca în trei: el, Machedon și Fălcianu să nu întâmpine prea dese opinii separate, cum i se întâmpla cu domnul consilier Ilarie Preduțiu, care se socotea unicul jurisconsult al Curții. Ba acest omuleț mic, uscat și sarbăd, care răsfoise doi-trei autori, al căror stil juridic nu și-l prea însușise și care plesnea câte-un cuvânt papagalizat, numai să facă senzație de carte-tobă, se plimba cu mânele la spate în timpul deliberărilor, ca să nu stea la rând, el „juristul doctrinar"

cu „juriștii practicieni"... Plaiu îl suportase fiindcă, împreună cu modestul Machedon, original, dar cărturar cu adevărat, formau o majoritate serioasă. De aceea era foarte mulțumit că unitatea de vederi, fără a cădea în servilism intelectual, îi va da liniște pe această latură importantă a activității sale. Și Plaiu avea, în adevăr nevoe de liniște. Și-o cucerise și până acum, dar, ca orice cucerire, însemnase luptă grea. Acea din cămin o dobândise chiar cu o mare pierdere: sufletul lui Aurel.

Simțise Costin Plaiu că nepotelul acesta nu mai era Aurel cel mic, copilul ascultător și neeșit din cuvântul lui. Nu-i putea imputa vre-o îndrăsneală voită, vre-o impertinență; dar îndrăsneala inconștientă a anilor săi, a sângelui său aprins, poate că o avusese. Cugetase magistratul totul. Pusese în balanță legile naturii, fatalitatea care uneori ne orbește, dar nu se putuse dematerializa pe sine până la negația drepturilor sale de om și deci până la a nu-și trage țarcul în jurul „comoarei" sale.

De aceea incidentele dela liceul militar îl sâcâiseră până acolo în cât nu se mai cunoștea pe sine. Își eșise parcă din minți. Dacă Aurel ar fi fost un alt temperament, nu mai era nevoe de liceu militar, de Dancovici, de... de... Evident, își [illegible] el. Aurel n'avea nici o vină dire[illegible] con-

tra... Dar totuşi poartă în el germenul propriilor lui suferinţi şi a neplăcerilor mari cauzate celor dimprejur.

De pildă, incidentul cu acel căpitan, rămas nelichidat, îl apăsa mereu... Cine ştie dacă mâne-poimâne un Ilarie Preduţiu oarecare, un Viorel Maradini nu vor afla de insulta înghiţită, pentru care n'a reacţionat conform legilor onoarei, care comandă atitudini tari. Cine ştie ce versiuni se vor putea ţese în jurul acelui incident?! Şi toate acestea numai din cauza lui Aurel. Să fi răbdat! Să se fi plâns şefilor şi s'ar fi constatat dacă era el, sau altul, autorul anonimei. Regreta că s'a dus, că sentimentul lui de dreptate, nu i-a dat răgaz să evite acea convorbire desgustătoare cu căpitanul Dancovici...

Aurel văzuse că la ultima scrisoare nu mai primise nici un răspuns. Se apropia vacanţa Paştilor şi se temea să nu rămâie un uitat al lumii. In cele două trei duminici, în care se dusese acasă, între Crăciun şi Paşti, îşi dase complect seama că atmosfera casei se răcise. Calde erau numai lucrurile, amintirile copilăriei şi braţele aspre ale babei Vuia...

De aceea se lăsă câştigat de invitaţia lui Nelu, singurul care-i cunoştea sbuciumul sufletesc şi năzuinţele de libertate şi de viaţă, ca să petreacă vacanţa Paştilor la el

acasă, în podgoriile şi livezile dela Galata. Dar trebuia să-şi asigure această vacanţă. Trebuia să lupte ca să scape odată de asuprirea căpitanului Dancovici. Se svonise la un moment dat că acesta va fi mutat dela şcoală, dar zvonul, ca orice zvon, bâzâise în vânt. Lupta trebuia altfel începută.

De când căpitanul îl chemase şi-i pusese scrisoarea anonimă sub nas, ca să şi-o recunoască, trecuseră atâtea zile. Aurel Blebea avea însă o memorie vizuală remarcabilă. Un om văzut în treacăt, ori cunoscut o singură dată, cândva, era recunoscut la a doua vedere a lui şi după un an, doi.

Scrisul din anonimă îi era prezent în permanenţă, reţinuse chiar forma câtorva litere, în special litera *A*, *B*, *M* şi *S*. Căutase să se documenteze cu scrisul colegilor, din teze, lucrări, scrisori. Cine e însă naivul care, într'o anonimă, să aibă curajul caragialesc de a-şi pune ştampila vinovăţiei sale? Nu isbutise.

Dar într'o zi, o împrejurare negândită îl puse în stăpânirea unui document care era proba însăşi a scrisului aceluia. Scria o temă în meditaţia de seară şi neavând hârtie sugătoare, întinse mâna la a treia bancă, ceru şi luă pe aceea a unui coleg. Foaea era abea întrebuinţată. Când voi să o aplice pe caiet, băgă de seamă rândurile imprimate invers pe acea sugătoare. Se uită

pe dos în direcția lampei, dar hârtia era groasă și opacă. Atunci îi veni în minte procedeul oglinzii. Scoase din buzunar oglingioara în care-și verifica uneori ținuta și cravata, o puse în unghi drept peste sugătoare și citi în oglindă rândurile acum scrise ca în originalul cu pricina. In special literele A. B. M. S. Il chemă și pe Nelu să verifice. Nelu sbucni în râs de bucurie. Sfătuindu-se la o laltă, Nelu nu stătu o clipă la îndoială că trebuie să raporteze căpitanului Dancovici. Aurel stătu însă în acea îndoială, nu asupra descoperirei în sine, cât asupra căei de urmat. Pâra! Urâse în toate clasele de până acum pe pârîtori. Erau acei vrednici de calificarea *lași,* chiar când denunțau un adevăr. Fiindcă — își zicea Aurel — ceea ce urmăresc ei nu e adevărul în sine, cât e câștigul propriu, urmărit de pârîș în ochii profesorilor.

A doua zi dimineață avea ora întâi filosofia. Se hotărî să aștepte, cu orice risc, pe sală pe profesorul Paul Ceteraşu. Și cu oare care îndrăsneală și cu multă pândă, isbuti. Il opri respectos aproape de ușă, îi spuse pe scurt asuprirea și întreaga întâmplare cu anonima și ce a suferit el pe nedrept din acea cauză. Profesorul îl ascultă atent.

— Vă rog, domnule profesor, să-mi dați un sfat. Dacă nu raportez cazul, eu îmi su-

port mai departe asuprirea. Dacă raportez, devin un pârîş şi eu am mare dispreţ pentru pârîşi.

— Apoi, băiete, nici Dumnezeu din cer, socot, n'ar găsi o a treia soluţie. Dar pentru că eu ştiu ce fel de elev eşti dumneata şi-mi place cum ai gândit, te voi ajuta. Cine este acel elev cu sugătoarea?

— Elevul Iulian I. Protopopescu.

— Fiul directorului ziarului „Uniunea"? întrebă profesorul.

— Chiar el, domnule profesor.

— Bine, băiete, lasă pe mine. Cată însă să nu dispară sugătoarea.

— Nu! Am văzut când a pus-o în caiet.

— Dar o întrebare: zici că te asupreşte căpitanul Dancovici. Eşti sigur?

— Sigur, domnule Profesor: din cauza unchiului meu Costin Plaiu.

— Magistratul?

— Da, preşedintele Curţii de apel.

— Il cunosc. Un om de înaltă valoare, unchiul dumitale; zise profesorul.

Ce să aibă căpitanul contra lui?

— Eu nu ştiu ce are, dar vă jur că mă persecută; răspunse Aurel cu glas şovăitor.

— Nu e nevoe să te juri; e de ajuns să afirmi cu cuget curat.

— Curat, domnule profesor.

— Bine! zise Ceteraşu şi intră în clasă.

La sfârşitul orelor profesorul vorbi cu

Maiorul Mitran, directorul de studii, care după amează și sosi în clasa a șaptea în anchetă, merse direct la elevul Iulian I. Protopopescu cu pricina, descoperi corpul delict, îl făcu să recunoască fapta, ascultă pe rând pe câțiva dintre elevi, între care și pe Aurel și-l mustră că îndurase năpasta fără să-i reclame lui, șeful imediat superior căpitanului...

— Mi-a vorbit prea frumos domnul profesor Ceteraşu și-mi pare bine că el a descoperit în dumneata atâtea calități. Dar eu am descoperit și acest defect: neîncrederea în dreptatea șefilor... Invață pe viitor să-ți cunoști mai deaproape șefii.

Dacă ar fi fost în locul și în anii maiorului, elevul Blebea Aurel ar fi gândit cam așa: — Cum să-mi pot cunoaște mai de *aproape* șefii, când șefii stau *departe*? Căile până la ei au multe praguri, uși și zăvoare, iar mânele celor mici sunt prea temătoare ca să le deschidă... Aceste căi trebuiesc luminate și lumina vine totdeauna de sus; lumina caldă... La o asemenea lumină și orbii încep a vedea... Cum de pildă la lumina profesorului Paul Ceteraşu.

A doua zi căpitanul Mircea Dancovici întâlni, pe una din pieţele asfaltate ale curții, pe elevul Blebea Aurel, care mergea vorbind cu Nelu.

— Vino'ncoace elevul Blebea, îl opri el.

— Să trăiți!

— Cum? Ai putut dumneata să mă crezi pe mine capabil de persecuție?

— Eu? Domnule căpitan, am suferit mult... răspunse, după o pauză Aurel.

— Bine! Nu vei mai suferi, dacă te vei purta frumos, așa cum mi-a vorbit domnul profesor Ceteraşu. Puteai însă să-mi fi raportat mie în primul loc acest caz. In sfârşit! Imi pare bine că descopăr în dumneata un alt elev Blebea Aurel... zise cu ipocrizie Dancovici Mircea... şi adăugă: Apropos! Zilele trecute ai luat nota zece la filosofie, mi se pare. Nu-i așa?

— Așa e, domnule căpitan.

— Uite, am vorbit eu la cancelarie şi domnul maior ți-a acordat astăzi cele două ore de eşire în oraş.

— Vă mulțumesc, domnule căpitan.

Aurel dădu fuga înapoi la Nelu Cerbescu, şi-i povesti întâlnirea şi amândoi se strânseră în brațe prietenește, cu atât mai mult cu cât printre băeți se auzise că Direcția constatase, că, deşi anonima era... anonimă, ea cuprindea şi multe adevăruri despre domnul căpitan Mircea Dancovici. Astfel constataseră şi ei că de unde o asemenea faptă de a face anonime fusese dela început pecetluită cu darea afară din şcoală a lui Iulian Protopopescu, elevul se alesese

în cele din urmă doar cu o notă rea la „educația militară".

La ora șase Aurel Blebea, cu pampon la chipiu și cu baioneta la centură, eșea pe poarta liceului. Preocupat cu întâmplările de peste zi, care răsturnaseră atâtea încercări ale sufletului său, el, nu-și dădu seama că eșă acum pe acea poartă a raiului tuturor libertăților. Punând însă piciorul pe trotuarul de afară, se răsuci puțin, privi portița, prin care eșise, apucă în mână clanța, cu putere și o trase cu voluptatea unei eliberări. Poarta aceea o trăgea el, o închidea el și școala rămânea acolo, în curte, departe și Nelu, poate, se uită acum de sus, să-l vadă cum eșă și el pe strada liberă a tuturor, așa cum eșeau și profesorii, și pedagogii, și curierul, și ordonanțele și cânele portarului... Măcar pentru două ore, era și el un om liber...

Aurel porni cu pași repezi, voioși, ușori, ca dus de aripi. — Incotro? Coborî automat pe strada Carol, să iee tramvaiul de Păcurari care ducea spre casă. La răspântiea aceea se opri. Își consultă sufletul. Era acolo ca un adânc mut, care se săpa încetul cu încetul. De ce? — Așa au voit-o...

Făcu câțiva pași, o luă pe Lăpușneanu. Tramvaiul spre casă trecea și prin peața Unirii. Pașii lui începură însă să se rărea-

scă. Deodată îi veni în minte că se află mai aproape de nenea Sandu.

Când îl văzu Sandu Zălaru, întâi rămase uimit.

— Cum? Ai eşire excepţională, Aurel? Tu?

— Da! Două ore. Domnul profesor Ceteraşu şi domnul Maior mi-le-au dat. Am luat douăzeci la filosofie.

— Bravo! De mult te ştiam eu filosof, pe tine. Apropos, dragul meu, ştii că n'am făcut nimic cu doctorul Albu, moşul Căpitanului Dancovici şi amicul meu. E un om rău; m'am convins acum. L-am rugat în numele meu şi al lui moşu-tău Costin să intervină pe lângă Căpitanul în chestie. N'a făcut nimic. Doctorul Albu mi-a spus, din contră, că era furios pe moş Costin, că mutase pe celălalt nepot, adică, ştii, pe Ernest.

— Nu mai este nevoe, nene Sandule. M'am descurcat singur, cum m'a luminat Dumnezeu. Cred că persecuţia a încetat.

— Şi povesti totul lui Sandu.

— Foarte bine; Aurel! N'ai idee cât mă bucur! Na! Ţine! Ai aici un sutar, să-ţi iei ce vrai tu!

— Vai, mulţumesc nene, un sutar? Ce fac eu cu aşa de mulţi bani? zise Aurel cu palma întinsă şi hârtia pe ea...

– Lasă, bag-o în buzunar. Dar spune-mi mie: acasă ai fost?

— Nu;

– Dece, Aurel?

– Să vezi mata, nene Sandule, am cam întârziat, şi uite, e ora şapte... nu mai am când; e cam departe... ştii; îngâimă el.

— Aşa? atunci, Mioara, Mioara! Ia dă ceva prietenului meu să mânânce, strigă el soţiei sale.

Şi Mioara se execută. Masa se umplu de grabă cu şuncă, piept de curcan rece, brânză, un rest de strudelă, un păhăruţ de vin cu apă, portocale şi mere.

Sandu privea pe Aurel cum înfuleca cu gură de evadat, şi-i adăugi:

– Dar lasă pe mine, Aurele tată. Am eu ac de cojocul D-lui Doctor Albu. Venim noi acuş-acuş la putere. I-o întorc eu cu procente. Guvernul actual are zile numărate. Se cară curând. Să vezi tu cum ne răzbunăm noi şi pe moşu-su Albu şi pe nepotusu... negru... Le arătăm noi! Ei, acum o ţigărică bună merge?...

— Ca untul, nene Sandule. Mulţumesc mult!

— Ei, dă, iartă-mă, noi n'avem ţigări parfumate ca tante Nini... dar sunt bune... făcu Sandu, întinzându-i un pumn de ţigări.

Aurel tăcu, cu ochii în jos. Sandu îi aprinse o ţigară şi după ce o fumă cu pa-

siune, Aurel îşi luă rămas bun, mulţumind gazdei, cu izul ţigării care... care nu avusese parfumul lui tante Nini... ce e drept!

CAP. XI.

Vacanţa de Paşti sosise cu aceaşi deşteptare disdedimineaţă sunată de cei opt gornişti ai şcoalei. pe sala dormitoarelor, cu acelaş cutremur în vecini şi urlet la câni, dar şi cu acelaş cor wagnerian al băieţilor. Cânta peste tot liceul fericirea libertăţii...

La ora zece a acestei sfinte între sfintele zile, elevii Blebea Aurel şi Cerbescu Ion, zis Nelu se urcau în tramvaiul de Nicolina, cu ochii în zâmbet şi sufletul în hohot.

Cu câteva zile înainte Aurel scrisese lui moş Costin că fiind invitat de prietenul său Nelu, să petreacă vacanţa în casa părinţilor la Galata, a acceptat şi roagă ca moş Costin să nu se supere. Va veni de altfel şi pe acasă să-l vadă şi să-l felicite. Şi Costin Plaiu, care auzise dela Sandu Zalaru cum Aurel ştiuse să-şi câştige singur dreptatea, să scape de o asuprire ca aceea, îi răspunse că nu se supără, dacă a primit o asemenea invitaţie. In sine Costin nu ştia tocmai precis cine-i acest prieten, şi ce familie are.

Auzise doar că fusese înainte cam sportiv, adică bătăuş...; dar grefierul Galin Mârza care era de loc tot de prin Galata, îi dăduse primele informaţii că familia Cerbescu este o familie onorabilă, tatăl băietului, Mişu Cerbescu fiind proprietar de podgorii şi având ceva avere, iar bunicul acestuia, Lascăr Cerbescu, fost „ondrofiţer" de jandarmi, fusese omul cel mai cu vază în partea locului, fiind fost şi primar al Comunei Galata.

Costin Plaiu mai dăduse această autorizare, de frică să nu şi-o ia singur nepotul. Băgase şi el de seamă că Aurel avea, de când intrase în liceul militar, un fel de posomorâre şi de rezervă când venea pe acasă duminicile. Vorbea puţin, rar şi se vedea că intrarea în acel liceu ne-pe-pofta inimii lui, îi dădea motive persistente de imputare surdă. Prefera deci Costin Plaiu să nu le dea ocazia de a i se desvălui. Cu atât mai bine dacă situaţia lui la şcoală s'a îmbunătăţit. Inghiţise destule pentru dânsul. Afacerea cu căpitanul Dancovici îi stătea şi acum pe inimă... Timpul o ştergea foarte anevoie, după cum cu greu dispărea din mintea lui şi acea scenă din pădure, cu acel uliu rănit, cu Aurel şi cu Nini...

La capătul liniei Nicolina, care se termina la calea ferată, îi aştepta trăsurica dela vie, cu Ghiţă Grecu vizitiul.

— Ce faci moş Ghiţă? îl întâmpină Nelu.

— F...f... fac bi-bi-bine! c'o...naşule! se bâlbâia grăbit moş Ghiță, scuturând pletele albe, în aplecări de bucurie... Po-po-ftiți că...că... v'aş...v'aşteaptă bo.„boerii,

Aurel pufni puțintel de râs, de cacofoniile bătrânului, se urcă în trăsură înaintea lui Nelu şi moş Ghiță dădu drumul murgilor.

Podgoria Cerbeştilor, de mai multe fălci, fusese cumpărată de răposatul Lascăr dela o cocoană de viță boerească, Ana Mavru, şi era vestită pentru strugurii şi fructele ei. Casele se aflau mari, cu cerdac larg şi scări care urcau pe două părți, în semicerc, la tinda cu stâlpi văruiți albi, cum alb era şi cerdacul dimprejurul caselor.

La capătul scărilor aşteptau Mişu Cerbescu tata, cele două surori, Sanda şi Jeny şi fratele mai mic, Petruță.

Imbrățişări calde, tot de atâtea ori, după care Nelu prezentă pe amicul Aurel Blebea.

— Mata eşti nepotul lui domnu preşedinte Costin Plaiu? întrebă tata.

— Da.

— Il cunosc. Mi-a vorbit mult despre dumnealui domnul grefier Ionel Galin Mârza şi îi cunosc dela un proces. Om drept şi înțelept, lucru mare.

Sanda ceru scuză că se duce să vadă dacă servitoarea a adus laptele, untul şi mierea. Şi dispăru.

De când maica lor repauza întru Domnul,

aproape de un an, gospodina casei era Sanda. Abea isprăvise liceul când i-a căzut povara pe umeri. Era din această cauză veşnic preocupată, puţin tristă şi pentru cei nouăsprezece ani părea că are douăzeci şi cinci. Brunetă, cu ochii verzi, sprincene groase şi gura mică, Sanda era totuşi o fată frumoasă. Cea care sămăna mai mult cu Nelu era Jeny, venită şi ea în vacanţă, de aseară, din clasa a şasea a pensionului de maici. Nu semăna cu Sanda, nici cu Petruţă. Se pare că aducea mai degrabă cu dispăruta ei maică. Era blondă, cu părul blond-cenuşiu revărsat, avea ochii albaştri, sprincenele subţiri, gura cireaşă şi şaptesprezece ani. Nu semăna nici la fire cu Sanda. Mai frumoasă, vioae, argint viu, sau pe porecla dată de Petruţă, care aducea mai mult cu Sanda, „veveriţa" sau „chiţ-chiţ" după cum Petruţă pentru dânsa, era „Azorache" şi „leap-leap". Veşnic în încordare strategică amândoi, ea şi cu acest frăţios elev din clasa a patra la „Liceaul internat", care era puţintel cam firav şi stângaci. De-o-pildă:

— Sameni tu a maică, aşa cum samăn eu cu popa Huluban dela Sfântul Ion Bogoslavul; mai degrabă sameni cu dracu! o arcui Petruţă.

— Adicâte cu tine, leap-leap! Te lauzi!

— Taci, veveriţo!

— Azorache!

— Dacă nu taci, chiț-chiț, te spun Sandei, să-ți taie clătita...

— N'ai nevoe, leap-leap, mi-o tai eu singură cu cuțitul.

Asemenea dialog începuse nici la o oră după cafeaua cu lapte. la care Petruță, tot uitându-se la tunicile. epoleții și grenadele galbene dela tunicile celor doi juni ostași, vărsase puțină miere pe fața de masă. Sanda râdea domol, aflată o clipă între ei, pe când tataea Mișu, plecase după trebi, la începutul primăverei și treburilor viei.

Peste o clipă Jeny, care dispăruse în casă, se întoarse cu perje și zarzăre uscate și întinse pumnii plini. După ce luară câteva Nelu și Aurel, începu duelul dintre beligeranți. Petruță repezise mâna să ia grabnic și mult, dar graba stricase treaba și împrăștiase pe jos ofranda, de unde încăierare și scâncet stăpânit la Petruță.

— Copii, decât să faceți prostii interveni Nelu, sportivul, hai mai bine la o partidă de tenis.

— Bravo, bravo, bătu în palme Jeny. Știi tenisul, domnule Blebea?

— Nu prea; numai din văzute, răspunse sastisit Aurel.

— Nu-i nimic. Il înveți repede. Uite ai să joci cu mine, iar Nelu cu leap-leap, că-i mai mălăeț.

— Lasă că ești tu șampioană!

— Oho! față de tine...

Terenul de tenis era ca și proprietatea lui Nelu. Taică-său știa, de cum se ducea omătul, că una dintre cele întâi griji ale lui era să puie pe moș Ghiță la curățat terenul, la reparat, ici-colo, sârma prin care intrau găinile și compromiteau netezimea, drept care moș Ghiță prindea a bombăni de unul singur:

— Tap... Tapșan n...nu-numai b...b...bun pa...p...pentru gă...găini și-și cu d...d..dau găgăinele afaaară. P...p...par'că pe tol...toloacă... co...co...lo, nu-i loooc des...destul de bă-bă-bătut mingea!...

Soarele era sus când Nelu și cu Jeny, ajutați puțintel de Petruță, întinseseră fileul, cam uscat de astă toamnă, struniseră rachetele și mai dăduseră cu alb pe dungele terenului, după care jocul începuse.

Venea de peste via de curând desgropată și legată, miros reavăn de pământ tânăr și de sevă strecurată prin tulpine către „ochii" viței, iar livada pulveriza în aer parfum și petale albe-mici. Două pupeze se alungau pe deasupra pomilor, iar de departe, dinspre pădure, poposeau două câte două notele clare și rotunde ale crainicului răsfățat al primăverilor...

— Facem numai „mingi" deocamdată, hotărâse Nelu, începând jocul. Și Jeny arătase lui Aurel meșteșugul tinerei rachetei, al iovi-

turilor, „razante" pe deasupra fileului și alergatul înaintea mingei.

— Bravo, domnule Blebea. Merge! Are să meargă!

— Nu ca la dumneavoastră, domnișoară Jeny, zise Aurel, domol.

— Ce tot „domnișoară Jeny"? făcu fata cu ochi albaștri, fluturând în aer pletele cu pulbere de aur, într'o săritură maestră... zi-mi Jeny pur și simplu. Trebue să fim prieteni, nu?

— Ba da, dar...

— Uite, uite... N'o lăsa... Haiti! S'a dus! zise ea repezindu-se cătră mingea pe care Aurel n'o întâmpinase și pe care ea însăși o perduse, lovindu-se, aproape, pept în pept cu dânsul.

— Scuzele mele, dudue Jeny...

— Ba ale mele, prietene Aurel, că eu am căzut peste dumneata. Așa-i la tenis!

Aurel simția în nări o adiere de parfum care-i amintia pe acel al tantei Nini peste care se învolburase însă boarea însorită a amezii... Examină pe Jeny puțin, întorcând coada ochiului spre dreapta, de unde fata trimisese o minge fulger și se oprise din gest cu racheta înainte, înfiptă pe picioarele puțin îndepărtate, cu o buclă de păr căzută peste un obraz, dreaptă și nemișcată, urmărind mingea. Sânii rotunzi svâcniseră ușor

sub tricou, iar muşchii pulpelor erau încă încordaţi în mişcarea oprită brusc.

— Out! strigase Nelu.

— Pardon, e pe dungă; e bună! Zi tu Azorache! strigă Jeny.

— O fi bună la anu' pe vremea asta! răspunse Petruţă.

— Atunci ai să ştii şi tu tenisul, leap-leap!

— Chiţ-chiţ!

— Leap-leap...

— Dacă nu termini, eu nu mai joc, se îmbufnă Petruţă.

— Ei bine, scuzele mele onor domnu Cerbescu Petre... îi dădu cu tifla Jeny, după ce plesni o minge trimisă de acesta.

Şi astfel jocul continua câteva ceasuri până ce o voce, de departe, le strigă:

— Copii! La masă!

Era Sanda, care venea pe cărare în întâmpinare, cu pestelca albă dantelată.

Se aşezară la masă: un băiat — o fată. Aurel era între Sanda şi Jeny: iar Petruţă la dreapta lui Jeny, manevrând mereu, un picior ori un ghiont. Mişu Cerbescu sosi peste o clipă, luând loc în capul mesei. Lângă el era un tacâm, la care nu se aşezase nimeni. Farfurii, cuţit, furculiţă, un şervet strâns sul şi legat într'o panglică „mauve".

— La noi aşa e, de un an aproape, domnule Blebea... Soţia mea îşi are mereu locul prin-

tre noi. Șervetul e așa cum l-a legat ea ultima dată. Să nu te mire acest loc gol. Se rădică în picioare, își făcu smerit câteva cruci. Copiii toți se smeriră deopotrivă o clipă și crucile pecetluiră pe pieptul lor icoana maicei dispărute, după care se așezară în tăcere. Poftă bună! zise tata tuturor, trăgându-și scaunul. Dar nu târziu manevra reîncepu între războinici.

— Te spun la tata, mormăi în curând Petruță către Jeny.

— Am auzit că ai avut mult de suferit, domnule Blebea, în aceste opt luni de școală, se adresă domol Sanda către Aurel.

— Oh, da, domnișoară. Foarte mult și dacă nu era Nelu cu mine, poate cine știe unde eram acuma! Eram să fug din școală.

— Dar domnul Președinte Plaiu n'a putut trece pe la liceu, să... interveni Mișu Cerbescu.

— Ba da; a trecut... Dar mai rău a făcut. Căpitanul Dancovici avea ce avea cu dânsul...

In clipa aceea, dela stânga, unde stătea — adică unde sturlubateca Jeny se agita mereu cu Petruță — adierea de parfum al tante Ninei îi gâdilă iarăși nările...

— Și mata nu te-ai plâns la șefi?, reveni Mișu Cerbescu.

— Ba da! Acuma lucrurile s'au liniștit; sper c'am scăpat.

— Bine c'ai scăpat, își însenină Sanda ochii verzi o clipă umbriți, cu care-l privea pe Aurel. Nouă ne părea așa de rău când ne povestea Nelu duminicile în care venea pe-acasă...

Aurel asculta și mai ales putea vorbi, cu greutate. La stânga lui, Jeny și Petruță, deși priviți de vre-o două ori, cu ochi severi de tatăl lor, se țineau de toate năzbâtiile, împunși parcă de acel demon copilăresc al glumelor și al râsului nestăpânit, tocmai când li se cere a fi mai serioși. La un moment dat Petruță scoase chiar un strigăt.

— Ce vă este copii? ridică glasul tata.

— Tată, Jeny...

— Nu e adevărat tată, sbucni de râs Jeny, care se trase mai departe de Petruță, dar se apropiase de Aurel.

— Jeny! Ce ai cu Petruță? interveni și Nelu.

— Fiți serioși copii!, Ce-are să zică domnul Blebea de voi?! vorbi sever tata.

— Eu, ce să zic, domnule Cerbescu? răspunse Aurel cu ochii întorși spre Jeny. Eu zic că dacă aveam și eu o surioară ca duduia Jeny, poate făceam la fel; dar eu n'am avut parte nici de părinți, nici de frați, nici de surori...

Și la drept vorbind, atenția lui întreagă era acolo. Dincoace răspundea la întrebări aproape pe deasupra.

La un moment dat Aurel simți că adierea de parfum se depărtează puțin. Jeny își trăsese scaunul iarăș mai lângă Petruță, căruia îi spunea ceva încet și acum râdeau laolaltă.

Farfuriile cu pilaf de găină și pui fripți, pline ochi, plecară albe și uşoare. Strudela cu nucă dispăruse deopotrivă în întregime, la sosirea coșului încărcat cu mere domnești și portocale.

Pe când toți ceilalți tăceau curățând panglicuțe trandafirii din coaja merelor, se auziră pe rând două muşcături sdravene cu dinții în macra albă și mustoasă a două mere domnești, care pocniră în două felii groase... Nelu aplecă puțin capul și făcu un semn lui Jeny. Lui Petruță îi căzu o bucățică în farfurie.

— Petruță!, făcu tata încruntat; ce-i asta?

– Jeny a muşcat întâi, tată!...

— Uite, domnul Blebea râde de voi, le spuse Mișu Cerbescu. Și în adevăr Aurel râdea. Râdea din toată inima lui de tinereță săturată însfârșit, cu atâtea bunătăți, după posturile dela masa din fund a școalei, după santinelele aspre și munifiante. Râdea de râsul sănătos al tuturor copiilor, însfârșit fericiți, adunați laolaltă într'o sfântă vacanță de Paști. Copiii singuri, crescuți în izolare, nu se învrednicesc de acest privilegiu.

După masă toți cinci porniră la deal prin vie, către pomii livezii. Adică porniră pe

rând. Intâi o rupse de fugă Petruţă care aruncase cu nişte sâmburi de portocale în Jeny iar surioara se luă după dânsul. Numai cât, puţintel greoiu, puţintel scurt la pas, era gata-gata să fie prins. Făcu atunci un cerc şi reveni la spatele Sandei, ca după un scut salvator.

— Ce-ai tu Jeny cu băieţelul nostru cel mic? îl cuprinse Sanda protectoral.

— Mic şi al dracului! se opri Jeny din rotocolul ce făcuse.

— Mergem puţin să ne facem digestia, dar peste o oră jucăm o partidă de voley-ball... Nu?... propuse Nelu.

— Jucăm-jucăm, bătu în palme Jeny.

— Joci şi tu Sanda? o întrebă Nelu.

— Desigur! Interveni Aurel.

— Bine, joc, dar trebuie să lipsesc puţin până atunci... Treburi!

Sfârşitul acestei zile prime de vacanţă, ducea paşii tuturor atât de puşi la încercare în sporturi, cât şi paşii trudiţi ai tatălui, pe cărarea către biserica din vârful Galatei, spre denia la care-i chemaseră glasurile de argint picurate din turla ei.

Aurel merse la început alături de Jeny, care devenită subit serioasă la auzul clopotelor, îi vorbea despre clopotul cel mare care suna autoritar peste zingănitul celor mici, şi care fusese dăruit bisericii de către

bunicul Lascăr. Dar nu mult și-l zări pe Petruță lângă dânsa.

— Leap-leap, Azorache!

— Iar începi, riță-riță veveriță?

Și se depărtară în desbaterea conflictului... Parfumul acela al Ninei dispăru și el.

Sanda zâmbea.

— Totdeauna se joacă așa, dudue Sanda? întrebă Aurel venind lângă dânsa.

— Nu chiar așa! Să știi că trăsese foarte bine altmintrelea.

Petruță mai molcuț, Jeny mai spirt, dar se potrivesc bine la năzbâtii. Eu nu prea am timp să le țiu tovărășie...

— Ei bine, mata ești o domnișoară mare, zise Aurel.

— Nici Jeny nu mai e un copil. E mai mică decât mine cu aproape doi ani. Are șaptesprezece ani și ceva. Destul de mare. Nu?

— Cam cât și mine; adăugă Aurel.

— Așa? Atunci mata ești mai mic decât Nelu...

— Cu câteva luni! Nici noi nu prea avem aceiaș fire, Nelu și cu mine. Dar totuși ne înțelegem de minune. El e mai... cum să zic? mai normal. Eu... pe mine viața m'a apăsat în ultimii ani... și în școală și înainte... de... m'a cam înăsprit.

— Se vede, domnule Blebea. Ești mai serios chiar decât Nelu, care a fost totdeauna

un băiat serios. Eu mai mult cu dânsul seamăn la suflet. N'ai idee cât mă bucur când vine vacanța. Acum am o dublă bucurie că e și prietenul lui cu dânsul, aici la noi...

— Dar pentru mine, dudue Sanda?! Dac'ați ști... Sunteți prima familie. Sunteți prima mea familie... Sunt atât de fericit aicea, la Dumneavoastră, încât sunt recunoscător lui Nelu că m'a invitat...

Sanda îl opri din mers puțin mai urmă de ceilalți și-i șopti.

— Să nu bagi în seamă nebuniile lui Jeny. Ea așa e! O fată băiețoasă și glumeață. Maicile se plâng mereu de dânsa, că e necredincioasă, că e îndrăsneață. Dar n'au ce-i face.

— Dar mata, dudue Sanda, o întrebă Aurel, nu faci universitatea?

— Ba cum n'aș face-o? Dacă nu se poate! Cine să vadă de casă? Tata e singur. Iar mama mi-a spus-o, pe patul de moarte, că până mă mărit să nu-l las pe tata singur la toate. Așa a zis mama... Ce să fac?

— Dacă a zis mama, reproduse Aurel cuvintele mașinal, cu ochii în depărtare. Jeny reveni lângă Sanda și Aurel.

— Ascultă domnule! Crezi în Dumnezeu? îl întrebă ea scurt.

— Eu? făcu Aurel, căutând un răgaz ca

să dea răspunsul la o întrebare atât de neașteptată.

— Cum să nu cred? Se poate? Dacă un filosof ca domnul Profesor Paul Ceteraşu crede în Dumnezeu şi ne vorbeşte aşa de frumos, de puterea lui, apoi eu...

— Care Profesor Paul Ceteraşu? Tata lui Ulpiu Sfredelaşu? întrebă Jeny.

— Profesorul nostru de filosofie, Ceteraşu... Paul Ceteraşu.

— Cel care are vie, aici, lângă noi?

— Cine are vie aici lângă D-voastră? întrebă uimit Aurel.

— Profesorul Paul Ceteraşu. Un om slab ca un sfredel, care are o trăsurică măruntă cu un cal şi vine duminica la vie. A trecut şi eri cu băeţii spre vie.

Arată aşa... nu prea înalt, brunet, slab, puţin strâmb...

— Aşa arată profesorul nostru; dar Nelu nu mi-a spus nimic. Nelule! îl strigă Aurel.

— Ce e Aurel?

— Cum? Profesorul Ceteraşu are vie lângă voi?

— Ce? N'ai ştiut? Uite colo, a doua vie dela noi... Tata e prieten cu el.

— Ei şi ce crezi dumneata, domnule Aurel, reveni Jeny că dacă d-l Sfredelaşu — nu te superi, c'aşa-i zicem noi, eu cu Petruţă — crede în Dumnezeu, Dumnezeu i-a

dat dovadă la mână? Eu merg la biserică numai fiindcă de când am deschis ochii mama ne-a dus la denii. Aşa că trebuie... dar încolo, ce nu văd, nu cred.

— Dece vorbeşti aşa?, interveni autoritar Nelu. Numai nihiliştii şi Satana nu cred în Dumnezeu. De când cu asemenea idei pe tine ?

— De când cu călugăriţele la care m'aţi dat... Până la ele mă închinam şi mă rugam cu credinţă. Ah, dacă aţi vedea ce teatru fac ele cu Dumnezeu, cu Isus, cu Maica Domnului..., cu nişte sfinţi raşi în cap şi la mustăţi ca actorii... cu poze, în care Maica Domnului poartă inima pe dinafară... şi câte, câte.

— Asta e altceva, i-o întoarse Nelu; dar Dumnezeu...

— Ba ele mereu îl cheamă pe Dumnezeu. Numai că Dumnezeu nu vine.

— De unde ştii că nu? Ce Dumnezeu e aşa, un om oarecare, ca noi?

— Nu e, dar nu vine! Fiindcă dacă ar fi să vină, le-ar lua la trei parale... întâi pe dânsele, că sunt rele, rele! S'o vezi pe „mère Thérèze" cum s'ascute şi ţipă... ori pe „mère Célestine" care se ţine de noi în toate recreaţiile şi ne ia cafeaua cu lapte dacă ne prinde că am vorbit româneşte...

— Ehei, asta nu-i nimic, dudue Jeny, răs-

punse Aurel. Floare la ureche pe lângă ce pățim noi la liceul militar...

— Ei copii, să intrăm în liniște, zise tata, care, ajuns la ușa bisericii, se oprise să-i aștepte...

Zilele săptămânii mari se petrecură una după alta cu același râs, glume, sport, mâncare îmbelșugată, afară de posturile de mercuri, de vineri și sâmbătă, cu denii, cu aceleași „match"-uri între Jeny și Petruță.

In prima zi de Paști, Aurel, care se trezise devreme, se hotărî să meargă la moș Costin și moș Ghiță și începuse a pregăti trăsurica și caii. Dar mai înainte înțelese că se cuvine a face o altă vizită, mai de dimineață.

De când aflase că profesorul Paul Ceteraşu e aşa de aproape, Aurel îşi simţi inima caldă şi generoasă, crescând din ce în ce în dragoste şi recunoştinţă şi se socoti cu sine însuşi că trebuie s'o reverse în această zi întâi a marilor bucurii creştineşti, în câteva cuvinte sincere către dânsul.

Se gândise întâi că ar fi să meargă şi Nelu. Dar o uşoară temere, care putea porni şi din egoism, atunci când ar fi ştiut că şi prietenul lui este preţuit de profesor, dar care mai degrabă pleca dintr'o discreţiune de cuminecătură cu duhovnicul lui sufletesc, îl făcu să plece singur. De aceea profitând

că toți ai casei dormeau încă la ora șapte dimineața, ca unii ce fuseseră la înviere și stătuseră apoi acasă până pe la ceasurile două-jumătate, cu ciocnire de ouă roșii, cu cozonac și paști și cu câte un păhăruț de vin curat, Aurel se sculă singur la acea oră, și ocoli pe potecile viei din dos, ca să nu-l vadă nimeni, până ajunse la poarta viei profesorului Ceterașu. Acolo după ce-și repeți în minte ce avea să spuie, reuși prin mijlocirea vierului, pe care-l strigase la poartă, să fie dus îndărătul caselor, unde profesorul, cu o beretă pe cap și în pijama cerceta niște altoi de viță...

— Christos a înviat, Domnule profesor!

— Adevărat a înviat! Dar cine e? A! Uite! Da! Tânărul Blebea Aurel. Dar cum de-ai venit pe aici?

— Domnule profesor! Imi petrec vacanța la colegul și prietenul meu Nelu Cerbescu, Cerbescu Ion, și aflând că Dumneavoastră aveți vie aici, am simțit chemarea caldă a inimii mele, de a veni să vă urez sărbători fericite, la mulți ani, împreună cu toată familia!

— Iți mulțumesc, băiete dragă și eu îți urez deopotrivă sănătate, voe bună și spor la muncă în viață. Ia vino încoace... pe cerdac să stăm puțintel de vorbă.

— N'aș vrea să vă supăr dela treburile D-voastră.

— Nu mă superi de loc; mai întâi că într'o zi ca aceasta treburile se lasă la o parte, după o sfântă și înțeleaptă orânduire divină și umană. Eu treceam cu ochii pe la altoii cei noi. Ce zici? Merge o cafeluță neagră? Mă vei ierta că n'are să fie așa de bună ca aceea dela Cerbești, fiindcă acolo mai sunt, dă. și două gospodine frumușele; aud?

— Sunt! Zâmbi cu ochii în pământ Aurel.

— Ș'apoi eu chiar aveam a-ți vorbi ceva, cu privire la rugămintea ce mi-ai făcut atunci. Ia loc te rog, zise profesorul după ce amândoi urcară pe cerdac și cafelele se și înfățișară. Cred că n'ai mai avut nici o neplăcere după aceea.

Nu; nici una, și de aceea încă odată vin să vă mulțumesc, cu cea mai adâncă recunoștință.

Ei, dragul meu, într'una din prelegerile mele de etică am să vă vorbesc eu și despre această înaltă virtute. Prea înaltă, probabil și prea înăbușitoare sub arșița marelui soare dumnezeesc, pentru ca lumea să se poată menține acolo sus multă vreme. Recunoștința! Numai pronunțând acest cuvânt și-ți simți inima înobilindu-se... Iți urez s'o porți mereu în suflet, alături de tot ce-ți alcătuiește idealul vieții dumitale; nu pentru mine; ci pentru dumneata! Sufletul meu care a cunoscut și gratitudinea și ingratitu-

dînea, rămâne veşnic senin din acest punct de vedere; cunosc omul. E vorba de sufletul dumitale, al dumneavoastră celor care se cuvine a o purta şi cultiva. E tot ce vi-l poate înfrumuseţa... Dar nu vreau să-mi desvolt azi, într'o zi ca asta, ora mea de curs...

— Vorbiţi, domnule profesor, vorbiţi vă rog. E aşa de frumos tot ce spuneţi.

— Vă voi vorbi eu tuturor. Uite acuma ce voiam să-ţi comunic. E cam neplăcut şi pentru mine, dar pentrucă suntem între bărbaţi şi numai între doi, profit de împrejurare. Ştii că eu am făcut oarecare zarvă în cazul dumitale. Nu numai pentrucă eşti un elev silitor şi cugeţi bine, dar fiindcă asemenea tratamente, lipsite de dreptate, nu pot intra în mintea mea. De când zici că te asuprea căpitanul?

— Cred că din prima zi când am intrat în liceul militar.

— Aşa? zise profesorul, oprindu-se o clipă spre a-şi aprinde o ţigară, după care întinse şi lui Aurel tabacherea. Fumezi?

— Eu? Mulţumesc, să vedeţi; ca să vă spun drept, fumez, dar foarte rar, se încurcă Aurel.

— Bine-ar fi să nu fumezi deloc. Ne otrăvim încet. Eu, acuma, la vârsta mea... Dar însfârşit. Zici că dela început.

— Da, dela început, domnule profesor.

— Ei bine, băiete, eu am vorbit cu el, fiindcă ofițerul, să știi, este un om inteligent; poate puțintel cum să zic? cam repezit, dar... asta ține de temperament și temperamentul cedează mai greu educației... Și el mi-a făcut o destăinuire. Intâi mi-a vorbit de o chestiune foarte delicată între unchiul dumitale, domnul Costin Plaiu, distinsul magistrat și om de înaltă ținută morală, dar lipsit de vigilență și între fratele său, căpitanul Ernest Dancovici. Delicatețea stă tocmai în aceea ca magistratul s'ar fi coborât pe sine și ar fi stăruit la mutarea acestui frate care ar fi avut oarecare legături, nu știu ce fel, cu soția lui. Eu nu pot crede nimic. Dar apoi mi-a vorbit și despre aceea, că dumneata ai fi avut un rol oarecum nepotrivit în acea legătură cu soția unchiului dumitale...

— Eu, domnule profesor??

— Da; lucruri așa de întunecate pentru un copil la vârsta dumitale, zicea el, încât el avea de gând să facă așa, ca să pleci din școala militară, fiindcă un viitor ofițer, trebuie de pe acum să arate o deosebită înclinație spre demnitate..., părere pe care de altfel și eu o împărtășesc ca educator, și că dumneata i-ai făcut impresia că n'o ai, trimițând pe însăși acea doamnă la dânsul ca să-l... căștige...

— Eu? domnule profesor? ridică tonul Aurel.

— Repet ce mi-a spus. Dumneata, trebuie să înțelegi numai chiar din faptul destăinuirii acesteia sincere ce-ți fac, că eu n'am crezut în adevărul informațiilor sale și l-am făcut atent de-atunci...

— Domnule profesor, domnule profesor... sunt așa de îndurerat de tot ce-mi spuneți. Eu n'am rugat decât pe unchiul meu și nici de cum pe tante Nini, soția lui, să vie la școală. Vă rog să mă credeți.

— Te cred; știam eu că elevul Blebea Aurel are atitudinile sale în afara ori cărei îndoeli. Numai faptul că n'ai vrut să fii un pârâș în cazul cu elevul Iulian I. Protopopescu și mi-ar fi îndeajuns.

Urmă o pauză, în care dedeparte un cuc își intercala în discuția de pe cerdac circumflexele lui scurte și sonore.

— Eu, domnule profesor, reîncepu Aurel...

— Auzi? îl întrerupse profesorul... Cucul cântă colo, în direcția aceea. Ți-a cântat vasăzică în față. Semn bun!... Să știi că fetele lui Cerbescu par a fi niște fete cuminți. Și mai ține minte ceva. Nu-ți lăsa inima ademenită vicleșugurilor... Ei acum, mă erți că trebuie să mă îmbrac și să plec cu soția și băieții în oraș. Am și eu doi studenți ca d-ta și ca Ion Cerbescu și suntem invitați...

Aurel se plecă respectuos, strânse mâna

profesorului și plecă cu pași repezi la început, încetinați mai apoi.

Ce-a vrut să spuie profesorul Paul Ceteraşu? — își întrebă Aurel amintirea proaspătă. Cucul? Fetele Cerbescu? „Nu-ți mai lăsa inima pradă vicleşugurilor..." Par'că aşa a spus la urmă. „Lucruri întunecate pentru un copil ca dumneata..." Par'că aşa i-a spus mai la început!... Ce înseamnă toate acestea? Ce-o fi vorbit tante Nini la liceu atunci?

Peste vii săltau în tremur transparent aburii dimineții chemați de soare în slăvile sale. Mirosea a iarbă umedă, strivită sub picior și a mlajă înodată proaspăt pe butuci. Ocoli pe cărările acum cunoscute și intră prin fundul viei.

— Hristos a înviat! Aşa de matinal? îl întâmpină, în preajma casei, Sanda, îmbrăcată în alb.

— Adevărat a înviat, dudue Sanda. Da! Deprins ca la şcoală. Ştii! Am eşit pentru aerul acesta aşa de curat... Uite ce soare!

— In adevăr. Dumnezeu ştie că azi e paştile, răspunse ea cu gura cam pe după deal, căci privindu-l mai atent, bagă de seamă că Aurel nu arată bine la față.

— Nu ți-a fost bine?... îl luă ea repede la întrebat.

— Nu!

— Ba da, ba da! Se vede că ți-a fost rău.

Cozonacul... noaptea... se poate... Şi ouăle; da, ouăle. Să-ţi fac un ceai de mintă la iuţeală, înaintea cafelei cu lapte.

— Nu, dudue Sanda! Mulţumesc! Mi-i bine! Crede-mă...

Era pe punctul să-i facă un compliment. Primul compliment anost; poate prima amabilitate sinceră, şi să-i spuie: — „Când te văd pe mata...” dar chiar în clipa aceea apăru pe cerdac Jeny, dând din amândouă mânele şi strigând cât putea:

— Hristos a înviat, copii! Hristos a înviat!

— Adevărat c'a înviat, dar crezi? răspunse Aurel.

— Crede ce zice popa...

— Nu ce fac, maicele, replica Aurel...

— Să se ţie de ele! Fraţilor mi-i o foame ca acelea!... ţipă Jeny.

Pe la spatele ei apăru sburlit şi somnoros Petruţă.

— Când se scoală asta, nimeni nu mai poate dormi olecuţă...

— Ţi-a hi, Azorache, îi răspunse ea, băgându-şi amândouă mânele în părul lui şi frecându-l vârtos.

— Dă-mi pace, veveriţo! Dă-mi pace!

— Măi copii, e paştele astăzi, interveni Sanda! Ziua împăcării tuturor oamenilor. Şi voi vă sfădiţi! La Ruşi tot norodul se sărută azi...

— Aşa-i! făcu Jeny, luând de gât pe Petruţă. Vino, rusule, să te pup!

Şi-l ţocăi pe frăţior pe amândoi obrajii, de câteva ori, până-l ameţi.

— Iacă! Asta se cheamă sărutat la dânsa... bombăni Azorache, reintrând în casă să se peptene.

Aurel se uită pe rând la cele două surori. Una în alb, cealaltă în roz. Ochii uneia ca rodul viei, ochii celeilalte ca cerul paştilor de azi. Şi Sanda vorbise de sărutat...

Ii veni în minte iarăş vorbele profesorului. — Hei! Să fie el ofiţer acuma, altceva n'ar face decât ar alerga la dânsul şi i-ar spune: — Domnule profesor, te-am ascultat, hai şi ne cunună! — Bine, copile; i-ar răspunde filosoful, dar cu care din două!? — Aşa-i, domnule! Cu care?... Aici e aici! Rămase o clipă iarăş pe gânduri.

— Pe care ne iei Aurel? îl întrebă deodată Jeny.

Aurel se scutură o clipă ca trezit din vis. Oare ce-a auzit? Apoi ca desmeticit:

— Eu? se împunse el cu degetul în pept.

— Dumneata, de!

— Aud bine, oare? întrebă el.

— Să-ţi repet zise Jeny: pe care din amândouă ne iei... cu trăsura la tramvai?

— Nu mai întreba Jeny: m'am răsgândit: tot tu ai să te duci, zise Sanda!

— Dar începeţi amândouă, fetelor, răspunse Aurel generos.

— Da, dar eu mai am ceva de făcut pentru masă... reveni Sanda.

Peste o oră trăsurica cu moş Ghiţă pe capră trase la scară:

— Hristos a înviat, moş Ghiţă îi zise Jeny.

— Ad, aadev... adevă... rat a învi... vi... at? răspunse moşul cu biciul drept pe genunchi.

— Ce Dumnezeu te bâlbâi şi la paşti, moş Ghiţă?! făcu Jeny urcându-se întâia, după care se sui şi Aurel...

— Pa... parcă... o-o-mul bâl-bâl-bâlbâit duduiţă nu-i bâl-bâl-bâlbâit şi şi la Paaaşti!? se justifică vizitiul, dând bici murgilor.

Şi trăsurica porni pe şoseaua gălbuie ridicând în urma ei nouraşi ca de cozonac... La'nceput Aurel, sub stăpânirea celor spuse de profesorul Ceteraşu, tăcea... Din când în când întorcea uşor capul spre Jeny, care tăcea la fel, cu ochii senini, profanaţi de pulberile ce se învolburau de sub copitele cailor. Le tihnea tăcerea. Erau în doi, dar Jeny era singură şi Aurel singur. Să fi fost faţă ori Sanda, ori Petruţă, ştia Jeny cum să înceapă...

— Uf, ce praf! făcu dânsa la o vreme suflând înaintea ei.

— Aşa-i; ce praf? zise Aurel, făcând la fel, dar simţind dinspre dreapta lui parfumul tulburător al Ninei.

Când se zări de departe tramvaiul, care aștepta, Aurel socoti că trebuia s'o întrebe și el ceva. Se gândi s'o întrebe cum se cheamă parfumul acela cu care dă ea. Dacă ar fi fost Nelu cu dânșii, ar fi întrebat-o desigur. Dar așa, erau numai ei doi...

— Mata unde mergi? izbuti el să iasă din tăcere.

Ar fi întrebat-o așa: „Tu, Jeny unde mergi"? cum i-a zis toată săptămâna, dar prea erau singuri acum, și parcă nu se mai potrivea.

— Eu mă duc la florărie, domnule Blebea. Trebuie să ducem azi o jerbă de flori la mormântul mamei. Așa a zis tata.

— Foarte bine; încuviință protectoral Aurel, care fusese adineauri „domnul Blebea".

Merseră cu tramvaiul până la legătura cu vagonul de corespondență, care duce spre casa lui Plaiu. Aurel îșI luă rămas bun și se urcă în acel vagon.

— La câte să vie trăsura la tramvai? întrebă Jeny.

— La patru, dacă e posibil.

Ajuns acasă, după ceasul amiezii, găsi acolo pe Sandu Zalaru cu Mioara, pe Mitu Fălcianu cu soția, pe Șușu Erbiceanu, și pe Sache Machedon, care tocmai pleca, scuzându-se că nu poate rămâne la masă, maica lui fiind bolnavă de azi dimineață.

Aurel ură creștinește lui mos Costin viață

lungă şi noroc, şi îl îmbrăţişă cu căldură. Atunci sosi din bucătărie, cu pestelcă albă în horbote, şi mai frumoasă ca ori când, tante Nini, care văzându-l, deschise braţele a îmbrăţişare, ca de obicei. Aurel rămase stâlp, ca o santinelă nocturnă dela liceu. Nini lăsă în jos braţele într'o uimire fără cuvânt, dar pe când din acele braţe coborî un miros de zahăr vanilat, din toată fiinţa ei exhala celălalt parfum obsedant, care acum lui Aurel îi păru că nu-i mai aparţinea lui tante Nini, ci lui Jeny...

— Bine, domnule, zise Sandu, care observase reacţia lui Aurel, dumneata la Paşti... musafir... acasă?

— Cu voia lui moş Costin, nene Sandule şi cu invitaţia prietenului meu Nelu...

— Şi poate cu invitaţia celor două surori frumoase... zise Sandu.

— Le cunoşti, nene Sandule? făcu Aurel, cu sprincenele arcuri de întrebare:

— Cum, Nelu are şi două surori? întrebă Costin Plaiu.

— Şi încă frumoase, Costine! întări Sandu. Le cunosc şi pe ele şi pe părintele lor.

— A! Acum înţeleg eu, craiule, dece n'ai petrecut vacanţa acasă, interveni Nini cu jumătate de glumă.

— Ei, nu mai tachinaţi băietul se interpuse Plaiu.

— Ştiam doar cum le cheamă, dar nu le-

am cunoscut mai înainte. Eu sunt prieten bun cu Nelu; și-atâta tot! înțelese Aurel că e cazul să puie lucrurile la punct.

Intrebase tante Nini despre aceasta și el voise să puie totul în lumină. Nu se simțea obligat la explicații, dar un grăunte lăuntric se clătina sub inima lui, încet, așa ca o gâdilcală, care se cerea potolită. Dece să-i zică tante Nini „craiule"? Par'că nu mai era *acasă la dânsul*... Ce era aici? Un trecut ceva mai lung, început nu știu când, dar prelungit mai adânc în carnea lui, care tremurase de atâtea ori, se înfiorase și se încătușase brusc, odată cu intrarea în școala militară. Era parfumul lui tante Nini cel de odinioară, nu cel de acum... Era ceea ce încă nu simțise dincolo, între mlădițele de vie, sub flori de zarzăre albe imaculate, sub icoane cu candela aprinsă și la masa cu un loc în permanență gol, în care sălășluia un spirit ocrotitor. Acolo era numai soare, fluturași, miresme; era primăvara, care-l chema cu libertate, cu prietenie și cu toate belșugurile.

Dejunul se desfășură moldovenește, adicâte cu răcituri de porc și de curcan, acoperite de spuma subțire albă și grasă, de sub care aromea usturoiul, cu sărmăluțe de purcel în foi de știevie, mici cât aluna și dulci de se topeau pe limbă, cu friptură de miel în aburi calzi, cu cozonaci înalți cât niște iglâcuri boerești și păști cu brânză de

oae, cu smântână, ori cu dulceață de caise împănată în migdale tăiate subțiri. Se simțea, în toate, mâna meșteră a babei Vuia, dar nu mai puțin cea delicată a Ninei, care știa să le prezinte.

Aurel era prezent cu toate gusturile copilăriei lui de demult, și mai ales cu contrastul proaspăt, prezent și el mereu, dela liceul militar, unde din când în când se auzea, la sfârșitul meselor glasul veșnic flămând al colegului Chiciură Cirus, un găman, cu buze groase și nas cârnos, care declama acea poezie din „Furnica" în suspine elegiace, sugându-și buzele:

Și mi-i foame, foame, foame
Ș'aș mânca la lucruri bune,
La o masă boierească
Astăzi, doamne, cum m'aș pune!!
Să mânânc găini și rațe
Și curcani și prepeliți,
Și plăcinte, colea, calde
Să tot taci și să le'nghiți...

Și toate astea spuse pe ghiorăiala de după masa cu o lingură de fasolică, și alta de lapte cu orez... Aurel își simțea zâmbetul în înghițătoare! Sărmanul Chiciură Cirus!

Dar deopotrivă îl urmăreau și mai proaspetele amintiri dela via din Galata, unde la bucătăria de lângă casă, oficia Sanda Cer-

bescu, pe lângă o biată bătrână bucătăreasă, uitată și de Dumnezeu și de meșteșugul ei de odinioară. Și făcea Sanda în zilele de post niște iahnie de fasole, cu frunze de dafin și ienibahar, peste care presăra cataiful subțire al cepei abea rumenite, și-o prezenta pe tavă alături de câte un harbujel dulce-acrișor, despicat în felii roșii cu dinți râzători de femee, ori în zilele de frupt când turna câte-o tocană de porc, cu sosul gras și îndulcit în ceapă și morcov dat prin răzătoare, cu mămăliguță caldă tăiată cu ața, de nu se mai auzea la începutul mesei cuvințel, ci numai aprige duceri la gură pe nerăsuflate. Și dacă ar fi văzut-o cineva lângă masa de bucătărie cu părul ondulat, cu pestelca albă, atentă și concentrată, mișcând în ritm moale mânele albe și degetele fine, ar fi fost dispus s'o creadă la un clavecin cântând o sonată de Mozart.

In sgomotul mesei, la care gura Mioarei Zalaru trăgea la rotativă ultima ediție a ziarului ei de azi și la care Sandu o complecta uneori, o combătea alteori, iar între amândoi Șușu semăna glumele și tachinările ei, sub ochii veșnic zâmbitori ai Ninei, care-l urmăreau din când în când, Aurel părea un străin timid și absent, uitat aci de un prieten care plecase. Ochii Ninei nu-i spuneau mai nimic... iar de câteori aveau totuși un înțeles, ochii lui Aurel fugeau grăbiți

către cei ai lui moş Costin, care par'că şi băgase de seamă.

Moş Costin îi păru mai preocupat de fiinţa lui proprie, decât în alte dăţi. Îi păru? Era chiar aşa? Lămurirea îi veni puţin după masă, când toţi se retrăseseră prin fotolii cu cafea şi cu ţigară şi când Nini oferind lui Aurel o ţigară, acesta şovăi s'o aprindă.

— Faţă de moş Costin nu pot; coborî el ţigara...

— Fii fără grijă. N'are să-ţi spuie nimic, răspunse Nini.

Aurel urmări mişcările din cameră. Moş Costin eşise puţin. De aceea cedă şi aprinse ţigara oferită. Trase un fum. Parfumul lui tante Nini îi năvăli în tot trupul. Nu mai era cel al lui Jeny... acela era pur şi diafan; era oarecum spiritual. Acesta al Ninei era greu, aţâţător şi carnal. Umflă nările şi scoase două panaşe groase albe care se întreţesură cu fumul prefirat printre buze. Erau rostogolirile acestea albe şi rotunde ca nişte chemări şi atingeri, erau răscoliri...

Când Costin Plaiu reveni, Aurel văzu că Nini păşi grăbită spre dânsul. Unchiul spionă o clipă locul de unde venise, îl zări pe dânsul trăgând alt fum pătimaş, şi ca şi cum lucrurile se petreceau în toată ordinea, îşi văzu de treabă, retrecând lângă Mitu Fălcianu, cu care continua o convorbire mai adineauri începută.

Va să zică moş Costin nu se mai preocupă de dânsul... Şi Nini ştia de mai înainte. Atunci, între ei au avut loc convorbiri, s'au statornicit înţelegeri şi atitudini de viitor..., în ceea ce-l priveşte. Poate că Nini a început să sape abisul adâncului de netrecut, iar moş Costin, prins în ghiara ei de vulpe, rămâne dincolo de prăpastie, alături de dânsa. Şi iată că toată lumea ştie de legătura ei cu acel căpitan... Până şi profesorul Paul Ceteraşu, care i-a vorbit şi despre un rol pe care el, Aurel, l-ar fi avut în legătura lui Nini. Ce-a vrut să înţeleagă profesorul? A, da! I-a pomenit de nişte „lucruri întunecate"... De care el se simte străin. Şi moş Costin e oare singurul care nu ştie nimic din toate acestea?! Sau ştie, dar se face că nu are habar.

Incercă să se apropie de dânsul. Să-l pipăie cu inima. Să facă un pas peste acel început de abis. Se gândi cum să-l întrebe, cum să înceapă.

— Ce mai faci, moş Costin? — ori: Ţi-a trecut supărarea ceea, moş Costin? — sau mai bine să se alăture de el, aşa cum face uneori tante Nini, şi să-l desmerde, fără cuvânt, ca într'o căinţă, sau, mai degrabă, într'o pornire de recunoştinţă pentru tot binele din trecut făcut lui, care l-a expus să sufere, pentru dânsul, acea ofensă dela căpitanul Mircea Dancovici.

Nu îndrăsnea să se apropie. Il privea de departe. Moş Costin era *încă* destul de frumos adică, la dreptul, arăta bine. La tâmple ghioceii sporeau. Fruntea însă era frumoasă. Ce frumoasă frunte are moş Costin! Şi sub fruntea aceea câte gânduri, câte gânduri! Unul este şi pentru dânsul. Oare mai este?? Să mai fie?... S'a înstrăinat de dânsul? Adică de fapt el, moş Costin, l-a înstrăinat pe dânsul acolo, între gornişti, santinele, aresturi şi miliţie de fiece clipă. De asta nu poate zice *nu* moş Costin. Şi asta nu i-o poate ierta Aurel. Uite, mai are o săptămână şi se întoarce iarăş acolo. Se întorc cu toţii, cu paşii grei, târâţi, cu frunţile plecate, triste, iar după ei se închide poarta aceea grea, lăsând afară toată fericirea de azi... de eri... Fericirea de eri... Tenisul, via, pomii, soarele, cucul, Jeny, Sanda... Tot sufletul lui îşi răsuci deodată avântul către Nelu Cerbescu, prietenul, refugiul lui, tovarăşul de suferinţă din şcoală, care avea acolo acasă atâta fericire... străină de dânsul, fericirea că are fraţi şi surori... Oh! să fi avut şi el un frate, ori o soră! O riţă, riţă Veveriţă, un Azorache... cu care să se joace să se bată, să se iubească!... Sau o soră cuminte şi bună ca Sanda, ca Sanda? — Ca Jeny şi ca Sanda!

Peste câteva clipe, uitându-se la ceas care arăta ora trei şi ceva, îşi încinse centura cu

baioneta, se duse drept la moş Costin. Aşteptă puţin, fiindcă moş Costin nu-l văzuse. Era ocupat într'o discuţie cu Mitu Fălcianu.

— Lasă, dragă Fălcianu, c'o facem noi şi pe asta; dar ceva mai pe îndelete, zise Plaiu.

Domnule preşedinte şi scumpe maestre, vorbea ferbinte, cu palmele alipite Mitu Fălcianu, ţin din toată inima să fac şi eu parte din această comisie legislativă dela Bucureşti. Convin să mă mut chiar şi în Bucureşti, dacă altfel nu se poate.

— Oh, dragul meu coleg, ca şi cum ai vorbi de Dorohoi ori Calafat... ripostă Plaiu...

— Faceţi-mi acest ultim bine! implora Fălcianu. Vreau să mă fac şi eu cunoscut acolo la Bucureşti. Altfel mucezim. Eu dacă n'aş fi avut norocul să fiu devotatul dumneavoastră, domnule preşedinte, cine ştie dacă vă mai eram acum colaborator. Şi aşa, şi ştiţi ce greu a mers. Totuşi recunoştinţa mea este fără margini pentru ceea ce-aţi făcut. Veţi vedea.

— Ce-i Aurel? întoarse capul Plaiu; pleci?

— Da, moş Costine, mă aşteaptă trăsura la ora patru la capătul tramvaiului.

— Ei bine, la revedere! făcu Plaiu rece, strângând mâna lui Aurel, cu o monedă albă uşor strecurată în palmă.

— Hristos a înviat, zise Aurel salutând pe toţi.

— Adevărat a înviat! răspunseră musafirii.

— Ce, Aurel? Nu-mi mai dai mâna de când eşti oaspetele amicelor tale?, îl întâmpină Nini, făcând din ochi către Sandu şi Mioara.

— Ba da; dar nu erai aici, tante Nini; zise Aurel sărutându-i mâna, şi răsucindu-se scurt pe călcâi, porni spre poartă.

Când să deschidă poarta, Nini îl ajunse din urmă, uitându-se cu oarecare prudenţă împrejur.

— Ce-i atitudinea asta, dragă Aurel? Vii aci pentru câteva ore, nu vorbeşti cu nimeni, nici cu mine, nici cu moş Costin şi pleci aşa...

— Cum *aşa?*

— Aşa, la iuţeală... Toţi se întreabă şi moş Costin de asemenea.

— Moş Costin? Am venit lângă el adineoarea am stat câteva minute, ca să-l întreb ceva. Nu mi-a dat nici o atenţie. Mata la fel. Dar eu nu mă supăr. Aveţi musafiri. Iaca, acuma primul musafir pleacă...

— Cel fel vorbeşti, Aurel? îl apucă Nini de-o mână, ţinându-l strâns.

Tu musafir? In casa *ta,* Aurel?

— Casa mea? Casa mea, tante Nini? Casa mea de acum e colo, sus, la Copou!

Cazarma! Acolo m'aţi trimis amândoi... da, da! Lasă că ştiu eu. V'aţi înţeles să mă alun-

gați. Nu e nimic! Am un prieten și eu pe lumea asta. Și când ai un prieten ca Nelu, renunți la totul. Știe și el de ce m'ați alungat.

— Ce știe? îl strângea de mâna, pe care Aurel cerca ușor s'o elibereze.

— Știe! Te rog lasă-mă să plec, că mă așteaptă trăsura la capătul liniei.

— Trăsura? Te așteaptă trăsura? N'ai să pleci până nu-mi explici...

— Lasă că-ți explic eu altădată, tante Nini.

— Ba nu! Acum! Un cuvânt, dar să te explici! Te-am alungat eu, Aurel? Poți tu spune asta? Eu, care, care...

Și ochii i se umplură de lacrimi. Mâna ei se retrase din mâna lui, ușoară catifelată, moale...

— Te rog să nu plângi, tante Nini. Azi e Paștile... iartă-mă!

Urmă o pauză... în care Aurel deși eliberat de mâna ei, stătea drept privind-o și înțelegând că nu e ușor lucru să vezi o femee plângând, chiar când inima ta cearcă o petrificare la un liceu militar.

— Ești așteptat. Aurel... bine! Du-te! Du-te Aurel! zise ea uscându-și ochii.

Tânărul atunci îi luă mâna și i-o sărută. De umbra lui de musteață se prinse întreg acel parfum de femee. Parfumul lui Jeny, sau parfumul lui tante Nini? Și pe când tramvaiul îl purta, alături de oameni veseli, cheflii,

în haine noi de sărbătoare, Aurel avea prezent în memoria lui pădurea aceea cu fagi şi mestecăni înalţi, care nu-i cunoşteau nimic, nici unii nici alţii, din sbuciumul sufletului său, iar singura fiinţă pentru care intrase sub cupola verde, era o pasere rănită, care nu era deloc un uliu, ci însăşi inima Ninei, asupra căreia el, veghiase, strecurându-se ca un viezure din tulpină în tulpină... Făcuse tot ce era de făcut. Şi „dânsa" i-a sărutat atunci mâna că a salvat-o, aşa cum dânsul îi sărutase mâna adinioarea, pocăit că o făcuse să plângă.

Şi dece o făcuse? Cu spiritul lui înclinat mereu spre analiză, critică şi concluzii, cu acea logică, prezentă în mintea oricărui copil, care uneori pare lipsit de ea, numai fiindcă nu are şi o consequenţă în procesul de logică şi care spirit fusese remarcat de profesorul Ceteraşu din răspunsurile la lecţii şi lucrările de psichologie ale cursului său, Aurel căuta să-şi explice în conştient, ceea ce subconştientul lui îi dicta să facă, anume dece paşii lui s'au îndreptat printre tulpinile fagilor, atunci? S'o apere pe ea? Sau să apere altceva al său? Răspunsul fu neclar, dar totuşi străveziu: Ii era ciudă pe Nini, că se pângărea... Ciudă? Pângărire? Cuvintele sunau sec în inima lui ca o năzuinţă nervoasă. In orice caz se impunea izolarea! Nu numai aceea hotărâtă

de moș Costin! Ci izolarea completă. Era gata-gata acum câteva luni să dezerteze, să fugă în lume. Ar fi fost mai rău? Ar fi fost mai bine?... Dacă nu l-ar fi oprit la timp fratele său de suferință, Nelu, care-l găzduiește azi acolo, în acea casă fericită, desigur că era mai rău. Dumnezeu l-a călăuzit și iată că astăzi își are și el familia lui, în care trăește așa cum niciodată n'a trăit, în care se simte dragostea frățească, în tot ungherul ca și în tot largul ei. Deacuma aici are să-și petreacă restul vacanțelor, în căldura, atenția și interesul tuturor, iar nu în răceala pe care din ce în ce o bagă de seamă la moș Costin, care nu i-a mai prețuit recunoștință de când o are pe „dânsa". – Așa a fost să fie! Sunt și orfani cu noroc pe lumea asta. Și când n'ai părinți, nici frați de sânge și n'ai cunoscut refugiul cald și sfânt lângă ei, iată vine un prieten care-ți dărueste o familie cu surori și frați... și ce surori!!!

La capătul liniei tramvaiului trăsura aștepta singură. Fără moș Ghiță vizitiul. Așa i se păru de departe. Când se apropie însă văzu că moș Ghiță avusese o leacă de trebușoară la crâșmă și nu târziu apărură toți frații Cerbescu de după un colț unde stăteau ascunși.

— Ce plăcere să mă întâmpinați aici! dădu mâna cu fiecare.

— Ne-am hotărât să mergem cu toţii la grădina *„Leagănul fluturilor"* să jucăm popici, îl informă Nelu, şi de aceea am venit să te luăm din drum.

— Tot e bun liceul militar la ceva, se ţugui Jeny. Ai dat dovada de-o punctualitate aproape regală. E ora patru punct.

Se urcară în brişcă. Fetele în fund cu Petruţă între ele, iar băieţii pe scăunaş. Jeny fu de părere că mai înainte de popici, să se dea puţin în scrânciobul cel mare şi vestit al grădinii, pe care-l mânuiau patru zdrahoni cu mânicile suflecate, oprindu-l din învârteală ca pe un smeu la comandă, în clipa când un scaun trebuia să se elibereze.

Şi deodată moara uriaşă cu speteze încornorate se opri. Nelu se urcă cu Sanda şi cu Petruţă între ei, iar Aurel împărţi scaunul următor cu Jeny... Când începură să se urce în slăvi, cu acea senzaţie de uşurătate şi dematerializare, Aurel văzu că Jeny răspunse zâmbind unui salut de jos. Intoarse capul spre spate, dar spetezele lungi multe şi groase îşi întretăiau sborul vertiginos, aşa că volocul de lemnărie nu-i îngădui să observe cine era jos. Dar nici când scaunele coborâră şi trecură pe tapşanul de jos n'avu timpul. Vlăjganii făceau vânt vânjos, prinzând de coarne şi zvâcnindu-le înainte cu încordări scurte de braţe şi pulpe, şi cu strigătul: — hei! rup!... Limpede nu se ve-

dea decât scaunul dinainte, în care stătea Sanda cu frații ei. Picioarele Sandei, cu pantofi noi atârnau liniștit, cu pulpe domoale. Erau mici și delicate... Torsul de trestie, brațul drept ținea toarta scaunului, cel stâng brațul lui Petruță. Din când în când întorcea capul spre cei din urmă, și vântul îi aducea o buclă răscolită peste ochii de umbră în zâmbet calm. Jeny n'avea astâmpăr. Pe lângă învârteala amețitoare a zdrahonilor de jos, își legăna mereu propriul lor scrânciob!... Aurel voi să-i spuie ceva, dar băga de seamă că ochii ei urmăreau persoana de jos, pentru care — probabil — făcea aceste mici acrobații.

— Dudue Jeny... să nu amețești... o mustră încetișor Aurel.

— Iar „dudue"? Cum ne-a fost vorba? îl taie Jeny.

— Bine Jeny, să-ți zic pe nume... dar nu te temi că...

— Eu să mă tem? N'ai nici o grijă. Ori ți-i frică? Eu dela zece ani tot așa mă dau. Imi place viteza și senzațiile tari... vântul, vâjâiala asta... uite, uite... hooop! am trecut iar pe jos și urcăm... și uite-uite suntem sus, și acum coborâm... ah... ce plăcut e! Nu simți gâdilitul aerului prin tot corpul?...

— Ba da! Dar, ascultă dud... ascultă Jeny... mi s'a părut, ori ai făcut cuiva din mână jos?

— Ba da! Uite... hoop... iar am trecut şi iar urcăm... şi uite-ne sus... şi hoop! ce senzaţie când cobori... minunat, delicios... hoop! După mai multe învârtituri un clopoţel sună şi deodată opt braţe se încordară pe patru coarne... Doi vlăjgani se atârnară şi fură ridicaţi o clipă în slăvi, dar coborâră încet cu tălpile pe pământ, pe când ceilalţi doi se agăţară deopotrivă în partea cealaltă şi, brusc, moara cu scaune şi senzaţii se înţepeni, ca ancorată de când lumea.

Coborâră cu toţii şi deodată Aurel văzu în faţa lui doi tineri, îmbrăcaţi corect, descoperindu-se şi sărutând mânele Sandei şi ale lui Jeny, după care strânseră mâna lui Nelu şi a lui Petruţă.

Nelu făcu prezentările.

— Domnul Aurel Blebea, colegul şi prietenul meu; domnii Ulpiu şi Nerva Ceteraşu, fiii domnului profesor Ceteraşu.

— A! sunt încântat, domnilor, zise Aurel; fiii veneratului nostru profesor... Mă bucur foarte mult. Staţi şi dumneavoastră la vie?

— Da; pe timpul vacanţei, zise unul din ei. Dar ne repezim din când în când în oraş, cum de pildă am fost şi azi.

Aurel observă că pe cel care vorbise îl chema Ulpiu, că trebuie să fie mai mic şi că avea un chip destul de şters, dar ochii îi erau vioi, negri şi umbriţi; pe când celălalt, părea un domn serios, aproape frumos,

cu un păr bogat dat pe spate, puțin ondulat la tâmple, care vorbea tacticos și rar și ale cărui negre priviri păreau că sfredelesc în adâncuri. Pe când Ulpiu începu vorbăria cu Jeny, Nerva sta lângă Nelu, mai mult răspunzând, decât întrebând.

— Ascultă Ulpiu, zise Jeny, ești amator de-o partidă de popici?

— Mai e vorbă, dacă jucați și dumneavoastră.

Va să zică îi zice și lui pe nume, observă Aurel. Atunci sunt prieteni vechi.

— Jucăm cu toții, făcu Nelu! Uite, facem partidele: Sanda cu Nerva cu mine, și cu Aurel, deoparte, Jeny cu Ulpiu și cu Petruță de alta.

— Nu se poate, interveni Jeny; noi trei și voi patru...

— Da, dar Aurel și Sanda joacă prost.

— Cam așa-i, încuviință Sanda dând din ochi un răspuns ochilor întrebători ai lui Aurel.

— Iar eu nu joc de fel, adăugi Nerva.

— Dece, dece? interveni Sanda.

— Fiindcă nu prea arunc cu meșteșug bila, ș'apoi fiindcă peste câteva clipe mă duc acasă...

— Vedeți? am rămas trei-la-trei, încheie Nelu. Haidem!

Și porniră încet, spre popice, cu râsete și glume pe seama atâtor mese, cu atâți

cheflii, care, unii se sărutau, prinşi de-o pascală iubire de aproapele, alţii îşi cântau răguşit şi falş spovedania, lângă urechea unei mironosite, alţii înfoind câte-o armonică stridentă pe ultima melodie a epocei.

La o masă un taraf de lăutari, adică un viorist şi un contrabas, care adăugeau şi „guristicul" lor urlet, descărcau, cu căuşul, durerea dela inima unui pravoslavnic năcăjit amarnic de câte sticle goale sunt pe lumea asta. — „Gogoaşe, gogoşele, mari şi frumuşele"... striga un ţigan lângă o pirostie, cu ulei sfărâit... „Covrigeii, covriiiii"! îl acoperea altul mai în umbră!... „Braga reeeeci!" ţâşnea pintre dinţi, în mers tacticos, un albanez cu fes sur, cu cofa alămită şi pahare la coloarea fesului. Un vardist ducea de ceafă pe-un puradel prins cu mâna rătăcită pe taraba unui cuţitar... Iar peste tot cuprinsul de salcâmi şi lilieci îmbobociţi, cu miresme grijuliu păstrate în muguri, plutea un fum cu miros ţipător de carne friptă şi cârnaţi cu usturoi, prăjiţi în zama lor, către care chema neobosit zurnăitul asurzitor al cleştelor bătute pe grătar, dinaintea pântecelor groase cu pestelcă de gât. Singur soarele, ca un bătrân placid şi uitat de veacuri, zâmbea a râde de sus, vărsând deopotrivă tuturor rumeneala şi seninul sfintei zile asupra căreia priveghea.

Şi jocul de popice purcese. Partidele la

început jucară în plin. Dar după două-trei aruncări de bile, care — sfioase ocoliră convenabil popicele, lupta se mărgini, doar între Nelu și Petruță care opunea fratelui său bile maestre în plin... Ceilalți se mărgineau a onora din când în când partida, dar grupurile prinseră a convorbi: Sanda cu Nerva, Jeny cu Ulpiu și Aurel, lângă masa cu țapi de bere de alături.

Ulpiu Ceteraşu n'avea nimic din calmul și echilibrul profesorului Paul Ceteraşu. Golea țapii cu o hărnicie care-i depășea setea, și printre ei nu-și oprea debitul de „bancuri". Era student la drept, în anul al doilea. Vorbea mult și repede! Convins că tot ce spune are haz, apăsa pe ultima vorbă ca pe tonica unui acord muzical. Trecea dela Jeny la Sanda, cu câte o cugetare despre femei, ori despre amor și, neastâmpăratele sale mâni uneau gestul cu vorba. Înțelese Aurel acum, de ce Jeny îi schimbase numele în Sfredelaşu.

Nerva Ceteraşu, student în anul al treilea la litere și filosofie, era tocmai dimpotrivă: gânditor, reținut și greu la vorbă. Privise aspectele grădinii, scrânciobul, muzicile, capetele grele căzute pe mese, urletele și se închisese par'că încă mai mult în sine însuși. Amintea în bună măsură pe profesor.

— Pari plictisit, domnule Ceterașu, îi zise Sanda, căutând un motiv de vorbă.

— Chiar sunt, domnișoară. Am venit adus de Ulpiu și aș fi plecat de cum am intrat, dacă nu vă întâlneam pe dumneavoastră... Mă desgustă lumea asta păgână și împătimită. Priviți! Sub masca sărbătoarei învierii lui Christos câtă degradare umană! Iată cu ce întâmpină barbaria întunecată, luminoasa sosire a Paștilor. Și gândiți-vă că așa e de când s'a născut lumea creștinească! Păcat că Hristos, înviatul, nu vine puțin prin grădinile și casele profanilor, cari se intitulează creștini, să vadă mascarada beției lor și desmățul moral al zilelor lui sfinte. I-ar trebui un harapnic mult mai mare decât cel cu care a alungat zarafii din templu...

— Iar ai început cu morala ta, mă Nerva? răspunse Ulpiu, ștergându-și de pe buze spuma celui din urmă țap. Mai întâi n'ai dreptate, fiindcă paștile sunt zile de sărbătoare, adică de petrecere cu veselie și cântec. Și, află dela mine, ilustrule filosof ascet, că veselie și cântec fără vin, adică fără lacrima și sângele domnului, e ca o nuntă fără lăutari.

— Tu ai logica ta, Ulpiule, care nu-i și a mea. Ziua asta ar fi să fie expresia cea mai înaltă a recunoștinții noastre pentru suferințele îndurate de Christos, întru mântui-

rea lumii. Și o recunoștință nu poate să fie o virtute când degradează. Privește colo, dincolo. Uite! Dar nu mai departe uită-te chiar la tine...

— Ce? Ce? Ce-i cu mine!?

— Nimic! Și măcar nu bei „sângele" domnului, ci un fel de lichid dospit și amar. E absurd.

— Bea fiecare ce-i place, replică Ulpiu. Cu atât mai rău pentru cei care nu beau nimic! Aceia nu sunt buni creștini, fratele meu. Mă rog, la împărtășanie, pune popa apă?

— Dar nici bere, răspunse Nerva.

— Aș întreba, zise Ulpiu, dând drumul unei bile care nici nu ajunse la popice, cine este de părerea filosofului Nerva?

— Eu! răspunse după o clipă Aurel. Dar să ne înțelegem: sunt de părere că, în adevăr, ziua Paștilor ar trebui sărbătorită cu altfel de evlavie...

— Adică, interveni Nerva, pur și simplu cu evlavie; aceasta e și părerea tatălui meu; cu care dumneata domnule Blebea — mi se așa?

Aurel tăcu și roti ochii către Nelu, care tocmai potrivea în palme o bilă mare ca să-i dea drumul „șnur".

pare — ai vorbit astăzi dimineața. Nu-i

— Când? Azi dimineață? Ai fost tu la

domnul profesor Ceteraşu? îl întrebă Nelu, venind cu bila în palmă spre dânsul.

— Să vezi, Nelule! M'am sculat mai dimineaţă ca oricând şi mi-am adus aminte că la câţiva paşi stă binefăcătorul meu. O elementară datorie de recunoştinţă — mi-am zis eu — mă obligă să-i urez lui, cel întâi, sărbători fericite. Şi am fost...

— Va să zică de-acolo veneai dimineaţă, când te-am văzut apropiindu-te din fundul viei, întrebă Sanda?

— Da.

— Foarte frumos ai făcut, încuviinţă Sanda. Nu-i aşa, Nelule?

— Desigur! Dar îmi pare rău că nu am fost şi eu. Dacă ştiam...

— Şi mie îmi pare rău, Nelule, dar ideea asta mi-a venit subit, azi dimineaţă. Şi văzându-te ce adânc dormi, n'am vrut să te trezesc.

— Aş dori să cunosc părerile domnişoarelor Cerbescu, în chestia conflictului nostru filosofico-creştin, întrebă Ulpiu. puţintel peltic la al patrulea ţap de bere... S'auzim! S'auzim! făcu el cu comică autoritate.

— A mea, sări Jeny, e pentru veselie; scurt!

— Ş'a mea e pentru veselie, se execută Sanda, la degetul ameninţător al lui Ulpiu...

— Bravo! Bravo! In sănătatea domnişoarelor Cerbescu! goli el acel ţap.

— ...pardon, n'am terminat, reveni Sanda, cu ochii la Nerva Ceteraşu: şi eu sunt pentru veselie, dar veselie este şi un joc sportiv, şi o excursie, şi un scrânciob, şi o întâlnire între prieteni. cu glume şi râs sănătos şi un cântec frumos, în cor, şi chiar un pahar de vin bun, unul-două, dar nu în serie.

— Bravo, domnişoară Sanda, grăbi aprobarea Nerva; da, această veselie o înţeleg şi eu. Stă o bucurie sănătoasă în miezul ei; nu drojdia băuturilor şi depozitul de cârnaţi.

— Dragă Jeny, acordă-mi braţul să ne depărtăm de mânăstirea stareţului Nerva Ceteraşu.. La revedere domnilor şi duduilor, la sfântul munte Athos!!!

Jeny se execută şi amândoi se depărtară pe-o cărare... dar nu peste mult se întoarseră. Jeny venea desprinsă de braţul lui Ulpiu şi cam bosumflată, întrebând încet pe Sanda:

— Ce dracu!? Câţi ţapi a băut ăsta? A întins botul, ştii... nebunul!

Aurel auzi şoapta lui Jeny şi veni alături de cele două surori.

— Dacă credeţi că e cazul, eu mă duc să cer socoteală acestui domn Ulpiu Ceteraşu. Şi sunt sigur că profesorul va fi de partea mea; se rosti Aurel.

— Dacă Ulpiu ar fi treaz s'ar cuveni să-i

ceară socoteală cineva: nu dumneata care ai un protector în părintele lui. Acela poate fi numai Nelu, care — nu uita — e şi un sportiv de marcă; răspunse Sanda.

— Tocmai de aceea, cred că n'ar fi indicat. Il cunosc. Nelu e calm până-şi iese din fire. Odată scapă palmele... răspunse Aurel.

— Să-l lăsăm în pace pe Ulpiu! Uite-l, a început să se clatine. Să ştii că nu e un băutor! S'a trecut cu firea! replică Sanda.

— N'aţi fi de părere în acest caz, să ne reîntoarcem acasă, unde e mai frumos ca aici? făcu Aurel.

— De ce nu? răspunse Sanda; mai ales că tata e singur.

— Da, da, interveni Jeny, rupând nervoasă în vârful degetelor o frunză.

Işi luară rămas bun şi porniră pe jos spre casă.

Aurel privea pe rând pe cele două surori. O clipă sufletul lui se apropiase de cel al Sandei, atunci când îşi dete seama de atenţiile lui Jeny pentru Ulpiu; dar linia depărtării de dânsa dispăru când o văzu mâhnită de întâmplarea de adinioarea. Aşa dar şi Jeny e o fată serioasă, cu toată sburdălnicia ei aparentă! îşi zise el.

O ţigăncuşă cu un paner de flori trecu pe lângă dânşii...

— Lăcrămioara, lăcrămioara! înfăţişă ea buchetele cu picuri de arome albe.

Aurel luă câteva și le oferi fetelor, deopotrivă, ca un dar curat al inimii lui reîmpăcate. Acum amândouă sunt iarăș cele dinainte. Sunt din nou între ei; numai între ei...

— Ce curioasă deosebire între acești doi frați! zise el; par'că n'ar fi copiii aceluiaș părinte. Singur Nerva seamănă întrucâtva profesorului.

— Nici Ulpiu nu e un stricat, făcu Sanda, împăciuitoare; cel puțin n'aș fi crezut...

— Dacă l-aș fi știut așa pe Ulpiu, nici mâna nu i-aș mai fi dat-o! complectă Jeny.

— Vorbiți de mutra ceia a lui Ulpiu? Băutura! Asta e! interveni Nelu, sentențios; avea dreptate Nerva.

— Avea dreptate, întări Sanda.

Și Jeny, care era de părerea lui Ulpiu, se bägă în vorbă Petruță.

- Ce părere?! care părere, măăă... Azorache? îl înfruntă Jeny.

— Părerea ta cu beția! Ce? Eu dacă am tăcut, n'am auzit?

— Ești cam fiu-fiu! învârti degetele la cap Jeny! Am spus eu așa ceva, mă leap-leap? Te-amesteci...

— De, Jeny... cam are dreptate Petruță. Tu l-ai încurajat să bea.

— Ce dreptate!? Ce-am spus eu?... Lasă că tu Nelule, ești totdeauna de partea lui

Petruță; par'că nu știu eu!?... își înroură ochii Jeny, ducând batista sub pleoape.

— Ei nu, Jeny! O domnișoară ca mata să plângă pentru un cuvânt, acolo! Păcat! E paștile, Jeny! zise Aurel, cu gândul că azi e a doua serie de lacrimi pe care le potolește.

— Eu, să-ți spun drept, Aurel, răspunse Nelu: cu domnii Ceteraşii iştia nu prea fac prietenie, măcar că sunt fii profesorului. Unul prea face pe nebunul, celălalt prea face pe filosoful.

— Şi viața stă la mijloc: între filosofi şi nebuni! complectă Aurel!

— Sunt cu toate acestea niște băieți cumsecade, vorbi Sanda...

— Dar nu-mi par pe potriva dumneavoastră, folosi prilejul Aurel. Alte firi...

— Nu-i aşa? apăsă Nelu.

— Desigur; deşi Nerva seamănă, dar totuşi sunt departe de ceea ce înseamnă tatăl lor.

— Rare-ori ne întâlnim cu dânşii, te rog să ne crezi, Aurel! confirmă Nelu.

— Şi bine faceți! puse punct Aurel; acuma să vorbim despre altceva, de pildă despre programul săptămânii aceştia, stabilit de tine, Nelule. Deşi libertate cu program, pare cam ciudat, eu aş întreba pe Sanda ce părere are?

— Programul meu e deosebit, băeți! Ca-

pitolul gospodărie nu poate intra în programul vostru. După amiezile şi serile însă sunt cu voi. Şi cum acuma nu mai sunt denii, să rezervăm după mesele de seara cetitului împreună.

— Iar cetitul? se ridică Petruţă; abea am scăpat puţin de şcoală!

— Tu n'ai decât să te ocupi cu culcatul, interveni Nelu.

— Cum nu?! Auzi? Culcatul; dar ce-s eu, Ruxanda dela bucătărie? protestă Petruţă.

— Atunci să taci şi să asculţi! Noi vom citi pe rând... Ştiţi cât îi place tatei lectura de seară, îi răspunse Nelu.

Intr'una din aceste seri, citi Aurel „Şoimii" lui Sadoveanu. Ştia să pună atâta căldură în glas, să adaoge o notă gravă în părţile de epic adânc, să răărească frazele cu tâlc şi să adauge o notă de suspensie acolo unde sufletele auditorilor trebuiau să se încoarde pentru pasajul ce urma, încât însuşi Petruţă se făcuse ghem şi asculta ca pentru cea dintâia oară...

— Ia spune-mi mie, Sanda, n'aţi mai citit voi cândva cartea asta? întrebă tata.

— Cartea asta, tată, n'a fost niciodată citită aşa cum o citeşte Aurel.

— Vedeam eu, copii, că era ceva ştiut şi cu toate acestea părea că ascult întâia oară povestea Şoimilor... Bravo, Aurel, frumos.

citeşti... Vezi Petruţă? Aşa să citeşti şi tu.

— Da ce? Eu nu ştiu să citesc frumos? replică Petruţă, luând cartea cu voea şi fără voea lui Aurel. Ascultaţi! Şi începu să citească mai departe:

„Deodată Poct... Potcoavă îşi ridică paloşul. Glasul lui azvârli, ca o buciu mărie... ca o buciumare de moarte, strigătul de război. Toţi se repe...peziră, răcnind, cu-cu săbiile în v...v...vânt; ca.„ caii se năp...ustiră...".

Jenny îi smunci cartea din mână, în râsetele celor de faţă şi zise:

— Bravo, mă Azorache, parcă silabiseşte moş Ghiţă... Nu-i mai da cartea, Aurel, şi citeşte tu mai departe, ca să nu compromitem pe Sadoveanu.

Şi Aurel citi până ce pleoapele trudite ale părintelui cercară alunecări.

Când întrerupse lectura şi trebuiră să se despartă, Aurel băgă de seamă că Petruţă se smârcăia într'un plâns abea ţinut.

— De ce plângi, Petruţă?

— Eu? Eu nu plâng... da mi-i ciudă pe veveriţa ceea... să... să-mi smuncească ca.„ cartea aşa... ce? par'că ea citeşte mai fru... frumos?!...

— Lasă Petruţă, nu fii supărat, îl mângâie Aurel, şi tu ai să citeşti frumos... Haide, nu vă despărţiţi supăraţi... Impăcaţi-vă!... Du-te ş'o sărută pe Jeny.

— Eu? Să vie ea să mă sărute, dacă vrea! Da ce?! Ea m'a supărat!... Se uită chiorâș Petruță la Jeny.

— Auzi Jeny! L-ai supărat! Vă rog eu, împăcați-vă. Păcat într'o așa familie, cu frați, surori, bune și deștepte... să nu trăiți în armonie... Unde am eu niște surori... așa... să mă tot necăjească și eu să le tot pup.

— Vorbești ca un adevărat frate, domnule Blebea, ca un adevărat și bun frate! se înduioșă părintele.

— Știi ce, tată? interveni Nelu! Eu propun ca în seara aceasta chiar să-l adoptăm pe Aurel ca frate al nostru. Ce zici Sanda?

— Da, da, da! bătu în palme Sanda, sub impresia încă proaspătă a gestului lui ceva mai mult decât frățesc de adinioarea.

— Ce zici Jeny? întrebă Nelu.

— Sanda a zis de trei ori da! Eu zic de patru ori, zâmbi Jeny.

— Eu de cinci ori, sări Petruță, venind și cuprinzând mijlocul lui Aurel.

— Copii, zise tata, mie nu-mi rămâne să zic decât odată și bine, *da!* dar cu o condiție: să zică *da* și adoptatul...

— Din toată inima, domnule Cerbescu, și cu toată recunoștința... se înclină Aurel. E cea mai frumoasă clipă a vacanței și poate a vieții mele.

— Dar mai este o condiție de pus, iubite

Aurel: să nu supărăm pe domnul preşedinte Costin Plaiu... reveni conu Mişu Cerbescu.

— Despre asta răspund eu! ripostă cavalereşte Aurel!

Şi când somnul, care dăduse târcoale nu numai pela genele părintelui lor, îşi întinse în cuprins aripile a tot împăciuitoare, familia Cerbescu, sporită cu încă un suflet de frate, se abandonă odihnei cu gândul la acest frate nou şi cu priveliştile încă vii, ale isprăvilor lui Nicoară Potcoavă, a lui moş Petrea Gânj, a lui Toader Ursu, cu toţi voinicii moldoveni, oameni dârji şi aprinşi la inimile lor.

CAP. XII.

— Pr! Pr! Prrrr! Mur-murgii ta-a-tii! I... i...iaca şi-şi c...c...c..căruţa niam,,, niamţului! opri moş Ghiţă trăsura la capătul tramvaiului, în seara de duminica Tomei, punându-şi biciuşca la locul ei... şi răsucindu-se catre cei doi călători, care se deslipiau anevoe din fundul pernelor de piele. De-a..., dea-mu 'nainte... la mel... mel... meliţie.., c.., c...conaşilor!...

— La miliţie, moş Ghiţă, răspunse Aurel, aşezând în palma unchiaşului un gologan, cel mai potrivit cu punga dăruitorului.

Urcară în vagon ca pe eşafod. Se fereau unul de ochii celuilalt... Din când în când Nelu cercase o fărâmă de cântec aspru, care i se oprise în gât. Acum vagonul îi continua melodia monotonă, cu intermezo de clopot... Ceasul arăta ora şase; numai bine ca să poată trece şi pe la moş Costin.

Când ajunseră, nimeni nu era acasă. Ba era cineva, care primi musafirii încă dela portiţă. Era baba Vuia, care ştia că nu se

poate să nu treacă pe acasă „Aurel cel mititel" înainte de a merge la „cazarmă". Şi dovadă că ştia este că legase cu două aţe înodate pachetul cu o bucată bună de cozonac şi altă încă mai bună de pască din aceea cu dulceaţă de zarzăre şi migdale, de care-i place mititelului babei. Numai că altă supărare aştepta pe biata babă Vuia. La „cazarma" ceea nu era voe de dus pachete.

— Araca'n de mine, Aurele mamă, d'apoi ce-i acolo? Inchisoare, păcatele mele?

— Nu-i închisoare, mătuşică, da'aşa-i ordinul! îndreptă cuvânt Aurel.

— Măcar gustaţi câte ceva acuma, desfăcu bătrâna cu năduf pachetul.

— Asta da! îngădui Aurel, cu o privire la Nelu, ca unul ce şi din deal nu plecase cu gura uscată. Ba nici cu ochii...

Şi o bucăţică de pască dulce cu migdale şi dulceaţă de zarzăre, găseşte totdeauna un cotlon în stomahul unui flăcău voinic; chiar mâhnit!

Aurel dădu după aceea o raită prin casă. Işi luă vre-o două cărţi, roti priviri prin camerele cu aduceri aminte, cu dâre de parfum uitate pe mesuţe mici, trecu prin biroul lui moş Costin şi scrise câteva rânduri. Poate că era mai bine să fi venit dela prânz... să-şi fie rămas bun. S'or fi supărat?! Işi ceru ertare; a fost reţinut de familia Cerbescu.

Și adevăr spunea Aurel. Ziua aceea a fost cea mai scurtă din toate câte le-a trăit acolo, în dealul cu podgorii și cu surori... Cea mai scurtă și cea mai tristă prin amenințătoarea despărțire ce-i pândea pe ceasuri și clipe la toate ușile. Nu s'au depărtat unii de alții, o clipă dela prânz până la ceasul șase. Nelu se făcea a cânta câte o melodie. Dar melodia era bearcă. Jeny ținea pe după gât pe Petruță, iar Petruță pe după mijloc pe Jeny. „Azorache" rămăsese undeva printre butucii de vie să ție de urât „veveriței" până la vacanța mare... Sanda pregătise lui Jeny pachetul pentru orele opt. Pleca și Jeny la maicile cu sfinți rași în cap. Iar tata se mai uita la toți, își mai făcea treabă prin vie și iarăș venea. Își aducea aminte ce era acum un an când Mărioara, soția lui cea bună, care s'a dus puțin după aceea, svânta din când în când câte-o geană, pregătind pachetul lui Jeny... Pe atunci Nelu era acasă. Acum pleacă și el.

Amărăciunile care vin pe neașteptate lovesc mai dur, dar numai odată. Dar orice otravă, în esența ei, e încă mai amară când se soarbe pic cu pic, în durată.

Aurel începuse a o sorbi cu câteva zile înaintea plecării. Se produsese în sufletul lui o adâncă și binefăcătoare înoire în casa prietenului, a scumpului prieten Nelu; o înoire din care sufletul lui prindea legături

încă neaflate, cu viața. Erau acolo două fete, cu două inimi deosebite în manifestările imediate, dar cu aceiași puritate în fibrele lor. Contactul zilnic cu ele, aducea tot atâtea pulsații nouă și acel ceva necunoscut încă adolescentului, ceva din mama care nu mai este, ceva din femeea care va fi cândva... In fiecare femee stă o iubire care încă n'a început... O dulce temere, o neașteptată așteptare...

Se spionase adeseori. Simțea la sporturi uneori respirația lor caldă, alteori atingerea fizică a brațelor, a corpului lor, în mișcare și își amintea de acele atingeri de acasă, când tante Nini îl desmierda, sau îl întărâta, cu, ori fără voe, cine știe? Frământările lui și năzuințele acelea sordide se îndepărtau cu fiece apropiere a Sandei și a lui Jeny... Două surori! Ceva mai puțin? Ceva mai mult? Care din ele anume? Amândouă? Nu știa... Dar amândouă făceau cât veșnicia vieții înseși... Și ele au rămas departe, una între cratiți și butoae cu vin, alta între zidurile catolice.

Ce fac oare acum, când pașii lui îl poartă tăcut, alături de tăcerea lui Nelu, către poarta la care libertățile mor, iar amintirile dor. Aurel se simțea absent în tot cuprinsul ce i-se prelingea pe alături. A visat acele două săptămâni? A fost el aevea acolo? A fost. I-o mărturisea Nelu de-alături... A fost

în preajma râsului lor, a jocului lor, au mâncat la aceeași masă, au cetit laolaltă, s'au înfiorat de aceleași pasiuni, au zâmbit aceloraşi privelişti de basm... A fost... a fost așa de bine!

.

— Treci la front! Ce? n'auzi? Tu, ăla! Unde ți-ș minţile, elev?! Haide! Pas alergător!... Treci la front!... Dreeepți! La dreapta v'aliniați! Drepți! Gornist, apelul! Caporali, faceți apelul! Prezent! prezent!... prezent!... prezent!...

Erau toți prezenți, aliniați, drepți, cu ochii ţintă înainte, cu pieptul afară. Dar înapoia ochilor, înăuntrul pieptului, absentau cu toții...

Și viața de internat militar sever își relua ritmul, svâcnirile, tresăririle, mâhnirile. Singură marea solidarizare a suferinţelor comune, a răbdărilor şi a unui îndepărtat ţel, care le surâdea tuturor, după stângerea dela ora nouă seara, sub pătura în care căldura trupului se identifica, în amintire, cu aceea de sub velința de acasă, rupea asperităţile şi le pulveriza cu balsamul speranţelor celor mari! Așa au trecut promoții după promoții, așa au suferit, așa au biruit anii şi au pus tresa de ofiţer. Unde mai sunt aceia acum? Își mai amintesc bătrânii camarazi de aceştia care le-au luat urma suferinţilor. Le

mai pasă decât au scrâşnit şi au râvnit cândva între ziduri de piatră şi de oameni?... Sunt liberi acum, sunt mândri, sunt triumfători.. Ce bine de dânşii! Ce bine! Ce fericiţi sunt!...

Dar ecouri neînţelese, absurde în clipa aceea, se resfrângeau în umbra nopţilor de fericiri închipuite, din toate depărtările, şi se întorceau între zidurile internatului sever, din care se risipiseră cândva, eşind, între zidurile libertăţilor: — „Şi aici e ca şi acolo! Adeseori acolo era mai bine ca aicea"...

Şi plantoanele cadenţau, sub becurile mohorâte de la uşi, învăţătura umbrelor acestei vieţi de vis, care se numesc oameni liberi...

. . .

Şi iată cum perindarea promoţiilor în timp, râvnă şi realizări purtă pe elevul Aurel Blebea cei doi ani de şcoală militară la Iaşi şi doi la Bucureşti, printre aceleaşi privelişti aspre, printre încercări şi pedepse, printre învăţături noi, unele uitate, ca o filă de program imperios analitic, dar sterp, altele rămase adânci ca un simbol al credinţii... Işi amintea astăzi, când îmbrăcase tunica ofiţerească, sprintenă, de vânători, cu nouă rânduri de nasturi, de atâtea toate întâmplări ale anilor acestora... Din şcoală îi rămăsese acum, ca o drojdie, încă amăruie, amintirea

trecutelor suferinți, estompate din ce în ce... până la dispariție. Prezentul le adumbrea cu marea lui lumină de liman și far. Dintre chipurile ofițerilor comandanți, erau de mult plecați acei „răi", în frunte cu penitentul Mircea Dancovici și alții mai mult sau mai puțin „milităroși", dar se desprindeau prietenoși acei câțiva șefi severi, însă drepți, dela care împrumutase bune deprinderi, povețe, cult de dreptate și apostolat, ca și acei profesori sămănători de roade grase și bune. Deasupra tuturor sclipea ca o statuie poleită în aur nemuritor, amintirea profesorului Paul Ceteraşu... Îi veneau în minte pasagii întregi din lecțiile de filosofie, adevărate conferințe, nu simple și uscate cursuri de psichologie, și mai ales de morală generală și militară... Ar fi putut recita și în clipa de față pe din afară, atâtea dintre ele... In special, i se impunea mai cu osebire, acum capitolul din lecția *„despre recunoștință"*, pe care-l putea oricând dicta ca însuși profesorul. Recunoștința acum!? La facerea bilanțului general al anilor de studii, al anilor de tinerețe, de acoperemânt și esență de viață, încredințată lui, de părinții necunoscuți lui, de moș Costin, de însăși tante Nini, de profesori, de ofițerii comandanți... de binefăcătorii-lui, de conu Mișu Cerbescu, părintele adoptiv, de Sanda și Jeny „surorile" atât de aducătoare de fericire, în atâtea

vacanțe petrecute acolo, între cireși, zarzări, struguri și voioșie... de Neluț promovatorul lor, cu care ține cotul acum în rândurile de ofițeri noi. Nu uitase pe nimeni în preajma marei reviste militare a noilor trese ce urma să aibă loc și în care așteptare, Aurel își făcea mica revistă a sufletului său, și a acelor obligații de recunoștință. Își amintea. Recită fragmentar, așa pentru sine, în freamătul atâtor săbii nouă, atâtor căi ce porneau astăzi din răscrucea școalei, către viața cea mare și „liberă" a învățăturilor ce se cer aplicate în cazărmi:

„Recunoștința este memoria sufletului. A-„semeni acelor licori tari din Orient, a zis „cineva, ea nu se păstrează decât în vase „de aur... Ea nu apasă sufletul, ci îl înalță, „ca o tămâie și ca o rugăciune de slavă. „De aceea atâta valorează sufletul unui om „câtă recunoștință încape într'însul. Și dacă „un muzicant a zis cândva: „ferește-te de „omul căruia nu-i place muzica", morala „umană zice deopotrivă: ferește-te de omul „incapabil de recunoștință! Alcătuită din „dragoste necondiționată și din spirit de „jertfă, către binefăcătorul căruia i se cu-„vine, recunoștința devine regina virtuților... „Ea nu înseamnă, aservire, obsesie sau în-„cătușare a personalității, nu este o negație „a impulsiilor de libertate spirituală și nici „nu înseamnă adulație. In legătura pe care

„o statornicește între suflete, recunoștința „este un act de superioară conștiință, un „sentiment acceptat, iar nu impus; cultivat, „iar nu tolerat. Pe ea se reazămă generozi-„tatea inimii și noblețea gândirii. In alți ter-„meni, este o poliță semnată la timp, fără „scadenți în timp și onorată fără cerere... „Atât este de imperativă încât romanii o „socoteau ca o datorie specială. în cazuri de „anumite binefaceri (obsequiae), iar ingra-„titudinea, care nu este decât încălcarea a-„cestei datorii, atrăgea după sine sancțiuni „juridice. Și este de mirare că legiuirile „penale moderne n'au acceptat între in-„fracțiuni și ingratitudinea manifestată față „de binefăcători, sau cel puțin n'au făcut „agravantă din disprețul sau ofensele aduse „unui finefăcător de către beneficiar!!!"

. . .

Își recitase întreg acest fragment, ca o poezie adeseori spusă... Și-o recitase sie-și, spre a vedea dacă, într'o asemenea clipă rămâne valabil conturul recunoștinții, așa cum îl definise profesorul Ceteraşu și dacă marile evenimente ale vieții nu sunt de natură a întuneca scânteea sacră. Era acolo acea scântee. Ilumina adâncul inimii lui ca o candelă vestalică! El, orfanul, singuratecul, timidul, ajunsese la un țel care, deși nu pornise din idealul lui de viață, era totuși o

platformă de pe care acum putea privi această viață cucerită, și ajunsese la liman, stânjenit de unii, dar ajutat de atâți alții. Sublocotenentul Aurelian Blebea simțea că va onora la orice termen, și față de toți binefăcătorii acea poliță de care-i vorbise profesorul și — dânsul — va fi cel dintâi între aceștia... Își amintea deopotrivă de acele pilde de ingratitudine de care conferențiase Ceterașu și cu ochi iscoditori își cerceta, rând pe rând, colegii dimprejurul lui. Care dintre ei? El în niciun caz! Dacă și acel leu din legendă, care putea sfâșia pe tânărul căzut în prada lui, dar care i-a scos un spin din labă, făcând să dispară durerea de care urla, a fost în stare de atâta recunoștință, încât a cruțat viața binefăcătorului, atunci cum s'ar putea numi omul, cu veleități de civilizație, care ar fi mai prejos ca fiara?!

Își dădea seama cât e de nepotrivită clipa aceasta, atât de solemnă și de exuberantă pentru toți colegii, cu procesul din spiritul lui. Toți se mișcau, își zâmbeau, își potriveau epoleții, fireturile, își pipăeau sabia lucitoare și sonoră, își vorbeau, cu fraze scurte, cu proiecte imediate. Aurel sta locului, examinându-și și el absent, exteriorul, dar foarte atent înlăuntrul lui. Anii parcurși în atâtea învățături reci, de specialitate, îl întorseseră asupra sa însăși. Sămânța cultivată de profesor, prinsese rădăcini. Aurel

Blebea devenise un cugetător; al vârstei sale, firește, dar veșnic înclinat la meditație și analiză. De aceea și era un izolat. Prietenia cu Nelu nu slăbise o clipă în durată și adâncime. Devenise puțintel diferită în calitate. Nelu Cerbescu era ca mai toți ceilalți, un tânăr al realităților tangibile și repezi; însă rămăsese un caracter.

Cei patru ani, cu atâtea vacanțe petrecute frățește, în familia prietenului acestuia, îl apropiaseră cu atât mai mult, de dânsul. Frații și surorile lui acolo erau — în podgoria Gălății... Acolo erau Sanda și Jeny. Surorile lui!

Jeny era acum studentă la litere, iar Sanda, care atât ar fi dorit să fi urmat la Universitate, se resemnase gospodăriei în totul... înlocuind studiile oficiale, cu acele ale serilor ei de lectură, singură, sau laolaltă cu Petruță și părintele lor.

Acești patru ani limpeziseră întru câtva tulburările din sufletul lui Aurel, atâta timp în oscilație. Prietenie? Frăție? Dragoste? Pe care dintre surori o iubea? Pe Jeny, sau pe Sanda? Jeny cu vioiciunea ei tinerească, cu acel neastâmpăr temperamental, cu acel parfum și cu acea cochetărie de păpușă, îl atrăsese într'un chip. Era ca o compensație a sufletului său veșnic meditativ. Îi descreța fruntea, îi aducea zâmbet și voioșie. Și nimic nu l-ar fi depărtat de

dânsa, dacă — alături — Sanda nu ar fi adus acel belşug de maturitate, care departe de a fi o îmbătrânire înainte de vreme, era dimpotrivă doar o cumineţenie. Juca şi ea alături de ceilalţi la sporturi, făcea excursii, glume, se alipea la unele farse meşterite de Jeny; dar avea în toate o rezervă şi o măsură. Natura făcuse din ea o cugetătoare şi o gospodină precoce, cu înţelegere deplină în toate cerinţele vieţii şi pe deasupra cu acel adânc sentiment al datoriei. Oscilaţiile sufletului lui Aurel, suferiră o stavilă. Un fapt nou intervenise. Atenţiile stăruitoare ale lui Ulpiu Ceteraşu pentru Jeny şi nu mai puţin cele ale copilei, pentru noul avocat, înscris de câtva timp în baroul în care păşise curajos şi cu un picior norocos...

Nu vorbise cu nimeni despre aceste clătinări ale inimii sale. Nelu, încă mai puţin ar fi ştiut ce sfat să-i dee. Jeny şi Sanda aveau, fiecare în deosebi, şi amândouă la un loc, atitudini, mai mult sau mai puţin, de surori bune. El însuşi, în comparaţiile pe care veşnic le făcea, cu Nini, se găsea curat şi fratern... Iubire de frate, cu adevărat? Ei, doamne! Mai întâi Aurel nu cunoscuse acea iubire. Şi poate tot atât o cunoscuse şi pe cealaltă; dar simţurile lui trecuseră prin încercările pe care trupul unei femei ispititoare le da unui adolescent cu înclinări

vădite şi pe care internatul, cu comprimarea brutală şi continuă a acestor furniccări, le face şi mai irezistibile.

E adevărat că dintre amândouă, Jeny avea un „atout" în plus. Era mai feminină şi mai conştientă că este. Işi alegea atitudinile şi hainele ce-i scoteau mai la iveală liniile trupului mlădios şi parfumul ei. Sanda nici nu avea timp pentru acest cult. Adesea mirosea a bucătărie.

I se păruse lui Aurel că Sanda, deşi la rându-i se complăcea în atenţiile lui Nerva Ceteraşu, nu rămânea câtuşi de puţin indiferentă faţă de dânsul. Avea chiar motive să se creadă preferat. Diferenţa de un an şi ceva în plus în vârsta Sandei nici nu era de ţinut în seamă.

— Trebue să fac ce spui, Sanda; eşti mai mare ca mine; îi zise el într'o discuţie din ultima vacanţă, în ziua când tante Nini împlinea treizeci şi trei de ani şi el trebuia s'o felicite, dar şovăia să se ducă.

— Mai mare? Eu? Ţine! şi-i alunecă palma pe obraz! Ori e o palmă, ori o mângâiere de „soră" bătrână. Alege!

— N'am de ales, Sanda! O primesc pur şi simplu.

Şi Aurel îşi amintea în ceasul acesta dulcea expresie a chipului ei curat, din clipa aceea.

Sosiră amândoi la Iaşi, Aurel şi Nelu, a doua zi după ceremonia inaugurală a carierei lor. Intr'un compartiment al vagonului se găseau patru camarazi. Patru compartimente, cele mai apropaite, nu dormiră în noaptea acelei călătorii. Toate protestele legitime ale călătorilor amuţiră când se află pricina.

Moş Costin îl aştepta acasă, deşi avea slujbă. Şi nu era singur, adică numai el, Nini şi Vuia, ci împreună cu Sandu Zalaru, fiindcă nenea Sandu nu înţelegea să nu fie între cei dintâi care îmbrăţişează pe sublocotenentul Aurelian Blebea, din Regimentul de Vânători local, „prietenul" lui.

Pe chipul lui Costin Plaiu se citea uşor emoţia momentului. Işi întâmpină nepotul dela portiţă, alături de baba Vuia, care se repezi cea dintâi, chip şi seamă să ia bagajul lui „Aurel cel mititel", dar ca să sărute mâna celui „frumos ca un împărat".

Aurel citea acea emoţie a lui moş Costin, dar mai citi ceva. Nimic din indiferenţa pe care-o bănuise cu mintea lui de demult, fiindcă îmbrăţişarea şi sărutarea pe amândoi obrajii erau ai unui părinte iubitor; ci o uşoară oboseală care masca o amărăciune, greu de acoperit.

— Bine-ai venit, dragul meu Aurel! Iţi urez sănătate multă şi spor în cariera pe care te văd că o reprezinţi aşa de mândru,

zise Costin, trecându-și batista sub pleoape.

— Și eu la fel, Aurel dragă, glăsui cu ochii deopotrivă de umezi nenea Sandu... îmbrățișându-l fără a mai putea adăugi un cuvânt...

Nini stătuse câțiva pași înapoi într'o atitudine pe care Aurel n'o putu descifra la început. Emoția ei era de altă natură. Călătorul proaspăt sosit, nu mai era copilul, nu mai era adolescentul care în apropierea ei avea cândva acel freamăt, încă nelămurit de dânsul, dar atât de cunoscut ei, ci era un bărbat întreg, frumos și voinic. Nu-l mai văzuse de-aproape un an, de cât așa, un ceas-două, la una din vacanțe.

Îl învălui cu ochii mari, aproape în extaz; întinse mânele amândouă și după ce Aurel îi sărută mâna, ea îl sărută, cu aceași mișcare a lui Costin, pe amândoi obrajii. Musteața înspicată, o gâdilă ușor lângă gură. Tânărul stătu aproape drept, cu ochii la moș Costin, pe chipul căruia stăruia încă zâmbetul trist de adineauri.

— Ce zici Costinel drag, de nepotul *nostru?* îl arătă ea cu amândouă mânele.

— Ce să zic?

— Samănă cu moșu-său! se băgă Sandu.

— Acum douăzeci și atâția de ani, poate! Ba cred că nici atunci... complectă Plaiu.

— Aș vrea să samăn cu mata, moș Cos-

tine, cum eşti acuma; răspunse cu o chibzuită galanterie Aurel.

— Iţi mulţumesc, Aurel; eşti drăguţ. Dar haidem în casă; băietul trebuie să fie destul de obosit, făcu Plaiu, luând-o înainte spre intrare.

— Ca după o noapte întreagă de nesomn şi chef, cu trei camarazi în compartiment, moş Costine, zise el.

— Te cred şi eu, amice, interveni Sandu. Asemenea nopţi nu se dorm...

După luarea cafelei, cu toate bunătăţile pe care baba Vuia le învârtise din ajun şi le rumenise, ca pentru un asemenea obraz, Plaiu îşi ceru scuze, domnului sublocotenent, că trebue să plece la Curte. Sandu se pregăti de asemenea să pornească la tribunal, după câteva clipe mai târziu, în care Aurel, povesti în treacăt şi bucuros că e repartizat la Regimentul de vânători, împreună cu Nelu, că parada de eri fusese impunătoare, cu câteva amănunte despre cele petrecute.

— Nene Sandule, dacă pleci, te însoţesc şi eu, căci trebuie să mă duc la gară să-mi scot cufărul cu tot echipamentul şi câte alte lucruri mi-am cumpărat. Am şi uitat să mulţumesc lui moş Sandu de banii trimişi.

— Mai este timp, Aurel, zise Nini.

— Mi-au prins de minune. Sunt echipat complect.

Și eși împreună cu Sandu.

— Ai să rupi inima târgului, mă Aurel, glumi Sandu.

— Lasă asta, nene Sandule. Spune-mi mie ceva. Ce e cu moș Costin? Nu mi-a plăcut cum arată.

— Ei, nu-i nimic! Micile amărăciuni ale vieții...

— Ce amărăciuni? insistă Aurel.

— Ai să le afli și tu! Ba poate ai să-l poți ajuta, într'o măsură.

— Din toată inima, nene Sandule. Ce anume?

— Ia, chestia aceea veche — doctorul Albu senatorul — îl știi — a făcut ce-a făcut și l-a mutat îndărăt aci, la Iași, pe căpitanul Ernest Dancovici, nepotu-său.

— Da? Va să zică doctorul Albu a declarat război lui moș Costin. Și unde l-a mutat?

— Chiar în regimentul de vânători.

— Chiar în regimentul *meu* de vânători? întrebă grăbit Aurel.

— Exact. Și se pare că individul nu se astâmpără. Eu l-am întâlnit mai alaltăeri la o vânătoare. Mi-a fost însă foarte greu să-i vorbesc ceva. E și prea delicat.

— Și tante Nini?

— Tante Nini... cum o știi!

— Tot aşa e? Rău!

— Dar mai rău este că bietul moş Costin ştie totul...

— Ştie totul? se uimi Aurel.

— Ştie şi tace! Face ce poate s'o sustragă din ghiarele lui... dar...

— Ţi-aduci aminte, nene Sandule, ce-ţi spuneam eu odată?...

— Mi-aduc Aurel! Mi-aduc! Dar ce voiai să-ţi răspund eu atunci? Erai un copil, un şcolar. Nu-i puteai da nici un ajutor.

— Şi crezi că acum i l-aş putea da?

— Da.

— Sunt dispus la orice. Dar cum?

— Discutăm noi. Chestia e prea grea, ca s'o rezolvăm acum, pe stradă. Dar ia spune-mi: Tu ai să stai tot la moşu-tău aici?

— A, nu! Am şi aranjat cu prietenul meu Nelu. Şi el, şi eu stăm departe de regiment. Vom lua o cameră, sau două, în oraş, cât mai aproape de cazarmă.

— Foarte bine te-ai gândit, Aurel pentru serviciul tău. Foarte bine. Şi totuşi...

— Şi totuşi? întrebă Aurel.

— Şi totuşi, după părerea mea, ar fi fost tot aşa de bine să fi putut rămâne acasă. Prezenţa ta, zic eu, ar fi putut schimba multe lucruri... Dar se 'nţelege că nu-ţi poţi sacrifica meseria în care abea păşeşti.

— Să-ţi spun ceva, nene Sandule; eu vrau să păşesc în viaţă cu respectul unor mari

principii pe care mi le-am însușit. Dacă pot ajuta la ceva cu prezența mea acasă, aș putea amâna mutarea aceasta la un loc cu Nelu. De altfel am și luna de concediu la mijloc.

— Nu; nu te pripi. Ți-am spus că asta e numai părerea mea. Trebuie să pipăi cam ce-ar gândi și Costin... Chestiunea nu e așa de ușoară: Mai ales că...

— Mai ales că?

— Mai e ceva la mijloc, iar prietenia ce-ți port și ție și lui Costin îmi dă dreptul să intervin... E ceva încă mai delicat. Și aceasta e tot părerea mea, numai a mea; te asigur. Eu am fost și sunt de părere să rămâi cu ei și tot eu sunt de cealaltă părere. E ciudat; nu? La mijloc ești tot tu. Tinerețea ta. Mă înțelegi, Aurel?

— Mi se pare că da! Află, însă, nene Sandule, că nu mai sunt un copil. Sunt un bărbat și sunt ofițer. Școala militară cu asperitățile ei mi-a șlefuit — ca să zic așa — atâtea porniri inconștiente ale adolescenței, de care uneori îmi vine să și râd. Ș'apoi a mai intervenit ceva în viața mea, care, poate, va pune regulă în bagajele inimii.

— A, a! Bravo!

— Dar deocamdată nu pot face precizări.

— Că e și greu de înțeles! Un amoraș oarecare, hai?

— Nu oarecare!

— A! Scuzaţi, domnule ofiţer!

Acasă Nini, încă de când sosirea lui Aurel se vestise, se strădui să-i pregătească un cuprins nou al camerei copilăriei. Lămurise şi lui Costin că un pat vechi cu macat de chembrică decolorată nu mai poate rămâne în odaea unui ofiţer tânăr, precum nici masa aceea ovală bătrânească, de mahon mohorât şi nici dulapul de brad cu uşe puţin scorojite nu mai sunt vrednice de prospeţimea pe care oaspetele o aduce acelui cuprins. Şi moş Costin a mai cedat un divan-studio din celelalte camere, a mai cumpărat o şifonieră modernă, a mai făcut cadou un birou nou, iar Nini a mai schimbat ceva perdele de cit, cu o „bone femme" albă, a mai adus un fotoliu din biroul lui Costin şi astfel Aurel, aproape nu-şi mai cunoscu acea cameră a copilăriei, în care plutise atâţi ani aerul cald şi mirosul bătrân al vremii bunicilor, călătoriţi de atât amar de ani către Domnul.

Ea însăşi se pregătise — fără a se găti — în dimineaţa acelei zile, aşa, ca să apară tânărului sublocotenent proaspătă şi ceva mai parfumată. E drept că Aurel în clipele de privire, băgase de seamă fugitiv că tanle Nini era parcă mai frumoasă, dar în inima lui sălta acum un alt zefir, aducător de miresme ale livezilor, cu mere în pârg şi

cireşe în rod, spre care-l chemau grabnic ceasurile sosirii lui grele de atâtea amintiri...

Şi astfel zilele începutului de „viaţă liberă" aduceau trandafiri şi narcişi pe birou, în cupă nouă de cristal, aşezată în fiece zi pe câte o rondelă nouă de dantelă croşetată de Nini, de partea cealaltă în care se afla fotografia grupului Sanda-Jeny cu un cuvânt afectos pe verso.

Aurel se aşeza uneori la birou, plecat pe spetează, cu ochii în tavanul sub care se înălţau tihnite rotocoale de fum bun, din ţigările aromate de Nini după reţetă şi comandă la regie. Îi era dragă odaea asta, se simţea la el acasă, se simţea al lui, cineva. Se culca şi se scula după voe. Observase că în prima săptămână tanle Nini nu apăruse în camera lui, decât doar surprinsă cu un ultim gest de retuşare a liniilor. Privirile ei îl ocoleau, mai ales în asemenea clipe, după cum i se arătau cumpănite şi în restul întâlnirilor, la masă, în grădină, sau la cafeaua dela ora patru. Avea un aer de seriozitate stăruitoare în toate convorbirile ei şi chiar în toaletele pe care cochetăria de totdeauna le schimba pe zi. Aurel o urmărea cu interes, cu atenţie de cercetător, cu priviri profesorale. Îşi programase atitudinea faţă de dânsa. Avea unele lucruri de spus, dar încă nu i se impusese ceasul începerii. Ba era destul de dispus să creadă

că nenea Sandu nu era dintre cei mai bine informați despre tante Nini, de vreme ce vechile ei absențe de după masă acum se răriseră foarte mult și de fiecare dată când lipsea, făcea lui moș Costin adevărate dări de seamă, ușor controlabile. Așa fiind, intervenția lui și-o păstra pentru primul prilej când ar fi întrezărit o bănuială. Acum — ce e drept — își spunea el, după prima vizită de cunoaștere a cazărmii, că și căpitanul Ernest Dancovici se află în concediul lui de vară, plecat undeva, la țară, de unde venea pe fugă, o zi două și iar pleca. Însăși Nini îi apărea în acest scurt răstimp ca o adevărată mătușică, tare gospodină și tare atentă cu moș Costin. Că va fi fost o atitudine bine studiată, sau o simplă reacțiune demnă și abilă, față de conduita lui rece și sobră, Aurel n'o putea descifra, cu tot puful de pudră și roșul de buze care, ca totdeauna, alergau îndestul de stăruitor pe chipul ei tinerese.

Nini așteptase zilele acestea ca un început de vacanță a ei proprie. Un Aurel nou, bărbat și ofițer, trecut oricât de sumar prin filtrul Bucureștiului, pentru care pasionala ei carne nu-și desvăluise încă mugurii de cândva ai dorinților, dar frânele, pasional încordate, se descleștau din când în când, cu frivolitate, cu fatalitate, deși tendința ei de a sta la pândă îi dicta abținere.

— Drăguțe fete, Cerbeștele! făcu ea astăzi dimineață, când Aurel dădu peste dânsa, cu cârpa pe birou în fața fotografiei lor.

— In adevăr, drăguțe fete și serioase!

— Ce înțelegi tu prin „fete serioase" Aurel? se opri Nini în fața lui.

— E așa de controversat cuvântul, încât se cere tălmăcit?

— Ba bine că nu!

— Ei, atunci să-ți spun: nu fac de cât aceea ce se cuvine unor fete. Au avântul tinereții, dar și cumpăna îngăduinți înțelepte.

— Nu pricep; îl privi drept în ochi Nini.

— Mă mir; știam că tante Nini e inteligentă, când voia să fie.

— Cite acuma vrau și totuși nu sunt. Ascultă Aurel: sunt încă o femee tânără și nu prea urâtă.

— Ba chiar frumoasă.

— Iți mulțumesc, Aurel! Și pe deasupra cunosc viața; cunosc pe bărbați și pe femei. Așa că aluzia ta, pe care am întrezărit-o, dar nu-mi venea s'o înțeleg, mi-a aruncat un ghimpe gratuit. Da, da!. Observ de când a apărut domnul ofițer Aurelian Blebea, că junele de acum câțiva ani, vrea să facă pe bătrânul cu experiență, ca să nu zic pe moralistul. Nu-ți șade, Aurel drag; zău că nu ți se șade. Și iată de ce nu ți se șade: Tu ești și rămâi un tânăr; un copil cu musteți; află că omul bătrân nu dă crezare

la tot ce aude. Mai strecoară, mai vântură şi alege. Tu aşa ar trebui să faci, dacă ai fi înţelept. Dar nu poţi fi Aurel, fiindcă tu dai crezare la tot ce ţi se şopteşte... Şi iată de ce din unele cochetării ale mele de femee încă tânără şi — hai să zicem — frumoasă, tu iai partea lipsei de „cumpănă".

— Dar n'am amintit un singur cuvânt din tot ce spui... protestă Aurel.

— Lasă, lasă! ştiu eu tot! Am auzit! Fii sigur că am mai multă „cumpănă" de cât crezi tu! Mi-a spus mie Sandu ce făceai tu uneori...

— Eu? Ce făceam?

— Aceea ce ştii. Un copil! Ceva mai mare, e drept, dar un copil crescut pe braţele mele. Şi te aflai bine şi nu mă socoteai lipsită de cumpăna îngăduinţii", fiindcă inima şi trupul tău de adolescent mă cereau lângă dânsul. Şi atunci m'ai urmărit...

— Eu?

— Tu, Aurel! Şi m'ai crezut o femeee necinstită, atât cât puteai tu crede cu mintea copilului din tine, peste care veneau volburi de venin de la alţii.

— Nu e adevărat. Eu eram... eu nu puteam... cum să-ţi spun...?

— Te bâlbâi, gelosule!

— Gelos? Eu?

— Tu, tu, tu! Ce însemna urmărirea pa-

șilor mei când plecam de acasă, ca să afli unde intru?

— Ca să văd... și să știu...

— Făceai pe detectivul...

— Poate!

— Să mă spui lui Costin?

— Asta nu! scăpă cuvântul Aurel.

— Vezi? Vezi? Moralistule gelos!... Aici am vrut să ajung. Este o fatalitate! Și peste noi femeile și peste voi, bărbații.. Și între noi a fost ceva. A fost să fie, adică! Dar femeea asta, care se cheamă Nini și care nu e așa de serioasă ca domnișoarele Cerbescu, de sigur, da, da, da, ar fi putut da curs atunci micilor tale accese juvenile, sentimentale sau carnale, cum vrai să le spui, și totuși n'a căzut. Te vedeam urmărindu-mă întâi ca un Cupidon, apoi ca un paj polițist....

— Cine? Eu?

— Tu, Aurel, tu!

— Și atunci în cameră și atunci — mai ales — atunci la pădure, când ai fost admirabil, dragă Aurel, ca un bărbat care-și apără pasiunea inimii. O, da, da, asta n'am s'o uit, și eu te-aș fi putut răsplăti atunci, așa, ca o împărătească pajul... sub alcov. Și n'am făcut-o, ca să nu fiu aceea ce se numește o femee necinstită... ori „neserioasă", care „conrupe" un minor sensual, așa cum erai tu...

— Eu? făcu Aurel, desprinzându-şi mânele din acele ale Ninei, care i le prinse.

— Tu, cum ai fost, Aurel, încă de atunci şi cum eşti şi astăzi când mânele tale se apără, dar tot trupul tău mă vrea... asta o simt, o pipăi pe nările tale, pe respiraţia ta...

— Te înşeli, tante Nini...

— Eu nu mă înşel, domnule Aurel! Se înşeală pretinsa morală pe care ai învăţat-o în şcoală, şi pe care vrai să mi-o serveşti. Da, da. De atâtea zile te urmăresc, spre a vedea cum mă urmăreşti tu pe mine, cum mă cauţi...

— Te înşeli, te înşeli!... îi aruncă Aurel mâna iarăş întinsă spre dânsul.

— Şi cum, crezând că mă supraveghezi ca un filosof, mă cauţi ca un amant... sbucni în râs teatral Nini.

— Dar asta e-o închipuire morbidă... o născocire de femee preocupată numai de dragoste. Eu, nepotul lui moş Costin, care...

— Care nu te-a iubit niciodată.

— Ba m'a iubit.

— I-ai fost o povară...

— Nu cred, de cât poate în urmă... de când...

— De când? îl iscodi Nini...

— De când ai venit dumneata aici!...

— Atunci, dragă Aurel erai un mucos, care mă ura — da, da ştiu — dar care se

uita pe gaura chei când tante Nini făcea bae.

— Nu-i adevărat! Eu?

— Nu tu! Aurel! Cel de paisprezece ani... Și prin urmare ai bàgat de seamă, tu însuți azi, că „poate în urmă" i-ai devenit o povară... Ei bine, dece? dece? Să-ți spun eu. Da, o povară! Din cauza mea, desigur. Se temea bătrânul...

— Bătrânul? făcu un gest Aurel, moș Costin?

— Bătrânul, da, bătrânul. Se temea, ca tu ajungând la vârsta pubertății să nu-mi întorci, poate, capul...

Și Nini isbucni într'un hohot de râs care deveni spasmotic. Făcu pași mari, piruete, bătea cu cârpa de praf, pe mobile, în gol, pe geam, iar pe mobile, râzând mereu fără stavilă. Se apropie de Aurel și cu un gest aproape brutal, îl apucă de sub bărbie și-l scutură până la durere... Tânărul îi cuprinse nervos mâna, cu mâna stângă, ridicând pe cea dreaptă într'o încordare, care parcă se cerea descărcată pe obrazul Ninei... Dar mușchii se destinseră, mâna căzu moale și Aurel răsuflă puternic. Făcu câțiva pași, se răsuci și reveni în fața ei...

— Dece vorbești așa de moș Costin?

— Cer ertare nepotului pentru unchi, Aurel! Imi pare rău c'am spus ceea ce-am spus... dar, dar, dar dac'ai ști tu...

— Bătrân, moș Costin?...

— Am zis eu aşa? răspunse Nini, lăsându-se moale pe-un fotoliu, ca o eşarfă.

— Da?

— Am exagerat, Aurel... Mă înţelegi? Am exagerat... puţin... Poate că a devenit în urmă... Adică se poate că eu mă simt, cum să zic, Aurel? Aurel... Nu ştiu... Şi de aceea...

— De aceea. Ernest Dancovici?!... ridică sonor glasul Aurel, înţepând-o cu ochii.

— Poate! Un capriciu! O biruinţă... Ştiu eu?... făcu Nini alene.

— Şi în lipsa lui, când a fost mutat?

— O călugăriţă... nu prea smerită, dar resemnată... Vezi ce sinceră-s?

— Şi azi, când a revenit?...

Nini plecă uşor capul, privindu-l pe sub gene, cu seducţiune, şi bătând pe braţul fotoliu tactul unui andante.

— Azi? depinde de tine... răspunse ea, urmărindu-l insidios.

— De mine?

Aurel îşi reluă plimbarea din ce în ce mai agitat. Trecea prin faţa ei, cu capul în jos, dar când îşi răsucea paşii o privea fugar şi incisiv. Nini Plaiu se făcuse în adevăr delicioasă. Se făcuse? Sau el devenise mai expert în cunoaşteri şi aprecieri? Drept este că niciodată peptănătura nu-i stătuse ca o podoabă de artă, cum o poartă azi. Şi niciodată piciorul ei n'avusese linia aceasta,

de arc întins. Parfumul era acum altul... Pentru asta îi era recunoscător. Cel nou era puțin mai strident, dar deopotrivă de insinuant. Cel vechi rămăsese colo sus, în podgoria Galatei, dulce și captiv sub bolțile ei sălbatece...

Și totuși! Femeea asta îi tăia calea. Nu era un obstacol; dar îi devenise o povară, o povară dulce pe care trebuia s'o poarte în suflet ca pe o pasere de pradă închisă în cușcă, să nu-i sfâșie inima. S'o poarte până va putea deschide zăbrelele și s'o facă să-și ia sborul. Numai așa vedenia va dispare din casa asta.

— Ascultă tante Nini, zise Aurel după aceste clipe de frământare, dar omul acesta, al cărui nume îl porți care te-a acoperit și te-a înălțat, care te poartă în lume și te cinstește cu încrederea lui, omul acesta care știe totul despre tine, da, da, știe totul și cu toate acestea rabdă și tace și te cruță, omul acesta care trebuie să sufere îngrozitor, omul acesta e totuși binefăcătorul tău, e acel care îți merita recunoștința ta întreagă mereu pentru cruțarea ce ți-o dă.

— El! Recunoștința mea?

— Desigur.

— Pentrucă sunt soția lui? Numai pentrucă sunt soția lui?

— Să zicem că și numai pentru atât.

— Dar atunci dece eu n'aș merita recuno-

ştinţa lui? Fiindcă i-am dăruit atâţi ani din tinereţea şi munca mea... Ş'apoi ce-s vorbele astea mari? Recunoştinţă. Ce-i asta? Adică să devii obiectul cuiva, să-ţi legi lanţuri de mâni şi să dai capătul lanţului în mânile lui, să te poarte, să te scuture, şi să te tortureze! Numai pentrucă, făcându-şi lui o plăcere, ţi-a făcut ţie o alta?!?

— Vai, tante Nini, ce logică altruistă ai!

— Cum? Crezi tu că altruismul are o logică? Haida de! Nu dăm nimic, nu facem nimic decât pe măsura plăcerei pe care ne-o procură în schimb, gestul însuşi al dărniciei... Se poate un egoism mai categoric? Nu cumva crezi că Plaiu m'a luat pe mine de soţie dintr'un înalt sentiment de jertfă, de lepădare de sine? Ei asta-i bună!.

— Câtă ingratitudine!

— Ingratitudine!? Pentrucă viaţa şi trupul meu, care-mi aparţin numai mie, îşi cer drepturile lor? Sunt în orice clipă soţia lui Costin; dar el nu e soţul meu decât pentru răgazul şi pentru rămăşiţele energiei lui! Şi ca dânsul toţi bărbaţii! Şi totuşi ştii că-l respect, îl ajut, îi sunt gospodină, îi fac casa stup. Ba îţi spun drept că-mi pare rău că ştie despre... Ingratitudine? Dar ce vină port eu? Ce şi-a băgat nasul? Aşa sunteţi voi bărbaţii! Vă băgaţi nasul în treburile altora şi pe urmă ţipaţi!

— Mă îngrozești tante Nini; niciodată nu mi-ai vorbit așa!

— Eu nu vreau să te îngrozesc, Aurel. Eu vreau să îți deschid ochii. Să nu socoți femeia mai puțin decât i se cuvine a fi. Că morala e prea dură, iar femeea prea slabă, asta da! Dar nu uita că morala e urâtă, iar femeea frumoasă. Așa a vrut-o Dumnezeu! Ce mai încolo? — Și dacă ai ști totuși la câți bărbați am rezistat eu, chiar din acei cari îmi intră în casă?! Crezi, Aurel?

— Cred, dar mă întreb ca la armată: dacă ai rezistat este că ai fost atacată...

— Nu fă pe moș-teacă...

— Și dacă ai fost atacată este că acei bărbați și-au permis să te atace... sau mai clar: că le-ai dat ocazia, că i-ai provocat, sau li te-ai oferit așa...

— Destul, Aurel! Mă mâhnești profund. Tocmai tu! Nici Costin nu mi-a spus asemenea cuvinte injurioase.

Și Nini își acoperi ochii. Plângea. Plânsul începu reținut, cu lacrimi mari prelinse pe sub mână, tăcute, abundente; apoi cu peptul sbuciumat și glasul înecat...

— Toc...mai tu, Aurel, toc-mai... tu!.,, Dumne-zeule... dece nu... mor odată!?

Plânsul spori. Își lăsă capul pe spate, plângând ostentativ pentru acel Dumnezeu al morților întârziate, dar și pentru acest sublocotenent neînțelegător al lacrimelor pre-

zente... Brațele căzură moi și trandafirii pe brațele fotoliului. Stătea așa ca răstignită plânsului neconsolat. Aurel se apropie. Șovăi o clipă, în care lacrimile picurară perle pe buclele tâmplelor ei. Apoi, aplecându-se, îi luă o mână și i-o netezi...

— N'am vrut să te fac să plângi, tante Nini; zise Aurel cu vocea gravă.

— Știam Aurel! Știam! șopti încet Nini, ridicându-se într'un salt, sprijinită de brațul lui. Și când se văzu în picioare, brațele ei îi înlănțuiră brusc gâtul, iar gura se năpusti peste buzele lui, într'o sărutare aproape dureroasă, ca o pedeapsă și o răscumpărare de atât timp înăbușite.

Tânărul își trase o clipă capul îndărăt, o privi cu ochi inchizitori, o prinse strâns de amândouă mânele, o răsturnă dintr'o mișcare pe fotoliu și fără un cuvânt sbucni pe ușă, cu parfumul ei inoculat în toate firele musteților... Era ca amețit. Nu-și dădea seama. A fost numai jucăria ei? Cu teoriile parcă anume alcătuite, cu plânsul parcă dinadins deslănțuit, cu sărutarea ca o cădere de cortină.

S'a înșelat, sau, când a închis ușa, Nini a isbucnit în râs? Se opri un minut pe sală. Cascadele râsului deveniră subit melodii. Cânta... Cânta o frântură de romanță pasională, pe versurile lui Eminescu.

„De-un semn în treacăt dela ea
El sufletul ți-l leagă
Incât să n'o mai poți uita
Viața ta întreagă...

Și își aminti de caetul în care el, sub obsesia ei, scrisese cândva acești versuri pe care Nini le cânta acum. Cânta un început de biruință, sau cel din urmă păcat?...

Aurel își înșfăcă sabia, chipiul și eși ca fugărit. Era copleșit încă, obsedat, apăsat, de trupul Ninei... Era în el, în arterele lui care svâcneau sub năvala sângelui ferbinte, era în plămânii lui care-i respiraseră aerul direct de pe buze, era în nervii lui întinși ca strunele unei ghitare... Nini era în tot trupul lui.

In poartă se opri o clipă. Arcul sta încă întins și-l atrăgea îndărăt. Să se întoarcă repede... S'o aibă pe Nini pentru toți anii de dorințî, de vis și insomnie, pentru imaginile ei văzute prin chei și nemai uitate, pentru tot ce-i oferise dânsa, ce-i ațâțase adolescența... și răvășise orele atâtor meditații. Își pipăi buzele înferbântate. Il dureau! Apăsarea tot mai continua. Cu parfumul, cu fiorii, cu abandonarea aceea, numai după o clipă stăvilită, cu foșnetul frivol al mânecelor alunecate pe goliciunea brațelor, cu trupul ei cald peste coardele mușchilor lui. Dar!... Nu. Nu! Nu! Pașii porniră gonind,

măselele îi scrâşneau, inima i se sbătea. Incotro? Acolo, departe, sus, unde cerul e curat şi întremător? Nu! Cum s'ar înfăţişa el, cel de acum câteva clipe, lui Jeny şi Sandei? La tribunal să-i vorbească lui nenea Sandu? Cum ar trece pe la uşa lui moş Costin? Pe la uşa bietului moş Costin!

Se lăsă în voia paşilor cari se domoliră pe încetul. Trecu pe străzi, pe stradele, fără ţintă, fără direcţie. Merse aşa preţ de o oră, absent, penitent...

Se pomeni în faţa unei case cu grădină. Trandafirii şi crinii din acea grădină sămănau cu cei de acasă. Pe gardul dela stradă o tăblie cu un afiş: *„De închiriat"* şi dedesupt *„camere mobilate"*. Este un Dumnezeu al rătăciţilor? Sunt chemări ale subconştientului? Cine i-a suflat la ureche până acum: *— „La dreapta! — La stânga! — Treci drumul! — Inainte! La dreapta! Inainte! — Opreşte!"*

Deschise portiţa şi intră. In adevăr, lipsea doar chioşcul din mijloc şi gutuiul de lângă casă, încolo aproape grădina lui moş Costin. Casa, şi ea, dacă n'ar fi fost mai mică şi fără verandă, ar fi semănat şi ea. Se uită la tăbliţa cu număr. Scria: Strada Ralet Nr. 17. Deci spre Copou.

— Un bătrân, şi după dânsul bătrânica lui, iţiiră capete albe pe fereastra deschisă

— Bună ziua! salută Aurel. Aveţi camere mobilate de închiriat?

— Da, domnule sublocotenent. Vă trebuie una, sau două?

— Ba două.

— Poftiţi înăuntru!

Aurel vizită cele două camere care comunicau una cu cealaltă. Erau simple, modeste, dar curate.

Se învoi din preţ. Bătrânii reduseseră chiria după cererea lui. La plecare se prezentă.

— Ne pare bine, se prezentă şi bătrânul: Căpitan în rezervă Bunescu Simion şi soţia mea Catinca. S'au mai prezentat şi alţi amatori. Preferim un ofiţer.

— Suntem doi, domnule căpitan.

— Doi? Cu atât mai bine. O să aveţi şi ordonanţe, nu-i aşa?

— Desigur. Dar e posibil să păstrăm numai una.

Şi aşa e bine; zâmbi, coana Catinca. Ne mai aducem aminte de vremurile bune, când eram şi noi ofiţeri... Acuma e greu de noi, domnule sublocotenent. Că pensia... De aceea şi închiriem amândouă odăile. Am avut două fete. Am măritat acum două luni pe cea mai mică. Ce să facem!? Greutăţi! Aici aveţi linişte... Să vedeţi... Când vă mutaţi?

— In câteva zile, doamnă. Vă anunț eu. Poftim arvuna!

Aurel plăti banii și eși mulțumit. Primul pas izbândise. Va vedea nenea Sandu că Aurel știe să se decidă, la vreme și în acelaș timp că își păstrează libertatea de acțiune cu inițiativa de partea lui. Se gândea cu gratitudine astăzi la lecțiile de strategie și de tactică care uneori se aplică și vieții pașnice. Ii veneau în minte câteva din principiile strategice de bază pe care le predase Colonelul Baican; și în special acele de *acțiune și reacțiune,* și de *libertate de acțiune.* Dacă nenea Sandu așteaptă *dela dânsul* o victorie în casa lui moș Costin, ei bine, va pregăti-o! De departe va lucra mai nestingherit. Pericolul capitulărilor zilnice va fi îndepărtat. Sărutarea de adinioarea?!! Ah, tante Nini, vom vedea care din noi doi va cădea. Își revizuia, ce-i drept, conștiința! Erau multe de purificat acolo! Erau încă unele îndepărtări de făcut. Visurile acele din școala militară în care tante Nini îl obsedase atâtea nopți, cu trupul acela pătimaș, cu brațele care știu a strânge, cu parfumurile care știu a se strecura și în amintire. Era prea tânăr pentru asemenea biruință? Se poate! Dar voința lui era tot atât de tânără. „Voește și vei putea"! Deoparte moș Costin, de cealaltă surorile lui Nelu Cerbescu. Temeiurile erau granitice.

Va voì, va putea, va birui! Trebuie, trebuie!

Era ora zece. Căldura din Iulie se insinua peste toate luminile și umbrele. Nici un colț de refugiu răcoros. Eși în strada Carol, urcând domol cu chipiul apăsător pe frunte. Dusese de câteva ori instinctiv mâna să și-l scoată, dar tot atunci amintirea reglementelor proaspete i-o coborì. Un ofițer nu merge cu chipul bălălău, chiar când cureaua udă devine cerc de fer ferbinte în jurul capului.

In grădina Copou copacii își păzeau sub brațele încleștate ultima boare a nopții. Aurel se așeză pe-o bancă la umbră. Acolo se încumetă a-și scoate chipiul și răsuflă descătușat. De pe firele musteților îl gâdili persistent parfumul de-acum o oră și amintirea încă atâțătoare. Peste tot trupul stăruiau rotunjimile din care se desprinsese brutal, ca după o posesiune. O simția încă pe Nini lipită de dânsul din creștet până în tălpi. Aromele grădinii nu reușeau să-i smulgă din respirație parfumul păcatului neîmplinit, dar cutezător. Se sculă și se adânci în fundul grădinii. Eși pe portița din dos și dintr'odată dealul Gălății îi apăru în depărtare ca o chemare. Pe poteca dintre vii, ce cobora spre șes, zări cumpăna unei fântâni. Grăbi pașii. Ciutura era plină. O vărsă și scoase una proaspătă. Sorbi câteva înghițituri și se simți reînoit; apoi luă un pumn de apă și-l trecu apăsat de câteva ori peste

musteți, adulmecând. Boarea caldă a aerului dintre vii îi inundă plămânii, curată ca suflul lui Dumnezeu. Se eliberase măcar în parte de obsesie. Libertate! Unde e marea libertate pe care o râvnise, o chemase, o așteptase înfrigurat între zidurile școlii? Se simți pur și simplu un evadat. Unde sunt oamenii liberi? Există oameni liberi cu adevărat? Își aminti din lecțiile profesorului Paul Ceterașu despre *liberul arbitru, că* Platon, după Socrat, spunea că ceea ce stânjănește liberul arbitru al omului sunt pasiunile.

Pasiunile proprii? Sau și acele ale altora? Cum te poți elibera de cele dintâi? *Descartes* zicea că liber arbitru și voință sunt unul și același lucru. Voința lui era deplină, îi era ascultătoare. Știa deci bine ce unește. Dar pasiunile altora, care te urmăresc, te opresc și te acaparează? E deajuns să ai o voință proprie pentru a scăpa de acestea? Desigur, își răspunse Aurel, pe drumul care coborâse acum în valea de sub dealul Gălății. Cum nu e liber? gândi el. Iată: vreau să mă duc acolo, sus, în podgoria amintirilor și iată: mă duc!, Dar dece mă duc? Și iarăș îi șopti în gând Platon: fiindcă acolo sus îl duc pașii unei pasiuni, unei altfel de pasiuni, desigur, dar determinantă și ea! Un măcăleandru sbură pe deasupra capului, chirăind, iar de sub un nuc o gaiță săgetă

cuprinsul zvâcnind mereu din aripi. Și de odată își aminti de concluzia profesorului: *„omul e liber ca paserea în cușcă"*. Viața o cușcă? O închisoare cu zăbrele ceva mai elastice decât zidurile școlii și atâta tot?! Nu există libertate! Pașii aveau voința lor, și în timp ce gândurile îi zburătăceau ca paserile, acei pași urcau de zor panta Gălății, neîntorși...

Cum intră pe poartă zări pe Nelu Cerbescu, deretecând prin vie în cămașă și cu capul gol.

— Bună Nelule, se apropie Aurel; dă-mi voe să împrumut aceași ținută. Uf! Nu mai pot. Zăduf mare.

Se desbrăcă, își atârnă tunica pe-un harag de vie și se lungi la umbra unui butuc învolt de fetească.

— Se vede c'ai gonit la deal, Aurel.

— Puțintel! Am venit să-ți dau de veste c'am închiriat două camere în Strada Ralet, la un căpitan pensionar. Oameni foarte cum se cade și el și nevastă-sa.

— Dar dece graba asta? Era vorba să căutăm împreună.

— Nu mai puteam întârzia, Nelule. Eu mă și mut. Am nimerit bine. Casă cu grădină ca a noastră. Două camere curate, una lângă alta. Ce mai vrei?

— Dece nu mai puteai întârzia? Iarăși discuții acasă?

— Da... da! Discuţii! Şi încă ce discuţii! Trebuie să plec chiar azi din casa aceea. Las că-ţi spun eu ţie. Fetele ce fac?

— Sanda cu gospodăria. Jeny a eşit, mi se pare, cu Ulpiu Ceteraşu.

— A eşit cu Ulpiu? se ridică Aurel în sus.

— Da. Sunt şi ei cam grăbiţi. Vor să facă logodna, zise Nelu cetluind nişte coarde.

— Aşa? Va să zică... se opri Aurel.

— Va să zică se mărită. Asta-i! Tata-i bucuros; eu mai puţin...

— Dar profesorul?

— Eu n'am vorbit nimic cu dânsul, răspunse Nelu.

— Şi Sanda?

— Sanda stă la gânduri. Junele filosof Nerva e un capricios.

— Dar ce? A şi cerut-o cumva Nerva?

— Propriu zis n'a cerut-o, dar vine deseori pe aici şi... e uşor de înţeles. Tata deşi foarte ocupat cu politica, adună zestrele. Apropos, ştii că guvernul e pe ducă. Vin „ai noştri" zice tata!

— Care „ai noştri"?

— Habar n'am. Politică!

— Va să zică doctorul Albu cade şi el?

— Care? Senatorul?

— Te interesează. Fiindcă e unchiul căpitanilor Dancovici?

— Tocmai de aceea.

— Tot mai porți pică lui Mircea Dancovici?

— Pică? Nu! Este o altă chestie. Am să ți-o explic eu ție odată și odată. Dar spune-mi: Sanda a renunțat la Universitate, definitiv? întrebă Aurel.

— Ea, săraca, n'a renunțat, dar nu poate... Știi că Nerva a avut o discuție cu tata pe chestia asta. Adică, nu chiar o discuție: o conversație, că păcat de Sanda să nu-și facă studiile universitare. Tata recunoaște, dar zice că dacă gospodăria noastră ar fi lipsită de ochiul ei, s'ar resimți. Au și părinții egoismul lor, chiar dacă dreptatea oarecum le aparține. La drept vorbind, Sanda poate sta la concurs cu orice licențiată... Tu nu ești de aceiași părere, Aurel?

— De părerea asta sunt... dar de cealaltă nu...

— Care?

— Să se mărite cu filosoful posac și pedant, făcu Aurel, ridicându-se în picioare.

— Ei bine, asta e altceva.

— Eu cred că se prea grăbesc și una și alta. Sunt tinere; mai au vreme. Jeny trebuie să-și termine facultatea. Eu să fiu tata, nu le-aș mărita nici pe una până nu și-ar avea un viitor format, filosofă Aurel cu logică adultă de părinte, dar nu mai puțin cu o logică sentimentală proprie, vecină îmbufnării.

Porni de unul singur pe potecile viei. Ar fi voit să le vadă pe amândouă în clipa aceea să le vorbească aşa, ca lui Nelu, să le explice de ce nu e bine să se grăbească, să le facă să-şi pleacă fruntea sub poveţile lui mustrătoare. Adică ce? Ele nu şi-au dat seama ce sălăşlueşte în sufletul lui?

Grăbiţii feciori ai profesorului Ceteraşu sunt aşa de neînfrânţi? Şi ce, dacă lui nu-i e încă lămurit în suflet, care din două îi e mai dragă? Timpul va veni să se limpezească. Jeny?, Sanda? Nici o compensaţie între ele. Lipsurile uneia e drept că nu abundau la cealaltă. Fiecare era un tot, în felul lui, o dragoste întreagă. Intâlnite pe rând le pot hotărî, dar laolaltă hotarele inimii se spulberă.

Aurel nu-şi da cu mintea ce cale să apuce. Ajuns spre fundul viei avu năzuinţa să dea un ocol până la via profesorului, iar năzuinţa următoare îi răsucea paşii devale, spre bucătărie...

Dar şi peste un îndemn şi peste celălalt revenea stăruitor încă dulcea otravă revărsată pe buzele lui azi dimineaţă, mai caldă, mai cotropitoare ca razele ferbinţi ce-l inundau din tării... I se păru că în firele musteţilor mai întârzia încă parfumul cel nou al Ninei, că peste buzele lui stăteau mereu apăsate buzele ei. Rupse o frunză de viţă şi şi-o lipi peste gură ca un acoperemând al

senzualităţii impudice... Frunza mirosea a proaspăt şi par'că în candoarea ei dispăruseră ultimele urme ale sărutului închizitor. Va putea vorbi acum cu dânsele...

Deodată o frântură de cântec zglobiu îl pironi. Dinspre hotarul din fund, cu cireşi şi nuci al viei, cobora, jumătate mers, jumătate salt, Jeny, frângând păreri de cântec. Când îl zări, paşii deveniră ritmici. Işi făcea vânt c'o creangă de nuc.

— A! Avem onoare, domnule Sublocotenent Aurelian Blebea! Lasă, lasă, nu te mai închia la tunică. Straşnic zăduf, zicem noi; straşnic rod, zic strugurii! Ia te uită! Dau în copt... Vii cam rar pe la noi.

— Destul de des, Jeny, pentru tine.

— Nu înţeleg, Aurel.

— Nici nu e de folos.

— Ia stai, stai! Pari cam îmbufnit, june! zise Jeny luându-l de braţ şi coborându-l repede pe potecă.

— Imbufnat nu, dar nedumerit, poate!

— Ori ţi-i cald tare? Stai, să-ţi fac vânt şi ţie. Să vezi ce vânt amărui, dar răcoros face creanga asta? Ei, acuma spune, de ce eşti nedumerit.

— Fiindcă eşti prea grăbită.

— Păi, e ora prânzului. Nu? făcu Jeny ridicând braţara ceasului. E aproape unu! Şi ştii că la noi ora mesii... tata..,

— Lasă asta! de unde vii?

— Din soare, pe o văpae acum poposită.

— Jeny, altădată, când mergeam numai noi amândoi, tăceai mereu. Parcă îţi era frică de mine... iar acum.., îmi vorbeşti de văpăile de soare care te-au inspirat cu cântec şi glume.

— Sunt poate un anotimp şi eu. Ei, hai să-ţi spun: a venit Ulpiu, m'a luat de-acasă, ne-am plimbat puţin şi... iată-mă. Am greşit? Ocărăşte-mă! Na!

— Nu e vorba de greşeală. Ci de grabă!

— Iarăş graba?

— Da! Să-mi spui drept: te logodeşti?

— Cine ţi-a spus?

— Te logodeşti? stărui Aurel.

— Ulpiu e cam grăbit; aşa că...

— Dar tu?

— Eu, ce să fac?

Urmă o clipă de tăcere. Paşii lor înălţau în urma lor pâcle ferbinţi cătră soarele care se întărâta din ce în ce, pulverizând dogoare şi moleşeală peste tării.

— Tu ce să faci?, întrebi, Jeny? strecură cuvânt domol Aurel.

— Da!

— Tu să nu te grăbeşti!...

— Dece?

— Aşa! E bine să mai aştepţi... Eu cum aştept?

— Tu? Tu ce aştepţi? îl opri în loc Jeny, fixându-l în ochi.

— Timpul, răspunse sibilic Aurel... luând-o înainte.

— Timpul? replică Jeny în momentul când se apropiară de casă. Aşteaptă-l sănătos Aurel! Dar nu uita: timpul curge pe lângă fiecare din noi. Pe cei sprinteni îi ia sborul lui; pe cei greoi îi lasă în urmă. Servus!

Şi Jeny ţâşni în casă. Aurel rămase trunchiu. „Pe cei sprinteni îi ia în sborul lui; pe cei greoi îi lasă în urmă". Aşa i-a zis Jeny şi Jeny avea dreptate.

De după casă apăru Sanda cu un coş de cireşi hultoane, proaspăt culese din cireşul de pe drumeagul livezii.

— Bună ziua, Sanda! Să trăeşti că mi-ai eşit cu plinul. Şi ce plin!...

— Ca inima mea, Aurel!

— Ce cuvânt răscumpărător mi-ai spus, Sanda!

— Rămâi cu noi la masă, aşa-i?

— Rămân Sanda. Aveam atâta nevoe de voi, astăzi, şi de Nelu, încât, chiar de v'aş plictisi, am să stau până deseară. Ce frumuseţă de cireşi! Tu le-ai culeş, Sanda?

— Dar cine? Eu, de sigur!

— De-aceea's aşa de proaspete! Ce minunată fată eşti tu, Sanda! Apropos: Ce-i cu filosoful Nerva?

— Ce să fie? Ah, da! Ştiu de ce mă'ntrebi.

Să-ţi spun drept: mi-a cam încurcat socotelile.

— Nu-i aşa? Zâmbi cu ochii mari Aurel, luând câteva cireşi din coş.

— Şi să-ţi spun dece, dragă Aurel. Ce s'ar face casa noastră fără mine? Fiindcă ştii: El ar vrea să ne mutăm după nuntă în oraş şi să mă'nscriu la Universitate. Asta însă are să fie foarte greu! Ori cât mi-ar surâde facultatea, nici de cuprinsul de aci nu-mi vine să mă despart. Tata... gospodăria asta.„ Sunt legată... Şi asta e încurcătura. Nu mai iei câteva cireşi? Adică mai bine, nu, că-ţi strici foamea şi avem nişte sărmăluţe în frunză de vie... Mă şi duc să văd de masă... Nelu! Nelule! hai c'a venit Aurel! Nelule, unde eşti?...

Şi Sanda voi să intre în casă; dar Aurel o opri.

— Un moment, Sanda! Fiindcă mi-ai vorbit de încurcătura în care te afli, te-aş întreba şi eu ceva. Aţi fixat, cumva, şi voi logodna, ca şi Jeny?

— A, nu! N'am fixat nimic.

— Cred că ai făcut foarte bine. Asemenea lucruri se fac cu chibzuială, nu cu grabă. Jeny cred că greşeşte...

— Şi eu cred, dar Ulpiu nu-i de aceiaşi părere. O iubeşte mult...

— O iubeşte mult, repetă maşinal Aurel; dar dânsa?

— Dânsa ? Știu eu ? Întreab-o ! Mă duc; trebuie să se întoarcă tata.

Deodată poarta se deschise și trăsura intră, aducând pe bătrânul Cerbescu și pe Petruță, care luase hățurile dela moș Ghiță și mâna caii ca un vizitiu meșter de când vremea.

Fetele eșiră în întâmpinare, urmate de Nelu, care umflase mingea de voley-ball și acum o încerca mereu de pământ.

— Bună, fetelor! Bună Aurel! Bună băeți! Veste mare, copii! făcu Cerbescu, arborând mâna dreaptă ca pe-un steag al biruinții. Aseară guvernul a demisionat. Partidul nostru a venit la putere. Noul guvern a și depus, acum la prânz, jurământul. Ura, copii! Ura! Deacuma suntem tari. Voi fi deputat.

— Bravo tată, făcu Jeny cu o cireașă în gură, aruncându-i-se de gât și întinzând o mână spre nasul lui Petruță: bravo Azorache! Ai adus și tu odată o veste bună.

— Așa aducem noi, guvernamentalii, se umflă proaspătul bacalaureat, nu ca veverițele care aduc doar sâmburi în dinți...

PARTEA A II-a.

CAP. XIII.

Şuşu Erbiceanu nu se trezi decât când prin perdeaua cu un urdiniş destrămat soarele îşi strecurase albinele de aur jucăuşe peste ochii ei leneşi, dându-i veste, nu că ştie ce-a fost peste noapte, dar că magistrul luminilor e acolo, sus, şi deajuns cu ceasurile de dragoste! Intinse o mână moale peste plapomă, îl apucă pe Ernest de nas şi-l scutură uşor.

— Scoală căpitane, că suntem prinşi!

— Ce, ce, ce? Ce face? sări Ernest Dancovici într'un cot.

— Uite! E sus!

— Cine? Nini?

— Nu! Speriosule! Lumina! Nini în clipa asta nu se gândeşte la tine. Fii liniştit! Are şi ea epoleţii ei... ceva mai tineri.

E ziua nămează mare. Cum ies eu dela tine, cu atâţia ochi la pândă?

Dancovici în pijama verzuie se frecă la ochi nedumerit şi sburlit ca un praz...

— Ce este Şuşuleţ? Ce mă tot sperii?

— Uite! E ceasul unsprezece, îi răspunse Şuşu, cătând la brăţara ceas de pe noptieră.

Sări din pat şi peste trupul ei gol şi albroziu lunecă repede „combinaison"-ul negru, care-i supraevalua albeaţa umerilor şi a braţelor.

— Ce te grăbeşti? bolborăsi Ernest, căscând. La urma urmei stai până deseară. Doar e duminică.

— Nu ţi-am spus că la dejun sunt la Nini?

— Aoleu, c'aşa-e!

— Mare păcătoşi mai suntem, mă Ernest! Urmă o pauză de lenevie, în care Şuşu îşi trase ceva mai anevoe ciorapii decât îi scosese.

— Adică tu...

— Vezi dumneata, mititelule sedus! se răsuci Şuşu, asupra lui, făcându-l să dispară sub gura şi părul ei vâlvoi...

— Nebuno, strigă Ernest, scăpând de sub dinţii ei!

— Aşa! Acum sai căpitane şi fă o recunoaştere a inamicului până mă îmbrac eu.

Deschise poşeta şi-şi scoase spiţeria de tuburi şi creioane.

— Păi nu te speli întâi?

— Nu! Fac baie acasă, că de fac baie la tine iar o lungim... Acuma mă dreg puţin. Nini m'a rugat să viu ceva mai devreme. Vrea să mă roage ceva. Nu ştiu ce. Dar

cred că în chestia cu unchiu-tu, doctorul Albu, şi va să zică — chiar cu tine.

— Ah! Ce răzbunare stupidă! Şi tocmai pe mâna lui Costin Plaiu să intre dosarul! Să vezi şi să nu crezi!

— Las' pe mine. Ce ştie să facă Şuşu, nu ştie nici Casaţia în secţii unite. Să vezi tu!

— Da, am să văd că-mi sare iarăşi fundul pe la Tulcea...

— Are grijă Şuşu de fundul tău, pupicule! Ce crezi că eu îs Nini?! Avem şi noi tăriile noastre la guvern. Uiţi că-s vara lui Gică Stere-Caviar dela Interne? Putere, nu glumă! Poftim? Ai zis ceva? Că iar te muşc!

— Ba asta să n'o mai faci!

— Că te interoghează p'ormă Nini?! Doar i-am mai lăsat şi ei...

— Nu de asta, dar ies în oraş, dacă s'or fi potolit alegerile la cameră. Ai auzit ce zarvă! zise Ernest aprinzând o ţigară.

— Dar ce triumf nou pe guvern.

— Triumf-triumf, dar dacă dosarul a intrat pe mâna lui Costin Plaiu îţi închipui tu ce poliţă are să-i plătească el lui unchiu-Albu, adică de-a dreptul mie.

Numai cât un lucru, Şuşuleţ! Să nu uite domnul Plaiu că Sublocotenentul Blebea mi-a intrat pe mână! Ştii că-i repartizat la compania mea.

— Ştiu, dar tu nu eşti un răzbunător; tu

eşti un căpitănaş dulce... Apropos: unde s'a mutat Aurel?

— Nu ştiu. Pare că a simulat o mutare pentru, ştii pentru un „alibi", ca să iasă bine cu unchiu-su. Cât despre Nini... îl găseşte ea „pasionaria" şi acolo!

— Se răzbună, vrei să zici. Se răzbună pe tine gelosule, zise Şuşu, gata echipată.

— Pe mine? Eu i-am fost fidel cât am putut.

— Precum se şi vede.

— A, cu tine e altceva. Am preferat să mă răzbun cu tine, decât cu altă femee.

— Ia să nu mai vorbim prostii, cu toate că Nini se cam dă la mine pe chestia asta, ingrata, după ce eu mă sacrific pentru dânsa.

— Te sacrifici? sări din pat Ernest.

— Fireşte! Iţi aminteşti doar afacerea dela pădure. Nu e sacrificiu? N'am salvat-o eu, amantezule! Că lumea aşa ne zice. Dacă zice, să fie! Iar ea să facă bine şi să-mi poarte recunoştinţă. Batăr Costin care doar bănueşte acest gest jertfelnic, îmi sărută mânele şi palmele. Ah, că nătărăi mai sunteţi bărbaţii! Şi puţintel dulci... Ei, pa, dulcele meu pupic!

Ameaza verii prăbuşea furnalele cerului peste străzi. Asfaltul pe care Şuşu făcuse doar trei paşi începea să frigă, iar afişele cu rezultatele alegerilor comunale se scoro-

jeau pe ziduri. Votanții își uscau frunțile citind, cu zâmbet unii, cu scuturări alții. — „Păi, cum să nu iasă guvernul cu procedeul desmățat asupra școlilor cu urne măsluite!!?... Vezi 'mniata!" — S'avem ertare, stimabile, un guvern puternic nu umblă cu d'al de astea! Nici n'are nevoe!... Răsuflă lumea, dom'le; să ți-o spun eu".

Din bulucul adunat, cu batistele leoarcă, se desprinse o siluetă subțire, dela nas până la dunga pantalonilor-ață.

— Săru'mâna, Madame Erbiceanu! Faceți puțină politică și mata?

— A, bună ziua, domnule Fălcianu; ca și mata.

— Eu? De loc! Simplă curiozitate! Cunoșteam rezultatul de aseară. Incotro? Desigur la buna dumneavoastră amică.

— Ai ghicit! Sunt invitată la dejun la Plaii! Dar bine că te întâlnesc, că să te întreb ceva. Ce e cu doctorul Albu? Adicăte cu dosarul, știi?

— A, Madame Șușu, dacă e vorba de dosar, nu uitați că un magistrat ca mine e legat de secretul profesional în mod indisolubil. Orice discrepanță între profesiune și discuțiune este exclusă în concepția mea juridică dominantă. Așa că...

— Ia mai dă-o ciorilor de screpanță, șefule!

— Pardon, pardon, stimată doamnă. Expresiunea dumneavoastră mă terasează.

— Terasă-neterasă, eu nu te întreb ce-i în dosar, ci numai ce părere ai?

— Tocmai asta nu vă pot spune. Dar fiindcă suntem *en ami,* atâta vă pot confia avem soluții variabile.

— Adică?

— Domnul Plaiul e prea ireductibil... iată tot ce vă pot confia personalmente, adică știți, ca om. Magistratul nu vă spune însă nimic altăceva decât că a fost încântat să vă poată pupa mânușița...

Șușu rămase o clipă cu mâna în aer și cu capul întors după pașii de compas ai consilierului „terasat"; apoi porni cu o ușoară pufnire de râs, spre casă.

In grădina lui Plaiu, trandafirii zâmbeau încărcați de toropeală și arome. Șușu trecu prin poteca largă dintre ei, cu ochi desmerdători. Rupse un boboc învolt, cu primul guleraș răsfrânt și și-l potrivi drept inimă. Ridică apoi bluza cu floarea și-o mirosi, după care bătu la ușă.

O primi Nini.

— Bine-ai făcut Șușule, c'ai venit mai devreme. De unde vii?

— De-acasă. De unde?

— Pe Ernest l-ai mai văzut?

— De ce mă'ntrebi Nini; făcu Șușu, măsurând-o.

— Așa!

— Cum „așa"? Nu cum-va mă bănui?

— Eu pe tine, Șușuleț? S'ar putea? Suntem doar prietene și sunt mulțumită de tine. Păcat că nu te-ai făcut artistă. Joci de minune rolul. Știi că bietul Costin așteaptă nerăbdător nunta voastră. Până atunci te adoră.

— Și te asigur că merit. Sacrificiu, nu glumă. Apropos: știi că m'am întâlnit cu crohmolitul ceala de Fălcianu.

— Ei, ei? făcu nerăbdătoare Nini.

— L'am întrebat de dosar, dar mi-a făcut impresia că avea insolație.

Se bâlbâia. Un lucru însă am prins. Că el ar avea altă părere decât Costin.

— Cum altă părere?

— Habar n'am, Nini dragă.

— Păi Costin înclină să creadă că doctorul Albu e nevinovat.

— Deși a fost condamnat la prima instanță? Zău?

— Zău, o luă de mâni Nini. Așa dar Fălcianu îl crede vinovat?

— Dracul să-l înțeleagă, răspunse Șușu scoțându-și pălăria! Uf, mare zăduf, dragă! Ce bine e la voi și răcoare.

— In cazul acesta e bucluc, o fixă Nini în ochi. Te pomenești că Mitu Fălcianu îi face figura doctorului Albu, care candidează ca opozant la balotajul dela Senat. Și trebuie

să reușească, nenorocitul. Trebue, altfel Ernest e iarăș în pericol...

— Nu uita că Steru Caviar văru-meu e tare în guvern. Las'pe mine. Fac eu atâta lucru pentru tine. Nu ți-l mută! N'ai grijă. Veghem noi să-l reținem aici. Imi voi juca rolul încă mai bine. Ce nu fac eu pentru tine, Nini dragă?!

— Iți mulțumesc, scumpa mea prietenă bună, o sărută Nini. Fiindcă vezi tu... e în joc și săracu' Aurel. E subalternul lui Ernest.

— Știu. Nici de asta nu purta grijă. Aurel are să trăiască bine în compania lui Ernest. Adică depinde și de Aurel puțintel.

— Drept e că depinde și de dânsul, comentă pe gânduri Nini, cu capul ușor plecat.

— De când nu l-ai mai văzut pe Aurel? zise Șușu, sculurându-și marginele bluzei a răcorire.

— De-atunci, de când s'a mutat. E aproape o lună. O singură dată a trecut dimineața pe aici, pe fugă. Știi? Mă urăște! apăsă ea glasul cu asprime.

— Crezi?

— Sunt convinsă. Oh, Șușuleț! Dac'ai ști?! dac'ai ști cât sufăr! Da, da sunt o nenorocită.

— Il iubești, hai? o'ntrebă cu oarecare indiferență Șușu.

— Par'că tu nu știi? Ești singura care cunoști acest... acest.

— Secret, sau păcat?...

— Da, Șușuleț. Sunt o păcătoasă...

— Nu ești singura pe lume, își drese glasul Șușu, cu cinism.

— Se poate! Dar păcatul meu e așa de dulce...

— Na-ți-o bună! Care păcat nu-i dulce? Că doar dece-i păcat?... Dar ia să-mi spui tu, Nini, un lucru: Crezi tu că Mitu Fălcianu poate avea altă părere decât Costin?! Adică vreau să întreb, cum devine cazul că Fălcianu ar putea avea și el *o părere?*

— Ce știu eu? Nu știi tu cine-i Costin? De câteori îl întreb în chestia asta nu-mi răspunde nimic. Habar n'am ce-are să iasă din procesul lui Albu! Il văd pe Costin foarte preocupat, ce-i dreptul. Stă uneori la biroul de colo cu ochii țintă. Il întreb; el mă sărută și atât. Se ridică, se plimbă cu mânele la spate. Se reașează și iar cu ochii duși. Asta mai ales de când s'a întors dela București.

— A fost la București?

— Da! Ce? Nu știi? Alaltăeri, pentru o zi... Și de când s'a întors nu face altceva decât stă pe gânduri. Nu că se frământă, la dreptul vorbind, dar oftează, așa, pufnind pe buze. Am aflat dela grefierul lui că a fost chemat de ministrul justiției, pentru un proces.

— Ei şi? Numai odată cheamă ministrul pe magistraţi?

— Da, dar să nu fie cumva în chestia Albu. Ştii că are să fie interpelare la Senat. Mi-a spus Virgil Mândrescu, fostul ministru, care e senator opozant şi prietenul doctorului Albu, că are să răspundă la interpelare.

— Ah, dragă, ce ţi-i şi cu politica asta! Trebue să fii bărbat ca să te freci pe cap cu ea şi totuşi să nu turbezi, exclamă Şuşu. La drept vorbind ştii că acum Costin al tău ar fi la largul lui să se răzbune puţintel pe amicul Albu.

— Să se răzbune pe doctorul Albu?

— Desigur. Ce? Uiţi că ce-a făcut Costin cu mutarea lui Ernest Dancovici, a desfăcut Albu, sub guvernul trecut?

— Cum să nu-mi aduc aminte. Dar Costin nu e din stofa tuturor. Răzbunare? El?

— Nici eu n'aş zice, dădu dintr'un umăr Şuşu. Dar ori şi cum... era vorba de tine şi pentru tine eu îl cred capabil pe Costin de orice...

— Despre partea asta cred că bănuelile lui s'au potolit.

— Graţie bietei Şuşu, învârti din cap aceasta...

— Ei da! Aşa e, Şuşuleţ! Mă ajuţi ca o adevărată prietenă.

Urmă o pauză...

— Ce sacrificiu!... cercă a redeveni gravă Șușu.

— Ei da, da; mi-o repeți mereu și poate că ai dreptate. Altei femei nu i-aș fi încredințat un rol ca acesta, mai ales că știu bine cine e Ernest. Apropos: ce-ai zice tu dacă te-aș ruga să vorbești cu Sache Machedon?

— Despre ce?

— Despre dosar. Numai dela dânsul am putea afla chestia cu doctorul Albu și situația lui Costin, vorbi în șoapte Nini, cu ochi circumspecți.

— Cu omul cimitirelor? Hm! Aș afla mai puțin decât dela un mort. Nu-l cunoști?

— Totuși el ține așa de mult la Costin. Ne-ar da să înțelegem cel puțin, de ce e atât de preocupat.

— Bine, Nini, o fac ca și pe asta, deși mi se pare că te ferbi fără apă, pentru o nimica toată.

— Ah, Șușule, dacă ai ști câte gânduri mă frământă. Dac'ai ști! Acum mă erți câteva clipe.

Nini eși cu mânele înainte, gata de treabă. Robe-de-chambre-ul violet flutură în urma ei cute dese și învolburate, ca tot atâtea gânduri. Peste un sfert de oră Costin Plaiu intră. Era atât de absent încât, cum Șușu sta nemișcată pe fotoliul din colțul sufrageriei, era gata să treacă înainte fără s'o vadă, dacă dânsa nu l-ar fi interpelat.

— Mai suntem şi noi pe-aici, boerule, săru'mâna! zise ea.

— Ah! tresări Costin, iartă-mă Şuşule, erai aici?

— Precum vezi! Bună ziua şi te rog să vii colea, lângă mine.

— Cu plăcere, un moment, până răsfoesc nişte pagini şi pe urmă îţi voi ţine de urât. Desigur că Nini e la bucătărie!

— Cred că da.

— Cât se sbate femeea asta pentru casă, nu-ţi faci închipuire, Şuşuleţ.

— Mie-mi spui? Aşa soţii nu sunt două în târgul nostru, întări Şuşu.

— Aşa e, aşa e! Un moment!

După trecerea momentului, Costin se instală pe canapeaua de lângă Şuşu cu braţele desfăcute pe spetează, a destindere şi sete de odihnă.

— Ia uite-te bine la mine, domnule Prim Preşedinte! se răsuci Şuşu asupră-i.

— Poftim, o imită Costin Plaiu.

— Ce-i cu dumneata? Mi se pare mie că ai ceva pe suflet. Las', las', nu te da în lături. Şi eu bănuiesc totul, ştii? — Să-ţi spun eu: eşti amorezat.

Plaiu zâmbi amar, îşi reluă atitudinea dinainte, ridică ochii în plafon şi răspunse cu capul pe spetează.

— Ai ghicit!

— A! Vezi? Vezi?

— Da; sunt amorezat ca și tine, Șușule!

— Poftim? se ascuți Șușu.

— Da! De nevastă-mea.

— Foarte frumos. dar dece ca și mine?

— Fiindcă am aflat că și tu ești amorezată de viitorul tău bărbat.

— Eu? De viit...? Ah, da! să-ți spun ceva însă... se încurcă Șușu.

— Lasă, nu mai încerca diversiuni... Știu totul! Și faci foarte bine! Cocheto! Mi-a spus cineva... sst! îți spun la ureche, mi-a spus cineva adineauri că te-a văzut eșind dela căpitanul Dancovici! Nu, nu protesta! Suntem prieteni, ce dracu! Foarte bine, foarte bine! E dreptul tău de văduviță tânără și... și nostimă; nu? Eu unul îți doresc din inimă să te văd mireasă cât mai curând.

Șușu încremeni și înghiți de câte-va ori în sec. Se ridică, făcu câțiva pași și începu a râde în hohot, reculegându-se...

— Auzi? Auzi dumneata, ce oraș, ce oameni? făcu ea, oprindu-se în fața lui Costin. Eu? dela Ernest Dancovici? Cine e persoana atât de bine informată?

— Ah, nu pot să-ți spun, doamnă Erbiceanu.

— Să ți-o spun eu, domnule Plaiu! E domnul Consilier Fălcianu.

— De unde știi? Se demască subit Plaiu.

— E singurul cu care m'am întâlnit; răspunse Șușu, neștiind ce cale să apuce: Cea

comodă şi la îndămână, a minciunii? Sau cea complicată şi dură a adevărului. Şi fiindcă ştii, le împăca pe amândouă văduviţa, să-ţi spun drept: am trecut câteva clipe să-l văd: e cam suferind. Asta e totul. Dar fiindcă veni vorba despre scrobitul domn Fălcianu, dă-mi voie să te întreb şi eu ceva: îţi este el chiar prieten?

— Oh! dragă Şuşu, prietenia e o marfă cu totul rară, aproape exotică, şi când zic exotică, mă gândesc la o altă planetă. Mi-i foarte devotat. Şi atât!

— Devotat zici? se opri o clipă Şuşu înaintea altei întrebări. Adicăte, cum vine asta? Cum arată cineva când îl ia aşa, cu devotament?

— Ei, nu glumi, prietenă dragă! Eu cunosc bine oamenii...

— După dosare, sau după vorbe? Nu uita, şefule, că vorba nu se coase la dosar.

— Eşti împotriva lui Mitu Fălcianu numai pentru indiscreţia lui?

— Nu numai pentru asta, ci şi pentrucă întrebându-l câte ceva în legătură cu dosarul acela care te plictiseşte, nu mi-a răspuns nimic clar.

— Bravo lui! făcu Plaiu. Orice magistrat ar răspunde la fel, când e vorba de asemenea ispitiri, mai ales femeeşti.

— Aşa o fi; decât un lucru: din ce nu mi-a spus şi din ce mi-a spus ţapănul consi-

lier, nu mi s'a părut a-ți fi așa de devotat și încă mai puțin prieten.

— Te-ai înșelat și te înșeli Șușuleț; credemă. Fălcianu e un om sincer. I-am făcut atâta bine, încât recunoștința lui e o poliță cu scadență totdeauna onorată. Dar te rog să-mi spui mie altceva: fiindcă ai trecut pe la căpitanul Dancovici, ai luat vorba și despre Aurel?

— Despre Aurel? A! Uite, nu țin minte... Ba nu, stai! M'a întrebat unde stă, iar eu n'am știut să-i spun. Atât.

— Atât? Hm! Ce ghinion!

— Dece ghinion?

— Fiindcă aș fi preferat să fi căzut la altcineva în companie. Eu nu mai am nimic cu căpitanul acela, dar... în sfârșit.., Aurel va ști să iasă din încurcătură.

— Din care încurcătură? întrebă Nini, care tocmai dăduse busna peste convorbirea dintre cei doi.

— A venit Aurel la Curte, trimis de Dancovici, să intervie pentru doctorul Albu. Închipuiți-vă în ce situație îl pune și pe el și pe mine. In ce mă privește, știu ce am de făcut, dar pentru Aurel... e cel puțin un abuz din partea unui șef.

— Dece abuz, Costinel?

— Ca să nu-i zic altfel, dragă Nini. Fiindcă eu i-am dat un singur răspuns pe care să i-l ducă și anume: că eu nu cunosc decât

două imperative în profesiunea mea: legea şi conştiinţa! Atât! De altfel Aurel n'a insistat. Ba am înţeles c'o făcea împotriva inimii şi că pentru acest şef al lui nu nutreşte decât obligaţii disciplinare.

— Rău! interveni Şuşu.

— Foarte rău! complectă Nini, cu atâtea aduceri aminte explicative, greu de evocat acum.

— Bine-rău, aceasta e realitatea şi eu l-am sfătuit pe Aurel să nu se mai preteze la asemenea intervenţii, iar dacă se teme de urmări, să ceară a fi mutat la altă companie.

— Şi mai rău! se ridică Şuşu!

— Aşa e, se asoci Nini.

— Fiindcă Ernest îşi face şi el o datorie de nepot, pe deoparte, iar pe de alta la armată eu ştiu că mai e şi o camaraderie şi o datorie faţă de şefi. E rău să-i indispui, replică Şuşu.

— Treaba lor! tăie scurt Costin. Pe mine să mă lase î npace. Aurel a şi înţeles. Am eu destul sbucium şi fără asta.

— Ştiu Costinel, se apropie Nini. Ştiu şi văd, dar nu înţeleg dece. Tu taci ca o stâncă şi nu împarţi cu mine nici unul din sbuciumele tale.

— E adevărat, dragă Nini. Nici nu m'ai putea ajuta în meseria asta grea şi nici nu-ţi trebuie ţie alte sbuciume peste cele ale căsniciei.

— Da, interveni Șușu, dar un sfat bun nu strică să vie, chiar dela o femee.

. . . . . ,

Peste două săptămâni urma să se judece procesul de apel al doctorului Albu. Aurel auzise dela Cerbescu tatăl, într'una din duminicile trecute, când se dusese cu Nelu în podgoria cu Jeny și Sanda, lucruri grave despre fostul senator doctor și șef al spitalului „Filantropia" din Iași. Cerbescu știa dela clubul guvernamental că, opozantul de acum și candidatul la locul vacant de senator, făcuse mari fraude la conducerea acelui spital cu fonduri obținute dela guvernele trecute. Falșuri în acte publice, delapidări și abuzuri de putere.

Aurel îl întrebase dacă cele ce se pun în sarcina doctorului Albu sunt adevărate și dovedite cel puțin. Intrebarea o pusese de îndată ce se prezentase la corp, își luase plotonul în primire și fusese prezentat de căpitanul Ernest Dancovici unității sale, cu care ocazie căpitanul îl și luase, întâi mai pe departe, apoi deadreptul cu recomandări de a se informa și de a stărui pe lângă primul președinte Costin Plaiu.

La început Cerbescu, ecou doar al presei guvernamentale și al vociferărilor dela club, era lipsit de vre-o probă pipăită, dar de când tribunalul pronunțase de curând condamna-

rea la doi ani închisoare, potrivit paragrafului 140 din codul penal, pentru sustracţiunea unei sume de peste o sută de mii de lei, împotriva doctorului Albu, noul senator dela Galata invocă autoritatea sentinţei drept orice alt adevăr şi Aurel plecase capul, cu un soi de senină resemnare. Nu se bucura, dar era împăcat în sine. Soarta are adeseori, îl capriciile ei, răscumpărări neaşteptate. Căpitanul Mircea Dancovici, în triştii ani ai suferinţelor şcolii, încrustase în sufletul lui Aurel dungi adânci peste care uitarea trecuse, dar care mocneau acolo în aşteptarea unor evocări pe care numai soarta ştie când să le folosească. Căpitanul Ernest Dancovici, după încadrarea pe care neînţeleasa soartă i-o hărăzise lui Aurel, cel care-i sdruncinase aceeaşi ani ai adolescenţei de-acasă, din preajma Ninei, era acum şeful lui direct şi în mânele lui stătea acest început de carieră. Doctorul Albu avusese pentru aceşti doi nepoţi roluri vădit protivnice lui Aurel, chiar indirecte.

Şi acum el, tânărul Sublocotenent Aurelian Blebea, este chemat să puie, vrând-nevrând, o vorbă cu priinţă în cauză, ca pentru cineva faţă de care recunoştinţa îţi impune obligaţiuni de adâncă morală. Deoparte răzbunarea, necerută, dar oferită de toanele soartei, pe de alta greul impas în care-l angajase şeful actual.

Explica toate acestea în ochii plini de uimire senină ai Sandei și în acei jucăuși ai lui Jeny, ca și în acei încruntați ai lui Nelu, care găsise mai dinainte unica soluție că Aurel să iasă la raportul Colonelului pentru mutarea la altă companie.

Cerbescu, tatăl, dăduse destule asigurări lui Aurel, mai întâi, că doctorul Albu, astfel condamnat, „nu mai pupă senatoria", și apoi că dacă lui i se înăsprește viața la cazarmă, va interveni de îndată la Comandantul de regiment. ca să-i arate, în toată goliciunea. acțiunea căpitanului Dancovici. Aurel nu dădu nici un semn de bucurie. Fiindcă ce-ar fi însemnat o asemenea denunțare? O desvăluire de lucruri trecute, peste care el aruncase un văl gros și trainic ca o velă de corabie, pe care n'o mai răsbat nici vântul, nici ploile. Il ținea trainic întins, acest văl dens, acum, când bărbăția pe pragul căreia pășise, îi dădea lămuriri ample și atâtea înțelegeri ale înclinărilor lui de adolescent, aproape îndrăgostit, de o femee atât de pasională... Femeea unchiului și binefăcătorului său, însă...

Aceste gânduri din adânc se înfățișau pe chipul lui Aurel cu neguri și cu încruntări.

Sanda se apropiase de dânsul și-l luase de braț.

— Săracu Aurel! îngâimă copila cu candoare în suflet.

— Dacă n'aş trăi întâmplările acestea, aş crede că citesc un roman, dragă Sanda, zise Aurel, iar dacă aş cunoaşte astrologia, n'aş explica asemenea coincidenţe decât prin arcane stelare dinainte hotărâte pentru viaţa mea. Ah, Dancovicii ştia!

— Te temi de dânşii? interveni Jeny.

— Nu poate fi vorba de temere, dragă Jeny, fiindcă n'am de ce mă teme, dacă judec prin sufletul meu. Sunt oarecum pregătit. Dar judecând printr'al lor...

— Să nu uiţi, Aurel, făcu Jeny, care-l luă de cellalt braţ, că mai suntem şi noi, şi mai ales tata.

— Ştiu, fetelor, ştiu, răspunse Aurel, cu un fior de dulce îmbărbătare, dar până atunci eu trebuie să fac pe actorul şi, credeţi-mă, n'am talent.

— Ce-aţi zice, copii, se ridică Nelu cu o diversiune, dacă am face un voley-ball? Uite că vine şi Azorică; suntem deci patru.

— Adică trei şi jumătate, ripostă Jeny.

— Pardon, se îndârji Petruţă, patru şi jumătate; fiindcă pe lângă tine eu fac cât doi...

— Uitaţi-vă la el! Uite, dragă Aurel, în cine stau doi oameni... Totuşi să-l încercăm, copii. Haidem!

Nelu o luă înainte, întinse reţeaua, pompă mingea şi curăţi terenul.

Aurel mergea cu aceeaşi înfiorare, în chip de ulcior, cumpănindu-şi inima de atâtea ori încercată acum. Limba cumpenei se agita mereu dela dreapta la stânga. Jeny-Sanda! Sanda-Jeny!...

CAP. XIV.

In ajunul procesului, după terminarea şedinţei din acea zi, se aflau în cabinetul Primului Preşedinte Costin Plaiu consilierii Mitu Fălcianu, Sache Machedon şi Ilariu Preduţiu.

Primele zile ale lui Septembre întinseseră peste soare lunga trenă a toamnei grăbite. Stele pale căzătoare prinseră a luneca din pomi cu graţie şi melancolie.

In cabinetul lui Costin, sumbru mai totdeauna, crescură umbrele şi geamătul subţire de afară.

— Dragii mei, le spuse Plaiu celor de faţă, precum ştiţi, mâne avem procesul doctorului Albu. Eu am citit tot dosarul acesta, de pe biroul meu.

— Şi eu, se grăbi Fălcianu a vesti.

— Eu nu l-am citit şi nici nu-l citesc, se pronunţă Preduţiu. Intră aceasta în sistemul meu profesional. Oricât, dosarul, citit anterior, conturbă.

— Pe din două, adăugi morocănos Sache Machedon.

— Cum asta, colega ? întrebă Ilariu Preduțiu.

— Fără „conturbă", replică scurt Machedon.

— Nu înțeleg să facem o deliberare anticipată, iubiți colegi, urmă Plaiu, dar e cazul să vă spun părerea mea că motivarea sentinței tribunalului e foarte slabă, nu-i așa, Mitule?

— Sunt exact de aceeași părere, confirmă Fălcianu.

— Cred că și cea în fapt și cea în drept, adăugi Plaiu.

— Regret că nu pot preaviza nimic, se opri la geam Preduțiu; dar mai regret ceva, domnule Prim Președinte, reveni el. Știu pe deoparte, că D-voastră veți prezida mâine Curtea, dar mai știu, pe de alta, că ați fost convocat adhoc de domnul Ministru al Justiției, Val. Bârsan. Nu-i așa?

— Exact, întări Plaiu.

— Apoi dar, socot eu. că-i de lipsă să știm cel puțin o iotă din ceea ce vi s'a preavizat.

Urmă o pauză, cu tăcere apăsătoare, pe care o întrerupse Fălcianu.

— Aici și eu aș fi de părerea domnului Preduțiu, dacă încuviințați, zise el.

— Domnilor și în special, domnule Pre-

duțiu, eu sunt de părere, tocmai pentru că ai vorbit adinioarea de-o conturbare, că nu e cazul să vă comunic ceva din ceea ce am vorbit cu ministrul Val. Bârsan. Înțeleg să-mi iau singur întreaga răspundere, spre a vă degaja conștiința, pe care v'o cunosc obiectivă, de orice regretabilă influență...

— Va să zică este o influență, răspunse Preduțiu, să avem cel puțin *„cognita causa"*.

— Nu vă pot răspunde decât cu celălalt dicton, că judecata noastră nu poate fi decât *„ex aequo et bono"* și alt nimic.

— Sunt de aceeași părere cu D-voastră, Domnule Prim Președinte, opiniă Fălcianu. Totuși, din moment ce Ministrul Justiției, care este capul dreptății într'o țară, cheamă pe magistratul suprem al unei instanțe asupra unui proces, ceilalți consilieri trebue să fie și ei în cunoștință. Eu am toată confiența în chibzuința D-lui Prim-Președinte, evident, și dacă Domnia Sa, cu acel curaj al personalității sale, și cu acea obiectivitate ce-i face cinste, înțelege să-și ia asupră-și consecințele unui proces, eu mă înclin.

— Să lăsăm înclinările, colega Fălcianu. Aici nu merge pe înclinări, ci pe deferență și pe prudență în deosebi, răspunse Preduțiu. Fiindcă dacă guvernul se interesează de urmările unui proces, iar o instanță se desinteresează de ele, apoi consecințele nu

le trage numai prezidentul, ci implicitamente și consilierii. Aud?

— Aici!!... făcu un gest larg de acord, Fălcianu...

— Ba de loc, tăie ritos Plaiu. Din moment ce eu nu comunic nimănui acele injoncțiuni ale ministrului, domniavoastră sunteți străini de ele. Restul răspunderilor mă privește personal, față de capul departamentului. Am dreptate, domnule Machedon?

— Desigur. Nu mă interesează nicio *„actio ab irato"* — răspunse cu capul în jos Sache Machedon.

— In cazul acesta, Domnule Prim Președinte, eu am o rugăminte: Să fiți bun a face să intre mâine în complect un alt consilier. Eu mă desist! făcu Preduțiu.

— Sunt foarte surprins, domnule Preduțiu. Intâi această delăturare nu sunt deprins a o vedea la un magistrat, care a depus un jurământ că va respecta legea și adevărul ș'apoi eu nu pot face nicio schimbare în complect, acum, în ajun. Repercusiunile ar fi de natură să coboare prestigiul instanței.

— Domnule Prezident, în ce privește concepția prestigiului magistraturii, vă asigur c'o am ca și dumneavoastră. Dar nu înțeleg tăcerea pe care o păstrați față de noi, cu atât mai mult, cu cât secretul chemării la minister, pare a fi un secret al polișine-

lului. A transpirat de mult câte ceva din convorbirea avută. Este, Domnule Fălcianu?

— A! să vedeți, eu, adică... n'aș putea preciza, în orice caz...

— Dar eri ce mi-ai spus? apăsă Preduțiu.

— Eu? se lepădă Fălcianu... Eu?

— Da, da, dumneata! Nu mi-ai spus dincolo că ai aflat ce s'a vorbit?

— Pardon... eu n'am aflat nimic... însă... în asemenea injoncțiuni, e mai bine să păstrăm tăcerea... fiindcă...

— S'avem curajul opiniei, e și mai bine, făcu Preduțiu, colega! Era vorba de prestigiu, mi se pare...

— Pardon, pardon, prestigiul meu... bâlbâi Mitu Fălcianu, cuprins de-o subită durere de cap, care nu-i trecu decât după ce luă o pastilă.

— Mi-ai comunicat că ești bine informat, replică Ilarie Preduțiu.

— Ești informat, Mitule? interveni Plaiu.

— Să vă spun eu, Domnule Prim Președinte, reveni Preduțiu. Față de sentimentele de recunoștință, ce știu că vă poartă colegul Fălcianu, e, poate, explicabilă atitudinea sa de astăzi. Dar *„amicus Plato, sed magis amica veritas"*. D-l Fălcianu, aci de față, mi-a spus că Ministrul v'a cerut să iasă neapărat o condamnare și în apel, asupra doctorului Albu. Este adevărat, domnule Prim Președinte?

Fălcianu se freca la tâmple. Costin Plaiu tăcu. Deschise primele pagini ale dosarului în chestiune, răsfoi restul, se opri la o altă pagină, apoi închise dosarul și bătu de două ori cu palma peste el, ca o gospodină care dă într'o pernă;... dosarul răbufni doar praf...

— Domnilor, spuse calm și rar Plaiu, cu mâna pe dosar, fiindcă mi-o cereți și fiindcă nu vrau ca, dintr'o disensiune, să pornim cu resentimente într'un proces de importanța acestuia, voi vorbi, dacă și colegul Machedon o crede necesar.

— Cum credeți; mi-i indiferent; răspunse cu ochii în lături omul vorbelor puține.

— Ei bine, domnilor, continuă Plaiu, chemarea la Minister a privit acest dosar. Ministrul Val. Bârsan mi-a comunicat punctul de vedere al guvernului — dacă dumneavoastră admiteți că un guvern poate avea puncte de vedere în justiție — și mi-a expus cazul într'o lumină laică, adică, vreau să să spun, departe de înțelesul profund pe care noi, magistrații îl avem în ce privește dreptul pur. *„Doctorul Albu trebuie să iasă condamnat și în apel"!!* Nu acestea sunt vorbele lui, dar concluzia e numai aceasta.

Și Primul Președinte smunci mâna de pe dosar, ca de pe o plită fierbinte, ridi-

cându-se brusc şi plimbându-se prin cameră, cu paşi agitaţi.

— Dacă e aşa... sâsâi Fălcianu...

— Mă rog, i se adresă Preduţiu lui Fălcianu, dumneata, care zici c'ai citit dosarul, ce părere ai în acest caz?

— Umila mea părere e mai puţin preţioasă, decât cea a şefului... S'o auzim pe-a domniei sale!

— Prietene Fălciene mă pui la o grea încercare, aceea de a mă vedea în contradicţie cu mine însumi, în ce priveşte libertatea de cuget a unui judecător. Părerea mea? Dacă mă asiguraţi că ea nu vă va influenţa, eu v'o spun!

— Desigur, desigur, răspunseră cei de faţă, afară de Machedon.

— Comunicarea am înţeles-o, părerea nu! opiniă acesta. Totuşi dacă domnul Plaiu crede...

— Părerea mea, domnilor, de care vă rog încă odată să nu ţineţi seama dacă nu va fi şi a dumneavoastră, iat-o: Eu pe doctorul Albu îl cunosc de mult. Prieten nu mi-a fost niciodată, ba, vă rog să mă credeţi că am avut cândva motive să-l ştiu împotriva mea şi să mă conving de aceasta. Prin urmare, subiectiv, îmi vedeţi sinceritatea. Şi totuşi vă voi spune dela început că omul acesta, politicianul pasionat, ca să nu zic pătimaş, medicul şef al unui spital unde s'au

produs faptele incriminate, este nevinovat penaliceşte.

— Atunci tribunalul de ce l-a condamnat? interveni Preduțiu.

— Pentru că şi preşedintele respectiv a făcut o călătorie la Bucureşti... Da, da, domnilor, continuă Plaiu. In alternativa dintre aparența faptică şi substratul intențional dolosiv, care, după a mea părere, lipseşte, prima instanță s'a oprit la cea dintâi. Nu rezistă niciuna din calificările reținute în culpa doctorului Albu. Pe scurt iată faptele: cu firea lui impulsivă, cu atitudinea lui sfidătoare pentru formalistica administrativă, doctorul Albu, pe vremea când actualul partid dela conducere fusese în guvernarea lui precedentă, a avut o anchetă la spital, unde era medic şef. In dispreţul neaprobărilor superioare, a înzestrat spitalul cu o sumă de aparate, săli ,refăcute, bucătării sistematice, etc., schimbând unele destinații de capitole bugetare şi producând facturi false, în sensul că una cumpărase şi alta facturase, dar tot ce a cumpărat există în ființă la spital, până la ultimul ac de injecții şi a dovedit cu o ştrață, fidel păstrată şi confirmată cu martori. Asta e totul domnilor, ca să vorbesc pe scurt şi numai în esență. Crede cineva dintre Dumneavoastră în existența juridică a unor falşuri şi a unei delapidări? Atunci să-l condamne! Eu unul

nu pot crede, chiar dacă întregul guvern mi-ar pretinde-o! Aşa se explică de ce guvernul, care a urmat, n'a dat curs dosarului, iar cel de acum, acelaş cu cel de atunci, l-a redeschis. Aşa fiind, iată părerea mea, fiindcă mi-aţi cerut-o! *„Dixi et salvavi animam meam!"* Acum vă las şi vă rog să citiţi dosarul, caşi cum eu n'aş fi spus un singur cuvânt! La revedere, domnilor colegi!

Şi Plaiu îşi îmbrăcă liniştit pardesiul, eşind afară, unde aerul răcoros şi curat îl făcu să respire adânc şi răscumpărător.

Machedon, închis în cripta înţelegerilor sale, continuă a-şi înfige ochii, grei de întunerec, în acelaş colţ al liniilor parchetului din care se iscau explicaţii şi deslegări numai pentru sine, absent la dialogul pe care confraţii îl şi legară.

— Va să zică, aşa! făcu Preduţiu.

— Aşa; dar n'am înţeles de ce m'ai dat de gol, când eu ţi-am comunicat numai dumitale, domnule Preduţiu, secretul, zise Fălcianu.

— Era ceva mai mult decât un secret, colega. Ar fi putut să fie şi o cursă... Acum suntem cel puţin preveniţi.

— Şi atunci ce părere ai, domnule Preduţiu?

— Te-aş întreba mai degrabă eu pe dumneata. Cel puţin cunoşti dosarul. Ba ai fost

de părerea primului, când ai confirmat că motivarea sentinței păcătuește.

— In drept, am zis; replică Fălcianu.

— Ce se cheamă, în asemenea caz, fapt și drept? Dreptul e o simplă etichetă. Ceea ce interesează e marfa!

— Ba ceea ce interesează în primul loc în speță, e părerea ministrului, dragă domnule Preduțiu.

— Aici sunt de acord, încuviință acesta; dar e posibil ca ministrul să nu cunoască dosarul și mai ales motivarea hotărârei primei instanțe!

— Și în orice caz noi trebuie să ne punem în gardă! Dacă ne unim cu părerea președintelui riscul nostru nu credeți că e foarte mare? Te rog să deschizi puțin gura și dumneata, colega Machedon. Taci? In condițiile acestea trebuie să tăcem și noi... apăsă Preduțiu.

— Nu tac; cuget; replică mormăit Machedon.

— Și la ce cugeți? La fapt, ori la drept?

— La dumneavoastră, ridică glasul și capul, taciturnul coleg.

— Explică-te, îl somă Fălcianu.

— Tăcerea e singura explicație, răspunse Machedon.

— Va să zică fiecare să tăcem și să facem cum ne taie capul, îl iscodi Preduțiu.

— Intocmai! întări omul cu ochelarii întunecați.

— Și să-l lăsăm pe scumpul nostru prim președinte în dilema pericolelor, întrebă Fălcianu.

— Scumpul dumitale, i-o întoarse îmbufnat Predușiu. Dacă nu insistam eu, ne băgam ca oile în târlă mâine la proces. Să mă ierte scumpul dumitale președinte.

— Dar acum a vorbit, interveni Sache Machedon.

— A vorbit și ne-a pus în grea încurcătură...

— Vedeți? făcu Machedon, cu palmele deschise... Nu trebuia să-l întrebați!

— E vorba, ce ne facem? întrebă Fălcianu.

— Dumneata, care tinzi la președinția de Curte, zise Predușiu, ești mai în măsură să știi.

— Cu toții tindem. Fiecare după pregătire și studii, începă subțire Fălcianu, trăgându-și cu două degete dungile amenințate ale pantalonilor...

— Ați întrebat ce ne facem? se băgă Machedon la mijloc. Un singur lucru: amânăm!

— Ah, bravo! Nu mă gândisem, zâmbi a mulțumire Fălcianu.

— Foarte bine, îl imită Predușiu, amânăm procesul la un termen lung și până atunci

știți povestea cu sultanul și măgarul... Iată părerea unui magistrat cuminte.

— Care gândește și tace... zise Machedon. Asta e una. A doua: trebuie informat ministrul despre realitate, până la noul termen. Salve.

Și eși cu sufletul împăcat ca după o deliberare cu propria-i conștiință.

In după ameaza aceleași zile avocatul Viorel Marandini venea în biroul colegului său Sandu Zalaru, cu care studiase dosarul doctorului Albu pentru a discuta mai multe puncte în apărarea clientului lor. Zalaru, care se întâlnise la eșirea din tribunal cu consilierul Predu̦iu, reuși să-l tragă pe acesta de limbă și să se informeze că e posibilă — nu sigură, evident — o amânare în procesul de mâine.

Marandini află despre eventuala amânare, cu oarecare contrarietate. Clientul lor îl rugase să nu amâne în niciun caz, ci să termine cât mai curând. Opoziția lucrase de zor, obținuse asigurări de reușită, deși (ori tocmai fiindcă) știa că ministrul de resort se interesa insistent de acest proces. Veneau alegerile pentru cele câteva locuri devenite libere, prin infirmări de alegeri, prin invalidări, etc. și locul dela Iași se impunea opoziției, tocmai pentru interpelarea dela senat, în cazul Albu, pe care avea s'o desvolte, cu acte și probe răsunătoare și zdrobitoare

pentru guvern, însuşi fostul ministru al dreptăţii, Virgil Mândrescu.

Când intră la Zalaru, Marandini văzu eşind din biroul acestuia pe Costin Plaiu. Acesta venise mai devreme să-l convingă pe prietenul său că e cazul să se abţie de a pleda în procesul Albu.

— De ce această insistenţă, dragă Costine? întrebase nelămurit Sandu Zalaru.

— Am motivele mele. Ai pledat într'atâtea procese în faţa mea. Pe unele le-ai câştigat, pe altele le-ai pierdut; după caz şi dreptate.

— Tocmai, dragă Costine, şi am rămas prieteni. Atunci?

— In acesta te rog să nu apari, stăruise Costin. Lasă-l pe Marandini.

— Imi vine să cred că e adevărat ce s'a svonit în oraş, că e ordin de condamnare şi în faţa ta. Eu însă resping cu indignare svonul, indiferent care ar fi soluţia procesului, explică Zalaru. Nu eşti tu omul să primeşti ordine. Departe de tine ruşinea fantoşelor de pe tribuna dreptăţii, care judecă din ordin.

— Insist totuşi în ruga ce-ţi fac: am motivele mele, pe care nu le pot divulga încă şi tot odată te mai rog să păstrezi toată discreţia în această chestiune.

In clipa când Plaiu eşia şi Marandini in-

tra, ambii au schimbat saluturi. Prelung Marandini, grăbit, dar afabil, Plaiu.

— Spune repede, dragă Sandule, așa-i că vizita lui Plaiu privește procesul de mâine? întreba Marandini, scoțându-și nelipsitele lui mănuși.

— Să vezi, răspunse Zalaru, ca să-și acorde o clipă de gândire; e drept, că între altele am vorbit și despre asta. Dar tu ce-ai mai auzit?

— Am auzit că se pregătește o amânare. Ce-a zis Plaiu?

— Nimic despre amânare; răspică răspunse cinstit Zalaru.

— Atunci ce ne facem?

— Noi? Datoria!

— Ei bravo! Mi-a plăcut răspunsul tău sentențios! Par'c'ai vorbi cu unul din secretarii tăi.

— Uite ce e, dragă Marandini. Dacă e posibilă, chiar probabilă, această amânare, socot că e inutil să vorbim acum despre proces. Și fiindcă amânarea se va produce, dar îți dau cuvântul meu că Plaiu nu mi-a spus nimic, eu cred că nu e nevoe să fim amândoi în ședință, mai ales că am la secția 2-a un apel, care se judecă mâine.

— Bine, dragul meu, fie și așa, dacă mi-o ceri tu, însă îți spun drept că îmi pari puțin bizar... adică, la dreptul, că-mi ascunzi ceva.

Asta contribue şi întăreşte zvonul din oraş. Plaiu a primit ordin de condamnare...

— Repet şi de data asta, pe cuvânt de onoare, că Plaiu nu mi-a spus nimic despre aşa ceva, deşi eu i-am strecurat svonurile. Il cunoşti. Nu are nimic din mitologicul Ianus. Faţa, unica lui faţă, priveşte numai la crucea din faţa fotoliului prezidenţial.

— Oh! Despre asta nu mai e cazul să vorbim. *„Rara avis"!* De aceea eu totdeauna pledez cu încredere şi stimă în faţa lui şi tot de aceea nu mă tem nici în procesul de mâine. Bine! Va să zică nu eşti dispus să pregătim azi apărarea? Data viitoare...

— ...viu eu la tine... replică Zalaru, condescendent.

— Atunci, la revedere!

După eşirea lui Marandini, Zalaru rămase pe gânduri.

— Ce-i cu tine, Sandule, se apropie Mioara, nu ţi-i bine? Eşti schimbat la faţă.

— Eu? Se poate.

— De ce? S'a întâmplat ceva? Vorbeşte!

— Vorbesc, dar tu să taci.

— Tac, dragă, tac Machedon! gânguri răspuns Mioara, cu râs scurt.

— Inchipue-ţi, de ce-a venit Costin la mine:

— Ei, ei?

— Să mă roage să nu-l apăr pe doctorul Albu, în apel.

— Și tu ce i-ai răspuns?

— Nici n'am avut timp să vorbesc, să-mi explice cel puțin, fiindcă venea Marandini și Costin s'a grăbit să plece. Va să zică el îmi interzice să apăr într'un proces pe care l-am angajat de mult, l-am pledat la tribunal.

— Și l-ai pierdut.

— Și l-am perdut, așa e, dar eram sigur că în apel îl câștig. Avem motive foarte temeinice. Și doar am luat un acont, respectabil ca și restul onorarului. Acum trebuie să-l restitui; îți dai tu seama? Costin nu mi-a cerut niciodată așa ceva. E de neînțeles. Să pierd eu atâți bani, pentru un capriciu al lui...

— Ai dreptate, Sandule! Eu zic să te iei pe urma lui și să-i explici situația.

— Bună idee, Mioara!

— Păi se poate? Să pierzi tu atâția bani! Și tocmai acum, asupra toamnei, când eu mi-am comandat etola aceea de vulpe argintie!! Nu, nu se poate!

Du-te la el și scutură-l. Ce dracu i-a venit?

— Mă duc.

Și pașii lui Sandu Zalaru goneau. Ajuns la Plaiu, intră pe ușa din dos. Baba Vuia îl vesti că boerul nu-i acasă și că duduia e în birou cu conașul Aurel care venise mai adinioarea.

Sandu pătrunse în sufragerie și auzi o con-

vorbire în birou. Se opri. Ascultă câteva clipe, dându-şi seama că la mijloc e o discuţie aprinsă. Se văzu atunci în greu impas. Să stea locului, ar fi întruchipat o adevărată jupânească, care trage cu urechea. Să dea busna peste cei din birou, ar fi prilejuit tresăriri şi desnădejde; era doar unul din singurii depozitari ai confidenţelor lui Aurel de acum câţiva ani. Ce e drept, se întreţesuseră de atunci întâmplări care spulberaseră acele inevitabile mici aventuri, dintre un adolescent şi o femee tânără şi pătimaşă, ca Nini, dar demonul curiozităţii ca întotdeauna, birui, înţepenindu-l locului. Şi spre a-şi da sie-şi aparenţa unei totale absenţe se aşeză să citească un ziar cumpărat în drum. Dincolo se auzi:

— Aurel drag, tu îmi spui mie asemenea lucruri?

— Da, eu ţi le spun, fiindcă am impresia că iarăşi aţi conlucrat pentruca eu să am această situaţie. Te-ai răzbunat.

— Eu pe tine?

— Da. Sunt foarte bine informat că am fost cerut de dânsul în compania de comandă. Să mă aibă în mână, să mă exploateze, să mă stoarcă, să mă compromită, să-mi amintească de consiliul de reformă, el mie, că întreţin relaţii cu mătuşa mea, cu soţia unchiului şi binefăcătorului meu, cu dumneata! Auzi? Spune, dumneata, spune!

Are el acest drept? are el motive? Spune, m'auzi? Spune: e adevărat? E adevărat? Spune! striga tânărul, la marginea stăpânirii de sine.

— Aurel!

— Vorbește, doamnă Plaiu, de unde are el foile mele de caiet în care însemnam prostii de copil...

— Îți jur că nu știu... E gelos pe tine..,

— Cum gelos? Ce gelozie poate nutri el în ce mă privește? Știi bine ce atitudine am avut totdeauna, de când sunt om în toată firea ca și atunci, dăunăzi, când te-ai aruncat de gâtul meu și când puțin a lipsit să te lovesc. Da! Crede-mă! Dacă în clipa aceea nu-mi apărea în ochii minții mele moș Costin, o făceam, fii sigură.

— Numai moș Costin, Aurel? zise Nini apropiindu-se de el. Dar, așa, puțintel, n'a apărut și Nini, tante Nini, cea care te-a ocrotit atâți ani?

— Cea care mă ura, la început, care ura pe copilul ce eram, pe când scriam acele foi cu fleacuri de care mi-a vorbit căpitanul Dancovici.

— Va să zică numai ți-a vorbit de ele, nu că le are; rosti insinuantă Nini. Nu le putea poseda, fiindcă n'avea de la cine.

— Mi-e teamă; apăsă Aurel.

— I-am povestit doar, Aurel drag, de micile noastre ciocniri de atuncia și atât.

— Şi atât; dar de versurile mele de mai apoi, în car eţi-ai băgat nasul?

— A! Nu-mi amintesc... poate şi de acele...

— Şi iată unde m'ai adus acum: să fiu trimis încă odată, contra inimii mele, spre a vorbi lui moş Costin despre procesul doctorului Albu de mâine. Să fiu aproape amenințat şi să nu pot riposta, mai puţin din spirit de deferenţă faţă de dânsul, cât din spirit de cruţare pentru mine. Şi cine e acest domn căpitan? Amantul dumitale, doamnă Plaiu... Şi nu numai al dumitale, al atâtor femei, ca şi al doamnei aceleia, Şuşu Erbiceanu.

— Ha, ha, ha, isbucni Nini. Dacă e adevărat cu celelalte femei cât e cu Suşa, apoi bine mai eşti informat. Mai întâi, n'a fost nici odată amantul meu. E calomnie! Că mi-a făcut curte, da, poate că e adevărat...

— Iţi convine să uiţi, aceea ce eu nu pot uita; ştii bine.

— Gelosule! zâmbi cuceritoare Nini!

— Dacă e vorba de gelozie, poţi fi dumneata pe celelalte femei, şi în special pe Şuşu Erbiceanu! Râzi cât vrai! Să-ţi spuie ordonanţa mea, ce ştie dela ordonanţa lui Dancovici! Nopţi întregi coana Şuşu e în patul căpitanului, unde ordonanţa le aduce cafele şi lichioruri... Ştiu toţi ofiţerii...

— Aurel! Aurel! se încruntă Nini... Vrai să mă torturezi desigur...

— Torturează-te cât vrei, doamnă şi bagă-ţi minţile la cap. Soţia primului preşedinte al Curţii de apel... o amantă de serie! Da, da, da! Iată ce eşti! Soţia unchiului meu bun şi demn. Mi-i silă!.

In clipa aceasta se auziră vorbe în sufragerie. Era glasul lui Sandu Zalaru, apăsat şi acoperitor. Costin care intrase grăbit, zărise pe Nini şi pe Aurel şi venea drept la ei. Băgă de seamă că Nini îşi ştergea ochii.

— Ce s'a întâmplat, Ninişor drag? Spune-mi! Aurel, ce-i cu Nini?

— Intreab-o mata, moş Costin!

— Imi spunea de tine... să... să interviu... eu la tine, pentru, pentru Albu, şi eu n'am vrut... şi am plâns... că ştiam că tu nu spui nimic...

— De ce să plângi, Nini? Nu se poate; ai plâns de altceva zise Plaiu.

— Ba e adevărat! sări Zalaru, venind şi el din sufragerie; şi eu am intrat chiar acum. Era vorba tot de procesul acesta de mâine, pentru care venisem şi eu aci. N'am putut vorbi mai mult din cauza lui Marandini, adinioarea, acasă la mine. Bine, Costine, dar tu nu-ţi închipui ce înseamnă să mă abţin dela un proces angajat? Câţi bani trebuie să perd eu; ba încă să şi restitui? Şi fără nici un motiv. Spune-mi cel puţin acest

motiv, cu atât mai mult că voi vreţi să amânaţi procesul.

— Nu e adevărat! Cine ţi-a spus? îi făcea semne disperate Costin, să tacă.

— Am auzit, făcu Sandu.

— Cum? Tu aşa mă cunoşti? Am amânat eu vre-o cauză, înainte de a delibera cu ceilalţi consilieri? Va fi cazul? Voi amâna! Nu? Nu primesc nici o sugestie! Scurt! Iar tu, Aurel! Tu, doar ai mai vorbit cu mine despre asta. Ce Dumnezeu? Nu mă cunoaşteţi încă ce fel de judecător sunt eu?

Sandu înţelese că-şi indispusese prietenul, vorbind în auzul celor de faţă despre ceea ce-l apăsa. De aceea profitând că Plaiu trecu în sufragerie, se adresă lui Aurel c'o deviaţie a firului preocupărilor de adineauri.

— Ei Aurel, am auzit că te însori.

— Eu? Cine ţi-a spus?

— Se aude. Adică se pare că e o răscruce grea la mijloc. Sanda Cerbescu te iubeşte, pe când tu o iubeşti pe Jeny. Un prieten comun, al nostru, mi-a spus-o!

— E extraordinar, nene Sandule, ce ştie lumea asta anonimă şi indiscretă!

— Oh, cui o spui? interveni Nini.

— Aşa-i de-aceea; încuviinţă Sandu, dar eu cred că pentru firea şi sufletul tău n'ar strica să te însori. Sunt fete bune. Le cunosc. Familie serioasă, Sanda în special.

In mintea lui Aurel se încâlci și mai mult painjenișul sufletului încercat. Tăcu câteva clipe. Prezența Ninei tulbura și profana climatul interior în care adiau pure aromele din podgoria Gălății. De aceea se ridică și la rându-i schimbă convorbirea.

— Văd că și eu, și mata, nene Sandule, am căzut rău. Cu moș Costin nu se poate vorbi nimic despre procese. Am însă toată încrederea în spiritul lui de dreptate și cu asta-basta! La revedere!

Strânse mâna lui Zalaru, sărută formal mâna Ninei și voi să iasă. Sandu îl întovărăși până în săliță.

— Știi cine mi-a spus de Sanda Cerbescu Aurel? îi zise el încet. N'ai să crezi: profesorul Paul Ceteraşu.

— Cum? Profesorul însuși?

— Chiar el. Se pare că fiul lui, Nerva, ține mult la Sanda, iar fata te vrea numai pe tine. Zău, așa mi-a spus, că băiatul sufere din cauza asta și tatăl lui alăturea de el.

— Așa ți-a spus Ceteraşu? Asta-i încă una; rămase pe gânduri o clipă ofițerul. Bine. Îți mulțumesc, nene Sandule, că mi-ai spus. Nu știu pentru moment ce să zic. La revedere!

Eși, călcând cu pași înceți, meditativi, oprindu-se la răspântiile străzilor ca la înseși răspântiile cugetului său cu iubire sporită.

pentru Sanda şi cu ura pentru Nini. O ura pe Nini? Aşa crezuse. Aşa credea totdeauna în absenţa ei. Dar era de ajuns s'o revadă, pentru ca să nu mai creadă. Femeea aceasta avea ceva, în toată creaţia ei, dintr'o vrăjitoare. Ochii, gura şi acea înclinare a capului copilăros, care dezarma. Simţea din nou acum în nări, obsesia „parfumului lui tante Nini" acelaş de mult. Se tulbură o clipă şi, ca un fulger între norii grei, trecură prin mintea lui acele amintiri de demult ale apropierii de această femee cu farmec în ochi şi diavoli în carne. Fusese prea crud cu dânsa? Se poate! O merită! Rupse o frunză depe ramul ce atârna peste gardul unei grădini, o strivi între degete şi o puse la nas. Mirosea a aspru şi a curat. Işi simţi mirosul purgat iarăş de acel parfum al tuturor vinovăţiilor... şi se regăsi cel dinaintea intrării în casa *ei,* dar şi cu ultimele vorbe ale lui nenea Sandu, în minte despre Ceteraşu. Profesorul Paul Ceteraşu sufere alături de fiul său Nerva?!! Filosoful nu era mai puţin un părinte. De ce n'ar fi posibil? Va să zică Sanda i-a vorbit deschis lui Nerva?! L-a refuzat. Il măgulia adânc acest gând al preferinţei copilei serioase şi blânde, dar îl neliniştia tăcerea ei. De ce nu i-a dat, dăunăzi, ceva să înţeleagă, când a fost acolo şi când, prins de

brațele fetelor, își legăna dragostea între amândouă? Nici vorbă, își răspunse, că fata nu putea face mai mult. Îi revenea lui netezirea situației, limpezirea atitudinei și precizarea sentimentelor sale. Va trebui s'o facă de aci înainte. Să se oprească din oscilația stăruitoare în care dragostea lui pulsa și să se decidă. Dar oare Sanda este, cu adevărat, stăpâna unică a inimii lui? Este *una* din stăpâne? Va fi însă unica. Acum iată!... Și profesorul Ceteraşu sufere din cauza asta. Binefăcătorul, maestrul, omul superior, sufere din cauza lui, sufere acela căruia fostul elev îi jurase recunoștință vie pe viață. Dumnezeule, ce fragil e sufletul omului, pentru greutățile pe care tu le răstorni asupră-i!!

Rămas singur cu Plaiu, Zalaru îi întinse ziarul pe care-l cumpărase la venire.

— Citește, Costine dragă!

— Ce să citesc?

— Literatură politică!

Costin luă foaea cu un sentiment de silă. Era un ziar de opoziție în care se ataca guvernul pe chestiunea procesului Albu. Redeschiderea unui dosar căruia guvernul precedent nu-i dase niciun curs, din cauza patimei cu care fusese întocmit.

„Eminentul doctor şi vigurosul luptător pentru civilizaţie, doctorul Albu este iarăş ţinta loviturilor actualului guvern. După ce s'a obţinut prin siluirea conştiinţelor un verdict, la prima instanţă, se încearcă aceaşi manoperă la cea de a doua. Dar suntem siguri că nu va reuşi. Dreptatea, înalta dreptate, regină a virtuţilor, va triumfa cel puţin de data aceasta. Nu intră în linia noastră de conduită să facem sugestiuni justiţiei prin presă, dar Iaşul, cetatea idealurilor româneşti, a culturii şi dreptăţii drepte, suntem siguri că se va reabilita deplin..."

— Ei? Ce zici Costine? întrebă Zalaru.

— Rău! Foarte rău! Iată ce zic! In care veac al omenirii se va înţelege odată că justiţia trebue lăsată să-şi vadă de legea şi conştiinţa ei? Ţine, te rog, foaea! Nu vrau să mai citesc nici un rând. Cât despre procesul acesta, dragă Sandule, te rog să faci ce ţi-am cerut.

— Chiar dacă se amână?

— Chiar; ceea ce însă nu ţi-aş putea confirma.

Procesul de a doua zi se amână, la cererea procurorului general, Traian Ulmeanu, pentru lipsa unora din registre ca şi pentru lipsa de procedură.

In oraș se produse o nouă vâlvă.

Peste trei zile Ministrul Justiției ceru telegrafic dosarul. Consilierii opiniară că acesta trebue dus de însuși primul președinte, cu vădita logică a explicațiunilor ce se impun să fie date capului dreptății dela Centru, într'o asemenea împrejurare gravă. Plaiu, de acord că dosarul trebuie trimis cu un delegat, mai ales că față de lupta politicianilor, nu e exclusă vre-o dispariție de acte, nu acceptă însă să plece el însuși. In urma consfătuirilor toți se opriră asupra lui Mitu Fălcianu, prietenul și devotatul primului-președinte, cu atât mai mult, cu cât era acela, care se grăbise a citi dosarul și deci a fi în măsură să dea largi referințe ministrului. Fălcianu șovăia.

— Dragă Fălciene, insist să pleci tu, zise Plaiu. E nevoe și e chiar bine, ca D-l ministru să cunoască adevărul din gura altui magistrat, de cât din a mea, care n'am avut darul să-l conving. In afară de asta tu ai rude în București, la care să stai; deci nu vei avea de făcut cheltueli prea mari.

— Bine, domnule prim-președinte, mă supun și o fac din toată inima pentru domniavoastră. Voi pleca și fiți sigur că vă voi reprezenta demn și conștiincios.

Și în adevăr Fălcianu sosia la București a doua zi dimineața, cu vagonul de dormit

şi cu dosarul pus sub pernă. In cugetul lui fusese cu totul fericit de delegaţia aceasta, deşi cochetase la început de ochii colegilor. Râvnea, ţinea de mult la o asemenea întrevedere cu ministrul justiţiei, cum dorise şi faţă de cel precedent, dar Plaiu nu i-o mijlocise, prilej de a se pune în valoare şi a-şi netezi calea spre Casaţie, cu un ceas mai de vreme. Işi revizuise înaintea plecării biblioteca, îşi notase dictoane latineşti, păreri autorizate din jurisprudenţe şi până să adoarmă, citi cu atenţie broşura despre *„O nouă teorie asupra sistemului probelor penale"* scrisă de Val-Bârsan, actualul ministru, de profesiune avocat, încă de pe vremea când era judecător de ocol. Recita pe dinafară pasagii, memora capitole, şi încerca o doctă comentare a lor. Spera că şeful actual al dreptăţii româneşti se va da bătut în chipul acesta şi că deci, juridiceşte, va fi pentru dânsul un adevărat triumf: în primul loc libertatea de judecată şi de hotărâre şi în al doilea loc afirmarea lui mai presus chiar de primul preşedinte, în faţa forului suprem. Işi amintea acum, şi-şi propunea să realizeze, ceea ce-l rugase pe „primul" de atâtea ori, sub guvernul trecut, ca să intre şi dânsul în comisia legislativă-juridică, dar nu fusese satisfăcut. Uşoara amărăciune a acestei deziluzii avea să dispară acum, dacă ministrul va vedea

în el pe magistratul doctrinar ce se credea a fi, pe omul de cultură, cu studii la Paris, cum s'ar fi impus de mult încă, a fi preţuit, dacă ar fi fost sprijinit în deajuns.

La ora audienţii, Mitu Fălcianu se prezentă ca eşit proaspăt din primul atelier de croitorie al Capitalei. De aceea nici nu se aşeză pe scaun; aşteptând în camera şefului de cabinet. Işi revedea, din cinci în cinci minute, dunga pantalonilor, nasturii vestei şi-şi sălta nervos nodul calculat al cravatei, în ton cu coloarea costumului.

Când fu anunţat să intre, Fălcianu tocmai se freca la tâmple. Durerile de cap, care-l prindeau adesea în preajma sau în faţa marilor emoţii năvăliră pe 'ncetul. Luase o pastilă şi peste o clipă se luminase puţin. Atunci îşi alcătui surâsul obedient şi omagial, proiectat în aşteptare. Se înclină de şale în unghi drept şi se prezentă:

— Excelenţă, am onoare a mă prezenta, sunt consilierul Mitu Fălcianu, dela Curtea de apel din Iaşi, venit cu dosarul doctorului Albu, care aţi ordonat a vă fi adus.

— Bună ziua, domnule Consilier, îi strânse mâna înfiorată, pontificele justiţiei; eu am cerut pur şi simplu dosarul. E mai bine însă că mi-a fost adus de un magistrat. Cunoşti bine acest dosar; nu-i aşa?

— Din scoarţă în scoarţă, Excelenţă.

— Cu atât mai bine. In primul loc aşi

vrea să știu ce acte v'au lipsit și ce vițiĭ de procedură v'au determinat să amânați judecata? întrebă rece și cu ton sever ministrul.

Luat repede, Fălcianu deschise gura sastisit, fără a putea articula tot așa de repede răspunsul de rigoare. După o clipă chezășui cu dosarul.

— Este încheerea la dosar, făcu un gest, reținut, cu degetul arătător.

— Bine—bine, dar Domniata n'ai deliberat?

Prins în cleștele întrebării, Fălcianu își adună toate străfundurile cugetului său timorat și nu găsi alt răspuns salvator de cât:

— Ba da, Excelență, dar eu n'am fost de aceași părere.

— A? Va să zică, ai fost pentru judecată. Foarte bine! E trist că într'un asemenea proces se tergiversează cu amânări de circumstanță. De aceea hoții sunt încurajați și sporesc. Pentru că acest domn doctor Albu este un infractor de rând. Eu nu vreau să influențez pe nimeni, dar dosarul acesta mi-i tot așa de cunoscut, sper, cât și dumitale. El vorbește; nu eu! Și dovada a făcut-o prima instanță, pronunțând condamnarea. Or, aud că acolo, la Iași, se învârt acum anumite intrigi, sugestii, legături de amiciție cu avocații, da, da, domnule consilier; nu mă refer la dumniata, pe care te

văd prima dată, ci la alții, pe care poate-i știi; nu?

— Ba da! dădu din cap și din picioare, Fălcianu.

— A! vezi că am dreptate?... Ba încă și ceva mai mult, sunt și unele legături ceva mai delicate... da, da, da! Eu nu sunt un ministru de paie. Află că mi-i cunoscută toată situația judiciară a regatului... Deci știu și ce plutește în jurul acestui proces, pe care opozanții vor să-l utilizeze ca pe-o pedală. Ei bine, le voi aplica surdina. Eu știu că justiția...

— *„...fundamentum regnorum est!"* îl completă onctuos consilierul.

— Exact! Deci să facă bine domnul Prim președinte Plaiu a nu uita două lucruri: că eu nu dorm, și fiindcă nu dorm, dumnisale îi va sări fundul, dacă se face ecoul politicei, al familiei și amicilor săi. Scurt! Om în loc! Așa! Acum spune-mi dumneata mie cum cunoști dosarul acesta!

Pe când ministrul se așeza, răsfoind dosarul, Fălcianu care, cu toată invitația ministrului de a lua loc, n'o făcuse din respect pentru Excelența sa și pentru pantalonii săi, se găsi o clipă-două în răscrucea de drumuri, la capătul cărora stătea colo, departe, Plaiu, iar de cealaltă parte, colea, Ministrul Val. Bârsan, care face să sară fundurile jude-

cătorilor. Intinse gâtul înainte, îşi pipăi nodul cravatei, tuşi în sec şi începu:

— Il cunosc ca şi Excelenţa Voastră.

— Adică?

— Faptele sunt exacte! dădu din cap Fălcianu, confirmându-şi sieşi propria părere.

— Vrai să spui că sustracţiunile şi falşurile sunt dovedite; nu-i aşa?

— Exact! Sunt dovedite!

— Şi bine încadrate în textele de legi? îl trase de limbă Excelenţa.

— Intocmai, D-le Ministru. Dădu drumul repede şi acestei confirmări stranii faţă de ce vorbise în cabinetul lui Plaiu.

— Atunci, ce vă rămâne de făcut? îl ţinti cu ochii de vrăjitor Val. Bârsan.

— Datoria! *„suum cuique tribuere!"* se încordă audientul.

- Sau cu alte cuvinte, condamnarea, nu?

— Condamnarea, da! clamă Fălcianu cu voce de om convins cine ştie de când, de această sentinţă.

— Era aceasta şi părerea D-lui Prim Preşedinte Plaiu?

— Vedeţi, ştiţi, încă n'am deliberat, ca să zic aşa...

— Dar ca să zici altfel?... zâmbi iscoditor omul guvernului...

— Mi-a făcut impresia că n'ar fi de aceaşi părere.

— Adică voieşte să achite pe-un delapi-

dator şi un falsificator, ca să vorbim deschis. Nu? Apoi, frumos e domnule consilier?...

— Nu e frumos! se înclină opac şi lemnos Fălcianu.

Urmă o mică pauză, în care peste tot cabinetul ministerial pluteau aripile negre ale foilor dosarului... Apoi Fălcianu fu întrebat.

— Dumneata de când eşti consilier de Curte?

— De aproape cinci ani, Excelenţă...

— Ai pe alţii mai vechi, dintre consilieri, acolo?

— Sunt. Dar, dacă Excelenţa Voastră îmi permite, *„la valeur n'attend pas le nombre des années"*... după cum zice Boileau.

— Ba, mi se pare, Victor Hugo.

— Exact; scuzaţi! In materie de drept n'aş fi confundat autorii.

— A, bine! Asta n'are importanţă. Poeţii vorbesc de altfel aceeaşi limbă. Nu?

— Intocmai! Excelenţa Sa are o cultură...

— Pentru că citesc mereu, domnul meu!

— V'am urmărit activitatea, dela broşura de profund interes: *„O nouă teorie asupra sistemului probelor penale"*...

— A! o cunoşti? E o operă a tinereţii... se măgulia pe sine Val. Bârsan.

— Ţin minte şi acum pasagiul acela, în care domniavoastră, comentând pe *Enrico Ferri* ziceaţi...

— A! Te rog! M'aş ruşina ca dumneata să ţii minte un pasaj pe care eu de atunci l-am uitat...

— Dacă-mi permite Excelenţa Sa, ziceaţi: *„Precum valoarea medicală a unei recepte nu stă în conţinutul său, ci în dozarea drogului pe măsura bolnavului, tot astfel...*

— Da, da! Imi amintesc, zâmbi cu capul pe spate şi ochii în tavan... ministrul: *Quantum mutatus...*

— *...ab illo...* complectă grăbit Fălcianu. Aşa că dacă Excelenţa Sa, mă crede că aş putea fi util, sunt cu tot devotamentul şi recunoştinţa mea pe viaţă, la dispoziţie!

— Bine, dragă Fălciene, se ridică şi îl bătu pe spate, amical, Secretarul de stat al dreptăţii oamenilor din acele timpuri... A-propos, făcu el câţiva paşi spre uşă, indiciu pentru musafir că în alt chip nu i se poate arăta uşa; mă rog, cine l-a făcut Prim Preşedinte pe Plaiu ăsta?

— Fostul ministru, domnul Virgil Mândrescu, care l-a băgat şi în comisia legislativă.

— Aşa? Apoi să se „mândrească" cu el opoziţia! Cred că-i vei lua locul dumneata.

— Oh, Să trăiţi Excelenţă, vă rămân plin de gratitudine şi la ordine ori când, ori cum! Să intre pe mâna mea doctorul Albu, se întârtă el la plecare!

— La revedere! zâmbi dintre uși Excelența.

Fălcianu eși, plecându-se mereu, chiar după ce ușa i se închise. Se plecă deopotrivă înaintea junelui șef de cabinet, zâmbitor și încurcat în sforile fericirii pe care știuse a le mânui și astfel coborî scările ca un împărat de pe Acropole... Se și vedea Prim președinte al Curții de apel. Ce? Nu merita? Cel puțin tot atât cât și Plaiu. Ba încă...

Un singur lucru îl obseda acum și nu și-l putea încă limpezi: Cum s'o întoarcă, la sosirea lui în Iași, unde îl așteaptă nerăbdători colegii și pe deasupra Plaiu, pe care-l reprezentase aici „demn și conștiincios", așa cum i-o jurase la plecare... I se cam încurcau mințile. Nu-și imputa însă nimic. Cine era mai mare? El, sau ministrul? Cine trebuia să triumfe? El sau ministrul? Așa dar ce putea face? S'o spuie oricare altul care s'ar afla în locul lui! Poftim! Mai întâi nu va trebui să comunice nimic celor dela Iași. Nimic, adică, din ceea ce nu-l interesează de cât pe dânsul personal și viitorul lui. E munca lui, e știința lui și norocul lui, la toată urma. Fie care are o soartă. Ce va deveni Plaiu? In definitiv, îl privește. Cât i-a fost el subaltern, i-a păstrat stimă și recunoștință. Dar ce? Recunoștința e, așa, ca o frânghie, care-ți leagă mânele la spate

pe viaţă, să nu te mai poţi ridica prin propriile tale forţe? Să mă erte! Ş'apoi de câteori l-a rugat pe Plaiu să-l recomande la Comisia legislativă?! Şi n'a ostenit de loc conu Costin. Ei, iaca acum s'a făcut. Ministrul a decis că el — Fălcianu — îi va lua locul; deci şi în comisia legislativă.

Ajuns la Iaşi, de îndată ce intră în cabinetul Primului Preşedinte, se văzu asaltat de Preduţiu, în primul loc. Plaiu îl primise calm şi încrezător că protejatul lui va fi prezentat problemele de fapt şi drept în lumina celor discutate mai alaltăeri între ei.

— Eu, domnule Prim-Preşedinte, am făcut tot ce-am putut, dar cert lucru că Ministrul este pornit în această chestiune.

— I-ai arătat realitatea, că infracţiunea nu rezistă? îl întrebă Preduţiu.

— Desigur că i-am arătat şi încă cum? dar în primul loc era supărat că procesul s'a amânat. I-am explicat, firește, pe larg, motivele logice ale amânărei, ca şi termenul scurt pe care domnul Prim Preşedinte l-a fixat. Am vorbit în termenii cei mai elogioşi despre capacitatea Domnului Plaiu, şeful nostru, şi am reuşit să-l conving că nu e nimeni în stare să-l înlocuiască, în acest post, cu mai multă competenţă. Vă rog să mă credeţi.

— Te cred, dragă Fălciene, şi-ţi mulţu-

mesc, îi zise Plaiu. Va să zică a oprit dosarul la minister. Numai de ni l-ar restitui la vreme, ca să se poată face, în timp util, procedura, pentru noul termen, la care eu țin foarte mult să judecăm acest proces, pentru a-l lichida cu un ceas mai devreme.

Sunt în totul de părerea D-voastră, domnule Prim Președinte, aplecă dulceag capul Fălcianu.

Peste două zile Sandu Zălaru, prinzând un moment când Costin Plaiu era singur în cabinetul lui, intră grăbit și circumspect. Se opri o clipă lângă ușă, iar când Plaiu se apropie, Sandu îl cuprinse în brațe frățește și-i șopti cu căldură:

— Abea acum am înțeles de ce m'ai oprit tu să pledez în apelul lui Albu, care a produs atâta râvnă în oraș. Ai avut toată dreptatea și te anunț că mă voi executa. Pentru chestia onorarului am aranjat eu cu Marandini. Știu acum cauza. Tocmai fiindcă s'au vorbit multe, eu ca prieten trebuie să te cruț. A transpirat, știi, intenția ta de a pronunța achitarea, în lipsa totală a elementului dolosiv. Așa dar, la ce să vorbesc și eu, ca să mai zică bunii și iubiții mei colegi c'ai făcut-o de hatârul meu?!

E extraordinar, dragă Sandule! In afară de consilierii mei, n'am deschis gura, știi prea bine, către nimeni, cu privire la

acest proces. E extraordina ! Ce încredere să mai ai în oameni!? Despre Machedon nici o bănuială, despre Fălcianu nici atât. Poate Preduțiu...

— Nu se știe, iubite Costine, care din ei. Esențialul e însă că la noul termen eu voi asista la proces, fără a pune concluzii. Neam înțeles.

— Bine faci Sandule! Dar sunt foarte scârbit. Îți spun drept că mă gândesc foarte serios, să plec din magistratură.

— Eu de când ți-o spun? Vino, dincoace, la bară, să vezi ce succese și ce clientelă!

— Și asta mi-ar fi greu, mie, Costin Plaiu. Sunt prea rigid...

— Așa am fost și eu. Avocatura însă te modelează, te face mai suplu. Nu uita că te vei afla în aceastălaltă magistratură : *„magistratura pledantă"*, în care se deschid orizonturi cu totul nouă, mai largi, aproape vaste, pe care nu le-am cunoscut dincolo de bară. Descoperi atâtea taine, atâtea ascunzișuri ale sufletului omenesc, necunoscute tribunei de judecată, fiindcă nu se divulgă niciodată. Și în civil, unde se lucrează pe materie, adesea inertă, dar mai ales în penal, unde se lucrează pe viu.

— Da. E posibil, răspunse calm Plaiu.

— Uite, de pildă, urmă Zalaru, mărturisiri și explicații ale unui spărgător temut, pe care l-am apărat la Curtea cu juri și pe

care voiam, oarecum, să-l desbar de meseria asta hidoasă. Era un tip interesant. Vezi că avocatura are și această posibilitate între chemările ei: „Eu, domnule avocat, îmi zicea el, nu mai am pe nimeni aici, în lumea libertății și a luminii. Toți prietenii mei sunt dincolo, între ziduri și santinele. Toți trăiesc ca niște frați. Nu vă închipuiți cum ne ajutăm între noi, câtă vreme știm că din afară nu ne ajută nimeni. Suntem oameni de cuvânt și față de dumneavoastră apărătorii, ca și față de tovarășii noștri. — Văd că zâmbești, dragă Costine, și ai fi dispus să zici că apropierea aceasta nu ne cam face onoare! dar nu e așa! — „La noi, zicea Pavel Chiatră, că așa îl chema pe tip, la noi nu există vindecare prin pușcărie. Dimpotrivă! Pușcăria ne întărtă, ne face o nouă educație, credeți-mă, ne întărește în meserie. Să vezi mata când intră omul nou și prinde a povesti fapta, ce de ochi holbați, ca la școală, la profesor, Zău, și ce de palme frecate. Ne prinde, așa, cum să zic, un fel de pasiune, un fel de dor puternic de evadare, ca să *„lucrăm"*... nu să trântorim între carcere și lanțuri. Mata nu știi — zâmbea Pavel Chiatră — ce este pasiunea spargerii. Afli, de pildă, de-o casă de bani, undeva, cumva. Nu mai ai astâmpăr. Par'că afli de-o femee frumoasă, care te cheamă la primejdie, ca s'o ai. Da, da, cu-

coane, te cheamă. Şi când ai pătruns, greu al dracului, cu sculele la subsuoară şi dai de dânsa, intră dracu'n tine şi te aţâţă. Iţi prelingi degetele pe luciul ei, taman ca pe pielea unei femei goale şi... te apuci de lucru, fără întârziere. Tragi cu urechea, dai cu gura de lup, cu sfredelul cu de toate, ca omul beat, fără împotrivire, chiar de a-i şti că dincolo de-o uşă stă unul cu trei pistoale... Asta-i meserie grea, cucoane, grea de tot, muncă, nu glumă...

Uite, dragă Costine, ce poţi auzi dela un damnat ca acesta. Şi atunci societatea ar fi chemată la o altă mare şi grea operă, despre care nu e timpul să vorbim acuma. Iată un aspect al meseriei. Sau în civil, la un divorţ, câte taine pe care instanţa nu le va afla niciodată. Sau la o dezavuare de copil. Şi câte, şi câte. Val de largi orizonturi sufleteşti, acest drept sfânt al apărării!

— Ştiu, vorbi Plaiu, după câteva clipe, cu capul între palme. Poate că m'aş decide cândva mai târziu, ştiu eu? Dacă aş demisiona. Greutatea cea mare este însă alta.

Care?

— Nini!

— Nini? Cum?

— Ea nu mă lasă. Din vanitate, pentru dânsa? Din interes pentru cariera mea? Nu ştiu. Poate din amândouă. Şi iată, San-

dule, ce mă ţine. N'aş vrea să-i dau prilejuri de amărăciuni, mai ales că mi-ar fi aşa de greu la început... Tu ştii că n'am avere. M'am identificat într'atât cu profesiunea asta frumoasă, — pentrucă e frumoasă, Sandule, nu-i aşa?...

— Foarte frumoasă, ce e dreptul!

— ...încât aproape nu mai trăesc pentru mine, ci pentru ea şi pentru Nini. Aş fi putut adăugi: şi pentru Aurel. Dar băietul ista, vezi tu, poate fiindcă acum şi-a format şi el o carieră; am însă impresia că s'a despărţit sufleteşte de mine. Da, da! Am atâtea verificări ale atitudinilor lui, în cât sunt în drept să-l cred capabil de ingratitudine.

— Te înşeli, Costine; te înşeli profund. Aurel ţine la tine cum nu-ţi dai seama. A fost nevoit să se mute, fiindcă...

— Nu zic de asta, dragul meu. Recunosc că nu mai putea sta la mine, din cauza depărtării de cazarmă, dar alta este depărtarea lui... De pildă trec duminici, după duminici şi el nu mai dă pe la mine. Familia lui e acum familia Cerbescu, din Galaţa...

— Ei, bine, iată: ai apăsat pe clapa justă, răspunse Zalaru. E şi normal să se întâmple aşa. Nu uita că acolo sunt două fete, şi că, în special una, are pentru dânsul acea „amitié amoureuse", pe care şi

el o împărtăşeşte. E vorba chiar de căsătorie. Şi atunci, nu-i normal?

— Vezi? Aflu acest lucru dela tine, pentru prima dată. Ştiam că-i prieten bun cu Nelu Cerbescu, firește că-i posibil şi normal, precum ai zis, să se înfiripe şi ceva sentimente între el şi vreuna din fete, dar iată: aflu dela tine acest lucru, iar dela el nimic.

— Şi crezi, grăbi răspuns Zalaru, că eu am aflat dela dânsul? Aşi!

— La urma urmei nu m'aş mira să se şi însoare fără ca eu să ştiu; adăugi Plaiu. Să fie fericit! I-o doresc din suflet! Doar purtăm acelaş sânge de familie! Dar ştiu că răceala, de care vorbeam adinioarea, eu o simt. Şi o simt încă dela intrarea lui în liceul militar. Da, da. A fost cam împotriva voinţei lui. Ştiu şi asta. Astăzi sunt sigur că nu mai regretă. Ce puteam face, însă, dragă Sandule? Ce puteam face? Tu-mi eşti ca frate şi ştii că adesea mi-am mărturisit ţie atâtea intimităţi. Trebuia, trebuia! Era un adolescent puţintel de temut. Simţeam eu unele apropieri de Nini, oarecum periculoase pentru vârsta aceea. Poartă în el nu numai sângele potolit şi sănătos al surorii mele, maicăsa, beata Elena, dar nu mai puţin şi pe acel aprins şi sensual al taicăsu. Ştii cine era Andrei Blebea.

— Ştiu!

— Despre Nini nu purtam grijă, deși, doamne!...

Și Plaiu se opri o clipă de interiorizare, în aceași atitudine, cu capul în palme, prins într'o răscolire sufletească de adâncime, care-l îndemna să se duhovnicească bunului său prieten, cum n'o făcuse până acum. Ridică încet capul, îl privi țintă pe Sandu și, ca și cum ar fi aruncat o sondă în aceași adâncime sufletească a acestuia, îl provocă la o atenție încordată și poate la un răspuns.

— ...Zic, deși doamne, o cunosc bine și pe Nini. O cunosc bine, m'auzi tu? Mi-a fost credincioasă, din dragoste și din recunoștință. I-am salvat viața, i-am refăcut-o, i-am dat un prestigiu în societate, la care ea ține, poate, mai mult de cât mine. De-aceea cum aude de demisie, sare ca o acvilă să mă apere... Și totuși să nu crezi că sunt străin de bârfelile lumei. Poate că a fost și ea puțintel cauza. Cochetă cum e, s'a complăcut în atențiile acelui căpitan, de care însă eu am știut a-mi descotorosi casa și căsnicia la timp! Cu inima pe care o am — și tu știi că nu-i cea mai solidă mașină — am reușit să-mi ocrotesc soția și liniștea casei. Trebuia să evit deci și ispitele tinereții din cămin. Eu nu uit nicio clipă că am șaisprezece ani mai mult de cât dânsa... Și atunci Aurel...

Uşierul bătu la uşă şi intră.

— Să trăiţi domnule Prim preşedinte! A trecut ora şedinţei. Aveţi patruzeci de apeluri!

CAP. XV.

Dela ultima convorbire cu Aurel, Nini nu mai avea astâmpăr. Va să zică Şuşu, buna şi vechea ei prietenă, comitea un patent abuz de încredere, faţă de dânsa. I-l încredinţase pe Ernest Dancovici, pentru un singur alibi, şi ea şi-l însuşise pe dea'ntregul, mincinoasa! Asta este, aşa dar, Şuşu Erbiceanu! Atâta recunoştinţă îi poartă, după cât ajutor îi dăduse, şi din câte încurcături o scosese. Şi măcar de-ar fi frumoasă, ori deşteaptă. Alunica ceea de pe buză e pur şi simplu respingătoare! Şi măcar de-ar fi mai tânără. Să mă erte, cu treizeci şi nouă de ani... Patruzeci şi cinci, dacă-i dai şi tot greşeşti în minus! Las' că ştim noi!

Drept este că dintr'o prudenţă, poate şi dintr'o temere, la timp venite, Nini evitase cât putuse întâlnirile cu căpitanul. Şi iarăş drept este că o provoca pe Şuşu, când era de faţă Costinel, să facă unele aluzii la legătura aceasta, care — vorba

vine — avea să ducă la o căsătorie; dar între prietenele adevărate se fac asemenea servicii, ce dracu! Şi acum uite-o cine-i doamna Şuşu Erbiceanu! O măsluitoare de dragoste! O trădătoare şi o nerecunoscătoare!

Era o duminică de toamnă târzie cu cerul greu, sub care sunetele clopotelor de departe se topeau melancolic în foşnetul căderii frunzelor. Plutea în aer aromă de tulpine desgolite şi de sevă uitată în ramuri subţiri; pluteau păreri de rău din ultimii trandafiri şi mireasmă aspră de crizanteme proaspete.

Nini se îmbrăcă grăbită. Tocase de leturghie şi ea era gata să iasă pe uşă, când Costin o opri.

— Se vede că te duci aşa de rar la biserică. Ţi-ai uitat lumânările şi florile, dragă Nini.

— Ah! De când cu chestiile procesului celuia, par'că-s o zăpăcită, zise Nini!

— Dar lasă-le în colo de chestii, Ninişor. Tu nu vezi ce calm îs eu?! Trece el şi procesul acesta, acuşi, într'o săptămână. Haide, fii liniştită, cum trebuie să fie un credincios care merge să se închine! La revedere, draga mea, şi roagă-te lui Dumnezeu, puţintel şi pentru mine, îi zise, sărutând-o pe frunte, Plaiu.

— Să-ţi dea mai multă îndrăzneală în

viață și mai multă încredere în mine! făcu Nini.

— Despre cea dintâi roagă-te! Despre cea de-a doua sunt sigur că te-ai rugat de mult...

— La revedere!

Nini ieși. Bagă lumânările în poșeta largă, scuturâ ușor buchetul de crisanteme albe și învoalte, care-i sărutară obrajii cu mireșmele lui Dumnezeu, mergând nervoasă și nerăbdătoare și neprivind în fața nici unui trecător, ci aplecându-și obrajii mereu spre buchet. Se opri în fața celei dintâi biserici, scoase din poșetă lumânările și câțiva gologani, le dete unui cerșetor ca să le aprindă și porni mai departe în același ritm...

Ajunse în fața casei lui Ernest Dancovici, trecu puțintel înainte, privind furiș în toate părțile, apoi când de pe strada aceea dispăru ultimul trecător, făcu o piruetă și intră săgeată pe ușă. Își alesese această dimineață, fiind încredințată că e singura din săptămână în care căpitanul își prelungește somnul până spre amează.

Ordonanța îi deschise, îi zise „sărut mâna", ca la o veche cunoștință și Nini voi să urce scara în sbor.

— Coniță, don căpitan nu-i acasă, îi zise ostașul, zâmbitor.

— Cum? Dar unde-i?

— L-a chemat don colonel la regiment.

Dar mi-a spus că se întoarce degrabă. Poftiți sus!

Nini urcă treptele încet. Soldatul o urmă. In camera căpitanului rânduită și curată, toate lucrurile îi zâmbiră intim. Plutea un vălmășag de parfumuri între care păru a descifra și pe al lui Șușu, și peste care se strecura prin ușa întredeschisă dela bae, miros de pastă de dinți și apă de gură.

— Bine, Ioane, îl aștept eu aici, zise Nini așezându-se pe un fotoliu.

— Așteptați coniță! Da 'să vă fac o cafeluță.

— Fă, răspunse Nini, și peste o clipă îl întrebă: dar un păhăruț de lichior are don căpitan?

— Cum să nu? *avem*. De care poftiți?

— A! *Aveți* mai multe feluri acuma?

— Pe pofta musafirilor...

— Da; atunci dă-mi un lichior, oricare și fă-mi o cafea.

— Indata mare! dispăru ordonanța.

Nini se ridică și începu să se plimbe agitată la început, la gândul anchetei ce voia să facă, potolită apoi, subit, când zări pe căpătâiul patului perna de califea pictată pe care i-o dăruise ea. Va să zică e acolo. Incă mai este! Pe măsuța de noapte zări și scrumiera de cristal verzui, cu o femee goală, înlănțuită de pe margini, deopotrivă dar dela dânsa. Se și înduioșă. —

Dragul lui, Ernest! își zise printre buze; nu e chiar așa de negru dracul!

Pe când sorbea cafeaua pe care o aduse soldatul, fără a-l mai întreba ce mai știe, auzi sgomot ușor la ușa de intrare și pași pe scări. Un instinct de cruțare, sporit de dorința unei surprize, o făcu să se ascundă repede în baie. Ernest Dancovici intră și se opri o clipă, după ce închise ușa. Se înseninâ.

— Nini! Tu ești aici, zise el repede.

Nini tăcu în nemișcare.

— Degeaba te ascunzi: ți-am simțit parfumul, inimioaro!

Nini isbucni pe ușă cu brațele înainte!

— Ernest! Ernest! strigă ea cu barba înfiorată a plâns. Bine c'ai venit! Cât te-am așteptat!

— Dar eu?! se grăbi Ernest. Desigur că mi-ai adus o veste bună în chestia procesului, așa cum te-am rugat eu!

— Da și nu! răspunse Nini. Da, fiindcă se pare că bărbatu-meu e convins de nevinovăția lui Albu. Și nu, deoarece, acei dela minister ar fi de părerea contrară.

— Am auzit și eu de asta. Ceea ce mă interesează este pur și simplu părerea justiției, nu aceea a politicei răsbunătoare; zise Ernest, așezându-se lângă dânsa.

— Pe mine însă m'a adus altceva astăzi, dragul meu, își luă Nini o poză de anche-

tatoare: şi anume să-mi spui drept, dar drept, m'auzi tu? cu cine mă înşeli?

— Eu? Cu nimeni, scumpa mea Nini. S'ar putea?

— Ştiu precis. Mi s'a spus că Şuşu doarme la tine şi că beţi lichioruri în pat.

— Ţi-a spus aşa ceva soldatul? se desgoli căpitanul.

— Aha! Vezi? Vezi? Ştie şi soldatul. Şi totuşi el nu mi-a vorbit nimic fiindcă nici nu l-am întrebat. Spune-mi dacă şi ea bea lichior de acesta oribil de banane, ca să sfărm paharul imediat! Spune-mi, m'auzi?!

— Bine, Nini, dar ce este scena aceasta?

— Nici o scenă. O anchetă. Am să chem soldatul să-l întreb faţă cu tine...

— Nini, Nini... cercă s'o oprească Dancovici, dar Nini sunase şi soldatul intră repede.

— Ordonaţi, don căpitan!

— Du-te, Ioane, interveni căpitanul, vii mai târziu!

— Stai, Ioane, o clipă, vrau să te întreb dacă ai găsit ceva. O prietenă a mea a uitat la domnul căpitan aici nişte mănuşi. Le-ai găsit?

— Mănuşi? Nu!

— Cum nu? M'a rugat să i le aduc eu. Dă-mi-le!

Soldatul plimba ochi speriaţi dela Nini la căpitan şi ridică din umeri.

— Zău, don căpitan că n'am găsit.

— Ba da! Erau ale cucoanei aceleia cu ochii verzi și cu un neg pe buza de sus. Știi care, insista Nini.

Căpitanul se încruntă. Ion înțelese.

— Persoană cu neg la buză?. Nu cunoaștem!

— Care a fost aici, știi... i-ai dat și ei un lichior de-aista.

— Păi noi avem felurime de lichioruri... răspunse hâtru Ion, da mănuși nu!

— Prefăcutule. clătină capul Nini!

— Lasă. Ioane, du-te și adă duduei un lichior de mandarine, de cel bun, zise Ernest.

— 'nnțeles, don căpitan...

Și Ion eși pușcă.

— Bine, Nini, se face una ca asta? Să mă confrunți cu propria mea ordonanță?

— Văd că l-ai instruit de minune, se întoarse Nini cu fața la fereastră.

— Se poate să crezi tu, că eu...

Ion intră cu păhărțul de lichior ordonat, apoi eși grabnic, potrivit consemnului general...

— Ah, cât mă faci să sufăr, Ernest, când știi bine cât te iubesc! Uite! se răsuci Nini, nu-mi pasă de alte femei, care-ți vin și pentru care desigur ai lichioruri asortate, pe gust, da, da, nu protesta! Vă știu ce

puteţi voi, bărbaţii, ăştia... dar o trădare ca aceasta cu Şuşu.

— Cu Şuşu? îngână Ernest.

— De două ori trădare, vorba lui Caragiale! Da, da! Fiindcă mi-ai înşelat şi buna credinţă, naiva de mine, să te cred în stare a-mi face un serviciu... de care ai jurat, cu o femee ca Şuşu, cu o... cu o... nu găsesc cuvinte s'o calific...

— Bine, Ninişor drag! Cum poţi tu crede că eu te-aş înşela cu Şuşu? E posibil? Apoi draga mea, există comparaţie între dânsa şi tine?

— Cred şi eu că nu... zise orgolioasă, Nini.

— Atunci? Tu ştii că eu am gusturi mai fine. Tu nu eşti numai o femee frumoasă, tu eşti *cineva*. „Bărbaţii ăştia" în rândul căror vrai tu să mă aliniezi, pe mine, nu sunt din speţa mea. Ernest Dancovici ştie să aleagă. Şi crede-mă că sunt un ambiţios.

— Las' că ştiu eu ambiţiile tale...

— Tu Nini, eşti soţia unui înalt magistrat, stimat de lume, eşti, în ochii mei, învelită într'o podoabă deosebită. Da, da! E o ambiţie şi un succes, pe care eu le preţuiesc, să ai o asemenea femee. Crede-mă Ninişor, bonboano!

— Asta nu mă încălzeşte... ripostă îmbufnată Nini...

— Ba pe mine foarte mult. Ești o femee din elită, draga mea, pe când Șușu...

— Are mai mulți draci de cât mine... lasă, lasă... că i-ai și spus-o!

— Eu, lui Șușu?

— Tu, lui Șușu. Ai uitat, dar eu nu! Atunci, știi...

— Cu o femee ca Șușu, un bărbat se culcă odată de două ori și pe urmă basta! Cu Nini Plaiu se leagă legături durabile. O amantă ca tine ridică valuta unui amant în proprii săi ochi... Iartă-mă, dacă nu sunt ceva mai abil, dar prețuește-mi sinceritatea, Nini dulce. Ș'apoi nu e vina mea că tu vii așa de rar la mine, și fiindcă nu vii mai des, tu îți împuezi capul cu atâtea versiuni, cu femei, cu...

— Vin mai rar. Se poate. Dar tu nu știi ce pericol înseamnă asta pentru mine. Costin mă supraveghează din ce în ce mai mult. Ce pot face? Mint destul. Știi bine însă că eu n'am de cât o singură iubire: asta, tu; ăsta, răule! făcu ea cu brațele încolăcite după gâtul lui și cu buzele aproape de firele musteților lui, dar nedăruindu-și-le.

— Ascultă, Ninișor scump, îi zise Ernest după ce o sărută brusc și pătimaș. Te rog să-mi spui drept, dar absolut drept: cine ți-a împuiat capul cu minciuna asta?

Nini stătu o clipă pe gânduri. Voise c'o primă mișcare a inimii să-l cruțe pe cel

care-o informase; dar vorbele lui dure şi dureroase de deunăzi îi dădură impulsia unei mici răzbunări, care-o frământa încă de-atunci.

— Ştii cine? Iţi spun îndată; dar jură-mi pe cuvântul tău de onoare de ofiţer, că n'ai să ripostezi în nici un fel, oricine ar fi persoana. Imi juri?

— Iţi jur!

— Ei bine. Aurel Blebea!

— Aurel Blebea? Dar de unde poate şti subalternul meu asemenea...?

— Dela ordonanţa lui, care o ştie dela ordonanţa ta. Uite, ţi-am spus. Dar nu uita c'ai jurat pe cuvânt de onoare... Prin urmare adevărul adevărat şi dovedit! Şi să ştii că madame Şuşu Erbiceanu nu-mi mai calcă de azi înainte pragul! Veţi fi astfel mai la îndemână. Succes! Adio!

Nini eşi fără un alt cuvânt. Afară ploua mărunt şi des. Ernest rămase o clipă în prag, privind-o cum cobora fără să-i întoarcă măcar o singură dată capul... Apoi înainte de a închide uşa răbufni printre buze, ca pentru Nini, încet.

— La urma urmei, mă plictiseşti!

Nini coborî în ploae, în acel măciniş de pulbere udă, pe care morile cerului de toamnă îl cern placid şi minor. Mergea repede,

cu faţa scăldată în lacrimile înălţimilor şi ale ochilor ei.

Când ajunse acasă, în săliţa de din dos, văzu două perechi de galoşi; una de bărbat, alta de doamnă. Se opri o clipă întrebătoare, apoi dădu fuga în dormitor şi se schimbă. Costin o simţise că s'a întors şi plin de grijă, alergă în dormitor...

— Aşa-i că te-a plouat rău, Nini? N'ai răcit cum-va? Vrei să te fricţionez cu puţină colonie?

— Nu, nu mi-i rece. M'am schimbat! Dar cine-i la noi?

— Doi prieteni buni; unul al meu, cealaltă a ta. Sandu şi cu Şuşu, o desmerdă Costin.

— Şi Şuşu?

— Şi. Au venit amândoi cu veşti bune, pentru mine.

— Ce fel de veşti?

— Ţi-am spus: bune! Şuşu a pus pe vărusu Steru-Caviar subsecretarul, să vorbească cu Valeriu Bârsan ministrul justiţiei, în chestia blestematului aceluia de proces Albu. Se pare că Steru e bun prieten cu Bârsan şi că-l poate decide să ne lase în pace. Atât! Să ne lase în pace! Iar Sandu mi-a vorbit că şi senatorul Cerbescu, rugat de Aurel, a făcut acelaş lucru. Tu ai să mă crezi, dragă Nini, că n'am rugat nici pe unul nici pe altul. Totuşi apreciez serviciul lor prietenesc. Bietul Aurel, dintr'un gest serveşte pe

doi. Pe mine şi pe căpitanul lui... fiindcă se pare că Dancovici ţine mult la unchi-su Iar Şuşu îţi merită prietenia. E o fată bună şi sinceră, ca totdeauna. Haidem în sufragerie, să-i vezi şi tu.

— Nu, dragă Costine; deşi n'am răcit, m'a pătruns umezeala şi prefer să mă întind puţin pe pat, să mă încălzesc.

— Bine, Nini! Atunci... Uite şi pătura.., Stai şi te încălzeşte şi pe urmă vii prin sufragerie!

După două minute dela plecarea lui Costin, Nini auzi bătând la uşă.

— Intră! zise ea încet!

Uşa se deschise şi Şuşu intră veselă şi gălăgioasă.

— Bună ziua Nini! Ce-i cu tine, Nini? Te-a plouat un pic, Nini? Lasă că nu-i nimic!

Face bine puţină mană cerească, după o rugăciune bună la biserică. Nu-i aşa! Ninişor? Stai să-ţi spun ceva, să te rostogoleşti de râs. Al dracului oameni, mă Nini...

Şuşu băgă însă de seamă că Nini n'o asculta. Se opri o clipă, o privi lung şi întrebă:

— Dar ce ai, Nini? Nu ţi-i bine? Şi cum mă priveşti!... Mă sperii, Nini! Nu-mi spui nimic?

— Vreau să rămân singură. Mi-i rău...

răspunse uscat și repede, cu capul într'o parte, Nini.

— Aa?! Bine, dragă, rămâi singură! La revedere, atunci! făcu Șușu cu fața lungă, eșind cu pași grei.

Peste câteva minute Costin reveni.

— Ești chiar bolnavă, Nini? Să-ți puie baba Vuia niște ventuze, ba, da, ba da! Nu-mi placi cum arăți. Ia s'o chem eu pe baba Vuia...

— Să n'o chemi deloc, Costin...

— Ei bine, dar atunci ce-i cu tine?... Șușu s'a întors de aici mai plouată decât te-ai întors tu dela biserică. Au și plecat! Și ce veselă era, beata Șușu. Apropos: știi că a fixat data nunții cu căpitanul Dancovici, imediat ce-s gata actele. De aceea era foarte veselă.

— De-aceea? se smunci în sus Nini. Minciuni! Minciuni! Numai minciuni peste tot Costine, numai minciuni! Las'că știu eu ce-i cu nunta ei: minte! Toți mint! Și ea și Sandu, și tu!

Costin rămase ca de peatră. N'o văzuse niciodată sbătându-se cu gesturi deșănțate prin casă și călcând așa în neștire, cu glas și vorbe aiurite...

— Nini! Ce-i criza asta pe tine?...

— Să iasă afară, ticăloasa! Auzi? Să iasă afară! țipă ea.

— Dar a eşit, dragă! Vai de mine! Ce să-ţi dau, Ninişor!?

— Să-mi dai pace şi tu. Să încetăm toţi cu minnciunile! Ce servicii îţi fac toţi mincinoşii!? Toţi îţi cer un singur lucru, care să te doboare pe tine şi pe mine; îi ştiu eu!... Să achiţi pe doctorul Albu! Şi eu ţi-am cerut-o, neştiind realitatea şi primejdia care te paşte! Fiindcă tu m'ai minţit când te-am întrebat. Ţi-o cere şi Aurel, în numele lui Dancovici şi Sandu Zalaru, şi Şuşu mincinoasa, toţi îţi cer capul şi distrugerea ta. Ei bine, Costine, să-l condamni pe Albu, aşa cum îţi cere ministrul tău... Da, da! Să-l condamni! Degeaba te-ai ascuns de mine, am aflat totul. Să nu mai dai de furcă la atâtea guri, care te sprijină ca funia pe spânzurat. Afară cu Aurelii, cu Dancovicii, cu Zalarii şi Şuşoaele! M'auzi? Afară! La puşcărie toţi doctorii Albu. Noi să scăpăm cu bine! Noi, Costinel; vino mai aproape! aşa! Numai pe tine te am pe lume, şi nu vreau să cazi victima cinstei tale, nu vreau să ne pierdem situaţia în lume! M'auzi tu...? Nu, nu, nu!... Destul cu minciunile! Numai tu, tu...

Şi Nini căzu leşinată în braţele lui Plaiu, care o întinse pe pat, o stropi cu apă de colonie, îi bătu palmele, o fricţiona... o striga, o desmerda. Apoi o lăsă liniştită câteva clipe, până băgă de seamă că mâna care îl

strânsese ca o ghiară, se descleştă pe încetul, devenind moale, iar respiraţia accelerală îşi relua ritmul.

Costin o netezi pe braţ din ce în ce mai rar, mai uşor, mai neatins, aproape în aer, numai cu gestul... şi rămase privindu-i somnul, ca un părinte duios şi greu încercat, care-şi vede copilul, unicul lui copil, salvat, recâştigat dragostei sale...

Un şir de întrebări prinseră însă a coborî ca nişte boabe de metănii, pe firul gândului său. Mai întâi ce-a putut deslănţui la Nini aceste strigăte? Ce i-a făcut Şuşu? Despre care minciuni este vorba? Ale altora şi ale lui? Când a minţit-o el, în chestia procesului, de pildă? Nu-i dase absolut nici un răspuns. E drept. Să-l condamne acuma pe Albu, pentru că-i cere dânsa? Doar mai dăunăzi tot Nini, în numele lui Şuşu, îi ceruse să-l achite. Iar acuma ce expresii!: „afară cu Aurelii, cu Dancovicii, cu Zalarii, cu Şuşoaele! La Puşcărie Albu!" Şi Nini venea dela biserică, unde s'a dus să aprindă lumânări şi să se roage. De ce oare o chemase azi biserica? Pentru cine să se roage? După ce părăseşte cineva serviciul divin, esă mai generos, mai ertător. Cu cine s'a putut întâlni ea, care să-i sdruncine în aşa măsură nervii şi sufletul, care să-i spulbere pacea evanghelică a inimii cucernice? Desigur că s'a produs ceva neaşteptat, grav!

Să se fi certat cu Şuşu? E imposibil! Vechea şi buna lor prietenie n'ar explica-o. Dar cu Aurel? A! Poate, dăunăzi, când a văzut-o ştergându-şi ochii, vor fi avut o discuţie mai dură! Dar dece? Desigur c'au scos-o din fire intervenţiile tuturor pe lângă dânsa şi acum a isbucnit sărmana mea Nini! Aşa trebuie să fie! Draga mea Nini!... „Noi să scăpăm cu bine! Noi, Costinel...! Numai pe tine te am pe lume..." aşa a strigat adinioare gura asta mică şi frumoasă. Dormi Ninişor, dormi!... Şi eu te am numai pe tine...

Şi Plaiu merse în vârful picioarelor, privind-o mereu şi oprindu-se lângă uşă ca s'o deschidă nesimţit. Eşi cu inima uşoară... Numai dragostea — numai dragostea ei!

CAP. XVI.

Peste câteva zile ziarele anunțau „Mare mișcare în magistratură". Pornit din alte părți de lume, cu altfel de înțelegeri pentru muncă și maturitate, cu alte tendințe politice la acea dată, curentul așa ziselor „deblocări" prinsese de curând rădăcini, cu două temeiuri de logică: pe deoparte ușurarea bugetului de plusurile personalului, care sporise, ca zestre guvernamentală, adusă pe atunci de fiecare partid venit la cârmă, cu îndestulări pentru votanții respectivi, iar pe de altă parte pentru o imperioasă necesitate de *întinerire a cadrelor,* care imprimase procedura reducerei de vârstă pentru eșirea la pensie. Pus în practică procedeul adusese după sine, prin surprinderea cu care fusese legiferat, atâtea lovituri politice, cu atâtea inechități și amărăciuni. Deplina maturitate, împodobită cu experiența profesiunii, cu încrederea ce-o inspiră numărul anilor la epoca aceasta a înțelepciunii, devenise la acea vreme, perimată, prisoselnică, strică-

toare. Simpla *Juneţă* lua locul acestor calităţi pe care anii le îngăduiseră a fi uneori şi virtuţi. Acele versuri ale lui Corneille, banalizate până la dicton şi folosite de adolescenţi încrezuţi, că *„valoarea nu aşteaptă numărul anilor"* învăţate în liceu, dar neînţelese în dreapta lor semnificaţie, veneau să aducă o mare calomnie şi nedreptate atât marelui poet francez cât şi bătrânilor. El scrisese acest vers, dar nu uitase să-l preceadă de o condiţie:

..... Mais *aux âmes bien nées*
La valeur n'attend pas le nombre des anneés".

Şi Corneille, care pune versurile în gura lui *Rodrigue,* din *„Cidul"* a ştiut ce spune; numai acele inimi *„bine născute"*, excepţionale, deci, pot să nu aştepte numărul anilor...! Dar numai acelea...

In cabinetul lui Plaiu, Sache Machedon şi cu procurorul general Ulmeanu, comentau cu febrilitate şi nedumerire, mutările şi numirile în noile demnităţi judiciare. Ochii lui Machedon îşi opriseră umbrele peste rândurile care priveau Curtea din Iaşi. Deodată se ridică brusc de pe scaun şi plesni cu dosul palmei peste pagina respectivă. Işi întoarse capul spre Ulmeanu, care urmărise probabil mai încet numele şi locurile „marei mişcări" ieşene şi, fără un singur cu-

vânt, bägă sub ochii colegului său pagina şi locul la care apăsa degetul său. Ulmeanu ceti, ridică ochii şi amândoi se priviră câteva clipe uluiţi. La rândul acela scria: „Mitu Fălcianu, Consilier se înaintează preşedinte al Secţiei I Curtea de apel dinn Iaşi cu delegaţia de Prim-Preşedinnte".

— Bine, dar asta e imposibil! sări Ulmeanu.

— Şi totuşi... ripostă cu degetul nedeslipit de pe pagină, Sache Machedon.

— In primul loc sunt alţii mai vechi, cari ar fi meritat postul acesta.

— Şi totuşi, persistă Machedon în gestul lui, care nu apăsa pe pagina aceasta numai un nume, ci pecetluia o revoltă cu atât mai clocotitoare, cu cât era mai comprimată.

— Atunci Plaiu? întrebă imediat Ulmeanu, gonindu-şi ochii, când sus, la mutările puţine pentru Casaţie, când jos spre alte titluri... Dar numele lui Plaiu nu apărea.

Ulmeanu întoarse pagina şi deodată făcu ochii mari...

— Uite-l! zise el.

— *„Cadrul disponibil"* ceti Machedon! Ce-i asta „cadru disponibil"?

— *Costin Plaiu*, citi Ulmeanu, trecându-şi mâna pe frunte. Stai frate, văd eu bine? Şi cili deplin: „Se trec în cadrul disponibil următorii magistraţi dela Curţi de apel şi tribunale:... Costin Plaiu dela Curtea de apel

din Iaşi...

— Phii ! De necrezut, dragă Machedon, de necrezut.

— De necrezut! suflă duh cătrănit Machedon.

— Ce-i asta „cadru disponibil" repetă Ulmeanu? După care lege?

Dar legea urma pe pagina a treia. Un articol unic. In vederea micşorării numărului de funcţionari de toate categoriile şi pentru motive bugetare, Ministerele vor propune şi se vor trece în „cadrul disponibil" la dispoziţia ministerului respectiv, o serie de funcţionari de orice categorie şi tot odată, pentru „întinerirea cadrelor" se putea scoate la pensie o altă serie dintre acei cu vechime, micşorându-se în acest scop limitele de vârstă prevăzute de legile organice respective.

— Auzi, bătrâne Machedon?

— Aud, bătrâne Ulmeanu! Putregaiuri...

Câteva minute, în cabinetul „fostului" Prim Preşedinte Plaiu foşneau pagini agitate, pufneau buze frământate, cadenţau paşi şi opriri la geamuri... Uşa se deschise de câteva ori. Alte ziare se întindeau şi se închideau la loc. Colegi apăreau şi dispăreau. Grefieri băgau capete cu ochi de bufniţă. Telefoane sunau prelung fără răspuns.

Peste atmosfera lăuntrică din palatul dreptăţii umane, se înfrăţeau în atmosfera de afară primii fulgi pufoşi şi deşi de zăi-

padă din palatul dreptății divine. Pluteau capricioși, eleganți, ușori, armonioși, legănându-se și învolburându-se o clipă, pentru ca apoi să se așternă calmi fiecare acolo unde degetul lui Dumnezeu îi însemnase locul în marea mișcare și eterna nemișcare...

Pâsla albă de afară prindea să îmbrățișeze cuprinsul cu arbori țepeni, cu case îmbodolite, cu străzi strâmbe și murdare și peste toate așternea pace egală, curățenie și podoabe... Peste toate; fără părtinire, fără ocolire, fără alegere!

Câțiva fulgi, în dansul lor plin de grație, se opriră o clipă la geamul cabinetului dreptățitor umane, și privind cu ochi albi asupra cuprinsului dinlăuntru, se deslipiră grabnic, săltând ușor spre marea lor obârșie, dar rostogolindu-se apoi către destinul pământului negru...

Peste câteva minute Costin Plaiu intră pe ușă. Cei doi colegi ascunseră ziarele repede, se ridicară, îl priviră prelung, după salutul de rigoare, fără cuvânt, ca niște întruchipări.

Plaiu zâmbi și veni cu mânele întinse către dânșii.

— Ați ascuns ziarele, dragii mei! Inutil! Sunteți buni! Știu totul!

Și „fostul" prim președinte scoase un ziar din buzunar, pe care-l aruncă domol pe bi-

rou, privind în treacăt obiectele de pe cristalul ce-l acoperea.

— Aşa! Acum trebuie să încep predarea. Fălcianu n'a venit?

— N'a venit, grăbi răspuns Machedon.

In aceaşi clipă intră şi Sandu Zalaru. Avea pleoapele roşii. Se repezi cu braţele deschise la Plaiu, şi-l îmbrăţişă...

— Dragul meu Costin! rămase el o clipă în această înlănţuire, spre a nu-şi desgoli ochii înlăcrămaţi.

— Ei lasă, lasă, Sandule! apoi privindu-l: Plângi? Nu fii copil!

— Ce ignominie! rosti din tot coşul pieptului, prietenul; ce ignominie!

— Lege! răspunse sarcastic Plaiu, privind în ochi pe cei de faţă.

— *Lex moneat priusquam feriat!* replică Sache Machedon. Asta-i trăsnet, nu lege!

— Şi trăsnetul vine dela Dumnezeu, dragul meu Machedon. Totul e să ştim a-l suporta senini! Mi s'a pedepsit laşitatea. Ceea ce trebuia însă să fac până acum voi face-o astăzi. Demisia! O şi scriu.

— Nu vă grăbiţi! interveni Machedon.

— Prea am întârziat! Intre cei cari rămân, evident că cei care pleacă erau nelalocul lor. Ştiţi că nu mă refer la voi, dragi colegi, zise Plaiu aşezându-se la birou, luând o coală albă pe care şi începu a scrie...

In surdină, cei trei schimbară şoapte, în-

cruntări, gesturi. Apoi, când Plaiu termină, Zalaru îl întrebă.

— Și acum rămâne *el*?

— Mitu Fălcianu, vrei să zici?

— *Dumnealui,* vezi bine.

— Oh, dragă Sandule, dacă n'au rămas alții mai bătrâni, mai în drept, bine măcar că a rămas *dânsul* decât să fi reușit altul din afară. Va fi poate o *continuare*, de principii, de atitudine, de interpretare; să-mi spun: o consolare de conștiință profesională.

— De conștiință? isbucni Zalaru pentru moment; dar înghițindu-și noduros restul cuvintelor protestatare. Erau prea mulți ochi și urechi.

— Pentru mine, da! făcu Plaiu recitindu-și textul scris. Așa! Acum, dragii mei, eu nu mai rămân. Sunt demisionat. Dacă vine Fălcianu, rog pe bunul meu coleg Machedon, să-i încredințeze aceste chei dela birou. Aci e tot ce am, ca „fost" Prim president al Curții de apel. Rog pe Ulmeanu să cheme personalul grefei.

Aceștia se prezentară îndată, drepți, numai ochi, unii încruntați, alții înroșiți, alții uimiți. Cuvintele fură scurte și strânse, ca și strângerile de mâni. Mârza Galin schiță un gest neînțeles. Plaiu îl bătu pe umăr și-i întinse demisia spre a o expedia.

— Domnule Prim președinte, se auzi un glas.

— Vă mulţumesc anticipat şi vă rog nu perdeţi timpul folositor slujbei. Eu ştiu ce voiţi a-mi spune. Mi-i scris pe inimă. — La revedere!

Personalul eşi pe rând, cu ochii rotiţi spre „fostul" şef cu capul în jos, ca după o incinerare. Plaiu strânse mâna celor de faţă şi voi să iasă.

In clipa aceea, după două bătăi în uşă, intră senatorul Virgil Mândrescu, în roba avocaţială.

— Eram la Secţia a doua, când mi-a arătat un coleg ziarul. Dragul meu Plaiu, sunt consternat. Pentru dumneata în primul loc şi pentru lege în al doilea. Iată ce fac domnii dela guvern. Dar n'avea grijă; legea aceasta va cădea. Am pregătit o interpelare la senat care va deslănţui furtuna. Zilele guvernului acestuia de mixtură sunt numărate. Vei căpăta o *„restitutio in integrum"* — Fii sigur!... Şi foarte curând!

— Asta e imposibil, domnule Ministru, se plecă Plaiu. Vă mulţumesc din inimă pentru gestul domniei voastre. Eu însă mi-am dat demisia.

— Cum? Dece te-ai grăbit? Rău! Rău ai făcut... deşi recunosc că lovitura e monstruoasă. Iar dacă domnii cred că prin aceasta vor intimida instanţa, eu socot că se înşeală, zise Mândrescu cu ochii la Machedon, care privea în jos.

— Domnule Ministru, răspunse Plaiu, *„mai sunt judecători la Berlin!"*

— Cred! Știu. Tocmai fiindcă eu cunosc bine dosarul acela. Și mai știu ceva pe care nimeni nu-l cunoaște. Nu dumneata puteai favoriza pe doctorul Albu. Oh, nu!

— O știm și noi! interveni Machedon.

— Un motiv în plus, spre a dovedi nedreptatea ce s'a făcut lui Plaiu, omul integru și magistratul superior. Dar vor plăti-o „domnii", fiți siguri!

Mândrescu eși la braț cu Plaiu. Pe sală, prin forfota de lume, Mândrescu se despărți, intrând la Secția a doua. Plaiu se opri o clipă, se furișă într'o umbră, privind întretăerile de împricinați, de avocați, de martori. In sufletul lui se răsturnară realitățile trăite în aceste sferturi de ceas. Se văzu ca unul din aceștia. Par'că nu fusese niciodată nici primul, nici măcar *„primus inter pares"* ci umilul cetățean, care vine aici cu înfrigurare, cu temere, cu groază. Toți *așteaptă!* Așteaptă rândul la dreptate! Dreptatea în care *cred*. Dreptatea *lor*. Ca și dânsul acum... care abea își începe așteptarea la rândul dreptății, fără a ști măcar de unde. Toți aceștia sunt frații lui. Sunt altfel acum decât colo, după ușile acelea, unde apăreau plecați, copleșiți de fastul acelei dreptăți cuibărite în două-trei tidve... Fantoma acelei dreptăți evadase și acum

rătăcia printre ei, aceştia mulţi şi fiecare o atinge în treacăt, dar nimeni n'o vede. Nici el n'o vede! Pe unii îi ridică, pe alţii îi doboară şi trece mai departe. Unde e? Unde e?

Se scutură, închise ochii şi se strecură cu capul în jos, nevăzut, necunoscut de nimeni. Ocoli intrarea principală şi eşi pe-o uşă de serviciu. Afară totul era alb: priveliştele de jos şi cele de sus. Nici un abur nu tulbura majestatea albă a lui Dumnezeu! Şi singurele urme negre erau paşii oamenilor...

Dar dintr'odată îi veni în minte Nini. Ce face Nini, dacă citeşte gazeta şi cum e singură acasă, o prinde desnădejdea şi amărăciunea? Trebuie neaparat şi imediat să-i dea un telefon mai înainte de a da ochii amândoi. S'ar produce astfel primele explozii, cele dintâi lacrimi, care ar dilua pe acele dela întrevedere. Se întoarse din cale, intră pe aceaşi uşă şi merse la prima grefă cu telefon. Sună şi aşteptă. Dar nimeni nu răspunse. Mai ceru odată numărul, dar aceaşi tăcere. Probabil că Nini e în oraş după cumpărături; or, şi mai probabil, va fi citit ziarul şi s'a dus la Mioara Zalaru într'un suflet. Sună la Mioara Zalaru, care nu ştia mai nimic, devreme ce nu-i spuse nici un cuvinţel de consolare, ori de îm-

bărbătare, dar Mioara îl încredință că Nini nici n'a trecut pe la dânsa.

Plaiu porni în marele alb ce-l chema înainte. Pașii îl purtau ușori, nesimțiți. Plutea fără vedere. Trecătorii, sub căciuli, își vedeau cumințí de drum. Nu-l băgase nimeni în seamă. Ocoli pe străzi laterale, fără cârmă precisă, înainte. Voia să se oprească undeva, să se reculeagă, calm și înțelept, să-și adune toate energiile sufletului, spre a delibera cu sine însuși marea hotărâre. După aproape o oră se pomeni în preajma grădinii Copou, refugiul meditatorilor și sinucigașilor. Se opri o clipă, scuturându-și hlamida albă, ce-i sporea pe umeri, ca la intrarea într'un templu. Aleele grădinii abea se desluşeau. Covoarele așternute din bazarele cerului stăteau imaculate și rotunde. Il primiră generoase. Erau primii pași, primele urme negre. Copacii își țineau dârji cojoacele feerice peste mugurii ce sporeau sub ele, mici și timizi. Pe bănci saltele moi de lână bucălae. Sub teiul lui Eminescu Plaiu se opri puțin, apoi îndepărtând zăpada de pe o bancă își deschise o pârtie meditațiilor sale. Se așeză, băgându-și mânele în manșoanele mânicilor și rămase astfel cu ochii pironiți înainte, fără țintă. Nici nu era vre-o una.

Unde-o fi Nini? Ce-are să zică Nini?... „Numai pe tine te am pe lume"... „nu vreau

să cazi victimă cinstei tale", „nu vreau să ne perdem situaţia în lume". „Să-l condamni pe Albu"! strigau cuvintele ei dăunăzi, între gemete şi lacrimi, într'o cumenicătură atât de neaşteptată... Ce-are să-i spue azi Nini? Ce-are să-l sfătuiască să facă?... Şi în adevăr, ce-i rămâne de făcut?... Avocatura nu-l atrăgea. Atunci? Să stea în trândăvie? Dar până la împlinirea anilor de pensie, nu va avea nici un fel de venit. Va să zică mizerie, destrămarea vieţii şi rostogolirea! Îi trecu prin zarea minţii tot trecutul vieţii sale, care parcă nu mai era a lui. Amănunte pe care atunci şi le amintea întâia dată. Frânturi din lecturile de cândva care până azi nu-i mai apăruseră. Bătrân el? Netrebnic el? Caton cel bătrân zicea că nu doreşte la bătrâneţă puterea unui tânăr, după cum nici la tinereţă nu dorea să aibă puterea unui taur, ori a unui elefant. Iar Platon la vârsta de optzeci şi unu de ani scria încă plin de vigoare cerebrală. Nu se simţea de loc bătrân din acest punct de vedere. Putea lucra. Deci să se apuce de scris! Ce să scrie? Lucrările începute nu-l mai chemau. Viaţa lui proprie? Pe cine l-ar interesa? — Hm! Afară cu bătrânii din viaţă?! Dar când este omul mai *om,* decât când încep reflexiunea îndelungă şi bogată experienţă. Domnia tinereţii? A inexperienţei, a reflexiunilor scurte şi a experienţelor paupere? Se po-

meni recitându-și în minte acele versuri ale lui Voltaire, pe care de mult nu și le mai amintise :

Adolescent qui s'érige en barbon,
Jeune écolier qui vous parle en Caton
Est, à mon sens, un animal bernable...

„Un tinerel care vrea să facă pe bărbatul matur, un învățăcel care-ți vorbește ca un Caton, este, după mine, un animal bun de dat în tărbacă"... Și-i veni în minte înaintările din ziar, magistrați în plină bărbăție juridică, înlocuiți cu alții care n'aveau meritul, actual, decât că întârziaseră să se nască odată cu aceia... Așa dar domnia tinereții! Vezi, Dumnezeule Doamne, și tu care ești mai bătrân decât tot universul!...

Se pomeni deodată cu o pernă albă și pufoasă crescută până aproape de barbă. Zâmbi o clipă acestei prospețimi ș'o scutură dintr'o mișcare...

Cât stătuse acolo? Un ceas? Două? — O veșnicie!

Se ridică și plecă. Urmele dela venire dispăruseră de mult. Punctă altele până la poartă și pe încetul altele la vale. Tramvaele nu mergeau. Privi ceasul: douăsprezece trecute și avea cale lungă până acasă. Păși ceva mai repede. Străzile prinseră a deveni pestrițe. Oameni și sănii grăbeau.

Incotro? Spre care țel dincolo de clipă? Spre bătrânețe și spre moarte!

Păşia acum prin centrul orașului. Il ocoli pe străzi mici, unele necunoscute. Siluete șterse de departe se conturau aproape! Uşile prăvăliilor scârțâiau de ger la intrări și ieşiri.

Dela o casă cu două etaje eşi brusc o siluetă mică de femee care porni grăbită. I se păru c'ar cunoaşte paltonul și căciuliţa, dar o sanie oprită o luă în goană de cai și zurgălăi. Ea să fi fost? Nini? Dar cine stătea acolo? Spori graba paşilor și ajunse la uşa aceea. Işi ridică scurt capul. Era acolo o tăbliță cât o carte de vizită. Citi: *„Căpitanul Ernest Dancovici.* Făcu doi paşi, se opri, reveni și citi din nou. Nu se înşelase. Paşii lui luară aripi. Eşi în piața Unirii și se aruncă în prima sanie. Căluțul mic și aburit năzuia să-i plinească viteza gândurilor, dar nu izbutea. Cine-i mânase paşii pe strada aceea? — „Numai pe tine te am pe lume". Mai trecuse pe strada asta vreodată?

Est, a mon sens, un animal bernable!

„Bernable!" dar *animal!* Asta e!... Şi Aurel e un tânăr... și Nini e... Și Ernest Dancovici! Căpitanul Ernest Dancovici!... Literele erau negre, scrijelite în alamă. Și calul se târa între troiene. Și săniuța cu paie și cu pătură se târa ca un sicriu. Și ce departe

sta!... „Numai pe tine te am pe lume"... Ah, Nini! Nini!

Căluțul se opri, c'o ultimă scuturare de zurgălăi sonoră. Aburii de pe truda lui se învolburau rotunzi ca o aureolă.

Plaiu se repezi în casă. O zări pe Nini care tocmai se desbrăcase. Inaintă spre dânsa cu brațele în lături și numai ochi, în așteptarea unei explozii. Dar Nini era oarecum calmă.

— De unde vii, Nini dragă?

— Dela Șușu! De unde să viu?! Cum am citit ziarul am fugit la ea.

— Așa? Va să zică ea s'a și mutat la căpitan...

Nini se opri o clipă uluită.

— Cine ți-a spus prostia asta? întrebă ea între ghiarele geloziei și ale salvării.

A, adică vrai să zici că se duce pe la căpitan, își reveni ea c'o luciditate subită, dându-și seamă c'a fost văzută de cineva, pe când eșea dela dânsul... Da! asta da! Am telefonat și aflând că e acolo, m'am dus, s'o rog să intervie. Asta nu se poate, Costin! Trebue să luptăm! Am să mă duc pe la toți. Pe la Mândrescu, pe la deputați, pe la senatori... Ți-am spus-o eu ție! Trebuia să nu amâni judecata! Trebuia să-l condamni pe doctorul Albu.

Plaiu destins de căldura casei și de explicația logică ce-auzise, căzu pe un fotoliu!

Nini vorbea, vorbea, vorbea. Aerul ozonat şi frigul prinseră a toropi pleoapele şi auzul lui Plaiu. Capul îi căzu pe încetul, răzămat de speteaza fotoliului.

Nini se opri. Il privi cu un fel de silă, de dezgust. Poftim! Ea vorbeşte şi el doarme. Ramoleală sadea! Şi-i dădu pace. Bine! Atât i-a fost cariera. Dar ea ce se face? Incă în plină tinereţă, la treizeci şi ceva de ani, soţia unui „deblocat"! A unui deblocat, care doarme colo, dus, în asemenea clipe...

Imediat ce citise de dimineaţă ziarul, Nini îl scăpă din mână, cu ochii mari, cu mâna dusă la gură, ca pentru a-şi opri un strigăt ce-i încordase inima, pieptul, mânele şi dezastrul îi apăru groaznic. Costin rămâne pe drumuri, un lepădat, iar ea o ruină, o femee peste care vor luneca privirile înalte ale Fălciencei, ale Ulmencei, ale lui Şuşu, ale tuturor, care-i făceau până azi loc să treacă, ori îi dădeau primul loc la mese, banchete, reuniuni. Şi când? Tocmai acum, când zisese „adio!" lui Ernest. Nu, nu, nu! Asta nu se poate. Ernest o iubia. Ernest îi dăduse atâtea semne despre statornicia acestei iubiri. Şi ea îi făcuse scene idioate! *„Dar există comparaţie între Şuşu şi tine?!"* Aşa-i spusese dăunăzi, când ea se îmbufnase, pentru o intrigă stupidă băgată de Aurel! Ce prostie! Ce prostie! Ernest, bărbatul în plină vigoare, în pragul înaintării la gradul de

maior. Nu se poate! Asta nu se poate! — De aceea îi dădu un telefon la cazarmă și-l rugă să vină pentru câteva momente acasă la el.

Dancovici nu știa despre ce e vorba, dar se grăbi să-i acorde aceste câteva momente.

— Dragul meu Ernest, îi eși ea înainte, am fost ridiculă rândul trecut, îmi dau seama bine! de atunci mă mustră cugetul, credemă și nu mai puteam răbda!

— Bine, Nini dragă, dar nu puteai să vii mai pe seară? Știi că m'am speriat. Am crezut că s'a întâmplat ceva grav.

— Nu! Să vezi... ceva grav nu s'a întâmplat, dar... vezi tu...; îngână Nini care voia în primul loc să-și restaureze locul în inima lui, și numai la urmă să-i dea vestea din ziare, așa, ca un fapt divers, fără alte urmări pentru inima ei, care-i aparținea pentru toată viața...

— Ești tulburată, Nini!

— Sunt, Ernest, dragul meu. Pentru o iubire ca a mea nu poate exista liniște, când te știam mâhnit, pe nedrept, de mine... Da! scumpul meu Ernest, întinse ea mânele cuprinzându-i capul, pe care-l acoperi de sărutări.

— Nini!

— Ernest! Dragostea mea! Spune-mi că n'ai altă dragoste decât a mea! Spune-mi, ca s'o mai aud din gura ta, Ernest!

— Dar ştii bine, micuţa mea! Ştii bine asta.

— Că sunt a ta pe veci, şi numai a ta, îi şopti ea gură lângă gură.

— A mea eşti, Ninişor drag, dar „numai a mea" ştii bine că nu.

— Ba numai a ta. De azi înainte, vreau să fiu numai a ta...

— Cum asta?

— Vezi tu! Costin e în pragul bătrâneţei; aproape de cincizeci de ani... E un obosit şi un... cum să zic? un învins al vieţii. Lângă dânsul, o femee ca mine, tânără, vioae, calină, nu-i aşa, Ernest?

— Ba da; aşa eşti tu, Nini.

— Ei bine, urmă Nini, m'am săturat de dânsul; îţi spun drept. Prea mult nici nu-l puteam iubi, Ernest, când îţi dăruisem ţie toată pasiunea inimii mele, ţie; numai ţie, Nu-i aşa, dragul meu? Spune!

— E drept Nini, însă...

— Nici un „însă" Ernest. Vreau să-ţi aparţin ţie definitiv. Cred că voi da zilele acestea divors.

— Cum? Dece? se reculese Ernest.

— Mă mai întrebi dece, dragule! Dar ți-am spus de ce. Eu sunt o femee sinceră. Viața asta de... cum să zic? de duplicitate, mi-a devenit insuportabilă. Mi-a mai făcut și niște scene... și el și domnul Aurel, nepotu-su... Apropos: i-ai spus ceva despre minciunile ce mi-a debitat?

— Bine că te-ai convins că sunt minciuni. A avut noroc c'a plecat din compania mea. L-am mustrat eu cum se cuvine, dar nu atât cât merita. Știi că acum e adjutantul Colonelului, secătura!

— Ce vorbești?

— Cum să nu fie? E la putere, grație lui socru-su, senatorul Cerbescu, cu a cărui fată se însoară...

— Știi bine că se însoară, Ernest?

— Așa am auzit.

— La urmă treaba lui. E un nesuferit; se lepădă Nini oarecum nervoasă.

— Dar nu ți-a fost totdeauna așa, Ninișor! Să vorbim la dreptul...

— Vai, Ernest, cum poți vorbi astfel? plecă ușor capul Nini. Era nepotul lui Costin; trebuia să... cum să zic? eram obligată să fiu drăguță cu dânsul... mucosul! Ce? Acel sentiment are vre-o legătură cu dragostea cea mare a inimii mele, pentru un bărbat, pen-

tru un bărbat ca tine, dragul meu Ernest? Se poate?

Căpitanul Dancovici se uită la ceas.

— Eşti grăbit, Ernest?

— M'am cerut maiorului pentru o jumătate de ceas. Avem de lucru. E douăsprezece trecute.

— Bine; uite plec. Haide pupă-mă frumos! Frumos, aşa cum numai tu ştii... Aşa! Păcat că trebuie să ne oprim aici... venisem ca să... urâciosule scump! Aşa! Acuma plec. Da. A, uitasem să-ţi spun ceva. Ştii că Plaiu e deblocat. Ai citit ziarele?

— Cum? deblocat? făcu uimit Dancovici.

— Da, dragă; l-au trecut în „cadrul disponibil" adică, ştii tu...

— Ah, înţeleg, înţeleg! Peste o săptămână este procesul lui unchiu-meu Albu... Ce lovitură! Ce lovitură pentru dânsul!... Se pare că Plaiu se convinsese de nevinovăţia lui Albu.

— Cine-l convinsese, scumpule? Eu, numai eu şi numai pentru tine... se jura Nini.

— Ce înseamnă partidele astea, şi politica, draga mea!...

— In adevăr! complectă Nini! Când ne mai întâlnit? Am atâta nevoe de tine...

— Vedem noi, Nini dragă! Sunt aşa de ocupat în epoca asta!... Au venit recruţii şi avem de furcă... Vorbim noi la telefon...

— Bine Ernest! Vorbim. Pa, dulcele meu maior! Așa-i că te face maior?

— Aștept.

— La revedere, Ernest!

— La revedere, Nini!

Când se trezi Plaiu din somnul lui scurt, copleșitor, Nini nu era în odae. Se ridică repede și se reculese. Câte se întâmplaseră de dimineață! Par'că visase. E chiar adevărat oare? Era ora dejunului. Unu și jumătate! Și ciudat! Îi era foame. Trecu în sufragerie. Nini mânca singură.

— Iartă-mă, Nini dragă. Am adormit. Eram așa de obosit, crede-mă!

— Am văzut. De aceea te-am lăsat să dormi. Cred că nici nu ți-i foame.

— Ba din contra, mi-i o foame. De ce să nu-mi fie? Sunt așa de liniștit cum nu-ți închipui, draga mea! Când conștiința ți-i curată și senină, pentruce să te tulburi? E poate o pagină neagră a cărții destinului meu, în care am avut totdeauna și am încă încredere.

— Crezi oare că se mai poate reveni?

— Nu știu. Mi-i și indiferent. Eu am plecat din magistratură.

— Cum așa?

— Fiindcă mi-am dat demisia, zise Plaiu, mâncând cu poftă.

— Ţi-ai dat demisia? Când?

— Imediat ce-am citit ziarele. N'am făcut bine?

— Dar nici vorbă c'ai făcut rău! Demisia? dar atunci din ce-o să trăim? Iţi dai tu seama? A, nu dragul meu! Trebuia să mă întrebi şi pe mine... m'auzi tu? Ce? eu sunt un simplu obiect de urcat la pod? Pentru ce te-ai grăbit? Cine te-a sfătuit?

— Demnitatea mea.

— Oh, demnitatea ta! Cu asta nu se umple coşniţa din piaţă... Să ştii tu... Se poata una ca asta ? Te-ai ascuns de mine în procesele tale, bine! Treaba ta! Nu m'ai ascultat în nici un sfat; iarăş treaba ta. Dar aici? Demisia?! Să devii un oarecare, un ăla... care trăeşte din împrumuturi, cetindu-şi cartea destinului ? Merçi ! nu, nu ! Asta nu se poate! Ai să-ţi retragi demisia şi ai să lupţi, avem să luptăm amândoi. Intervenţii, audienţe, reclamaţii, de toate, de toate! Tu trebuie să-ţi recapeţi postul. Asta da, dragul meu, asta demnitate! Nu ceea ce-ţi umblă prin capul tău, care stă, colo, în nouri. Înţelegi?

— Bine Nini, înţeleg, dar tu ştii că eu nu mă pot pleca; nu sunt omul plângerilor de soiul ăsta. De fapt, de mult mă gândeam la demisie. Nu ţi-am spus-o, dar tu ştii că eu am făcut din magistratură apostolat, o profesiune de onoare şi de conştiinţă. Şi

când politica înțelege să facă din ea o simplă unealtă, eu trebuie să plec. Prefer mizeria decât nedemnitatea!

— De loc! De loc! Auzi? Preferă dumnealui mizeria!! Ca și cum ai prefera o haină închisă, alteia mai deschisă. Află dragă, că eu nu prefer mizeria! Și dacă tu nu înțelegi să lupți să-ți recapeți postul, eu plec...

— Nini dragă, să pleci tu? dar eu înțeleg să lupt, firește. Totul este *cum* să lupt?

— Cu orice armă! Intâi îți retragi imediat demisia! Pe urmă pleci la București. Ceri audiență la Primul ministru, la Vodă, la cine-o fi. Trebuie să isbutești! Auzi tu? Trebuie! se îmbujoră Nini!

— Bine, Nini, asta voi încerca. Dar apropos: ce ți-a spus Șușu?

— Șușu, mie? Ah da! Ce să-mi spuie? Că văru-su i-a promis să vorbească lui Bârsan. Promisiune! Și mai întâi nici nu știu dacă i-a vorbit. Că și Șușu asta...

— O fi și ea zăpăcită, săraca, cu ale nunții... zise domol Plaiu, curățind un măr...

— Nuntă, pe dracu'! Că naiv mai ești...

— Apoi dacă s'a și mutat la Dancovici, vezi tu, o femee ca dânsa nu se expune. Mi-a mai spus nu știu cine că peste două săptămâni se cunună. La urmă ea e o văduvă, acolo...

— Să lăsăm fleacurile astea, dragul meu!

— De ce fleacuri? Sunt sigur că dacă tu

n'ai crede în nunta ei, nu te-ai fi dus acolo, la căpitanul Dancovici, după cele câte s'au născocit...

— Ce? ce? Ce născocit? Intrigi de oameni răi!

— Intrigi, dragă Nini, dar nu e bine să fii văzută că eşi dela un ofiţer... şi încă dela nepotul lui Albu, cu procesul... Sunt anumite lucruri peste care...

— Lasă-mă dragă cu moralele tale! Eu înţeleg să lupt pentru tine şi tu-mi ceri socoteală de ce lupt. Bravo! Asemenea morale, mie? Te rog! M'am săturat...

— Nini dragă! Eu sunt un bărbat treaz şi rezistent. N'am nevoe de mângăeri şi de compătimiri, dar totuşi, vezi tu, ori cât de calm aş fi, am primit o lovitură, şi mă aşteptam ca, venind acasă, să găsesc în tine un reazăm sufletesc, o... o... cum să zic? o... o... inimă caldă, inima ta Nini, şi totuşi găsesc o, o...

— Fiindcă eu nu sunt o bleagă, dragul meu, eu sunt o femee cu mintea mea, care cugetă şi după ce tu mă nesocoteşti, acuma vii să-mi oferi mizeria! Mulţumesc!

— Dar nu poate fi vorba chiar de mizerie. Firește, la început va fi puţintel greu. Eu am ceva gologani puşi de-o parte. Vom răzbi, întrucâtva. Pe urmă poate voi face şi eu avocatură...

— Ha, ha! Mă faci să râd! Tu, avocat! Ei nu, că ești bine! Tu avocat...!?

— Ei da, Nini! Mi-a trecut și asta prin cap. Aici poate ai tu puțină dreptate. Nu e de mine, cu spiritul meu rectiliniu, cu concepțiile mele dârze. Nu zic, și avocatura cere un spirit rectiliniu, o dârzenie... dar în sfârșit, pentru moment... trebue să suportăm situația așa cum e...

— Eu nu suport nimic! Eu vreau să redeviu aceea ce-am fost. Mă înțelegi tu. Demnitate? Am și eu o demnitate, la care țiu! Să-mi râdă în nas toate Fălciencele, toate... Nu înghit dragul meu! Scurt! Ai să-ți retragi demisia! M'auzi?! Și ai să lupți... Altfel de geaba stăm de vorbă. Iți retragi demisia, ori nu?

Plaiu ridică din umeri, se sculă dela masă, își strânse șervetul, se scutură de fărmături, făcu câțiva pași... veni lângă Nini, cercă s'o desmerde cu brațele calde și pline de iubire, dar Nini văzând că nu-i răspunde, sună și plecă repede în dormitor.

Plaiu auzi cheia învârtită în broască. Și cum servitoarea venise se strângă masa, trecu în birou, închise ușa și se opri câteva minute în fața geamului, stâlp, cu brațele atârnate. Apoi, toropit se așeză pe canapea, pe canapeaua, pe care, de când se însurase nu mai venise să se culce în nici o după-amează. O examina cu întoarceri de cap, cu

pipăituri. Era aceiaşi, odihnitoare, netedă, decât fără perna ei dedemult. Nini nu îngăduise acea pernă, în birou. Pleoapele îl înţepau. Luă un teanc de reviste, le puse drept căpătăi, se întinse, cercă unele revizuiri de cuget, asupra demisiei, dar binefăcătoarea demisie pe care somnul o acceptă în fiece zi dela viaţă, îi fu imediat primită...

Se trezi la soneria telefonului. Luă receptorul:

— Allo! Acolo casa Plaiu?

— Da!

— Doamna Plaiu e acasă?

— Da, însă doarme acum. Vă rog reveniţi ceva mai târziu; dar cine e acolo?

— Nu mai revenim. Vă rog să-i transmiteţi... felicitările mele...

Plaiu înţepeni cu receptorul în mână. Mai bine că nu venise Nini la telefon. A cui să fi fost vocea aceea? Aşează receptorul pe furcă. Lume rea! Şi asta-i! De-acum nu mai răspunde la „apel". — Dar nu trecură decât cinci minute şi o nouă sonerie îi duse mâna la receptor. Se opri o clipă; apoi vorbi. Era prevenit, întărit.

— Allo! Da, aci Plaiu.

— Bună ziua, domnule Plaiu, aci colegul şi predecesorul dumitale, Vasile Oancea.

— Vă salut, domnule Oancea!

— Am citit în ziare neplăcuta veste! Eu care ştiu cum ai continuat a reprezenta

postul pe care l-am condus și eu câțiva ani, îți strâng mâna colegial și cordial și te rog să crezi că dacă e vorba de o pagubă, aceea e a justiției. Cea omenească te-a lovit, cea divină te va recompensa. Fii sigur! Îți doresc o dreaptă răsplată.

Mulțumi mișcat și rămase iarăș o clipă cu receptorul în mână. Apoi înseninat îl puse la loc. Nu e chiar toată lumea la fel!

Ora era cinci. Peste argintul grădinii primele dantele violete ale înserării coborâseră ușoare, fâlfâind încet frunzele rare și uscate, întârziate pe ramuri. Plaiu le privi, prinse a îngâna un fel de melodie vagă, indiscifrabilă și voi să aprindă lumina, dar zări intrând pe portiță trei umbre. Cine să fie? Le urmări apropiindu-se. Una parcă era a lui Sandu Zalaru. Ba da! El e, Mioara și Șușu. Merse la ușa dormitorului și strigă pe Nini. Așteptă, fără răspuns. Bătu din nou la ușă și o chemă; dar primi un răspuns îmbufnat:

— Lasă-mă, te rog în pace; nu mi-i bine! Nu vreau să mai văd pe nimeni!

Plaiu primi musafirii cu brațele deschise. Voi să pară mai voios decât putea fi.

— Vești nouă, dragă Costine, îi strânse mâna Sandu.

— A! Să le auzim, zise Plaiu, sărutând mânele celor două doamne și strângându-li-le prietenește. Vă mulțumesc întâi c'ați venit. Știu că-mi aduceți cuvinte bune și

dela inimă, şi iarăş vă mulţumesc, dragele mele. Aşa a fost să fie! Totul se termină odată; însăşi viaţa.

— Ascultă Costine! vorbi Zalaru. Pe la vre-o unsprezece şi ceva a apărut Fălcianu în cabinetul tău. Grav şi solemn, dar galben. întâi a înghiţit o pastilă, apoi a adunat câţiva consilieri şi personalul grefelor. Preşedinţii n'au venit, pretextând că sunt în şedinţă. Şi le-a vorbit. Pământul a început dela dânsul. Da! Înţelege să introducă o concepţie „*nouă*" despre justiţie. Concepţia pur legalistă, obiectivă; nu subiectivă?! Incepe o eră nouă, a zis protejatul tău: èra energiilor polivalente, vezi dumneata, ce-o fi însemnând şi asta? Apoi că experienţa şi studiile sale dela Paris le pune la dispoziţia subalternilor săi, cărora le cere muncă, muncă şi iar muncă. A, pardon, uitasem. A spus câteva cuvinte bune şi despre tine şi, cică, a regretat că nu ţi le poate spune în faţă. A cerut tuturor la sfârşit o deplină „obedienţă de serviciu" şi o complectă încadrare în ritmul vremii. „Să colaborăm cu toţii la bunul mers al Statului", sau „a guvernului", nu ştiu bine cum a zis.

— Deajuns, dragă Sandule, deajuns! făcu un gest Plaiu.

— Ce lucrătură! exclamă indignată, Mioara Zalaru!

— Ce secătură! vrai să zici, adăugi Șușu Erbiceanu.

— Prieteni dragi, să ne oprim indignarea. Dacă Ministerul l-a ales pe dânsul să mă înlocuiască este probabil că a avut *alte* merite decât mine. Timpul va confirma, sau va infirma, aprecierile mele anterioare și, implicit, ale Ministerului despre Mitu Fălcianu.

— Dar Nini unde-i? întrebă Mioara.

— E cam suferindă. E femee, ce voiți? Lovitura a avut proporții neașteptate asupra ei.

Nu-i așa Șușule? Ai fost prima cu care dânsa a vorbit azi, zise Plaiu.

— Eu? întrebă nedumerită Șușu. Dar n'am vorbit nimic cu dânsa de deunăzi, știi...

— Cum? N'a fost ea azi pe la tine, adică pe la... știi?... nu mi-a spus precis unde ați vorbit, se încurcă Plaiu, văzând realitatea.

— Dar nici n'am văzut-o, Costin dragă.

— Ciudat! făcu Plaiu un gest de deprimare.

Și în adevăr omul primise de data asta săgeata otrăvită deadreptul în inimă. Cealaltă fusese filtrată încă de dimineață prin rețeaua inteligenței și a sângelui rece de magistrat încercat. Un moment păli, sub privirile îngrijorate ale celor de față. Apoi își reveni și cercă un zâmbet.

— Nu ţi-i bine? interveni Mioara, cu un gest de susţinere.

— Bine, firește, cum să-mi fie?... Dar a trecut...

— Dragul meu Costin, se apropie Sandu, prinzându-l de mână. Eu văd în lovitura aceasta un semn al soartei tale, care te cheamă aiurea. Uite colea — zise el, scoţând o hârtie din buzunar — eu ţi-am şi făcut cererea de înscriere în barou, te rog să o iscăleşti.

Costin luă hârtia, o aşeză pe birou, clătină din cap, ca într'un vuiet din adâncuri, se făcu a o citi, fără a putea urmări un singur rând, apoi luă stilo-ul, îl învârti de câteva ori între degete şi ridică brusc capul spre Sandu.

— Ce-ai zis să fac?

— Să iscăleşti cererea către baroul de avocaţi.

— A! către barou? Da... Dacă zici... către barou... Să iscălesc... Da! Să o iscălesc, dacă zici tu, Sandule! Mă iei secretar la tine...

— Intr'o lună de zile eu trec secretar la tine, Costinel băiete! De asta te asigur. Cu sau fără firmă, clienţii vor veni buluc! Ai să vezi tu!

— Mai e vorbă, întări Şuşu. Un om ca tine, Costine... Tot oraşul e uluit. Toţi regretă plecarea ta şi mai ales toţi ştiu de ce.

— Și eu am auzit același lucru, confirmă Mioara. Să vezi tu clientelă ce faci.

— Clientelă, eu? Avocat, eu? făcu Plaiu cu ochii în vag. Credeți voi că am să pot fi avocat, eu?

— I-auzi întrebare, zise Șușu. Sandu n'a pățit la fel? Și astăzi... ehei... îl dau banii afară din casă... Nu-i așa, milionarule? făcu ea către Zalaru.

— Ei, să lăsăm milioanele! Dar slavă Domnului! se închină acesta.

— Așa ziceți voi, răspunse Costin Plaiu. Dar nu e toată lumea de părerea voastră. Iaca de pildă... de pildă Nini... Ah, Nini! plesni el palmele, strângându-le clește.

— Ei, ce-i cu Nini, întrebă Șușu.

— Ce-i cu Nini? o fixă Plaiu... apoi după o clipă. M'a răzbit! Sunt groaznic de chinuit. Nu vă supărați, copii... mi-ar fi rușine să mă vedeți plângând...

Telefonul sună. Sandu luă receptorul...

— Alo! Da aici! Dar acolo cine-i?

— Un prieten, Costine, vrea să-ți vorbească...

Plaiu prinse în neștire telefonul.

— Allo? Da, eu sunt... Cum? Cum?

Inchise telefonul, se răsuci brusc și se refugiă pe săliță. Zalaru veni după el.

— Ce-i Costine?

— Mi-a mai râs unul în pălnia telefonului; s'a bucurat de durerea mea. Auzi tu? îl

cuprinse în braţe pe Sandu, dând drumul lacrimilor ce-i înrourau ochii.

Zalaru făcu un gest celor două femei.

— Noi ne ducem s'o vedem pe Nini, zise Mioara.

— Bine faceţi, le dădu Sandu semn să plece!

Iar când cele două femei eşiră, Plaiu căzu în braţele lui Sandu.

— Ah, Sandule, Sandule! Dece nu mor în clipa asta?

— Pentru o canalie, dragă Costine?

— Nu pentru una, ci pentru toate, dragul meu; strigă Plaiu cu obrazul crispat.

— Dar nu te impresiona! Eu n'am păţit la fel? Ticăloşii loviţi de spada justiţiei ce pot face, de cât o ultimă ticăloşie!?

— Dar nu e asta, nu e asta, prietenul meu! Oh, dac'ai şti, dacă ai şti, Sandule! Nu mi-a fost destulă o lovitură... A venit şi cea de-a doua, cea groaznică, cea insuportabilă! Şi când? Azi! Tocmai azi! Ce lovitură!...

— Care?

— Nini... Nini! M'auzi tu? Nini...

— Ei, ce-i cu Nini?

— Credeam c'a isprăvit de mult cu canalia ceea de Dancovici... Mi-a jurat-o! Auzi tu? Mi-a jurat că numai pe mine mă are pe lume, că numai eu... numai eu... şi află Sandule!... azi, azi dimineaţă eşea dela dânsul,

am văzut-o eu, cu ochii mei, ăștia, care plâng, nerozii de ei, m'auzi tu? Și am întrebat-o. Și știi ce mi-a spus? Că a fost la Șușu, că Șușu era azi dimineață acolo la Dancovici. Ș'ai auzit ce-a spus Șușu. Uite metodă de înșelare. Auzi tu, minciună; tocmai azi, tocmai azi!! Spune-mi ce să fac? Cum să nu doresc moartea?

— Te înțeleg, dragul meu, dar nu da curs durerei tale. Cine știe? Poate că s'o fi dus tot pentru tine... Știu eu? O fi crezut că Șușu e acolo, ca să intervie la vărul său Steru-Caviar...

— M'a mințit, Sandule, m'a mințit c'a și vorbit cu Șușu... și când colo... auzi tu! Nini, Nini a mea, care... făcu el, ștergându-și fața repede.

In clipa aceea Mioara și cu Șușu reveniră.

— Dragă, am bătut la ușă. Dar nu mi-a răspuns nimeni. Ușa era încuiată, șopti încet Mioara.

— Cum? N'a răspuns nimeni? isbucni Plaiu; dar Nini e acolo. Mă duc repede...

Și pe când Sandu, cu Mioara și Șușu părăseau casa, Costin ajunse la ușa dormitorului, unde se opri un moment cu mâna și degetele încordate pentru a bate. Mâna i se înțepeni în preajma lemnului care-l despărțea de dragostea lui sfâșiată, perdută, căzută în prăpastia pieirii. Își îndoi pu-

terile. Mâna mişcă. Ciocăni în uşă, şi încă odată. Strigă şi bătu cu pumnii...

— Nini, Nini! Sunt eu, sunt eu, Costin auzi ? Deschide ! Deschide că sparg uşa !

— Ce vă este? se auzi glasul zugrumat al Ninei... Ce voiţi cu mine?

— Deschide, Ninişor... Deschide! Ţi-i rău?

Aşteaptă o clipă. Auzi paşi rari şi uşa se deschise.

— Nini! strigă el prelung, cu un răget de bivol înjunghiat. Nini ce-i cu tine? Ce-ai făcut din mine, Nini? De ce mă minţi, Nini? De ce mă înşeli, Nini? Ai fost dimineaţa, tocmai azi dimineaţă, la Dancovici, la el; nu la Şuşu. Şuşu habar n'are... Ce-ai căutat la el? Spune repede!... Striga Plaiu, pe nerăsuflate, întrebare după întrebare.

Nini pufni de râs. Un râs galben, extenuat, aproape un rânjet.

— Eşti nebun!

— Eu? Da, sunt nebun, sunt nebun din cauza ta; urla el, înşfăcându-i dintr'un gest mânile şi scuturându-le, până le auzi trosnind.

Dar mânile lui svâcniră scurt mai înainte, şi disperarea i le opri în gâtul Ninei. Strânse, strânse, cu sculturări sporite şi o asvârli apoi netrebnic pe pat. Nini căzu în nesimţire. Rămase două minute aşa, cu răsuflări agitate, apoi Plaiu o privi îndelung, îşi încordă glasul pentru noi strigăte, dar

limba i se încleștă între dinți, paralizată. Pășì de-a'ndărătele, cu mers dezechilibrat și se opri sfărămat, cu spatele lipit de ușă... Pipăi clanța, o deschise și se strecură pe ușă asemeni unui asasin...

Peste câtva timp și Aurel intră pe la bucătărie. Baba Vuia îșì întâmpină pruncul tinerețelor sale cu brațele ei scorburoase, grele de dragoste.

— Bine c'ai venit, conaș Aurel, că mare abraşă furtună s'a abătut pe casa noastră. Amu de conu Costin ai auzit, saracu! Da' coana Nini îi jumătate moartă. A fost mai adinioarea o sfădălie, de huia toată casa; striga boerul, de cum nu l-am auzit eu de-atâta amar de ani... Mămulică doamne! striga și duduea, da' mai domol. Ce să fi fost, pacatele mele, nu mă duce capul. Da' tare bine ai făcut c'ai venit. Tare bine, că mi-era și dor să te văd. Sănătos, hai? Dă doamne! Așa! Apoi du-te mata de-l vezi.

Când intră Aurel, Plaiu sta la birou cu capul culcat pe braţe. Crezându-l că doarme Aurel păşi încet, apropiindu-se de uşa biroului. Parchetul trosni puţin şi Plaiu sări speriat.

— Cine-i acolo? strigă el.

— Eu, Aurel, moş Costin.

— Ah, tu erai? se ridică Plaiu cu greu. Ai auzit şi tu, nu-i aşa? Moş Costin nu

mai e bun de nimic... O lepădătură acolo, mă băiete!

— Nu vorbi aşa, moş Costin. Lumea te cunoaşte. Drept că şi eu am fost nespus de mâhnit când am aflat. Şi eu şi Nelu, prietenul meu, care te stimează cum nu-ţi închipui.

— Acu... iaca stima lumii! Telefoane pline de răutăţi, de batjocuri... Lumea! Lumea dragul meu, te stimează numai când eşti mare, când eşti tare, când se teme de tine... Da, da, da! După ce ai plecat şi uşierii tăi sunt mai tari, deşi îţi lingeau mânele.

— Bietul moş Costin! Nu te-am auzit nici odată vorbind aşa. Pesimismul acesta este desigur explicabil în ceasurile de-acum, dar să ştii că este şi o altă lume. Ai să vezi mata. Mai este şi cealaltă lume: a recunoştinţei nobile şi înălţătoare... Şi eu cred, moş Costin, că e singura care contează. Am vorbit cu vre-o trei persoane, între care un avocat, Dinu Penescu, judecătorul Stârcea şi Elena Probeanu, directoarea dela „Oana Doamna". — Ce cuvinte frumoase mi-au spus de mata şi ce indignare în inima lor! Dar am mai vorbit cu cineva, mai de seamă, cu profesorul Paul Ceteraşu...

— Fostul tău profesor? râdică fruntea Plaiu, care n'auzise decât ultimele cuvinte.

— Exact. Vin chiar dela dânsul.

— Ai fost tu la dânsul? Păstrezi legăturile mereu, așa dar!

— Am fost, le păstrez. Ți-a făcut un adevărat elogiu!

— Mă bucură veștile ce-mi aduci, dragă Aurel, vorbi Plaiu, cu vocea stânsă.

— Am și alte vești bune, unchiule, care cred c'au să te bucure de o potrivă și să vezi legătura cu vizita mea la Ceteraşu. Mai întâi de toate o veste bună pentru mine. Colonelul m'a luat aghiotant.

— Pe tine Aurel? Bravo, bravo, băiete! Meriți încrederea lui, și să cauți să fii demn totdeauna de dânsa.

— Voi căuta, fii sigur! Apoi o altă veste, mare: mă însor cu Sanda, sora lui Nelu Cerbescu.

— Așa! Auzisem eu ceva! Imi pare bine și de vestea asta mare. Noroc să vă dea Dumnezeu! se păru înveselit puțintel Plaiu.

— Să vezi, moș Costin, legătura cu Ceteraşu. Mata știi că Mihai Cerbescu, tatăl lui Nelu, are două fete: una mai mare, Sanda, a mea, alta Jeny mai mică și care se mărită și dânsa cu unul din băeții lui Ceteraşu, Ulpiu. Dar profesorul mai are un băiet mai mare Nerva, care ținea morțiș s'o iee pe Sanda...

— Adică, doi frați — două surori! cum s'ar zice, observă Plaiu, oarecum împrospătat din besna obsesiei lui.

— Intocmai. Sanda însă mă iubeşte pe mine. Şi ce aflu? Aflu că Nerva Ceteraşu s'a plâns lui taicăsu că eu am venit peste dragostea lui şi că trebue să renunţ la Sanda. Mai aflu că şi profesorul era mâhnit de această întâmplare. Atunci ce mi-am spus eu? dacă e aşa, eu nu pot trece peste fostul şi preţuitul meu profesor, şi mă duc la dânsul. Zis şi făcut.

— Par'că ai zis că vii chiar acuma dela dânsul, dacă am auzit bine.

— Viu chiar dela dânsul. Ce om, moş Costine, ce om! Dacă pe lume n'ar rămâne de cât profesorul Ceteraşu şi mata, lumea şi-ar merita obârşia ei divină. — E drept, îmi spune el, că m'a mâhnit durerea lui Nerva al meu, dar, dragul meu Blebea, *„inima îşi are raţiunile ei, pe care raţiunea nu le are"*, aşa că eu ce-ţi pot cere ţie? Fata te iubeşte pe tine şi tu pe ea, fiţi fericiţi laolaltă!... Aşa mi-a spus. — Ah, ce uşurare! Ce uşurare pentru mine! Ii port atâta recunoştinţă, că m'aş fi simţit distrus să trec peste dânsul. Şi era tată şi totuşi ai auzit ce înţelegere pentru inima altora!... Oh, dacă nu m'ar fi mâhnit ştirea cu mata, aş fi putut spune că sunt fericit. Acuma...

— Acuma... să fii, Aurel! Să fii! Eşti la vârsta când fericirile există aevea! La vârsta mea... iată... „cadru disponibil" şi pe de-

asupra, dac'ai ști, dac'ai ști Aurel! Ce zi am trăit astăzi...

Aurel îl privea cu compătimire adâncă. Intuia pe acel „dac'ai ști"!

Fără îndoială că Nini i-a desăvârșit ziua de astăzi, turnându-i ultimul pic de otravă peste cupa plină ochi.

— Tante Nini?! scăpă el cuvântul.

— Ea! Ea! De necrezut, Aurel dragă! De necrezut!

— Imi închipui, moș Costine.

— Iți închipui, zici? Iaca, eu acesta nu-mi închipuiam. Credeam, știam chiar, că și-a revenit în fire, că a trecut peste ea o nebunie femeească, din care s'a înzdrăvenit, văzându-mă ce fel de om sunt și ce-am făcut pentru dânsa... că și-a recâștigat viața. Și totuși, cu ochii mei, cu ochii aceștia, am văzut minciuna în care mă purta, ca pe-un orb, ca pe-un imbecil... Ah, doamne! De ce mi-ai dat atâta răbdare?! Adică, ce răbdare?! Adinioarea, eu moș Costin, care nu-mi aduc aminte dacă am pus odată mâna pe tine, Aurel, ce pe tine? pe nimeni altul, nici pe-un câne, ea aista, eram s'o omor, s'o gâtui...

— Ah!

— Ah, ai zis? Așa-i că mă blamezi, Aurel?

— Pe mata, moș Costine?

— Ce rușine! Ce rușine!...

— Dar eu mai venisem și pentru altceva,

îl întrerupse Aurel, cu un pretext, din sbuciumul în care Plaiu îşi prinsese capul între palme şi se văita lăuntric, comprimând un plâns. Mai venisem să te rog, să mă erţi, că te-am supărat cu intervenţia mea, dăunăzi! N'am putut rezista insistenţelor lui Dancovici...

— Ah, canalia! Canalia!... De ce nu sunt un spadasin, să-l provoc la duel şi să-l ucid! Unul din doi, oricare, să fie ucis!?

— Nu vorbi aşa, moş Costin... dar dacă... uite, eu aş fi gata s'o fac în locul matale, dacă s'ar putea. Oh, de ce sunt numai sublocotenent?!!

— Aurel, dragul meu copil, ai face tu aşa ceva? Ce bărbat încep eu să descopăr în tine!... Erai un copil, acolo, ce vrai? făcu Plaiu, cu palmele în lături, într'o atitudine, care lămuria întreg procesul lui sufletesc, de admirare subită, peste îndoelile şi temerile trecutului.

— Moş Costine, îi întinse Aurel amândouă mânile...

Costin i le cuprinse, îl fixă în ochi prelung, sub năvala unui gând izvorât atunci, din acea încleştare a mânilor lor.

In acel moment telefonul sună din nou. Plaiu se ridică reflex, dar tot atunci se opri:

— Aurel, vezi tu, cine e. Desigur iarăş o „felicitare"...

Aurel deschise telefonul, răspunse și peste puțin îl închise.

— N'a vrut să spuie cine e... vorbi scârbit Aurel.

— Aurel! Aurel, ascultă: acolo la tine, unde stai tu, ai găsi un locușor pentru moș Costin?

— La mine? Zâmbi Aurel. Dar mai e vorbă. Vrei să vii la mine? Cu plăcere, moș Costin. Eu și cu Nelu, avem fiecare camera noastră. Am o dormeză și un pat. Eu voi lua dormeza, mata patul... S'a făcut, moș Costine. Vino imediat! Când vrai mata!

— Copilule bun! Sângele familiei Plaiu: al meu, al maicăti, al tău. Să știi că vin. N'am să te prea supăr... fiindcă... ah, dragul meu, cum mă salvezi. Aș fi înebunit să mai stau în casa asta, alături de o... de o... Scap de compătimirile prietenilor, scap de telefon... Oh, dac'ai ști ce vorbe mi s'au spus...

— Vino, moș Costine! Haidem chiar acum... Mergi cu mine...

— Cu tine?

— Merg, merg, merg!... Nu-mi trebuie nimic...

— Am eu, moș Costine, de toate...

— Stai, merg cu tine!

Și Plaiu își puse din câteva mișcări paltonul, șoșonii și amândoi eșiră... In fața

uşei bucătăriei se opri şi chemă pe baba Vuia.

— Uite, bătrâno, eu mă duc la Aurel, ştii, la dânsul, acasă la el. Tu nu spui la nimeni, absolut la nimeni, unde mă aflu. Numai tu să ştii. Zi c'am plecat la Bucureşti. Auzi? Aşa! Na! Ţine! Ţine aici bani, *să aveţi* de cheltuială... Ţine bine minte! De te întreabă ori cine, chiar duduea, am plecat la Bucureşti. Auzi?

— Aud conaşule!

O trăsură aştepta la poartă.

— A, ai venit cu trăsura, Aurel?

— Da, e trăsura regimentului. Colonelul mi-a dat voe s'o iau ori de câteori am nevoe şi nu-i trebuie lui. Par'c'am ştiut de ce-am luat-o.

Şi Plaiu intra pentru cea dintâi dată în camera nepotului. Zâmbi ca un copil. Ordonanţa îi întâmpină.

— Ce bine-i la tine, Aurel. Şi e cald. Prietenul tău e acasă?

— Nu e, dar trebuie să vie; răspunse soldatul ajutându-l să se desbrace.

— Uite colo te culci mata, dincoace eu. Vrai ceva, moş Costin? O cafea, ori un ceai? îl întreba afectos Aurel.

— Nimic! Nimic, Aurele! Uite, mă aşez pe canapeaua asta, şi nu-mi mai trebuie nimic. Tu ai telefon?

— N'am, moş Costine!

— Ce bine e la tine! Odae veche, bătrânească, primitoare!...

Și convorbirea urmă potolită. Plaiu căută să evite orice verigă din lanțul suferințelor sale, care-l fereca, dar ochii Ninei îl urmăreau, îl căutau peste tot, îl chemau. Din ceea ce povestea Aurel dela cazarmă, despre noul său serviciu, de care era atât de mulțumit, Plaiu nu prindea de cât crâmpeie. Zâmbea privindu-și gazda, cu acea împăcare prietenească pe care de mult n'o gustase, încă de pe când se întâlneau, el și cu Sandu Zalaru, în odaea lui de student; dar acuma era un biet fugar. Era acolo, unde-l căutau cei doi ochi mustrători, în lacrimi, pe patul pe care-o răsturnase el, aproape sufocată. Simțea încă în degetele lui mușchii delicați ai gâtului ei, pelea catifelată care luneca sub apăsare, înghițitoarea care parcă scârțâia și degetele ei subțiri care cercau o eliberare ușoară și neputincioasă din ghiare. Cum se sbătea... cât a plâns și cum a lăsat-o!

Spre seară, soldatul puse masa, întinse câteva gustări, o sticlă cu vin și două mere. Aurel tăcuse de mult. Observase că sub zâmbetul aparent al lui mos Costin erau sbateri adânci și vălmășaguri. La câteva întrebări ale lui, care așteptaseră răspunsuri, unchiul își menținu zâmbetul lui absent și banal. Il

lăsă aşa, îşi scoase dintr'un raft o carte şi începu a citi.

Apoi gustară câteceva şi cum în acest timp soldatul făcuse paturile, cu saltea şi albituri împrumutate dela proprietari, Plaiu ceru voie să se culce. Aurel trecu o clipă-două în camera lui Nelu.

Pe Plaiu nu-l dobora somnul. Il dobora viaţa şi încercările haotice ale unei singure zile. Trupul îşi cerea destinderile, iar sufletul descătuşarea din lanţurile ce-i curmau pulsaţiile, obişnuit atât de potolite. Liniştea cuprinsului îl cerea în sine, îl chema în izolare. Se culcă, îşi trase pătura peste cap şi stătu aşa, ca într'un somn atât de dorit, pe cât era de departe.

Intr'un târziu Aurel, care intrase, observă că moş Costin nu doarme; totuşi stinse lumina şi se culcă şi el.

— Noapte bună, moş Costine, şi lasă gândurile! Cearcă să adormi!

— Noapte bună, Aurel, am să încerc.

Dar somnul nu era un recrut din regiment care să se execute la porunca domnului sublocotonent. Era o deşcă bătrână şi rea, de când lumea, cu răzvrătirile ei, umblând hai-hui prin case şi aşternuturi, adunată de prin hăurile nopţilor cu dureri şi strigăte desperate, care-şi râdea în ţepii bărbii de svârcolirile chemărilor fără răspuns.

Intre verigile acelui lanţ, care-i strangula respiraţia, sub ochii îngroziţi şi mereu prezenţi ai Ninei, se înşuruba gândul cu Mitu Fălcianu. Trecuse, va să zică, întreagă această zi, grea cât un an şi devotatul lui subaltern, de eri, nu-i dase un telefon, unul singur, care să fi acoperit acele glasuri vrăjmaşe. Să creadă versiunea, mereu strecurată de unii şi de alţii, de Sandu şi Mioara în deosebi, că se înşelase asupra lui, că „lucrătura" persistentă fusese a lui? Dar ar fi să nu mai creadă în veci ceea ce cunoscuse el, sub atâtea aspecte, din sufletul recunoscător şi sincer al lui Fălcianu. Cum? E posibil ca dintr'o simplă vizită la Ministrul Val. Bârsan, acesta, să se decidă asupra cuiva pe care nu l-a cunoscut anticipat? Fără îndoială că, dacă însuşi el ar fi fost întrebat asupra succesorului său, s'ar fi oprit, poate, numai la Mitu Fălcianu. Asta da! Sache Machedon? Minunat om şi eminent jurist, dar bizar şi necomunicativ. Se înţelege că magistratului aşa îi şade bine, aşa trebuie să se încununeze pe sine, în fotoliul lui, cu aspect de sfinx, nebănuit şi neiscodit cu uşurinţă. Preduţiu? Bun şi priceput judecător, dar fără caracter şi personalitate. Ceilalţi nu se ridicau nici la înălţimea acestora. Influenţabili uşor. Şi el însuşi, era el oare, magistratul ideal? Neinfluenţabil

şi rigid, da! Dar sunt oare acestea calităţi absolute? Ce este absolut pe lume? Adevărul? Care adevăr? Unde stă ascuns acest zeu cu tot atâtea feţe câte capete umane socot că-l găzduiesc? Să fi ascultat de unii şi de alţii? S'ar fi putut? De pildă de Nini! Ea însăşi avusese două păreri cel puţin. Nu-i dăduse răspuns nici la prima, nici la a doua. Şi, Nini a suferit. A suferit pentru el şi din cauza lui. Iar astăzi... oh astăzi, Nini dragă, ar fi cu putinţă vre-odată ertarea ei când era gata s'o ucidă?

A doua zi Aurel se sculă la ora cinci. Se îmbrăcă încet, trăgând cu ochiul la somnul aparent al lui moş Costin şi crezu în el.

Dar Costin Plaiu nu cunoscuse somn în odaea aceea „simpatică şi bătrânească".

De aceea, puţin după plecarea lui Aurel, se îmbrăcă repede, refuză ceaiul pe care soldatul i-l aduse îndată după ce-l văzu gata, şi plecă. Pe străzi întunerec agitat. Paşi grăbiţi prin zăpadă, şoapte şi tusă, tusă înceată şi seacă, către obârşia ei: cancelarii, ateliere, gări...

Ajunse, în ritmul sporit din ce în ce al paşilor lui, acasă. Prinsese a se lumina de ziuă. Umbrele nopţii se furişau după case în depărtări, ducând cu ele tainele viselor şi insomniile realităţilor. Dădu întâi pe la bucătărie. Baba Vuia care aţâţa focul, se sperie.

— Aoleu, boerule, mata erai?

— Eu Vuio, eu! Ce face duduea?

— Duduea? Hm! Știu eu ce face, pe unde-o fi?

— Cum? Ce?

— Păi, da! Puțintel după plecarea matale, asară, m'a întrebat unde ești și când i-am spus c'ai plecat la București, cât ai număra până la trei, și-a făcut geamantanul și a plecat la gară, fără să-mi spuie o vorbuliță încotro se călătorește. Și tare mai era plânsă, boerule! Zi-i năcazuri și alta nimică. Să-ți fac un ceai, o cafea?

— Nimic, șopti Plaiu, dispărând repede.

In dormitor paturile stăteau reci și neatinse. Numai pe cuvertura patului Ninei se descifra o urmă; poate cea a ultimei ei așezări, când și-a pus șoșonii... Se opri înduioșat o clipă, asupra ei, apoi își roti capul împrejur, cu temere. Nici o scrisoare! Trecu grăbit în birou. Nici o scrisoare. In sufragerie, nici una. Unde să fi plecat? Și-a luat valiza; care? Se furișă în camară. Valiza cea mare. A plecat atunci la București, la mătușă-sa? Nini, Nini!

Reveni în dormitor. Oboseala îi toropise pleoapele, dar sufletul lui se sbătea treaz. Colo, colo o aruncase eri, în spasmurile plânsului, în durerea strangulării lui sălbatice! Nini, Nini! Se opri încremenit, re-

trăind clipele acele de groază, de chinuitoare remuşcare. Şi peste acelaş loc al torturei de eri se prăbuşi în geamăt şi plâns sec. Plâns bărbătesc fără lacrimi, doborît de o dragoste neistovită.

CAP. XVII.

Procesul doctorului Albu se judecase. Sandu Zalaru veni să povestească lui Plaiu toate peripeţiile desbaterilor, imediat după închiderea şedinţei. Pledase Marandini întâiul, după rechizitoriul procurorului, apoi el. Ulmeanu pusese concluzii aspre. Răsturnase probele, răstălmăcind toate actele care veneau în favoarea împricinatului. Ici-colo, cu toată abilitatea încercată, musteau sugestiile guvernului. La un moment dat, Virgil Mândrescu, care înţelesese să nu apară ca apărător în cauză, dar care ţinuse, totuşi, să fie văzut pe banca apărării, întrerupse pe procurorul general Ulmeanu, cu o replică fulgerătoare, asupra căreia zâmbetul întins şi subţiratic al preşedintelui Fălcianu se văzu obligat a debita un spirit, pe-o latinească din *Digeste,* de natură să-l facă pe Pomponius să roşească. Sandu îşi rezumase pledoaria, povestind lui Plaiu punctele temeinice pe care se clădiau concluziile lui de nevinovăţie, arătând că e vorba de un

proces doar al aparenţelor, că realităţile sunt discriminante constatate cu acte şi fapte care-l onorează pe doctorul Albu, prin civilizaţia şi omenia introduse în spitalul ce conducea şi care, desigur, au pus la lucru, pe deoparte invidia confraţilor — *„invidia medicorum pessima"* — iar pe de alta, răzbunarea politicianilor de partid şi că apelantul îşi justificase până la centimă, cum înseşi expertizele contabile o verificaseră, toate sumele pretinse a fi fost delapidate. Aplauze reţinute, felicitări, triumf profesional, emoţie şi asigurări dela asistenţi pentru achitare.

— Şi rezultatul, condamnarea! se grăbi a încheiă Plaiu.

— De unde ştii?

— Că era şi greu de ghicit, dragă Sandule! zâmbi Plaiu.

— Aşa e, întări Sandu! Condamnarea, adică menţinerea pedepsei dela prima instanţă.

Atunci mi-am dat eu seama bine de toate cele întâmplate cu tine, Costine, care văzuseşi limpede tot miezul procesului, că nu putea eşi de cât achitarea, şi care te-au adus unde eşti. Şi cu atât mai mult cu cât eu ştiu bine relaţiile tale cu doctorul Albu, ca să nu zic ostilitatea ce ţi-a purtat. Numai un om ca tine putea să-şi păstreze înălţimea de cuget rece şi obictiv, într'o ase-

menea împrejurare, în care și superiorii tăi îți cereau să-l condamni. Se va ști asta odată. S'a și aflat câteceva. Știi că Machedon n'a vrut să intre în complectul curții la acest proces. A intrat consilierul Ioaniu.

— Machedon e un om!

— S'a pronunțat numele tău.

Toată sala vorbea de tine. Absolut toată sala, afară — firește — de electorii guvernului. Regrete și omagii nesfârșite. „Unde e Costin Plaiu?" se auzeau unii. „Să fi prezidat Plaiu nu eșea o asemenea hotărâre" ziceau alții, imparțiali și mulți. Dar nu e nimic! Am și discutat asupra recursului. Casația nu-și poate însuși o asemenea inechitate, mai ales că peste câteva zile se va produce la senat interpelarea lui Virgil Mândrescu, care mi-a vorbit mult despre tine. Te-ai înălțat și mai sus în ochii lui, prin suferința nedreaptă pe care o înduri.

— Numai să nu mă folosească în interpelare, rosti Plaiu. L-am și rugat pentru aceasta.

— Vezi tu, Costine, oricât ar dori să ție seama de ruga ta, n'ar putea să nu te folosească — nu pe tine — ci „cazul" tău, ceea ce nu e totdeanu. Știe toată lumea c'ai fost chemat la minister, că s'a cerut de două ori dosarul, că Mitu Fălcianu a fost obligat să condamne...

— Obligat? Obligat? pufni Plaiu, scutu-

rând din cap! Un magistrat superior să se lase obligat? Oh! N'aş fi crezut-o! N'aş fi crezut-o, să mi-o fi spus chiar el. L-am crescut, dragă Sandule, cum ştii, lângă mine, L-am crezut format în concepţiile mele, aşa cum mi-a jurat-o de atâtea ori, cu cuvinte, din care unele nu-mi prea plăceau: „sunt omul dumneavoastră", zicea mereu. Suna urât, suna sevil!

— Aşa a şi fost, Costine! Acesta e cuvântul: servil, da! Ţi-a speculat buna ta credinţă.

— Se poate! Aveam totuşi credinţa că nu-şi va specula conştiinţa lui juridică...

— Pentru asta se cere să fii om de caracter, *un caracter,* ca tine. Nu un fitecine şi încă mai puţin un Fălcianu, replică Sandu.

— Când, în epoca pe care-o trăim, nu-l are nici un Val. Bârsan, din vârful piramidei dreptăţii...

— Politică, dragul meu, politica noastră în care dictonul „totul pentru ţară" a devenit „totul pentru partid" şi care pluteşte pe deasupra tuturor vârfurilor de piramide, lămuri Sandu. Dar să lăsăm asta. Ce mai ştii de Nini?

— Ce să mai ştiu? După o săptămână dela plecarea ei, provocată de mine într'acel moment de rătăcită revoltă, fiindcă am minţit că plec la Bucureşti, am primit azi această scrisoare. Ascultă:

„Dragă Costine,

„Sunt de-atunci în Bucureşti şi stau „la mătuşă-mea. Te-am căutat peste „tot, la otelul unde tragi tu, la rude şi „prieteni, dar nu te-am găsit nicăeri. „Am aflat apoi că nici n'ai plecat şi „că Vuia m'a minţit. I-ai spus tu aşa ca „să-ţi perd urma? Ai reuşit. Ţi-am per- „dut-o. Mi-ai indicat calea nouă. Înţeleg „bine situaţia. Totul s'a terminat. A cui „e vina? Poate că numai a mea. Recu- „nosc. Am greşit. Am fost lăsată să gre- „şesc. Cu, sau fără, voea ta, eu sunt o „păcătoasă. Dela ultima scenă, care în „căsnicia noastră a fost prima, am văzut „clar că vieţile noastre trebuie să se „despartă. Poate că vei da divors. Fă „tot ce crezi că-ţi poate aduce liniştea. „Eu nu mă întorc decât dacă tu mi-o „ceri, şi numai atunci când isbutesc. „Să ştii! Fiindcă eu mă lupt aici pentru „tine. Bat la toate uşile, fac tot ceea ce „tu, singur, n'ai fi făcut, pentrucă tălpile „tale nu calcă pe pământ. Da, eu mă „lupt aici. Să ştii! Şi dacă după reuşită „vei crede că merit ertarea ta, bine! Dacă „nu isbutesc, ori nu-mi merit ertarea, „Dumnezeu mă va povăţui ce-mi ră- „mâne de făcut. Trimite-mi te rog ceva „bani, dacă poţi".

Adio, Nini. —"

— Nefericita! exclama Zalaru.

— Nefericita! repetă şoptit Plaiu, cu hârtia pe braţe şi ochii departe. Ascultă, Sandule. Ce înţelegi tu din cuvintele ei „am fost lăsată să greşesc?"

— Ştii ce înţeleg eu? Dar să nu te superi: că n'ai bătut-o mai de mult şi mai bine.

— Eu? Pe dânsa? Ţi-aduci aminte din liceu? Eram un băiat voinic la acea vreme.

— Cred că eşti şi acum, mă Costine.

— Nu ştiu, nu m'am mai pus la încercare, făcu Plaiu. Iţi aminteşti că în chestie de bătae eram temut, dar ţii minte şi aceea că n'am atacat niciodată. Am apărat totdeauna pe cei bicisnici, care mâncau pumni. Ei, bine, de atunci, îţi dau cuvântul meu că n'am mai pus mâna pe vre-un om. Adică dacă nu mă înşeală memoria, am dat doar o palmă lui Aurel, la prima lui ţigară.

S'o lovesc eu pe Nini?

— Te înţeleg, amicul meu, dar se vede că pentru una ca Nini şi-a dat cu mintea poporul când a zis: *„femeea nebătută, ca moara neferecată"*.

— Să nu glumim! Acuma iată! Să crezi că m'am gândit şi la divors. Mi-a fost însă silă că m'am gândit.

— Eu ţi-am recomandat-o. Şi Mioara. N'o cunoşteam atunci când ţi-am recomandat-o, în amănunt, cine este. Am aflat apoi. Nu ţi-a meritat dragostea. O şi recunoaşte când zice:

„sunt o păcătoasă". Eu, dragă Costine, n'am vrut să-ți tulbur seninătatea, dar era prea târziu când am aflat că-și merită acest calificativ. E bine c'o știi măcar acum. Nu uita că Nini e încă o femee tânără, frumoasă și — dacă o cunosc bine — senzuală... așa că... *„qui tombe, tombera"*. Tu ai de trăit încă ani buni. Las-o! Profesiunea nouă îți cere energie și liniște. Fii tare și stăpân pe tine! Știi c'am predat actele la barou și de trei zile ești avocat.

— Îți mulțumesc, Sandule!

— Stai c'ai să-mi mulțumești după proces.

— Care proces?

— Acela pe care-l vom pleda împreună, peste câteva zile. Un proces mare, de succesiune, al fraților Dunăreanu. Aveam nevoe de o minte ca a ta. E puțin cam încurcată chestia. Plătesc însă bine clienții noștri.

— Va să zică mă și execuți, mă Sandule!

— Ca un portărel! Ce? Mă uit eu la șovăelnicele tale scrupule? La treabă amice! La treabă! Așa o vei uita și pe Nini. Află că Mioara e foarte fericită de colaborarea noastră. Ah, pardon! Numai dacă vei binevoi a mă accepta!

— Oh, bunul meu prieten! Zâmbi cu ochii înroșiți Plaiu.

— Apropos: știi că guvernul e în plină disensiune. Nu se înțeleg în chestie externă

excelențele lor. Protocolul englez i-a pus la răscruce. De mai vin și chestiile interne și interpelarea lui Virgil Mândrescu de mâne nu e exclus să batem din palme...

Interpelarea fostului ministru fu însă amânată, fără voia acestuia, tocmai fiindcă alte interpelări de politică externă primau la ordinea de zi.

Zilele și săptămânile curgeau, parlamentul țării se transformase în operetă, opereta în dramă și drama în câteva coaste respectabile frânte. Opoziția activa cu energii sporite. Guvernul și le sporea pe ale sale, simțitor mai dârze. Lupta se anunța de durată.

In acest timp Sandu Zalaru îl purtase pe Costin Plaiu de mai multe ori la bară. Dar peste colaborarea lor prietenească, biroul fostului prim președinte, de acasă, era asaltat acum, iar sălița de așteptare prea mică, Golul din casa lui, haotica liniște dinainte, apăsătoare și chinuitoare, se pulverizară sub țăcănitul dactilografiei, care lucra în sufragenie și în alergăturile tânărului avocat Raul Rosetti, secretarul lui Plaiu. Urmele Ninei dispăruseră în șifoniere; saltare și în colțuri tainice ale inimii.

Dar golul acela, evadând din casă, îi împresură locuința împrejurimile și legăturile vechi. La început, câteva vizite acasă, apoi două-trei întâlniri, mai apoi nimic. Toți fo-

ştii devotaţi îşi diriguiau — de bunăseamă — nobleţa acestui sentiment către un alt „for superior". Şi Ulmeanu, şi Ionel Galin Mârza, intimii şi obişnuiţii casei lui, admiratori şi beneficiari ai sprijinului şi ridicării lor, toţi răriră din ce în ce apropierile şi se înfrăţiau, ca umbrele nopţii când apune soarele... Noul mediu în care Plaiu pătrunse nu-l cucerea. El însuşi evita „urlătoarea" şi sala paşilor pierduţi, pe care se vedeau trecând împricinaţi, părţi interesate, avocaţi harnici cu genţi doldora, şi alţii cu genţile costelive, vânătorind clienţi refractari sau agenţi aranjaţi. Evita în acest chip unele zâmbete care, sub masca încurajării, musteau de bucurie, sau unele întrebări, aparent pline de nedumerire, dar care trosneau în versiuni cuviincios ticluite, unele având vechi capitaluri şi dobânzi de plătit. Cuvintele de *„lovitură nedreaptă", cădere, lucrătură, victimă politică,* cu care-l serveau unii şi alţii, chip şi samă, a compătimire, îl desgustau până la revoltă.

Cădere? Victimă? Nu!, Nicidecum! Costin Plaiu simţise, dacă nu o legitimă înălţare, cel puţin o menţinere pe vechiul lui pedestal uman. In orice caz o înrădăcinare nouă!

Dar trecerile între secţiile instanţelor, contactul cu unii confraţi noi, oneşti şi demni, îi serviră ca o nouă şcoală.

Cu aceste prilejuri aflase Plaiu atâtea realităţi de care tribuna justiţiei era străină.

Acum cunoscuse el atâți judecători și consilieri sub adevăratul lor aspect. E drept că magistrații erau cu totul prevenitori și respectuoși cu avocatul Costin Plaiu. Pledase un apel și la secția a doua a Curții și-l câștigase. Coaliții și șoapte colegiale prinseră a lua atitudine. „Cred și eu" ziceau unii. „S'ar fi cuvenit să rămână pensionar" obliceau alții. Noii colegi, care eri-alaltăeri se ploconeau până la pământ, când îl vedeau trecând, sau când apărea pe fotoliul președințial, acum își îngăduiau un salut amical cu palma colegială, sau cu un *„servus colega"!* Alții își permiteau și unele imputări în cauze trecute. Plaiu trecea senin înainte, evita replicele de „urlătoare", respecta părerea fiecăruia, dar și-o susținea doct și obiectiv pe a sa. Cu Mitu Fălcianu nu se întâlnise în acest timp decât de două ori, deși fostul și „devotatul" subaltern ar fi dorit mai dese aceste întâlniri în „pretoriul" său prezidențial. Evitase orice „explicații" ale acestuia.

O primă dată îl întâlnise pe sală. Mitu Fălcianu se înclinase după năravș și cercă să-i strecoare un omagiu... postum. A doua oară ceruse oficial Plaiu o schimbare de termen pe care, după unele obiecțiuni, de circumstanță, primul președinte i-l acordă ca o favoare.

— Domnule Prim Președinte, răspunse Plaiu, distant și rece, n'aș accepta aceasta

ca o favoare, dacă n'ar fi drept să-mi acordați termenul. Eu pot să uit ce-am fost, dar țiu bine minte ceea ce sunt: un avocat ca ori care altul.

Ii povestise scurt și semnificativ Sache Machedon, cu prilejul unei întâlniri între tribunal și Curte, părerile domnului actual Prim Președinte. Nu înțelegea și nu admitea Mitu Fălcianu, de pildă ca un fost Prim Președinte de Curte să „coboare" la bară, când a avut un fotoliu atât de superior... Ba, chiar se aflase la arhivă, că înaintase ministrului care-l pusese în demnitate, un raport prin care propunea nici mai mult, nici mai puțin, să se întocmească o lege, cu un articol unic: *„foștii magistrați, înscriși în barou, n'au voe a pleda timp de trei ani înaintea instanțelor în care au ocupat funcția de președinte sau judecător"*.

„Șah la Plaiu!" spusese un arhivar. Ba „șah la Fălcianu!" ripostase un avocat bătrân aflat la grefă. Fiindcă asta înseamnă nu că se teme de Plaiu, ci de sine însuși...

— Dragă Sache, ție îmi îngădui confesiunea. Iți merit și îmi merit sinceritatea. Nu funcția onorează pe om, ci omul funcția! Concepțiile mele despre justiție nu numai că n'au perdut ceva din înălțimea lor, dar cred c'au sporit. Funcția apărării în această instituție s'a aflat totdeauna în cinste când a fost vorba de mine. Nu există *fotoliu su-*

perior şi inferior. Iar dacă e vorba despre superioritate, aceasta nu stă decât în corectitudinea şi demnitatea care trebuie să domine şi dincolo şi dincoace de bară! Cu toţii slujim la acelaş altar pe care se înalţă crucea Mântuitorului. Ori şi cum, îţi mulţumesc că m'ai pus la curent şi cu proectele binevoitor propuse Ministrului în ce mă priveşte... Lecţii! Lecţii!

— N'o luaţi ca o delaţiune, ci ca o revoltă, replică Machedon. Sunt exact de părerea dumneavoastră. Mă doare să văd însă că devotamentul durează numai cât *o funcţie,* şi nu cât un suflet. Şi tocmai la cine!

— Poate că mă doare şi pe mine. Dar din dureri învaţă omul cunoaşterea răului din lume. Inc'odată îţi mulţumesc, îi strânse mâna Plaiu.

In timpul de când Plaiu îşi exercita profesiunea cea nouă, evitase să aibă întrevederi cu magistraţii, necum să solicite ceva pe temeiul celui ce-a fost. Totuşi ecourile binevoitoare forfoteau de invidie şi bârfeală.

Intr'una din zile Plaiu se afla la Secţia întâia a Curţii într'un apel la care prezida însuşi domnul Prim Preşedinte Fălcianu. Era un proces delicat, cu multe controverse juridice şi pe care Plaiu şovăia mult dacă să-l susţie. Pleda alături de Sandu Zalaru. Partea intimată venise cu tomuri şi tartaje jurisprudenţiale, iar apelanţii doar cu legile.

Curtea intră în ședință. Sala, cu avocații în frunte, se ridică în picioare, după protocolul cunoscut de altmintrelea, al ori cărei instanțe. Fălcianu însă, cu ochi „superiori" nu se așeza jos nicidecum decât odată cu consilierii, la un semnal și după ce, drept ca în front, trecea în inspecție din ochi întreaga sală. Plaiu stătu deopotrivă, în aceași ținută, dar fie dintr'o nebăgare de seamă, fie convins că instanța a luat contact cu fotoliile „superioare", s'a așezat cu o clipă mai înainte. Primul Președinte a rămas drept cu ochii mustrători asupra acelei bănci avocațiale. Plaiu nu observase. Dar băgând de seamă că liniștea continuă, întoarse capul în lături și când văzu pe toți colegii în picioare, se ridică grăbit. Atunci Fălcianu cu zâmbet „superior" făcu semnul de așezare și binevoi a lua loc. Banca apărării, cu un alt zâmbet, ceva mai puțin superior, dar mai semnificativ, se uită o clipă la Plaiu, care începu a răsfoi o lege scoasă din servietă. Sandu Zalaru îi dădu ușor cu cotul și amândoi se priviră.

Avocații intimaților ridicară câteva excepțiuni, întărite pe pagini ocazionale de autori. Autorii sunt adesea prezenți pe pupitre, când înțelegerile sunt absente, sau, și mai adesea, când prestigiul culturii juridice se reazămă numai pe autoritatea volumelor, ostentativ clituite. Plaiu răspunse punct cu punct ace-

lor excepţiuni, întemeiat pe concepţii clare, din texte exprese. Mitu Fălcianu se încordă „superior" şi, întinzându-şi surâsul vânăt peste obraji, se încumetă a-şi arăta stăpânirea omnipotentă peste toţi şi toate ale sălii, în special asupra *fostului* său „prim":

— Aş dori să vă pun câteva întrebări, domnule avocat, se ascuţi el ca tăişul spadei zeiţei Themis, zugrăvită pe peretele din spate.

— Auzi cine-ţi pune întrebări ţie, Costine, şopti Zalaru.

Costin, dându-şi seama de atitudinea „umilului său devotat" dădu palmele în lături şi răspunse calm, dar cu anumite apăsări pe cuvinte:

— Domnule Prim Preşedinte, dacă luminile mele vă mai pot fi de folos, vă stau la dispoziţie.

— Luminile apărării pot fi totdeauna de folos, domnule avocat, răspunse evasiv Fălcianu.

Cele câteva întrebări, care fu numai una, primiră răspunsul simplu, dar temeinic tocmai de aceea, al lui Plaiu, fiindcă era şi al legii clare.

— Aţi putea, domnule avocat să ne spuneţi, pe ce autor vă întemeiaţi această părere... strânse buzele primul preşedinte. Co-

stin privi spre teancul de volume de pe banca adversă, tăcu o clipă, apoi răspunse:

— Intăi și integral pe lege și apoi pe un singur autor, domnule Prim Președinte, pe care dumneavoastră l-ați consultat, mi se pare, adeseori când el stătea pe locul ce-l ocupați azi dumneavoastră.

Băncile avocațiale se foiră, președintele tăcu cu nod la înghițitoare și ședința urmă.

Apelul, fu, evident, perdut de reclamanții reprezentați de către Plaiu și Zalaru, după aprinse discuțiuni în camera de deliberare și după osebita părere formulată de Sache Machedon.

— Cred, domnule Prim președinte Fălcianu, că domnul Costin Plaiu ar merita un alt tratament. Se ridică macedoneanul cu ochii străpungători de noapte.

— Eu nu cunosc decât un singur tratament pentru bara avocaților, replică Fălcianu.

— Am constatat-o, spre părerea mea de rău, pufni Machedon. Dar Costin Plaiu, de partea căruia stătea și opinia cea mai juridică, pe cât socot, merita *altfel* de tratament.

— Așa crezi dumneata. Te rog să i-l administrezi când vei conduce personal desbaterile.

— Mai e și o recunoștință pe lume, în atitudine cel puțin, își deslegă limba Sache.

— Nu primesc lecțiile nimănui, domnule

coleg, se înfipse „primul". Despre recunoştinţă am concepţiile mele şi am dat dovadă la timpul său. Dumneata, poate, cunoşti, ceea ce a spus un filosof despre *povara recunoştinţii*. Eu nu sunt sclavul nimărui. Am ajuns unde sunt numai prin meritele mele. Aud? Aţi spus ceva?

— Nimic, replică Machedon. Imi voi cere mutarea.

— Vă priveşte şi poate că va fi mai bine. Eu nu înţeleg să fiu boicotat în forul înalt pe care-l conduc. Cunosc ce păreri aveţi, domnule Machedon, deşi se spune că vă ocupaţi mai mult cu tăcerea. Ştiu că vorbeşti în schimb foarte mult faţă de domnul Plaiu al dumitale.

— Al meu? Eu...

—Ştiu totul. Şi ce-ai spus dumneata ca şi ce-a spus dumnealui despre numirea mea în locu-i. Despre ambele puţin îmi pasă. Nu voi fi eu, Miţu Fălcianu, victima intrigilor.

— Protestez! se ridică omul vorbelor puţine. Atunci voi cere mai întâi anchetă la minister. Colegii au auzit.

— Iată unde ai vrut să ajungi. Ancheta?! Va să zică doreşti să se strice renumele bun al acestei Curţi de apel... pe care...

— Pe care l-a ilustrat Costin Plaiu... replică scurt Machedon.

— Sunt întru câtva de acord, se domoli „primul". Şi ţii să-l întunecăm? Ce Dum-

nezeu?! Crezi că am ceva cu dumneata? Am fost buni colegi, frate Machedon...

Dar „fratele" Machedon se înclină și eși. Fălcianu avu un acces de nervi, cu aspect de leșin. Se aflase de curând, că mai de mult ar fi suferit de un soi de epilepsie larvată care-i dădea uneori amețeli sau leșinuri greu comprimate. cu dureri de cap de formă oftalmică. Își ducea mâna la ochi și-i apăsa de durere. Purta la dânsul un flacon din care luă și acum o pilulă.

— Uite, ce mi-a făcut colegul Machedon. Nervii mei nu pot rezista... Am muncit mult în viață. domnilor. Parisul m'a extenuat, cariera tot așa...

Preduțiu îi dădu uń pahar cu apă.

— Să vezi acum cum se duce cuțovlahul de întins la Plaiu să ne pârască, zise acesta. Dece nu-l lași să facă denunț? Las'să vie anchetă... Să se isprăvească odată cu faima domnului Plaiu, care-și lasă aci spionii.

— Nu-i așa, dragă Preduțiu? Ce? Crede el că mă terorizează pe mine? făcu Fălcianu, revenindu-și puțin.

— Tocmai de aceea! Ori să facă bine să plece! replică Preduțiu.

Costin Plaiu pornise spre casă cu capul în jos. Luă tramvaiul și gândul lui, mai puțin preocupat de ingratitudinea ostentativă a „creaturii" sale, cât de perderea unei cauze drepte îl sbuciumă lăuntric. Va trebui de aci

înainte să evite procesele dela Secţia întâia, când va prezida Fălcianu. Era o obligaţie de conştiinţă pentru clienţii săi, cari nu se cuvenea să sufere, şi ei, consecinţele acelei ingratitudini ostile. Creatura lui!! Şi'n minte îi reveneau întâmplările trecutului şi scutul cald ce i-l acordase, până a stârni atâtea imputări ale unora, şi a lui Zalaru în deosebi. Toţi îl cunoscuseră, va să zică, afară de dânsul. Dèvotament? Recunoştinţă? False ecouri de rezonanţă ale unui singur cuvânt: *linguşire!* Ce dezarmat fusese! Ce necunoscător de oameni! Târzie şcoală fac toţi naivii cari se subjugă a crede în asemenea cumplite virtuţi ale interesului, cu abilitate camuflat...

Intră pe poartă copleşit de tristeţă. Unde intră şi pentru cine? Casa lui! O moară pustie, în care vin la măciniş numai nefericiţii! Pentru cine se mai sbate? I-ar ajunge pensia ca să stea la biroul lui, în tovărăşia marilor prieteni dezinteresaţi: volumele din bibliotecă, cărţile vechi ale taicăi, fidele şi sincere, operele adunate de dânsul cu osârdie şi dragoste, care-şi deschid inima dintr'odată, sincere, generoase şi înţelepte.

Când se apropie de uşă auzi voci în casă. Desigur că-l aşteaptă ceva clienţi. Mai aproape desluşi glasul lui Aurel. Se bucură. Deschise repede şi Aurel îi eşi înainte.

— Ai venit de mult, Aurel?

— De vre-o zece minute, moș Costine. Ghici cu cine sunt aici?

— Mă crezi tu că, în starea în care mă aflu, am mutră de ghicitor? Cu cine?

Aurel trecu în sufragerie și veni la braț cu Sanda Cerbescu.

— Dă-mi voe să-ți prezint pe logodnica mea, Sanda, și să te anunț că peste două săptămâni facem nunta.

— Ei, nu mai spune! se așează pe scaun Plaiu, luând mâna Sandei și privind-o cu ochi înseninați. Bravo, dragul meu, bravo! Dar, domnișoară Sanda, dă-mi voe să-ți spun și dumitale bravo, bravo! Uite colo ce potriviți mai sunteți. Ba, ia stai! Mi se pare că și sămănați puțin.

— La suflet desigur, moș Costine, zâmbi încântat Aurel.

— De asta sunt sigură și eu, surâse deopotrivă Sanda.

— Atunci Dumnezeu să vă fericească, dragi copii; aveți întreaga comoară și unica pe lume, în care stă fericirea! Sufletul! Și zi peste două săptămâni nunta.

— Da, da! încuviințară tinerii. Ai să ne faci plăcerea să vii și mata. Nunta o facem acolo sus, la Galata, vorbi Aurel.

— Să viu și eu, dragii mei? Din toată inima aș vrea... dar inima mea... acuma...

— A! Nu se poate, interveni Aurel! Nici

nu înțelegem să nu fii cu noi... Să știi c'ai să primești și invitație...

— Așa! râse destins Plaiu... că fără invitație... Dar ia să-mi spuneți voi ceva mie, adică mata, dudue Sanda. Și după nuntă vă instalați în apartamentul lui Aurel?

— Ah, nu! Tata e în vorbă cu un proprietar. Zilele acestea ne închiriază un apartament, pe care l-am vizitat și noi chiar azi, adăugi Sanda.

— Așa! Un apartament... mobilat gata, desigur! iscodi Plaiu.

— A, foarte modest de-ocamdată.

— Așa zi! făcu Plaiu ducând mâna la gură, într'o cercetare a gândurilor sale venite în acea clipă. Apoi vorbi scurt și repede. Știți ce? Voiți să stați cu mine aici? Camera ta, Aurel, camera voastră, casa întreagă, a voastră, a noastră.

Aurel privi pe Sanda. Sanda pe Aurel. Ochii lor se măriră, își vorbiră și amândoi isbucniră deodată:

— Dar mai e vorbă, moș Costine, venim aici... și-ți mulțumim din suflet! întări cuvânt Aurel, dintr'odată. Dar peste o clipă se reculese: Moș Costine, adăugi el, însă...

— Nici un „însă", copii. Am rămas singur. Dacă în suferințele prin care am trecut m'am trezit deodată un stingher și numai tu m'ai chemat la tine, dragă Aurel, aș fi fe-

ricit să nu-mi mai huiască golul casei în urechi.

Vă aștept și să știți că vă pregătesc camera cu tot ce trebuie! Dar un lucru Aurel!

— Spune, moș Costine!

— N'are să-ți fie ție departe de cazarmă?

— Nu uita, moș Costine, că nepotul matale e cineva la cazarmă și are trăsura la dispoziție. Ș'apoi mai e și tramvaiul.

Aurel o luă pe Sanda de braț și eși. Sanda era fericită. Îi plăcuse casa, cu grădină, pomii și chioșcul. Sub hermina iernii grădina zâmbise speranțelor ei albe și ochilor ei umbroși. Va fi ca un colț așa, ca o mică „sucursală" a podgoriei din deal, gândea Sanda. Apartamentul din oraș era să fie doar o carceră pe lângă lăcașul cald și împodobit al lui „moș Costin". Strânse brațul lui Aurel și-i întoarse două priviri de copil alintat.

— Ce bun trebue să fie moș Costin! zise ea.

— Bun și înțelept, Sanda. Ai să vezi. Va trebui să-i aducem toată pacea și căldura sufletului nostru, mai ales în supărarea prin care a trecut.

— Bine că a trecut. Dar nevastă-sa ce se face? întrebă Sanda.

— Habar n'am. Și nici nu ne interesează, răspunse cu ochii drept înainte Aurel. Ce-a căutat a găsit; dar ce-a pierdut nu mai re-

găseşte. Neamul Plailor e dintr'o bucată. Şi eu sunt o bucăţică din el, cu care mă măgulesc.

Căldura de-acum a braţului Sandei, ca şi repedea ochire aruncată în camera proprie, înaintea venirei lui Plaiu îl întorseseră totuşi pe calea gândurilor adolescenţei, asupra căreia *„Dânsa"* domina încă. Revenea numai „Dânsa", sau şi „Tante Nini"? Răspunsul nu se lăsa descifrat. Răutate, vulgaritate, patimă? Sau mângâere, rafinament şi calcul? Gustase câte ceva din toate. Fărâme de răspuns începeau să se depene din caerul amintirilor ce prinseră a-l inunda. Se adăpostise de atâtea ori sub palma de mătasă a desmerdărilor ei, gustase din apropierea ei, o căutase, se înfiorase dulce din acea apropiere... Copilul simţurilor erotice se iniţiase în chemările trupului şi *„Dânsa"* se estompase pe încetul, apărând în locul ei „tante Nini", tovarăşa atâtor nebunii ştrengăreşti. Şi prima ţigară şi prima aplecare pe sânii ei, şi „parfumul lui tante Nini" fluid şi stăruitor!... de ce n'ar recunoaşte că a fost bine şi cald şi aromitor?! Dar apoi, trezirea din toropeala nubilă, când proporţiile realităţilor prindeau întreg conturul lor moral? Rezistenţa lui defensivă, lupta cu înseşi fibrele şi coardele trupului lui, în faţa acestui contur, dar tot odată persistenţa „dânsei" cu inconştienţă şi fără frână! Şi evada-

rea lui din dulcea primejdie, ca și refugiul lui colo, sus, în miresmele de frunză și floare ale podgoriei Gălății, cu două fete deopotrivă de ademenitoare, deopotrivă de caste, cu două iubiri împletite par'că în una singură, ca într'un fuior de mătasă rară și cotropitor. Și iată că Dumnezeul iubirilor i-a despletit fuiorul și i-a împresurat inima cu firul neted, tors de inima Sandei.

Intoarse capul. Sanda pășia alături, la brațul lui, cu ochii curați, în care licăreau depărtările candide ale zăpezilor. Sanda lui!

Aduse cealaltă mână peste a Sandei, o apăsă ușor, cu înțeles, cu reculegere,... cu pocăință...

După câteva zile ziarele anunțară marea interpelare a lui Virgil Mândrescu, fostul ministru al Justiției, în chestia legii deblocării magistraților. Provincia își trimisese, prin reprezentanții ei din senat, emisari și informații, dela caz la caz. Cazurile din capitală îi fu mai ușor lui Virgil Mândrescu să le afle în amănunt, cu solul și subsolul lor... fie direct, fie din cazierile bine cunoscute lui.

La drept vorbind, după interpelările în chestia externă, din care partidul dela guvern eșise scuturat ca în preajma tuturor mutărilor... senatul guvernamentalilor era oarecum obosit pentru noua luptă ce avea

să suporte; cel al opoziției însă se bizuia pe această interpelare ca pe-o lovitură finală de berbec roman...

Și ziua aceea sosi. Pe sălile senatului roiuri de senatori, grupuri mici de demnitari și, ici colo, câteva camilauce de prelați cu voaluri negre și învoalte. Printre ei circulau trepădușii electorali, cu permise de intrare pentru „ai noștri", gazetari grăbiți, cu carnete între degete și creioane în dinți, invitați și invitate — desigur — și dintre consoartele celor loviți, în blănuri grele și pălării ușurele, picoli cu tăvi de cafele și ușieri în uniforme de majordomi, fugind dela o ușă la cealaltă, pe unde aveau să intre excelențele lor, ori don'președinte, cu chestorii și stenografii.

După formalitățile de rigoare și mici proecte venite dela cameră, la care cei vre-o zece-doisprezece senatori, aflați în sală, ridicară mâni blânde și uscate a încuviințare și votare, Virgil Mândrescu urcă la tribună în aplauzele vijelioase și necurmate ale opoziției care năvăli în sală și în neînsemnata agitare de clopoțel a președintelui, mititel și abea zărit după pupitrul solemn.

Interpelatorul începu grav, calculat și documentat critica legii, întâi în principiu, comparând-o cu legile din alte țări, făcând elogiul vârstelor înaintate și respectabile, prin bogata acumulare de experiență și com-

petință profesională, cum binevoiesc a o avea și domnii senatori, atacând vehement amestecul politicei în justiție și apoi voind să treacă la câteva cazuri speciale, în prim loc la procesul doctorului Albu și la acel al magistratului Costin Plaiu. Atanci isbucni primul haos. Voci care strigau *„nu ne trebuie chestii personale"*, *„Jos cu protecțiile!"*, *„A se scuti"!* etc. Mândrescu se opri o clipă, privind pe rând către cei cari strigau, fără a riposta, calm și stăpân pe sine; apoi profitând de o clipă de potolire reîncepu cu abilitate.

— Vă ascult domnilor și vă înțeleg. Aveți dreptate să vă ridicați în contra chestiilor personale...

Sala deveni subit de un calm impresionant, calmul îngenunchierii vorbitorului și punerea lui la ordine.

— Da domnilor, urmă el, senatul nu este o instanță de judecată, înaintea căreia să se desbată procese personale, deși legea senatului acordă cuvânt și în chestii personale. Dar, domnilor senatori, unde mai poate răsuna atunci glasul dreptății, când la forul administrativ suprem, care e ministrul Justiției, dreptatea țării se calcă în picioare...?!

Al doilea vifor se deslănțui: *„Acela ai fost dumneata!"* *„Jos! Jos!"*, *Asta-i insultă!...* „Huo!" *„Să i se retragă cuvântul"* *„Doctorul Albu e un bandit..."* *„A se scuti"! Huo! „Nu mai pupi minister, șefule!"* Și peste

toate acestea, capacele pupitrelor, ca ultim argument convingător, răpăiau ca tunurile de calibru... Mândrescu aşteptă drept şi neclintit. Apoi reîncepu printre ultimele rafale.

— A zis cineva că doctorul Albu, *senatorul de eri şi de mâne* e un bandit...

Urmă al treilea uragan: *„La paştile calului!" „Răbdări prăjite"! „La Văcăreşti cu el!* Huo! Hu... H...

Preşedintele senatului se ridică, brusc cu mânele în sus şi cu punctuleţul clopoţelului cât un bâzoi.

— Domnilor, vă rog, lăsaţi oratorul să vorbească! Fiţi calmi, vă rog, şi nu uitaţi că domnul ministru al Justiţiei Val. Bârsan, aci de faţă, va avea cuvântul de răspuns! Vă rog, vă rog!

Şi pe dată ce bâzoiul se aşeză la locul lui de cinste, Virgil Mândrescu reîncepu.

— In toate dreptăţile din lume, cine e acuzat, are dreptul şi la apărare. Nu eu voi fi apărătorul! Dar vreau să văd cine e acuzatorul! Domnul coleg care l-a făcut „bandit" să aibă amabilitatea a se ridica şi a-şi motiva cuvântul grav ce-a spus...

— L'a spus Justiţia ţării prin două sentinţe de condamnare, replică ministrul Val. Bârsan.

Aplauze asurzitoare, în valuri repetate, acoperiră întreruperea ministrului, cu aclamaţiuni de *„Bravo!" „Aaşa e!" „Bravoooo!"*

— Vă mulțumesc, domnule ministru, că ați atins, însuși dumneavoastră, punctul vulnerabil al problemei ce am onoarea a ridica în fața maturului corp. Ei bine, domnule Ministru, atât președintele tribunalului, cât și Primul Președinte al Curții de apel din Iași, domnul Costin Plaiu, un magistrat de înaltă pregătire și probitate profesională...

— *„Omul dumitale!" „Protejatul partidului dumitale!"* Și iarăș marele argument *„A se scuti!"* apoi *„Jos cu politica la justiție!"* iată pe cine susții dumneata „se ridică o chelie de pe banca senatorilor guvernamentali".

— Domnul meu, îi ripostă vorbitorul, regret că n'am plăcerea să te cunosc, fiindcă sunt sigur că mai mult ești dumneata omul meu, decât Costin Plaiu. Iar cât despre politică, e adevărat că a făcut una și singură: politica dreptății!

De pe băncile opoziției se ridicară în picioare toți senatorii în aplauze și strigăte de *„Bravo! admirabil!"* Apoi spre a închide alte câteva guri, strigară: *„S'auzim! S'auzim!"* Și Mândrescu urmă:

— Ziceam domnilor senatori, și domnule ministru al Justiției, că ambii acești doi magistrați, au fost chemați cu dosarul doctorului Albu, domnul Ministru știe de cine, spre a fi capacitați!

— Calomnie! răcni ministrul Bârsan în

picioare, în tăcerea înfiorată şi nedumerită despre „capacitate" a sălii!

— Voi dovedi! Atunci când valorosul magistrat Plaiu n'a acceptat punctul dumneavoastră de vedere, Domnule Ministru, (şi vă voi confia un amănunt, că doctorul Albu avusese conflicte personale cu magistratul Plaiu, auziţi dumneavoastră, domnilor senatori?), va să zică, atunci când distinsul magistrat Plaiu a văzut, totuşi, că sugeraţi sentinţa asupra unui nevinovat, n'a acceptat nici o sugestie! Şi rezultatul: trecerea lui în cadrul disponibil!

„A meritat-o"! „Un zaharisit!" „Intreab-o pe nevastă-sa!" fură replicele „maturului corp" al acelor vremuri! Şi furtuna se deslănţui. Băncile săriră. Valurile năvăliră oceanic! Chestorii dădură busna peste încăeraţi! *„Să-ţi fie ruşine" Huo!... „A se scuti"! Aoleu! In cine dai, mă! Să vie jandarmii! Lumânarea măti! „Săriţi"!*

Printre clipele de fulgerătoare pauză, Mândrescu cercă să continuie:

— „Iată ce scrie zierul „l'Intransigent" atât despre politica dumneavoastră externă cât şi despre cea internă!... Demisia!..." detună el ca final.

Dar îi fu peste putinţă să mai continuie! Sala devenise aproape goală, chestorii cu jandarmii după ei scoţând afară pe cine dădea şi pe cine primea loviturile,

într'un val de urlete și de apostrofe... „parlamentare".

A doua zi gazetele capitalei turnară tot felul de cerneluri pe pagini. Lumea citea, nu cu surprindere, ci cu râs de operetă, dar și cu vădit desgust, acest „*Waterloo*" al Senatului român. Se știa că la cameră. asemenea ședințe — ceva mai puțin contondente — se întâmplau din când în când, ca la niște reprezentanți mai *tineri*... ai nației. Dar ca „maturul corp" să devie atât de juvenil în cât să-și stoarcă ultimele energii în „slujba patriei", în acest chip, nu se cam pomenise.

„Factorul constituțional" fusese dureros impresionat și toate ziarele opoziției nu mai aveau cuvinte destule să ceară înfierarea, dar și demisia guvernului. Peste câteva zile înseși ziarele străine fărămițau prestigiul politicei românești în articole repetate și tari, în special acele care ne aveau ca paiul în ochi.

Nini Plaiu, aflând de acea ședință, la care avea să fie vorba de nedreptatea făcută lui Costin, se sbătuse și căpătase un bilet de intrare. Aflată în una din lojile publicului, văzuse și auzise toată desbaterea ca și baterea din sală, aplaudă vorbele lui Mândrescu pentru soțul ei, dar păli până la leșin când auzi *„întreab-o pe nevastă-sa"* se făcu mică

şi eşi grabnic când începuse busculada, ca să n'o vadă nimeni.

Era sdrobită. Alergase până atunci pe la toate „forurile" cu resonanţă din capitală. Prietene, neamuri, senatori, ministere, pe la toate uşile bătuse, intrase şi ceruse dreptate pentru Costin Plaiu. Dar peste frumuseţea ei de odinioară coborâse linţoliul durerilor ascuţite ce-i săgetau inima şi-i adumbrise frăgezimea chipului. Purta pe obraji urme viorii şi dungi cu greu patinate de farduri. Oglinda îi vorbea cu cruzime; o arată aproape bătrână.

Se furişă pe străzi în goană, ca o umbră a celeia care a fost şi asupra căreia ochii trecătorilor nu mai întârziau acuma, ca odinioară.

Ajunsă în casa mătuşii sale, se răsturnă pe divan ca lovită în creştet şi plânse zbuciumată. Un moment, şi nu cel dintâi, îi licări prin minte fulgerul sinuciderii. Atât îi rămânea: să evadeze din viaţa a cărei demoştenire începea s'o simtă. Socotise că săptămânile de sbateri pentru cauza lui Costin ar fi putut însemna un început al penitenţei sale şi un isvor nou pentru fântâna generoasă a ertărilor. Şi acum: ce-are să spuie Costin când are să audă că s'a vorbit în felul acela despre dânsa, în plin senat? încăodată mai mult vedea că totul s'a isprăvit şi că din viaţa aceasta stingheră, în care Costin o abandonase, neräspunzându-i

la scrisorile ei decât o singură dată şi pe fugă, nu mai are de încercat decât un ultim refugiu: Ernest Dancovici. Îi scrisese şi lui câteva scrisori, primise două-trei răspunsuri şi gândul că flacăra nădejdii încă mai licărea în candela iubirii, o făcu să se reculeagă.

Reciti câteva pasagii din ultima lui scrisoare:

„...mă bucur mult de dispariţia bănuielilor tale şi că imputările ce-mi făceai şi care denotau puţină gelozie, porneau din dragostea ta vie pentru mine. Termin şi te felicit de energia cu care lupţi pentru soţul tău. *Ce que femme veut*... Te pup frumos.

Ernest.

„Ceea ce vrea femeea!"... Cuvintele unui bărbat care a ştiut să iubească şi de aceea a ştiut să preţuiască şi totodată să erte. Împăratul care le-a spus va fi fost un mare îndrăgostit, dar şi un înţelegător al sufletului femeesc. Ce-a vrut ea?... Şi deodată i-au năvălit în suflet zdruncinul şi scenele zilei aceleia. Costin, Costin Plaiu o gătuise cu propriile lui mâni. Dece n'a omorât-o atunci? Dece şi-a oprit degetele la încordarea finală? Fără ertare, de ce i-a mai restituit această sdreanţă de viaţă? Vinovată? Poate că da, însă câte femei care-şi nesocotesc că-

minul, care-şi petrec nopţile în tripouri şi în case de perdiţie, îşi menţin totuşi căsnicia? Ernest? Aurel? Da, cu cel dintâi păcătuise. Cu celălalt a luptat crunt şi a rezistat, a rezistat atât cât o femee ca dânsa poate rezista în zilnica obsesie carnală a unui adolescent, care se desfăta în mângâerile ei, nu chiar materne. Şi totuşi n'a dat frâu tentaţiilor... Ce a vrut? Acum voia să recâştige situaţia lui Costin şi a ei. Mai mult a ei? Se poate! da! A umblat zile după zile pentru răscumpărare. A rugat, a implorat, a plâns, a zâmbit, a zâmbit cu înţeles şi cu apropieri calculate, şi totuşi n'a obţinut de cât amabilităţi.

I s'a părut uneori că o mică şi uşoară condiţie s'ar fi desprins dela unii. Nu s'ar fi dat înapoi. In sbuciumul dintre străzi şi autorităţi îşi aminti deodată de subsecretarul de stat Steru-Caviar, vărul lui Şuşu. Rudenia cu Şuşu o opri pentru o clipă dela o hotărâre. Repulsiunea pentru această prietenă, în care-şi încredinţase pasiunea inimii sale şi care o vânduse, o făcu aproape să renunţe. Mai apoi însă, un gând de comod oportunism se suprapuse peste scrupule şi renunţare. Şi se duse să-i ceară o audienţă. Ştia că e prietenul lui Val. Bârsan. Işi alcătui, cu toată savanteria cochetăriei femeeşti, o figură de zâmbet îndelung căutat, îşi spori puterile acestei atitudini, din care să

dispară oboseala și chinurile lăuntrice. După două zile fu primită. D-l Steru, curtenitor, o examină fugar, dar sub cuvânt că e dispus a o asculta mai îndelung, ceea ce audiențele multe, din acea zi, nu i-ar fi îngăduit, o rugă să treacă pe la hotel, între orele cutare și cutare. Va să zică la hotel! Fie! Dacă ușa isbutirilor este și aceea a unei camere de hotel, ei bine, o va deschide.

A intrat în hol-ul hotelului. Un picolo o conduse la ușa apartamentului domnului ministru și intră. În vestibul văzu încă două femeiuști așteptând, cu blănuri pufoase și scumpe, cu ciorapi de mătasă fină, expuși în întregimea rotunzimii lor, cu obraji de smalț și ochi abil aduși din condei. S'a uitat la ele, apoi s'a examinat pe ea însăși și s'a scârbit. Era vasăzică una dintre acestea, dar mai prejos, ca tinereță și artă de a cuceri.

Eși fără întârziere. Așa dar, nici aici. Atunci încotro? La cine? Cum și, mai ales, cu ce? Din banii mătușii, ca și din acei trimiși de Costin, abea pridídea cu mașinile și cu bacșișurile. Cu ce? Cu ce?

In aceste sbateri primi veștile trimise de Mioara Zalaru despre nunta lui Aurel, pe care-l cunună ea și cu Sandu. Ii scria și descria toaleta ce-și comandase cu acest prilej, pregătirile pe care le făcea în casa ei, unde avea să fie nunta, căci se renunțase la casa din Galata, lumea invitată, printre

care „foşti şi viitori" miniştri, magistraţi, ofiţeri, parlamentari. Ii descria înfăţişarea suavă a viitoarei mirese, care era, pur şi simplu „încântătoare", bogată şi iubită de Costin Plaiu, în casa căruia avea să stea cu Aurel, în mobilier parte renovat, parte proaspăt, înlocuind pe cel vechi şi pentru care Costin cheltuise — fiindcă acum îi dădea mâna din belşug — bani grei. La sfârşitul misivei cu asemenea veşti, Mioara, ca veche prietenă, îi trimitea toate consolările şi foarte multe sfaturi, dar nici unul care să-i fi deschis calea reîntoarcerii. Va să zică Mioara însăşi o lăsa să înţeleagă că în căminul ei de până dăunăzi nu mai este loc pentru dânsa.

Şi nunta lui Aurel urmă la câteva zile. Prieteni şi cunoscuţi ai naşilor destui. Ai lui Plaiu, din cei care nu lipseau la zilele lui mari, nimeni, afară de Sache Machedon. Ofiţeri, camarazi ai lui Nelu şi ai lui Aurel, umplură casa soţilor Zalaru. Sanda era cu adevărat încântătoare. Cununa delicată de lămâiţă împodobea vălul alb şi spumos şi, amândouă, chipul delicat şi expresiv al miresei în nimb de lumină. Jeny, cu obrajii de persică şi ochii ei de cicoare, împărţea paharele de şampanie oaspeţilor, cu câte-o vorbă de duh şi câte-un zâmbet pentru fiecare. Din când în când ochii lui Aurel, desprinşi

din acei ai Sandei, o urmăreau cu o încântare pe care o împărtășea și acesteia. După ce-și dansă mireasa sub privirile concentrate ale musafirilor, dansă cu Mioara câteva tururi și apoi cu Jeny. Lunecau amândoi ușor, Jeny cu ochi jucăuși asupra tuturor, Aurel cu gândul întreg adunat lăuntric. O strângea puțin, așa, ca să-i simtă, odată, măcar o singură dată, tot trupul ei svelt și plinuț, și în câteva rânduri îi căută privirile. Dar ochii lui Jeny, în zâmbet generos pentru privirile ce-o urmăreau, nu se ridicaseră niciodată asupră-i. Ritmul dansului turna în sufletul lui Aurel, armonii mângâetoare și fiecare pas, alunecat sau rotunjit, îi strecura în trup înțelegerea că e singura și ultima lor alipire. Nu mai trăia sbaterea plină de mistere și de nehotărâre. Peste zâmbetul sprintar al copilei pluteau acum privirile senine și candide ale Sandei, care îi dăruise sufletul, viața și toată dragostea ei. I le dăruise deplin și pentru totdeauna și Aurel înțelesese cadența ultimă a ornicului soartei. Dumnezeu i-o hărăzise pe Sanda, cu gestul lin, tainic și generos. Va fi al ei, numai al ei!

Plaiu privea totul cu o bucurie din adâncuri, peste care încă huia golul prăpastiei ce-l despărțise de Nini. Tăcea mult, răspundea fugar la întrebări, evitând pe acelea care năzuiau pe departe să i-o amintească.

Nini era atât de departe, şi atât de singură în clipele acestea. Dar un alt gând se firimita din când în când, învolburat de aduceri aminte, în care pluteau numai accente de gratitudine şi bunătate pentru aceea care-i împărţise cândva darurile mângâerilor ei. Deopotrivă Aurel regreta sincer că dela serbarea nunţii lui lipsea Nini, tante Nini. Măcar odată, aşa, în treacăt, să fi apărut, să fi cioc-nit cu ea un pahar de şampanie, acum când inima lui se statorniceşte în aceea a Sandei şi când din plinul ei isvorau numai dorinţi de a mulţumi, de a se înclina cu ertare pentru toţi cei cari i-au greşit. Şi greşise Nini? Lui? Cel mult ei, sie-şi! Insuşi Mircea Dancovici, să-i fi apărut acum, i-ar fi eşit înainte cu potirul plin; şi i-ar fi spus:

— Ţine, domnule căpitan şi bea. Bea din fericirea altora, bunătatea şi ertare.

CAP. XVIII.

In urma marei campanii de răsturnare a guvernului, capul statului ceru primului ministru o remaniere. Acesta cercă toate combinaţiile afară de aceea a plecării lui Val. Bârsan dela departamentul dreptăţii; iar în audienţa dela Palatul Regal aduse Suveranului două hârtii deosebite: una cu noua formaţie, cuprinzând alţi doi miniştri noi, dar tot cu Val. Bărsan la justiţie, cealaltă cu demisia întregului cabinet. Regele, pus în această alternativă, o primi pe cea din urmă.

Vestea produsese consternare în partidul guvernamental. Nu se aşteptau partizanii că numai după câteva luni să abandoneze dulcea putere. Publicul însă, marele şi implacabilul judecător, fără alt îndreptar decât cel care ar răsturna proverbul străvechi: „schimbarea domnilor, bucuria nebunilor", aştepta nerăbdător cine va veni la putere. Se vorbea de formaţiuni nouă, de o grupare proaspătă de dizidenţă şi astfel trecură câteva zile în „ediţii speciale" de ziare, care

anunțau consultațiile suveranului cu diverși foști miniștri și oameni politici „noi".

In Iași vestea nu adusese surpriză. In urma răsunătoarei interpelări a lui Virgil Mândrescu dela Senat și a carnavalului de periferie care o însoțise, ieșenii socoteau pe zile durata guvernului. Virgil Mândrescu se afla mereu prezent în capitală și, ca „leader" al vechiului partid guvernamental, făcea legătura între Șeful partidului și eventualii demnitari, ale căror număr și candidatură sporeau pe zile și pe bani sunători, puși la bătae pentru „a lucra". Pe străzi mai puțin, în cafenele mai mult, pe sălile prefecturii și pe acele ale tribunalelor, se numărau pe degete șansele și preferințele. Vechiul partid guvernamental? Formația x, formația y? Dar ce așteaptă Suveranul? Nu vede clar cine trebuie adus la putere? — Ai noștri, domnule, fiindcă numai programul nostru corespunde timpului actual și progresului! — Ba ai noștri, șefule, că doar Vodă s'a săturat de „afacerile" fostului guvern.

La intrarea în palatul justiției Sandu Zalaru se întâlni față în față cu Mitu Fălcianu, care venea gânditor și posomorât.

— Ce faci, dragă Zalaru? îl interpelă primul președinte al Curții de apel, amical.

— Mulțumesc; bine! Aștept evenimentele. Am de gând să candidez și eu la un scaun de deputat. Când toți proștii se aleg, eu dece

n'aş reuşi, dacă vin „ai noştri" la putere?

Fălcianu zâmbi amabil şi curtenitor.

— Nici ca glumă nu merge, dragă Zalarule! Dumneata ai atâtea calităţi ca să faci figură bună în parlament. Imi pare rău că nu sunt alegător să-ţi dau votul meu. Apropos: ce mai face D-l Plaiu? Nu l-am mai văzut pe la secţia mea.

— De făcut face foarte bine şi a căpătat o clientelă foarte frumoasă. Dar, evident, el îşi alege procesele. Pe unele le ia, pé altele nu; răspunse Zalaru.

— Mie îmi pare foarte rău. Era o plăcere deosebită pentru mine apariţia lui la bară. Luminile lui! Recunoştinţa mea!...

— Nu-l ştii cum e, capricios? se făcu a răspunde Sandu, ca să nu tacă.

— Dacă veniţi la putere sunt sigur că Plaiu va trece la Casaţie. De asta sunt sigur. I se cuvine această mare compensaţie, insinuă, privind cu coada ochiului, Fălcianu. Prea a fost lovit pe nedrept. Nu?

— In adevăr! dar cred că Plaiu nu mai părăseşte avocatura. Aşa e meseria noastră. Greu de intrat, dar şi mai greu de lăsat! Dacă ai şti cât mi-a trebuit până l-am convins...

— Şi ce frumos rol aveţi! când profesaţi cu distincţie. In special un fost magistrat, care aduce în barou atâta experienţă juridică şi mai ales atâta prestigiu! Acuma să

nu ne purtați ponos, nouă, judecătorilor. Acolo, sus, pe scaunul superior al judecății, trebuie să uităm de prietenii, de răzbunări, de patemi... Nu-i așa? Ai fost între noi.

— Dar mai rămâne vorbă, dragă domnule Prim președinte. Înțelegem cu toții acest lucru, iar Costin Plaiu mai mult ca oricine.

Se despărțiră. Sandu Zalaru nu-și putu reține un zâmbet și o exclamație de unul singur:

— Apără-mă, doamne de recunoștință și de prieteni! își șopti el, dispărând la o secție.

Fălcianu păși în cabinetul lui. Sună și chemă pe consilierii, cari urmau la ședință. Intră Preduțiu și Machedon. Impăratul cimitirelor se domolise de câtva timp și renunțase la reclamație și la anchetă, de când Fălcianu îl asigurase de stima și — dece nu? — de dragostea lui. Machedonul însă vorbea și mai rar ca înainte. Delibera în tăcere și-și dădea votul, fără a-l justifica verbal. Nu se uita de două ori pe zi la domnul „prim".

— Câte avem astăzi, dragii mei?

— Circa patruzeci, răspunse Preduțiu.

— Cred că terminăm repede. Ei? Ce-ați mai auzit? Cine credeți că vine la guvern?

— Grea prezicere, răspunse Preduțiu. In orice caz partidul cu D-l Mândrescu n'are nici o șansă. Am aflat că va fi un guvern

cu totul nou, de nuanță națională și ardelenească. Știți, chestia externă...

— Crezi? făcu Fălcianu. Zalaru e sigur că va veni la putere. Apropos: mi-a spus că vrea să candideze la deputație. Eu zic că merită. I-am arătat, în ce privește absența lui Plaiu în fața noastră, regretul meu.

— Regretul? isbucni Sache Machedon.

— Te surprinde, colega?

— Complect! răspunse Sache. Dar raportul acela contra lui?

— Care? A! da! A fost o simplă părere. Nu i-am dat drumul...

De altfel cred, în cazul când vine la putere Mândrescu, că Plaiu va trece consilier la Casație. Merită deplin, bietul om! Ce ziceți?

Machedon se răsuci pe călcâe și eși negru.

— Il văzuși? făcu Fălcianu.

— Cum să nu-l văd, răspunse Preduțiu. Dar ce contează! Plaiu e șters de pe firmamentul Justiției de-acuma cu toți ai lui. Ca avocat, ori câte procese ar avea, tot noi suntem riguros deasupra. Nu noi, ci el se apleacă astăzi, când ne vede. Ce contează! Cât despre casație, dă-mi voie să nu cred c'o mai pupă, de când cu scandalul dela Senat, în care s'au spus niște cuvinte despre nevastă-sa...

— E adevărat, dragă Preduțiu? Mi-a mai

spus nu ştiu cine că un senator i-a făcut de două parale pe amândoi.

— Precis! Zvoneşte tot Bucureştiul de viţiile stimatei doamne şi de îmbrobodeala stimatului domn Plaiu. In asemenea condiţiuni îţi dai seama...

— Că nu poate ajunge la Casaţie, chiar dacă partidul Mândrescu s'ar agăţa trecător de putere?... Intrebă Fălcianu.

— Certamente.

— Crezi, colega Preduţiu cu adevărat?

— Cum să nu cred?! Am şi eu informaţiile mele particulare. Ne-a terorizat destul!

Pe mine în deosebi! făcu cu acreală Preduţiu, aruncând o privire piezişă lui Fălcianu.

— Şi pe mine! Ştii că s'a opus formal la numirea mea în comisia legislativă dela Minister. Şi iată azi eu tot l-am înlocuit. Ce? Până când cu atâta dominare? Auzişi pe domnul Machedon? Mereu îi dă cu recunoştinţa! Ca şi cum dacă cineva ţi-a făcut un bine şi asta pentru interesul instituţiei, în prim loc, trebuie să-i rămâi un obligat servil toată viaţa... Să mă erte! O asemenea recunoştinţă este o povară! Şi eu n'o concep!

Şi Fălcianu, bătând cu palma în birou, se ridică brusc şi amândoi îmbrăcară robele magistrale, intrând în şedinţă...

Procesele se succedară vreme de aproape

două ore, când la un moment dat Ulmeanu deschise ușa camerei de deliberare și, păşind încet, şopti ceva la urechea lui Fălcianu. Acesta se răsuci brusc, apoi suspendă şedința grabnic. Când intră în cabinet se făcu alb. Mârza Galin cumpărase la iuțeală o *ediție specială,* atunci apărută, în care se publica noul guvern. Era aproape în întregime cel anterior guvernului acum căzut, cu o două mari deosebiri: Virgil Mândrescu trecuse la Interne, iar noul ministru de justiție era *Costin Plaiu.* Fălcianu citi încă odată și încă odată. Cele unsprezece litere nu mișcară din loc: *Costin Plaiu! Costin Plaiu!* Cos...

Fălcianu își cuprinse tâmplele, aruncă o privire rătăcită lui Ulmeanu grefierului Galin, și se lăsă doborât pe-un scaun. Creerul îi apăsa globul ochilor, simți o senzație de înțepeneală în mâna dreaptă și o învăluială a lucrurilor din jurul lui. Bolborosi ceva și Mârza Galin înțelese că se impune un pahar cu apă pentru actualul lui șef. I-l aduse grabnic, Fălcianu scoase anevoe, cu stânga, tubul de pastile, înghiți două dintr'odată, sorbi o gură de apă și rămase așa, cu ochii perduți. Peste el intraseră îndată Preduțiu și Machedon. Zăriră gazeta, o citiră dintr'un sbor al privirilor și Preduțiu întoarse ochii uimiți peste albeața de cadavru a lui Fălcianu. Machedon calm și reținut,

reciti foaia, merse la geam şi privi afară spre cerul senin.

Se desprimăvăra. Sfârşitul lui Februarie abandonase de câteva zile hlamidele de omăt şi-şi orânduia acum cele dintâi snopuri de raze ale fecundării pământului. Ulmeanu îşi dădu cu mintea că şeful are nevoe de aer şi deschise fereastra. In cameră năvăli duh proaspăt de înoire a firii şi o mireasmă de abur din grădinile prinse în zâmbet cald. Pe stradă gângurit de femei în treacăt, şi din când în când strigăte năvalnice: *„spiciala!" „Spicialaaa!" „Noul guvern", „Spicialaaa!"*

Sandu Zalaru luă în fugă o foae, îl căută pe Plaiu la tribunal şi la Curte, dar negăsindu-l nicăeri, se aruncă într'o trăsură, strigă birjarului să mâne tare şi ajunse acasă la amicul lui. Ii eşi înainte Sanda Blebea, legată cu broboadă la cap şi cu o petecă de colb în mână. Fata îi zâmbi uşor, îşi ceru ertare c'o găseşte aşa, dar gospodăria îşi are poruncile şi toaletele ei. Şi Sanda de când îşi înfiripase cuibul de fericire în acea casă, era neadormită. Toată ziua avea ceva de pus la punct: Un tablou, o pernă, un fir de praf uitat sub o dantelă, un bibelou într'o vitrină, un colţ de covor răsturnat din grabă.

— Unde-i Costin? întrebă, pe nerăsuflate, Sandu.

— Nu știi? A plecat aseară la București, chemat telegrafic...

— Așaa! Bravo! Fino dragă, ia citește colea!

Și Sandu Zalaru îi întinse ziarul. Sanda citi și prinse a bate din palme...

— Eram aproape sigură. Tata a sosit eri dimineața din București și trecând pe-aici mi-a spus că toate șansele sunt ale partidului Mândrescu, dar nu mi-a spus nimic de papà Costin. Ah, cât mă bucur pentru dânsul, cât mă bucur.

— D'apoi eu, Sando, Sănduco! o apucă Zalaru de bărbie!

In ajun, spre seară, în București circulară câteva versiuni, dar cea mai stăruitoare era cea din urmă. Mândrescu, electorul partidului, aproape dictase șefului lista. Interesul refacerii acestui partid, după ultima cădere, era ca să nu se schimbe prea mulți miniștri; cel mult doi-trei subsecretari de stat, pentru cerințele partizanilor și satisfacțiile ce se impuneau a fi date unora din nemulțumiți. In chipul acesta partidul apărea compact și tare și o continuitate în vechea operă de guvernare era asigurată. Sunt imperative politice pe care numai oamenii deprinși a guverna le cunosc. Și Mândrescu își avea concepția lui clară despre aceste imperative. Așa se explică dece în ajun,

către seară se svoni în Bucureşti numele lui Costin Plaiu ca ministeriabil! Câteva ediţii speciale din capitală îl şi dădură ca sigur pentru portofoliul justiţiei.

Nini Plaiu trecând spre casă, luase una din aceste foi şi zărind numele lui Costin, tresări de emoţie, cu toate că cineva îi spusese, cu câteva ore mai înainte, despre eventualitatea numirii lui Costin ca ministru.

Cum ajunse acasă, îşi făcu înfrigurată valiza îşi luă rămas bun dela gazdă şi în legănarea nădejdilor, hrănite întru atât de toate sufletele bolnave, luă trenul şi plecă la Iaşi.

Noapte de sbucium şi nesomn! Unde se duce? Cum îl va găsi pe Costin? Mai putea fi ascultată o pocăinţă, o ertare cerută din tot focul unui suflet atât de încercat? Costin era bun, era generos şi iubitor. Nu se poate să nu-şi găsească locul, perdut pentru puţin, în inima lui largă. Locul ei, locuşorul ei în camera de dormit, în care o rostogolise gestul brutal, dar explicabil, fireşte, al lui Costin, era acolo, păstrat de dânsul pentru odihna atâtor zbuciumări care-i sfâşiaseră trupul ei firav şi inima, întru biruinţa cauzei lui. Va fi contribuit, poate, şi ea! Atâta i-a spus numele, atâta i-a arătat calităţile superioare, în cât şi străinii vor fi aflat cine este Costin Plaiu. Să-i ducă dânsa, cea dintâi această veste, până nu va fi publicată.

Intră în vorbă cu vecinii de compartiment. Mai toți credeam că acea criză politică va mai dura două-trei zile. Cineva auzise și de numele lui Plaiu în noua formație. Spera, credea, era sigură că dreptatea cauzei lui câștigase pronia dumnezeească a obijduiților. Nu se poate altfel!

Să tragă direct acasă? Ar fi oare bine? Să fie adevărat ce-i scrisese Mioara că Aurel se va reinstala acolo, cu Sanda lui, după nuntă? Nu era de crezut. Aurel se mutase fiindcă-i era prea departe casa de cazarmă. Aurel avea și rezervele lui pentru moș Costin, a cărui răceală și, aproape, indiferență, o simțise. Nu se poate! Mioara nu cunoștea toate acestea. Se va vedea asta după nuntă.

Totuși o măsură de prudență îi opri acel gând. Va merge, dela gară direct la Ernest Dancovici, și cum mâne e duminică, îl va găsi, va sta la el o zi, două, închisă în casă, să nu știe nimeni c'a sosit, îl va ruga pe Dancovici, să se intereseze pe departe, la Aurel, ori prin ordonanță, dela baba Vuia, care-i situația de acasă. Și când vestea cea mare va sosi, dânsa se va găsi la postul ei, în căminul ei. Doamna ministru Plaiu! Ce minune! Ce biruință! O merită oare? De ce nu? A greșit ca femee. Ca om nu e mai prejos de cât alții.

Dar dacă Costin va ajunge ministru și

va fi obligat să n'o mai primească, după ce numele ei a fost obiect de râs la Senat? Dar dacă imediat după ce va fi auzit de asta, Costin va fi intentat divorsul? — Se cutremură şi din tot trupul, săcătuit de puteri şi de chinuri, se porniră către ochi isvoarele nesecate ale îndurerării. Dumnezeule mare, nu uita suferinţele celor cari se pocăesc din toate aceste adâncuri!

Şi plânsul o scutură cu atât mai nepotolit cu cât era mai apăsat, să nu isbucnească în vaete auzite de alţii. In acest caz, îşi aduse ea din toate aceste adâncuri, refugiul consolator al rămânerii la Ernest Dancovici! O iubise, îl iubise atât. I-a scris frumos. Va înţelege Ernest că de fapt el este autorul nenorocirii sale. Va fi cavaler Ernest! Nu se poate altfel. Când-va, de mult, i-a şi zis că-i stă la dispoziţie...

Ajunse la Iaşi dimineaţa. O trăsură cu un cal pricăjit se târa ca o broască. Mai repede! Mai repede! Dece calul acesta nu înţelegea pe cine duce el, mergând aşa, ca la o înmormântare? Inmormântare! Ah! Gândurile comerţului cu moartea rămăseseră la Bucureşti. Aci e în Iaşul ei. Uite colo hotelul Traian, uite dincolo Sfântul Spiridon, spitalul! Trăsura urca acum. Ah, cum gâfâe calul acesta schilod! Dincolo stă familia Ulmeanu, iar peste drum Didina Condurescu, colega ei de şcoală, măritată,

divorsată şi acum în graţiile primarului. Oare se mărită cu dânsul? — Mână mai repede; birjar! Ce dracu!... Iată strada pe dânsa să dea peste o asemenea drâglă de dânsa să dea peste o asemenea draglă de trăsură! Şi vizitiul acesta, încovoiat, care învârte biciuşca mereu, dar nu dă în cal! Ah, ieşenii ştia blegi!

Trăsura, în sfârşit opri. Nini îşi luă valiza, plăti şi urcă repede pe scări. Sună. Soldatul apăru pe uşa de serviciu!

— Domnul căpitan e acasă?

Soldatul nu mai era acelaş, ci unul nou! N'o cunoştea. Se opri o clipă şi nu răspunse.

— N'auzi, camarade? Cum îţi zice? De când eşti la don căpitan Dancovici?

— De vr'o trei zile!

— Ei, e-acasă? Eu sunt cuconiţa... zise insinuant Nini, fără a-şi da numele.

Soldatul înghiţi în sec. Na! îşi zise el! Vine cuconiţa şi domnul căpitan e cu...

Ninei îi trecu un fior ascuţit prin inimă, văzând mutra strâmbă a omului din faţa ei. Soldatul trecu încet în faţa uşei de intrare.

— Răspunde odată! N'auzi... Aha! Este cineva la dumnealui?

Soldatul învârti din gât. Nini puse mâna pe clanţă şi strigă:

— Lasă-mă să intru!

— Nu se cam poate... săru' mâna... Să mă duc să spun întâi.

Dar nu isprăvi vorba şi Ernest Dancovici apăru pe uşă, rămânând de peatră.

— Ernest! strigă Nini! Ernest am venit la tine, să mă găzdueşti o zi, două, maximum trei...

— Vezi că, Nini dragă!... Nu se poate! Dar când ai sosit?...

— Acum vin dela gară. Sunt zdrobită de oboseală — şi ştii tu, acasă încă nu mă pot duce... Dar, Ernest — zise ea, fixându-l cu ochi de sticlă — Ernest eşti cu cineva în odae!?...

— Vezi tu, Nini, vezi că... eu... nu, tu mai bine să...

— Ai o femee? Nu e nimic, eu stau puţin pe sală până pleacă. Lasă, lasă! Femeile astea care... nu se sfiesc!... Profesioniste,, ce vrei!? Nu-i aşa? Cum? Nu-i aşa? Ai zis ceva Ernest?

— Nu, dar... îngăimă Ernest.

— Sau poate, ridică glasul Nini, acolo, în odaea aceea râde de mine în clipa asta Şuşu, hoaţa de inimi şi de prietenie!? Spune că-i la tine cea mai mizerabilă dintre femei! Spune!

Uşa dormitorului se deschise brusc şi Şuşu apăru în robe-de-chambre roz, netezindu-şi părul vâlvoi. Isbucnise fără clipă de întârziere.

— Ai nimerit-o și tu odată, Nini! zise Șușu, căutând să-și păstreze calmul și humorul ei obișnuit. Mizerabila de Șușu era. Uite-mă's! Eu în carne și oase! Bagă seama, că la o chestie de bătae, uite colea mușchi! Uite...

Și Șușu își desgoli brațele, încordându-și mușchii! Nini se încruntă, își mușcă buzele și nici un cuvânt din câte se puteau rosti atunci nu-i veni pe buze. Șopti doar atât:

— Șușu!... Șușu!

— Ei, spune odată! Injură-mă, stimabilo! Sunt doar o hoață de... cum ai zis? Dar ce dracu' ai slăbit așa? Am auzit c'ai trăit bine, atâtea luni la București. Te-ai avut bine și cu Steru-Caviar! Zi că nu! Ți-a dat ceva icre negre, că la dânsul chef cu dame și fără icre moi nu merge...?!

— Șușu!... șopti cu barba tremurată Nini.

— Zi „hoață", zi „mizerabilă", Șușu! Hai? Eu asta? Credeai tu că paravanul tău de odinioară e, așa, de carton și de șindrilă. Te-ai jucat cu focul și te-ai ars, păpușo! Ce să-ți fac?! Acum ne iubim, eu și cu maioraşul ăsta frumos... Poate că facem și nuntă, mai știi? Ei, așa cum mi-ai zis tu, eu îți dau un sfat! Ia-o din loc, cât e treaba cu cinste! Că loc pentru tine în casa noastră nu mai este! Auzit-ai? Pa!

Şi Şuşu îl trase pe Ernest în cameră, spunând soldatului:

— După ce ese doamna închide uşa cu cheea, Toadere!

Apoi intră după Ernest şi învârti sonor cheea în broască. Nini stătu o clipă fără glas, fără fiinţă. Apoi ţinându-se, când de perete, când de balustradă, coborî, cu valiza ca plină de bolovani, încovoiată şi şovăelnică...

CAP. XIX.

După depunerea jurământului ca ministru, Plaiu îşi luă departamentul în primire. Se gândi la un secretar general. Cine? Ar primi Sandu Zalaru? Ar primi oare? Ar fi bine să primească? Prietenia lor n'ar avea de suferit? Il chemă la telefon chiar în dimineaţa când sosise la Bucureşti, în trenul care se încrucişase pe drum cu acel care ducea pe Nini la Iaşi, şi când ajuns la Athénee-Palace, unde locuia Mândrescu, fu întrebat de acesta, scurt şi fără înconjur:

— Primeşti să fii Ministru de Justiţie?

Plaiu care se aştepta la o răsplată a loviturei sale, se sfătuise cu sine în parcursul trenului. De sigur că-i va propune două lucruri: sau să-i fie secretar general, dacă Mândrescu vine iarăş la Justiţie, sau să-l reîncadreze în magistratură şi să-l treacă la Casaţie. Ii sclipi, ca o răsfrângere de geam sub soare, şi gândul ministeriatului, dar numai atât cât geamul e readus de vânt la loc. Era prea sclipitor reflexul. Il

orbise! Nu se poate! De aceea când, după ce dădu mâna în vestiarul apartamentului lui Mândrescu şi fu brusc pus să răspundă, Plaiu stătu o clipă în reculegere, şi când îşi veni în fire, răspunse...

— Eu? domnule Ministru?

— Dumneata, domnule ministru, replică scurt şi cu zâmbet solemn Mândrescu.

Costin îi reapucă mâna, ca şi când ar fi urmat să i-o sărute, i-o scutură de câteva ori şi răspunse, cu glas înfiorat:

— Primesc, domnule ministru!

— Bine, domnule ministru! Te felicit! Acum gândeşte-te la un secretar general. In jumătate de oră duc răspunsul Primului Ministru... La ora nouă el va depune lista în mânele Suveranului. La drept vorbind, despre secretarul general îmi poţi da răspuns şi după masă; deocamdată îmi pare bine c'ai acceptat. O clipă, ştii, m'am gândit şi la un refuz. Te cunosc doar. Ei, atunci pregăteşte-te; dacă n'ai frac, dau eu un telefon să-ţi aducă trei-patru, pe încercate. Ia o cameră aci! Ştii! Se impune! Athénée Palace!

Şi Mândrescu dispuse telefonic să fie aduse solemnele cozi negre nemţeşti, cu tot dichisul trebuitor.

In uluiala momentului, Plaiu nici nu băgă de seamă când fu dus cu ascensorul la camera lui, care de fapt erau două camere

elegante și cu vestiar! Se lăsă pe un fotoliu să-și revie în fire și primul lui gând se opri la Sandu Zalaru. Sună telefonul și ceru să i se dea Iașul, casa avocat Zalaru. Voia să-l vestească pe el, cel dintâi, dar telefonul nu era ordonat *încă* de domnul Ministru. De aceea nu putu vorbi decât către ora unu, adică, după ce în ținuta de rigoare, la iuțeală alcătuită de croitorul respectiv, se prezentase în grup cu toți miniștrii Suveranului, care le spusese cuvintele de rigoare și-i felicitase pentru noile demnități. In sfârșit telefonul sună. Sandu îl chema la aparat și mai înainte ca Plaiu să-i dea vestea cea mare, bunul lui prieten îi acoperi glasul cu felicitări calde, multe, înlăcrămate.

— Cum? Se și știe la Iași?

— Oho! De un ceas și ceva. Bravo Costine! Dumnezeu nu lasă pe oameni de valoarea ta. N'ai idee cât sunt de fericit, dragul meu!

— Ascultă, Sandule! Să te iau, cum m'a luat și pe mine Mândrescu: primești să-mi fii secretar general?... îl întrebă Plaiu așteptând câteva clipe... Allo! Allo! Sandule tu ești? Răspunde, primești?

— Nu, dragă Costine, nu pot. Tu ești prietenul lui Mândrescu, eu, personal, nu. Amintește-ți de chestia cu moara Lehrer, de demisia mea...

— Da, da. Imi amintesc. Dar știi că Mân-

drescu s'a convins ulterior de nedreptatea ce ţi-a făcut. A regretat, răspunse Plaiu.

— Cu atât mai bine, dar eu am alte treburi. Ale mele şi ale tale. Cine are să-ţi susţie procesele? Şi doar ai atâtea pe rol. Ia-l mai bine pe Machedon. Cum? Nu! Nu crede! La nevoe Impăratul cimitirelor ştie să vorbească. Şi vorbeşte bine... Ascultă, ştii că trebuie să stai două zile la Iaşi.

— Poimâne mă reped pe o zi, numai pe o zi. Am luat în primire portofoliul. Am de lucru. Cred să fac numai bine justiţiei noastre. Dreptate, mă! Dreptate dreaptă!

— Dumnezeu să-ţi ajute, Costine, dar să ştii că trebuie să stai două zile.

— De ce?

— Aşa! Trebuie să te bem. La mine! La mine acasă! Am şi comandat şampania. Nu se poate! Nu, nu! Sub nici un motiv, domnule ministru. Două zile!

Şi astfel Costin se execută. Vagonul ministerial îl aştepta cald şi catifelat. Era frumos, era lucitor şi mirosea a mobilă nouă, dar... pustiu. Se aşeză pe două-trei fotolii, pe rând. Deschise ziarele, îşi văzu poza în frac, eşind dela palat, ceti cuvintele presei despre dânsul, despre noul guvern. Pătrunsese în toată fiinţa lui ceva de dincolo de pământ. Nu era oare vis? Trenul sbura, vagonul luneca insensibil, ca în aer, conductorul şi omul de serviciu îi serviră cafea, apă

minerală, îl întrebară dacă preferă dineu rece, sau și un bulion cald. Preferi bulionul. Foame nu avea. Apoi se culcă. Dar somnul alerga în urma lui, de-a'ndaratele, spre București. Acolo era Nini. Nini era în București și el nici nu întrebase măcar de dânsa. Poate că avea nevoe de ceva. Atâta măcar. S'o ajute. Și o milă covârșitoare îl cuprinse. Nini a lui, de atâția ani părtașa vieții lui. Greșise, nefericita! Greșise mult. Soție nu-i mai putea fi. O gândea cu durere. Nu, nu! Mai ales acum. Divorsul e de neînlăturat. Altfel opoziția ar avea monetă proaspătă... Va da chiar mâne divors. Și totuși cine știe unde se sbate Nini în clipele acestea de triumf al lui Costinel al ei! Poate că-l va fi căutat, dar cine să dee peste el în peripețiile acestui început de chemare atât de înaltă și de uluitoare?

Dată pe scări, ca un câne de pripas, Nini lăsă valiza lângă ușa de eșire și porni să caute o trăsură. Mergea în neștire, cu capul în jos, să n'o vadă nimeni. Trecură două trăsuri goale pe lângă dânsa; nu le văzu. Toți oamenii i se părea că-i caută privirile, c'o recunosc ca pe-o veche trecătoare a acelei străzi. Poate c'o arătau și cu degetul. Doamne, dă-mi putere să rezist, să nu mă rostogolesc pe trotoar. Două cucoane trecură pe alături. I se păru c'o ocolesc. Cum

era îmbrăcată? Ah, rochia asta veche şi uzată. Şi câte din cel bune stau, colo, acasă la dânsa. Care dânsa? Cea de acum câteva luni. Pe cea de acum, iat-o! Aruncată în stradă, batjocorită. Şi Ernest tăcuse, fără un singur cuvânt, de apărare sau de milă, de recunoştinţă pentru cât i se dăruise din plinul dragostei ei. Şi Şuşu, Şuşu, prietena ei!...

O trăsură se opri peste drum. Un domn plăti şi coborî. Nini făcu semn; birjarul întoarse, îi arătă cu degetul s'o urmeze şi, în preajma uşii lui Ernest, îl rugă să-i aducă valiza. Se urcă în trăsură şi porni. Incotro? Spre cine? Unde va opri birjarul? Il lăsă s'o ducă aşa. Calul mergea cu aceeaşi viteză ieşană. Trap-trap! Lip-lip! Trap-trap! Lip-lip! Dar acum i se părea că sboară. Prea repede, prea grăbit. Unde-o duce? La prima răspântie birjarul întoarse capul şi-o întrebă: încotro? Nini se făcu a privi împrejur, ca şi cum ar căuta şi o orientare exterioară... Ii veni în minte un mic hotel pe strada de sus.

— La hotel Central!

Ţinea batista la nas. Să-i ascundă faţa, sau lacrimile?

Batista îi apăru în clipa aceea cât un linţoliu care îi ascundea cadavrul. De ce nu-i Costin în Iaşi, să meargă în faţa lui ca o condamnată la moarte să-i ceară în ge-

nunchi grația și restituirea vieții ce se distrama?

Scoase din poșeta roasă la toate colțurile, aproape sură, și plăti; ceru portarului hotelului o cameră mică și urcă. Mirosea în acea odae a mucegai și a parfum eftin de astă noapte... Se așeză pe pat, privi împrejur cu ochii pierduți. O fereastră da într'o curte cu gunoae, căldări și cearșafuri întinse pe-o funie. Erau și ele aproape sure. Lințolii depe ultimele cadavre... Ce-i rămâne de făcut? Care e omul căruia să-i adreseze cel întâi cuvânt, cel întâi demers?... Nimeni! Nimeni! Dar Aurel? O va lăsa el în camera asta mortuară? Unde-o fi? La Galata, ocupat de cele ale nunții? Sau la cazarmă? Mai nimerit ar fi, poate să se adreseze Mioarei. Era singura care-i scrisese și care o înțelegea cândva. Da! Mioarei! Dar deocamdată să-și cureță fața, și mânele de funinginea trenului. Oglinda era mâncată de umezeală. Examină prosopul. Era pământiu și umed la un capăt. Il aruncă într'un colț scârbită. Își desfăcu valiza, scoase cele de trebuință, și un ultim ștergar aruncat acolo. Se spălă, își netezi obrajii cu palmele, trecu puful cu restul de pudră din poșetă; adăugi puțin roș și coborî la portar. Luă telefonul și chemă casa Mioarei Zalaru. Ii răspunse servitoarea.

— Doamna nu e acasă... E în oraș! In

oraş, după cumpărături? Cum? Nici domnul! Da, da!

Mâne seara vine domnul ministru Plaiu la noi. Este serbare mare, lume multă... Da, da! La noi. Bine, cercaţi după masă!

Nini aşeza receptorul. Ah! Va să zică în clipa asta Costinel e chiar ministru! De ce n'ar telefona acasă la dânsa? Dar acasă cine să-i răspundă? Desigur că totul e încuiat cu cheile la Costin, care soseşte abea mâne seară. Totuşi o încercare. Sună acasă. Aşteptă câteva clipe. In sfârşit, o voce străină, de femeie, răspunse.

— Allo! Acolo casa Plaiu? Cine-i la telefon? Cum, Doamna Blebea? Aici e... e o cunoştinţă... A, dumneavoastră locuiţi la domnul ministru Plaiu?

Lipi telefonul apăsat, greoi. Doamna Blebea! Soţia lui Aurel? Va să zică nunta se şi făcuse şi în casa aceea s'a instalat noul cămin!? La urma urmei, ce-ar avea cu dânşii? Desigur stau în camera lui Aurel. Cu atât mai bine! Va fi o femeie la mijloc, mâne seara, când va sosi Costin şi când ea se va duce acolo pentru a-şi redobândi locul răvăşit de nebunia ei, de patima ei orbească pentru Ernest Dancovici... Ah! Ernest! Cum ai ştiut să minţi! Cum ai făcut dintr'o inimă robită, gogoloş de pâne, aruncat pe drumuri, de sfârla unei femei fără pudoare şi fără cuvânt!...

Și dintr'odată cascada morții se rostogoli peste trupul ei ghemuit în genune. Reintră în cameră, mică și puțină! Un rest din Nini Plaiu! Ciobul de oglindă îi arăta ciupituri ca de varsat și ravagii. Să fie o iluzie mincinoasă a oglinzii? Să fie o realitate? Alergă la poșetă. Oglingioara mică și fidelă desminți dezastrul, dar pe chipul ei tremura totuși o mască... Băgă oglinda la loc și degetele ei scotociră la fund. Erau acolo cele două sticluțe... Cu elixiruri scumpe. Inchise ușa cu cheea, se plimbă încet și își cuprinse obrajii în palme. Ardeau! Ardeau ca după o noapte de orgie! Ah nopțile acelea dela Ernest, când Costin era la București! Ah beția aceea a dragostei nebune! Se așeză pe pat, se răsturnă cu capul pe perna peste care își întinse batista și trupul ei se destinse pe încetul, iar sufletul ei porni degrabă pe aripile albe ale marilor uitări.

Când se trezi era întunerec în cameră și afară. Aprinse lampa. Cât dormise? Două ore? Trei? Își privi ceasul: era ora două jumătate. Trase cu urechea. In hotel liniște. Așa dar era noaptea. Dormise atâta, ea, cea fără somn? Stătu câteva minute buimăcită. Figura lui Șușu reapăru în față, cu râsul ei impertinent, cu mânele desgolite, arătându-și brațele încordate și pumnii strânși. In clipa asta acele brațe stau pe gâtul lui Ernest, în patul acela, în care și

ea gustase desfătările trupului. Aşa dar Ernest era acum maior. O veşnicie de atunci! Şi cât a minţit-o! Şi el şi Şuşu! Şi cum li se încredinţase dânsa! Ah, Şuşule, să n'ajungi cândva în aceeaşi rostogolire!

Pe încetul somnul o recuceri, alinător. A doua zi de dimineaţă se trezi cu aceeaşi imagină a prietenei perverse în faţa ochilor. Işi făcu toaleta repede şi coborî la telefon, cerând casa maiorului Dancovici. Poate că vrăjmaşa va fi plecat, iar Ernest se pregăteşte să meargă la cazarmă. Il va ruga din nou s'o găzduiască o zi măcar.

— Allo! Allo! Acolo casa maior Dancovici?

— Da, îi răspunse vocea lui Şuşu.

— Cine-i la aparat?

— Aici e doamna maior Dancovici!

— Aşa? răspunse Nini, după o reculegere. Aici e doamna ministru Plaiu.

— Ce vorbeşti? i-o întoarse Şuşu. Poate alta nouă, că de cea veche Plaiu a dat divors zilele acestea...

Voi să-i mai spună câteva vorbe, dar telefonul se închise. Prin urmare Şuşu se instalase acolo definitiv. Şi Costin dăduse divors... Divorsul! Işi aduse fugar aminte că ea însăşi îl deslegase pe Costin în această privinţă. Dar i-o spusese, aşa, ca să se producă tocmai reacţia inversă. Şi totuşi Costin a dat divors. Ceru o cafea neagră.

Nu mâncase nimic eri, dar foamea n'o ispitea. Bău cafeaua și un pahar cu apă pe nerăsuflate. Ce să facă acum? Până deseară, vai! câte ore mai sunt! Are să se ducă la gară. Când? La ce oră? Coborî din nou și întrebă portarul. Trenul rapid de București sosea la ora opt. Dumnezeule! Câte ceasuri goale, chinuitoare, de așteptare. Și unde? In camera asta în care patul era un catafalc. Își socoti restul de bani. Avea pentru hotel și pentru o trăsură. Stomahul ei desigur că făcuse bilanțul acesta mai dinainte... Ceru un ziar și citi lucruri neînsemnate... Ici-colo, numiri în funcțiile de prefect, de secretari generali, de directori. Pe cine l-o fi luat secretar general Costin? In pagina a treia o informație:

„Astăseară are loc un banchet în saloanele Doamnei și Domnului Sandu Zalaru, în cinstea D-lui ministru Costin Plaiu! Vor lua parte notabilitățile orașului și prietenii".

Scăpă ziarul din mână... Cum? Și ea nu va fi alături de dânsul? O va lăsa oare Costin pe peronul gării? Nu se va apleca inima lui bună asupra chinurilor ei, asupra penitenței de până acum și asupra ertării?! Ce-are a face divorsul?! Câte divorsuri se re-

trag, ori se lasă în părăsire?! Nu, nu! Nu se poate!

In vălmăşagul acestor întrebări şi răspunsuri istovitoare trecură ceasurile zilei în negură. Se înseră. Peste goana ultimelor raze de lumină, venea năvala umbrelor triste şi murdare ale camerei, care o învăluiau cu ghiare, cu dinţi, cu urlet. Ii era frig. Se făcu mai mică, se furişa sub *abatjour*-ul destrămat al lampei de noapte, cu faţa în lumină, cu palmele în jurul lămpii. Cât mai e, doamne, cât mai e? Se uită la ceas. Era ora şapte. Atunci puse mâna pe poşetă, trecu puful peste toată faţa, se îmbrăcă repede şi porni la fugă pe scări. Pe străzi stăpânea întunerecul sporit din ce în ce. De departe se auzi un clămpănit de potcoave rar! Opri birja şi porni spre gară. Ah! Ce trăsuri mai are şi Iaşul ăsta! De pe vremea lui Cuza Vodă. Şi dear era cu doi cai! Trap-trap! Lip-lip! Trapa-trapa! Lipa-lipa!... In sfârşit câteva lumini galbene roşii înşirate la rând. Era gara. Plăti şi o luă la fugă prin săli, pe peronul plin de lume. Picioarele abea o ţineau! Cercă să se plimbe puţin, dar paşii se încâlciau. Intrebă dacă rapidul soseşte normal. Un hamal îi confirmă. Se aşeză pe-o bancă, între un evreu cu covrigi şi un grec cu zaharicale. Ora şapte jumătate! Locomotive fluerau departe. Altele răspundeau de aproape. Din când în când

câte-una manevra prin fața peronului, pufnind valuri groase de fum negru și aburi vineți. Ora opt fără un sfert.

— Ziare! Ziareeee! Programul noului guvern, strigă un vânzător.

— Covrigi-culaci! nu se lăsă mai prejos vecinul din dreapta al lui Nini.

— Zaharache — turtă dulce · alviță! replică cel din stânga.

Nini zâmbi amar acestor replici la programul guvernului.

Ora opt fără cinci... In sfârșit un fluerat abea auzit vestea apropierea rapidului.

— Trenul București-Tecuci-Iași, sosește pe linia I-a! La o parte, vă rog! strigă un impiegat ceferist.

Și îndată mașina formidabilă, cu oțeluri, spijă și alămuri pufni majestoasă și gravă, între panașurile mici de abur alb ale țevilor subțiri de aramă.

Nini căuta din ochi vagoanele! Ah! Stai! Trebue să fie un vagon ministerial. Nu era nici un vagon ministerial. Reveni la clasa întâia, înălțându-se pe vârfurile picioarelor, din când în când, ca să vadă dacă el nu s'a dat jos pe altă parte. Nici așa nu-l zări pe Costin. Merse grăbit, ciocnindu-se în coate și umeri lângă ușa de eșire și acolo stătu până ce toți călătorii eșiră. Zări un comisar de poliție de cealaltă parte a ușii, urmărind

şi el valul de oameni care începu a se subţia.

— Domnule Comisar, te rog, fii bun şi spune-mi: n'ai văzut pe D-l ministru Plaiu, care a sosit acuma?

— D-l ministru Plaiu? întrebă omul cu şapca înflorită. D-l ministru a sosit de eri dimineaţă în Iaşi.

— Cum? De eri dimineaţă? Mulţumesc.

Şi Nini sbucni pe uşă, fugind cu ultimele puteri ale istovirii sale. Se poticni de câteva ori. Pe peaţa din faţa gării nu mai rămăsese nicio trăsură. O podidi un plâns cotropitor. Nici una din rugăminţile ei către Dumnezeu nu-i fusese ascultată. Să fi pierdut şi ultimul lui sprijin? Costin era de eri în Iaşi! De eri! Şi ea stătuse închisă în otelul acela ca o condamnată! Dela nimeni, nici un ajutor. Patru telefoane n'o găsiseră pe Mioara. Dar de ce nu se dusese de-adreptul la dânsa? De ce? Ar fi aflat imedita. Stătuse anchilozată, între lacrimi şi pereţi umezi.

Se urcă în tramvai. Drum lung şi încet. In sfârşit ajunse. Se opri în faţa portiţei cu mâna în sus. Parcă se temea să-i atingă clanţa. Se încordă şi intră. Baba Vuia îi deschise şi rămase cu ochi de groază când o văzu.

— Mata, dudue? Când ai venit?

— Când am venit? Chiar acuma vin dela

gară, socoti ea nimerit să răspundă. E acasă boerul?

— Nu! Nu-i nimeni acasă! Au plecat cu toţii la conaş Sandu. Este petrecanie mare pentru domnu' ministru. Mata nu te duci?

Nini se opri o clipă, fără răspuns. Nu se gândise chiar la asta. La urmă de ce nu?

— Ba mă duc, Vuia, dar trebuie să mă schimb. Cum să intru însă?

— Apoi uite cheile. Boerul mi le-a lăsat să-i pregătesc baea la ora douăsprezece. Poftim! Numai să bagi mata de seamă că s'au cam schimbat lucrurile prin casă.

Nini smunci cheile şi intră. Merse drept în dormitor. Deschise uşa, aprinse lumina, se opri în preajma uşei şi rămase ca în faţa unei prăbuşiri. Era un singur pat în dormitoul ei şi o singură garderobă, cea a lui Costin. Patul lui era lipit în lungul peretului. In locul garderobei ei un cufăr mare de paie, fără lacată. Il deschise. Işi văzu toate rochiile păturite cu grijă, la fund toată rufăria, pantofii şi cutiile ei cu nimicuri de toaletă. Scăpă capacul din mâni care se prăbuşi cu ecou de sicriu. Era înmormântată acolo, ea întreagă. Se sprijini repede de pat să nu cadă. Patul ei era, aşa dar, înlăturat, ca şi toate ale ei... Poate că l-a trecut tinerilor. Se ridică anevoe, şi trecu în camera lui Aurel. Nu mai era nimic din trecut. Un dormitor nou de frasin creţ, două paturi cu

noptiere şi un garderob la fel. Intr'un colţ prizărit îşi văzu şi dulapul ei. Era încuiat. Poate că aştepta acolo până va fi urcat la pod alături de patul ei. Reveni în dormitor, se clătină şi se rostogoli pe pat fără cunoştinţă. Când îşi veni în fire, se uită la ceas, era ora zece şi cinci. Privi de jur împrejur şi-i apărură pereţii dela hotel şi oglinda şi prosopul şi mirosul. Era întocmai ca acolo. Camera unei exilate, a unei evadate din lume, părăsită de toţi, cu buccelele gata să fie dată afară, ca o servitoare. Aşa a vrut Costin... Fie! Dumnezeule mare! Nu însă ca o servitoare! Ca o soţie de ministru. Doamna ministru Plaiu. Aşa era! Aşa vor scrie ziarele mâne. Moartea doamnei ministru Plaiu! Vor duce-o cu onorurile cuvenite unei ministrese. Ea este astăzi doamna ministru; s'o ştie Şuşu!

Se gândi să scrie ceva. Nu-i venea nimic în minte.

Ridică ochii către iconostas. Era acolo maica Domnului şi candela şi icoana sfinţilor Constantin şi Elena. Se urcă, aprinse candela, apoi îşi luă poşeta, scoase din fund una din sticluţe, citi: *Strychninâ!* făcu trei cruci, îngenunchiă, imploră întreaga ertare divină şi înghiţi conţinutul. Stătu aşa cu palmele strânse ca într'un extaz în faţa drumului celui alb şi mare. Işi simţi tot trupul răcindu-se, înţepenindu-se, respiraţia i

se curmă, se răsturnă pe coastă în convulziuni, apoi... apoi... nimic!

Peste trei zile o înmormântară. Ziarele deplângeau moartea valoroasei și distinsei doamne ministru Nini Plaiu, moartă subit într'o criză de inimă... Presa lua parte la toată durerea ministrului pentru scumpa lui soție...

CAP. XX.

In rapidul de Bucureşti, vagonul ministerial ducea pe ministrul Costin Plaiu, pe Sandu Zalaru şi pe Sache Machedon. Primul, prietenul nedespărţit de ani şi zile, cel de-al doilea noul Secretar General dela Justiţie.

Era a doua zi după înmormântarea impunătoare a Ninei Plaiu, cu puhoi de lume, cor, muzică militară, trăsuri, cupeuri, automobile.

Nini stătea în sicriu albă şi senină, cu uşoare umbre viorii lângă urechi şi în jurul gurei, între buchete şi jerbe sub care trupul ei puţintel aproape dispăruse. Plaiu o privise mut, necurmat, sfâşiat. Fuseseră de faţă toţi magistraţii din Iaşi, autorităţile, prietenii puţini. Plaiu zărise pe Ulmeanu, şi pe Fălcianu, care folosindu-se de prilej, veni drept, se înclină de patruzeci şi cinci de grade, îi prezintă respectuoasele şi sincerele sale condoleanţe. Costin Plaiu înclină capul fără cuvânt. Erau şi alţii, magis-

trați și grefieri, și Mârza, cari până atunci, de când plecase dintre ei, îl ocoliseră cu diplomatică grijă, dar care acum îl priveau oficios și atent. Într'un colț al bisericii Banu, unde se găsea catafalcul, o zări pe Șușu și pe Căpitanul Dancovici. Plaiu își desprinse repede privirile din acel colț, ca și cum, a-l privi încă o clipă, ar fi săvârșit o impietate. Simpla prezență a lui Dancovici îi apăru de un macabru cinism...

Când groparii coborîră sicriul în groapă, Plaiu se rezemă de Sandu și de Aurel, care-l însoțeau la braț. Un minut se simți coborând cu dânsa. Duse batista la ochi și atunci se văzu dus de Zalaru, undeva dincolo de lume, între durerile străine de sub lespezi recii Aurel se oprise o clipă, când sicriul era gata să-și primească acoperișul de veci și pecetea neființei. O privi pe Nini cu ochi înecați, își ceru o altimă ertare și în mintea lui, fulgerară tot atâtea clipe din trecut, câți bulgări de lut prinseră a se rostogoli peste capacul sicriului lui „tante Nini". Apoi reveni lângă moș Costin, împreunându-și lacrimile.

Dar toate acestea, trepte fugare deasupra marelui prag al eternității, trecuseră acum, ca și când i-au fost povestite, cândva, într'o noapte de vijelie de cătră o vrăjitoare, și Plaiu călătorea spre celelalte trepte, cu inima în zăbranic și mintea în imputări.

Venise în noaptea aceea acasă, cu Aurel şi cu Sanda, aflase dela Vuia că doamna e în casă, fugi repede în dormitor şi când deschise uşa, scoase un strigăt de taur. Nini ghemuită jos, pe covor, lângă patul lui, pe locul unde fusese patul ei de totdeauna, cu mânele şi picioarele sgârcite, stătea acolo de veghe, între morţii cei duşi din lume şi acei cari vor veni... Şi buzele muşcate şi spuma din jurul lor, şi ochii întredeschişi către noua lor zare, şi tot trupul ei sfărâmat în groasnicele lui rostogoliri şi sticluţa goală... cu dopuşorul de plută alături...

Zalaru, văzându-l înlăcrămat şi fără respiraţie, se apropie, cuprinzându-i umerii bărbăteşte şi cercând diversiuni în cuvinte banale. Costin era ca absent.

Ajunşi în Bucureşti, Plaiu îşi rugă prietenul să nu-l părăsească macar două zile, să se culce în camera lui, pentru a-i putea da, deabea după aceea, pe seamă, treburile profesiunei, pe cele ale gospodăriei orânduindu-le la plecare cu Aurel şi Sanda. Mulţumea lui Dumnezeu că preocupările demnităţii îl sustrăgeau dela obsesia priveliştilor copleşitoare din inimă. Buzele muşcate, cu spumă rozie! Şi ochii... ochii ei... ochii lui Nini...

Trecură aceste zile de urcuş tăios pe stâncile dârze ale durerilor. Puntea, acea netedă trecere dintre sbucium şi potolire, era încă

departe. Plaiu lucra din răsputeri. Situații, dări de seamă, informații, vechi deprinderi de care cerca să îndepărteze pe rutinarii birourilor, pe îndreptătorii legilor, instrucțiuni și recomandări cum să se distribue dreptatea, mărginită în acele două cuvinte, nedesmințite dela *legile lui Manù,* până astăzi: *legea și conștiința!* și altceva nimic. Sufletul lui se descătușa astfel pe încetul de lanțurile ce știa că-l amenințaseră atâta timp: frica de *mai marii* oblăduirii, care n'aveau ce căuta în sanctuarul zeiței *Themis.* In toate aceste griji și realizări de visuri vechi, care sporeau zi cu zi, abea începu a se zări neteda punte a trecerii dintre ascuțișurile stâncilor și câmpul lin al muncii sale, care-l cerea din ce în ce mai aproape. Nini rămânea pe încetul din ce în ce mai departe... ochii, buzele, prindeau a se estompa în ceață.

Făcu peste câteva zile, împreună cu Machedon, o vizită la Inalta Curte de Casație, unde se văzu primit solemn încă dela scară, de Primul Președinte al supremei instanțe și de toți magistrații, în ținute de rigoare. Vorbi despre realizările de până acum și mai ales despre cele de mâne și nu-și îngădui de cât o singură și plină de stimă recomandație:

— Cred demnă de reamintit o singură dorință a tuturor jurisconsulților timpuri-

lor: *statornicirea jurisprudențială*. Socot admisibilă, în această statornicire, o singură variație: nu în restrângerea mijloacelor de a se da dreptatea, ci în lărgirea lor, spre binele justițiabililor!

Și își desvoltă considerațiunile sale progresiste, așa cum de mult se preocupase de ele în reviste și ziare. La urmă închee convorbirea tot prin acele două cuvinte: *legea și conștiința!* Și un ultim adaus:

— Domnilor înalți magistrați, deși socot că nu veți avea ocazia, dar totuși vă rog — întru atât țiu la prestigiul justiției — ca dacă vre-odată, din întâmplare eu, ministrul justiției, v'aș strecura o sugestie, într'un proces oarecare, domniile voastre să nu țineți seama de dânsa! Iar ordine, justiția nu poate primi! Și cine execută asemenea ordine nu este vrednic să mai rămâe la înalta sa chemare. Am zis și mă înclin templului nostru!

Peste alte câteva zile, ministrul Plaiu lua măsura de a se convoca la minister toți procurorii generali și toți Primii președinți ai Curților de apel.

Când primi acest ordin Fălcianu păli. In primul moment se crezu chemat el singur. Și tot în același moment întrebări și îngrijorări, întrețăsute cu străluciri de speranțe. îl frământară. Se consfătui cu Ulmeanu și cu Preduțiu. Nu cum-va îl cheamă să-și

ceară singur demisia? Ori poate numai ca să-l scuture puțin pentru că, integru cum se credea a fi, se purtase cam dur cu dânsul, și-i respinsese două-trei apeluri? Acestea nu erau cu putință îi răspunse Preduțiu, examinând corespondența. Mai întâi ordinul e generic, dovadă că e chemat și procurorul general. Atunci Ulmeanu, ca iluminat, dându-și cu palma peste frunte, îi zise:

— Stai frate! Eu știu că Machedon nu prea voia să primească funcția de secretar general. Știți: căsuța lui, măicuța lui bătrână. De ce să nu crezi, că după atâtea vechi aprecieri bune, ar putea să te ia pe tine secretar general?

— Crezi, Ulmene?

— De ce să nu cred. Eu îi cunosc sufletul. Plaiu nu știe ce-i răsbunarea.

— Ah, ce fericit aș fi! Exclamă Fălcianu! Cred c'aș merita-o în tot cazul mai mult de cât domnul Machedon. Nu?

Și noaptea care-l despărți de ziua plecării fu noapte albă pentru Fălcianu. Procesul de conștiință al realităților din urmă îl întorcea când pe-o parte când pe cealaltă. Se purtase el în adevăr corect, imparțial, obiectiv? De ce nu? Capitolul recunoștiinței? Dar pentru numele lui Dumnezeu! Este recunoștința o tiranie, un clește al sufletului? Cât și cum? In numele ei se pot face nedreptăți? Dar îi ceruse Plaiu asemenea

lucruri? Asta nu! Ce să-şi impute? Recunoştinţa aceasta este un sentiment ca ori care altul. Cu durata lui, cu înfăţişările lui, cu sinceritatea lui. Când nu-l simţi stăruitor, îl poţi totuşi afişa, aşa, ca un salut, ori o gentileţă? Ce valoare ar avea? Mintea lui Fălcianu îşi da un singur răspuns: acel al salvării proprii! N'avea ce să-şi impute. Dar după ce mintea aceasta ocolise prudent procesul de conştiinţă intimă, fu copleşită totuşi de o realitate mare, crudă, implacabilă şi poate cunoscută acum de însuşi Costin Plaiu: *procesul doctorului Albu!* Chemarea lui la Minister, audienţa la Val. Bârsan! Şi Fălcianu se scutură ca de friguri! A fost? A fost! A primit sugestia, adică ordinul deghizat? Le-a primit. S'a conformat? Dar ce era să facă? Te joci cu ministrul? — Costin Plaiu n'o făcuse şi rezultatul care-a fost? Lovitura! Că ministrul a înţeles să-l puie pe dânsul în locul celuilalt... Dar ce? N'o meritase?... Şi ce i-a spus lui Bârsan? Aici Fălcianu se răsuci pe-o coastă şi aprinse lampa de pe noptieră. Avea nevoe de lumină. Tenebrele nopţii îl copleşeau ca o ruină ce-l îngroapă sub ea. Privi la lucrurile din casă, la soţia lui care dormea dusă, numără nasturii plapomei, apoi reflexele luminei pe plafon. Il apăsa mereu întunerecul cu voinţă adunat asupra conştiinţei, de sub care scânteea tăciunele

remuşcării. Ce i-a spus lui Bârsan... despre Plaiu? Cum a fost gata să primească preţul ofertei lui de magistrat! Dece nu i-a spus şi el lui Bârsan, că Plaiu văzuse just în miezul afacerei, aşa cum i-o spusese la Iaşi lui Plaiu?... De ce-l vânduse ca Iuda pe Christ?

Şi acum iată. Apare în faţa supremului judecător, care nu-i altul de cât însuşi Plaiu. Cu un singur gest îl va răsturna din funcţia la care râvnise. Nu-i răsbunător? Cine ştie!? Dă doamne să nu fie! Se va prezenta supus, prevenitor, îi va zâmbi... Ah! de ce l-a ocolit în ultimul timp? De ce nu s'a mai dus la nici o vizită? Şi Plaiu — deopotrivă — de ce l-a ocolit? De ce n'a mai apărut în faţa curţii, în acel timp? Să-i dea el câştig de cauză, să-l satisfacă în toate cererile...

In dimineaţa convocării, sala de aşteptare a ministrului forfotea de magistraţi. Cei cari ştiau cine e noul oblăduitor al dreptăţii se bucurau de prilejul de a-l vedea, ca şi acei cari se ştiau vrednici de a-i strânge mâna. Unii din ei se arătau mai nervoşi, mai neliniştiţi.

In sfârşit apăru Machedon, cu zâmbetul lui fumuriu, dând mâna cu toţi şi introducându-i la ministru.

Salonul mare al ministrului apăru dintr'odată mic şi neîncăpător. De cum intră

pe uşă, Fălcianu nu mai slăbi din ochi pe Costin Plaiu.

Ministrul se înclină în faţa oaspeţilor. Ii cunoştea în majoritatea lor. Şi explică rostul convocării: cunoaşterea personală şi luarea unei legături de colaborare pentru înălţarea prestigiului Justiţiei. Repetă şi celor de faţă unele din principiile expuse Inaltei Curţi de Casaţie şi în deosebi chestiunea independenţei în judecata... *„Ordine justiţia nu poate primi. Şi cine execută ordine în darea hotărârilor, nu mai poate rămâne pe strana sfântă a judecăţii, cu crucea în faţă"*.

Fălcianu schimba din picioare, se prefăcea a privi către colegi, spre a-i vedea cum stau şi ce figură fac; apoi îşi întoarse ochii către ministru, care le spuse:

— Aş dori acuma, când voi avea plăcerea să strâng mâna fiecăruia dintre dumneavoastră, să aflu, dacă vre-o dată vi s'au făcut asemenea sugestii sau obligaţii, precum şi reacţiunea dumneavoastră a fiecăruia.

Fălcianu se făcu livid. Era între primii. Işi alcătui în minte răspunsuri şi învăluiri de cuvinte, de respect, devotament, de...

Iată-l în faţă. Fălcianu îl privi o clipă cu ochii timoraţi, apoi se înclină, după măsura lui, mai mult de cât cei dinainte. Deodată mintea i se răvăşi, în creştet simţi a-

cea cădere de ciocan, ochii i se toropiră sub durere și nu se mai putu îndrepta.

— Vezi? Te-ai aplecat prea tare.. îi zise Plaiu cu înțeles, întinzându-i mâna.

Dar mâna lui Fălcianu rămase sgârcită. Obrajii i se crispară, gura i se întinse într'un rânjet strâmb, se clătină și se prăbuși.

Colegii îl prinseră de brațe, îl scoaseră afară și-l așezară pe un fotoliu din sala de așteptare. Fălcianu se răsturnă pe-o coastă, rămase cu ochii holbați și fără respirație. Medicul ministerului, chemat grabnic, îl examină și chemă telefonic vehiculul salvării.

Incotro ? întrebă infirmierul, care sosi în câteva clipe cu mașina : la spital, sau la morgă?

— La morgă! răspunse medicul.

Mitu Fălcianu se eliberase de sub marea povară...

SFÂRȘIT.

Tipărită de Editura
CARTEA ROMÂNEASCĂ, S. A.
în luna Aprilie 1944.
la „Cartea de Aur" S. A. Bucureşti
str. Lucaci 35. — Reg. Com. 339/935

Cartea Românească

recomandă următoarele volume apărute în editura ei:

LUMEA CEA MICA
de Demostene Botez . . . . . Lei 480.—

PUF DE PĂPĂDIE
poezii de Florin Iordăchescu . . . . Lei 250.—

CEL DIN URMĂ EROU
roman de Eug. Boureanul . . . . . Lei 700.—

CATRINEL
roman de C. Manolache . . . . . Lei 400.—

MI-E BĂRBATUL PE FRONT
roman de Maria Nicolau . . . . . Lei 450.—

Se pot cere direct la CARTEA ROMÂNEASCĂ B-dul Regele Carol I. No. 3, Bucureşti I, trimiţând costul prin mandat poştal.